

ΕΚΑΠΕΝ

ΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ



Περίοδος Β'
Τεύχος 893
Παρασκευή
20 Απριλίου 2007
Τιμή: 4 ευρώ

Το ναυάγιον της καλής ελπίδος



- Γαλλικές εκλογές
- Η ιστοσελίδα www.anti.gr
- Η συμπαράσταση στο Αντί
- Ο τυποκτόνος νόμος Βενιζέλου
- Τουρκία: Ο τρόμος παραμονεύει
- Σκάνδαλα ομολόγων και πολιτικοί εκβιασμοί
- Το μαύρο χρήμα και οι κουμπαριές του Μητσοτάκη
- Γράμματα του Αντρέα Φραγκιά στον Δημήτρη Χατζή

17.4.07



Περίοδος Β' • Έτος 34ο • Τεύχος 893

Παρασκευή 20 Απριλίου 2007

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Ελευθερία Παπουτσάκη

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: **26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη**

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 100 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 200 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Λίγα λόγια και σταράτα	4
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Οι Αμερικανοί επανέρχονται	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	12
• Η επιβίωση του Αντί οφείλεται στους αναγνώστες του	14
• Και τώρα www.anti.gr και blog.anti.gr	19
• E-mail	20
• Συνδρομητές	21
• Λάζαρος Μπελίτσος: Τι λέει η ΕΣΗΕΑ για τον τυποκτόνο νόμο Βενιζέλου	22
• Ρεπόρτερ: Το μαύρο χρήμα, η North Principal και οι κουμπιές του Μητσοτάκη	24
• Βασίλης Ζήσης: Σκάνδαλα ομολόγων, επιχειρηματικοί πόλεμοι και πολιτικοί εκβιασμοί	28
• Δ. Οικονομικός: Πόλεμος κυβέρνησης, τραπεζιτών και χρηματιστών	30
• Τ.Μ: Το πηγάδι της ελληνικής οικονομίας δεν έχει πάτο	32
• Γιάννης Κουρταλιώτης: Ο οικολογικός εφιάλτης του Αιγαίου	34
• Γιάννης Ανδρουλιδάκης: Η Δεξιά στο προσκήνιο και ο δρόμος στο βάθος	36
• Τάκης Διαμαντής: Ο τρόμος παραμονεύει στην Τουρκία	38
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	42
• Διάλογος αναγνωστών	44
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	48
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Πασχαλινές νοσταλγίες	50
• Ειρήνη Μουντράκη: Γιώργος Ηλιόπουλος, «Τα μυστικά της αποτυχίας μου» - Θέατρο Μουσούρη	51
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Ρ. Κάρκαμαρ, Μ. Φάριν, «Η τέχνη του κυρίου Χάαρμαν» - Θέατρο Οδού Κεφαλληνίας	52
• Νίκος Γουλανδρής: Οχτώ γράμματα του Αντρέα Φραγκιά στον Δημήτρη Χατζή	54
• Γιάννης Καλιόρης: <i>Finnegans wake</i> : μια μεταφραστική δοκιμή	61
• Κώστας Καλφόπουλος: Αντρέας Μπάαντερ: το πορτραίτο του νεαρού τρομοκράτη	64
• Κώστας Παπαγεωργίου: Κριτική βιβλίου	66

Εξώφυλλο: Γεωργοπάλης

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΤΑΡΑΤΑ

Η ΔΙΑΦΘΟΡΑ «είναι βαθιά ριζωμένη στην ελληνική κοινωνία», μας είπε ο πρωθυπουργός και πρόεδρος της ΝΔ Κ. Καραμανλής, μιλώντας στο συνέδριο της νεολαίας του κόμματός του. Για να προσθέσει λίγο αργότερα, με κάποιους τόνους αυτοκριτικής: «Αργήσαμε να ενεργήσουμε για την πάταξη της διαφθοράς».

ΑΛΗΘΕΙΑ, είναι αξιοθαύμαστη –σήμερα που ο πολιτικός λόγος έχει μετατραπεί σε «επικοινωνιακό»– η ευκολία με την οποία οι πολιτικοί άνδρες μιλούν ακατάσχετα, και κυρίως αβασάνιστα, σε κάθε ευκαιρία, στη Βουλή, σε μπαλκόνια, σε συνέδρια, σε συνάξεις και φιέστες. Και βεβαίως στα παράθυρα, αφού αυτά είναι που καθορίζουν πλέον το ύφος και το περιεχόμενο του πολιτικού λόγου. Ο πολιτικός, ανεξάρτητα σε ποιο κόμμα ανήκει (ή σε ποιο ανήκεις εσύ), χρησιμοποιεί τον ίδιο απολογητικό λόγο, έχοντας πειστεί ότι απευθύνεται σε σένα, τον καθησυχασμένο τηλεοπτικό πολίτη.

ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ, ωστόσο, να επαναλαμβάνει κάθε τόσο ο σημερινός πρωθυπουργός ότι η χώρα έχει διαβρωθεί βαθιά από τη διαφθορά. Θα αρκούσε να το ισχυρισθεί άπαξ στην προεκλογική περίοδο. Κάτι που έκανε φυσικά, και μάλιστα με ιδιαίτερο στόμφο και με πολλές υποσχέσεις, οι οποίες, όμως, έμειναν υποσχέσεις, όπως πάντα.

Άλλωστε, επειδή ο ελληνικός λαός έχει μνήμη, κανείς δεν ξεχνά την περίφημη ρήση του προηγούμενου πρωθυπουργού, του Κώστα Σημίτη, που, για να δικαιολογήσει τις μίζες και τα φακελάκια, ανέκραξε «επιτέλους, αυτή είναι η Ελλάδα».

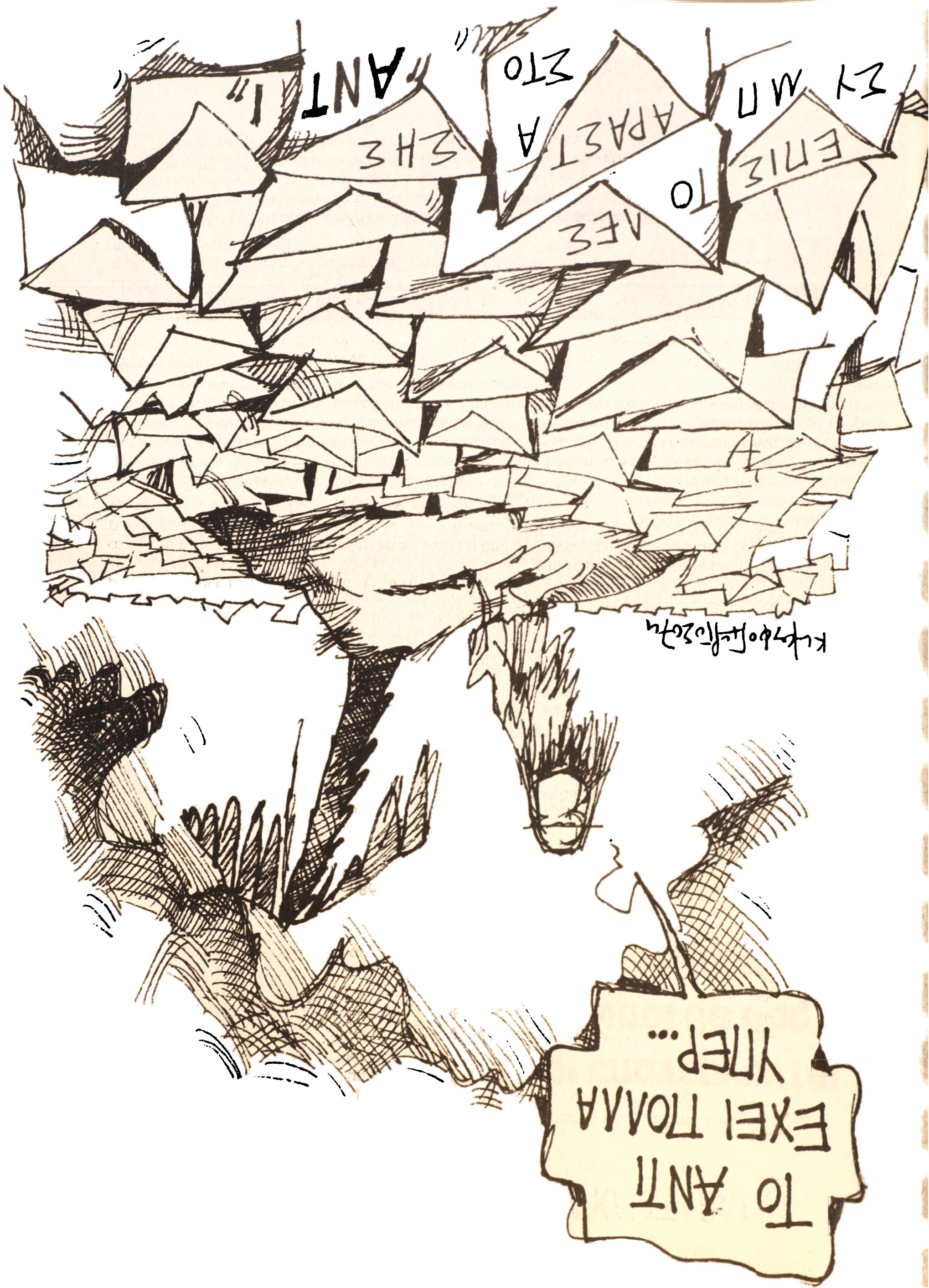
Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ στο παρελθόν, όμως, πέρα από το να μας διδάσκει, δεν μας βοηθά σε τίποτε. Για τον λόγο αυτό και η συνεχής επίκληση, από τον σημερινό πρωθυπουργό, του ΠΑΣΟΚικού παρελθόντος περισσότερο κουράζει. Έτσι κι αλλιώς δεν μας λέει τίποτε καινούριο. Κι έπειτα, δεν προσφέρεται πλέον ούτε για άλλοθι, τρία ολόκληρα χρόνια με τη νέα διακυβέρνηση.

Η ΕΠΙΚΛΗΣΗ του παρελθόντος κουράζει βεβαίως και από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ. Μας κουράζει και μας θυμώνει. Γι' αυτό και κάθε φορά που κάποιο από τα προβεβλημένα στελέχη του εμφανίζεται στα παράθυρα, για να καταγγείλει τάχα την κυβέρνηση, οι πολίτες – τηλεθεατές ψιθυρίζουν: «Κοίτα ποιος μιλάει». Τα ίδια τα στελέχη δεν το καταλαβαίνουν. Παραμένουν χαμογελαστά και οικεία, σαν πορτρέτα του Ντόριαν Γκρέι, μέχρι όμως να έλθουν τα μεσάνυχτα –άτιμα παράθυρα– οπότε μεταμορφώνονται, δείχνοντας την πραγματική φυσιογνωμία τους, αυτή του πρόσφατου ακόμα παρελθόντος. Αλλά η όποια υπενθύμιση του παρελθόντος περισσεύει. Στο κάτω κάτω, οι πολίτες το έχουν βιώσει, ο καθένας στον χώρο του, και όλοι έχουν αρκετά φυλαγμένα για τη γούνα του καθενός.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ αυτό που περίμεναν –όσοι ψήφισαν αλλά και όσοι δεν ψήφισαν Καραμανλή– ήταν η κάθαρση, η επανίδρυση (τι ωραίος όρος!) του κράτους, η διαφάνεια. Πράγματα, δηλαδή, στα οποία ο αρχηγός της ΝΔ είχε στηρίξει ολόκληρη την προεκλογική του εκστρατεία για να κερδίσει τις εκλογές του 2004. Κι έρχεται ο ίδιος τώρα, τρία χρόνια μετά, να κάνει την «αυτοκριτική» του και να μας πει ότι... καθυστέρησε. Και περιμένει –αν περιμένει– να τον καταλάβουμε, να τον συμπονέσουμε και να του συμπαρασταθούμε.

ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΗ, όμως, δεν φτάνει να του επιβεβαιώνουν το αυτονόητο, ότι δηλαδή έχουν διαβρωθεί οι πάντες και τα πάντα, οι κρατικοί λειτουργοί, οι θεσμοί, η κοινωνία ολόκληρη. Αυτό το γνωρίζει καλά, αφού το συναντά σε κάθε βήμα της καθημερινότητάς του. Αλλά ταυτόχρονα γνωρίζει και ότι ένα σύγχρονο κράτος έχει την ισχύ, τους νόμους και τους κατάλληλους μηχανισμούς για να επιβάλει τον έλεγχό του. Όπως και ότι, αν η πολιτική εξουσία ειλικρινά επιθυμεί να επιβάλει αυτόν τον έλεγχο, δεν έχει παρά να το πράξει. Όλα τα υπόλοιπα είναι προφάσεις εν αμαρτίαις.

Ο κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ, αν πραγματικά επιθυμούσε την πάταξη της διαφθοράς, δεν θα είχε πολλά να πράξει. Έχει στα χέρια του τα στοιχεία του προϋπολογισμού, τους λογαριασμούς των υπουργείων, καθώς και τη δυνατότητα να ερευνήσει τραπεζικούς λογαριασμούς. Ένα μόνο χρειαζόταν: Τη βούληση να αποκαθάρει την κόπρο του Αυγεία. Φαίνεται όμως ότι προτίμησε να βυθιστεί σ' αυτήν. Αποτέλεσμα; Η αντίστροφη μέτρηση άρχισε.





Οι Αμερικανοί επανέρχονται Προσοχή: Οι Ρώσοι θα σας υποτάξουν (μέσω αγωγού)

ΣΑΡΑΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ συμπληρώνονται, αύριο, από εκείνη την επάρατη 21η Απριλίου... Πώς και «πέρασε»; Πώς και «μας έπιασε (Δεξιά, Κέντρο, Αριστερά – κοντολογίς όλους) στον ύπνο»; Η Χούντα έπεσε το 1974. Κι από τότε, κάθε χρόνο, λέμε τα ίδια πράγματα: Για τον «συμμαχικό» (=αμερικανικό) παράγοντα, που ήταν πίσω από τους πραξικοπηματίες, για τον «ανόητο» Ιωαννίδη, που πίστεψε ότι θα «του» χάριζαν την Κύπρο, αν δίνουμε στους Τούρκους δύο εκτάρια (κυπριακής) γης, για κάποιους εθελόδουλους πρυτάνεις που έστρωναν βάγια για να περάσει εκείνος ο άθλιος (με τα «τρισβάρβαρα ελληνικά» του) Γ. Παπαδόπουλος. Πώς και τους ανεχτήκαμε επτά ολόκληρα χρόνια;

ΠΑΡΑΛΕΙΨΑΜΕ κανέναν; Πολλούς... Την Ένωση Ελλήνων Βιομηχάνων, την Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών, την Ένωση (θα έλεγα) Ελλήνων δεσποτάδων –ο νυν Μακαριότατος ήταν, τότε, μόνον Πανοσιολογιότατος...– και, φυσικά, την Ένωση Ελλήνων Συντακτών,

το Διοικητικό Συμβούλιο της οποίας όχι μόνο δεν διαμαρτυρήθηκε για τις συλλήψεις –χύμα– δεκάδων αριστερών δημοσιογράφων, αλλά και έσπευσε να τους διαγράψει από την Ένωση! Όλοι αυτοί οι εκλεκτοί κύριοι (των ρασοφόρων περιλαμβανομένων), όχι μόνο δεν διανοήθηκαν να ψελλίσουν έστω λέξη μία, σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την κατάλυση των δημοκρατικών θεσμών, αλλά και συνωθούνταν στους προθαλάμους της «αντιβασιλείας» ή της «πρωθυπουργίας–αντιβασιλείας» (κοντολογίς στους προθαλάμους της συμμορίας), προς «εκζήτηση ευνοίας»!

ΤΣΑΡΛΣ ΡΙΣ: ΠΡΟΣΟΧΗ, ΑΛΛΩΣ ΘΑ ΓΙΝΕΤΕ ΟΜΗΡΟΙ ΤΟΥ ΠΟΥΤΙΝ...

Η ΜΑΥΡΗ επέτειος έμελλε να συμπέσει με την προειδοποίηση του εδώ αμερικανού πρέσβη Τσαρλς Ρις, ότι με τα μυαλά που έχουμε και τις επιλογές που κάνουμε (στα θέματα ενεργειακής ασφάλειας...) κινδυνεύουμε να γίνουμε «όμηροι του Πούτιν»! Κατ' ακολου-

θία: Καλά θα κάνετε, ω, αγαπητοί Έλληνες, αν δεν επεκτείνετε την ενεργειακή σας συνεργασία με τη Μόσχα στον τομέα του φυσικού αερίου. Κι επειδή μια σύσταση έχει αξία όταν διατυπώνεται με σαφήνεια, ο κ. Ρις υπήρξε πολύ συγκεκριμένος: Θα ήταν πράξη σύνεσης αν κρατήσετε τη ρωσική εταιρεία GazProm έξω από τον υπό κατασκευή νότιο αγωγό Τουρκίας – Ελλάδας – Ιταλίας.

ΠΛΗΝ, ο Τσαρλς Ρις δεν γνοιάζεται μόνο για την Ελλάδα, αλλά και για την Ευρώπη. Και, φυσικά, αλί και τρισαλί, αν και η Ευρώπη αρχίσει να εξαρτάται, για φυσικό αέριο, αποκλειστικά από τη Ρωσία! Τα πράγματα, όπως είναι γνωστό, πήγαιναν πρίμα επί εποχής Μπορίς Γέλτσιν. Η ΕΣΣΔ είχε καταρρεύσει, ο Γέλτσιν ήταν «άνθρωπος συνεργάσιμος», το φυσικό αέριο του Τουρκμενιστάν και του Αζερμπαϊτζάν θα μεταφερόταν στις μεγάλες δυτικοευρωπαϊκές αγορές από τον λεγόμενο νότιο άξονα, διάβαζε μέσω Τουρκίας – Ελλάδας –

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί

Το Αντί κυκλοφορεί από τη Μεταπολίτευση, συνεχίζοντας μιαν ιστορία που άρχισε μέσα στη δικτατορία. Στα τεύχη του καταγράφεται η πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας.

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί

για να εξασφαλίσετε τη συνεχή και αντικειμενική ενημέρωσή σας.

Ιταλίας (ιταλικός αγωγός) ή μέσω Τουρκίας – Βαλκανίων – Αυστρίας (αγωγός Nabucco), παρακάμπτοντας τον γεωστρατηγικό ρόλο της Μόσχας. Αυτά είχαν περίπου συμφωνηθεί και προγραμματισθεί. Κι ενώ τα πράγματα έβαιναν κατ' ευχήν, ξαφνικά τη θέση του Γέλτσιν ανέλαβε ο Πούτιν, ο οποίος ναι μεν δηλώνει ότι διάκειται ευμενώς σε θέματα «συνεργασίας», πλην, καλού κακού, άρχισε να αγοράζει (με το μαλακό ή με το σκληρό) όλες τις ποσότητες φυσικού αερίου που διέθεταν το Τουρκμενιστάν αλλά και το Αζερμπαϊτζάν. Και, έκτοτε, τα πράγματα για τους Αμερικανούς, αλλά και ένιους Ευρωπαίους, έπαυσαν να πηγαίνουν κατ' ευχήν...

ΤΑ ΟΜΟΛΟΓΑ ΦΟΥΝΤΩΝΟΥΝ ΣΕΝΑΡΙΑ ΠΕΡΙ ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ Ή/ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΩΝ

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, κι ενώ η κυβέρνηση εξακολουθεί να τελεί υπό πίεση, για το θέμα των ομολόγων, η Καθημερινή επικρίνει τη συμπεριφορά ορισμένων υπουργών, οι οποίοι όχι μόνο αρνούνται να αναλάβουν «τις πολιτικές ευθύνες που τους αναλογούν για το αποκαλυφθέν σκάνδαλο», αλλά «αναζητούν σωσίβιο στην ανεπίτρεπτη μεθόδευση του πολιτικού συμψηφισμού σκανδάλων». Τα πυρά, την ώρα που στοιχειοθετούνται οι γραμμές αυτές, επικεντρώνονται, κυρίως, στο πρόσωπο του υπουργού Απασχόλησης Σ. Τσιτουρίδη, μετά την αποκάλυψη ότι είχε εγκρίνει ομόφωνη απόφαση του Δ.Σ. του ΤΑΠ-ΟΤΕ, για διάθεση ποσού 25 εκατ. ευρώ, από τον κλάδο ασθενείας του ταμείου, σε αγορά ομολόγων.

Η ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ έγκριση –κατά τον κυβερνητικό εκπρόσωπο Θ. Ρουσόπουλο– αποτελεί «συνήθη πρακτική», αλλά, όπως συμβαίνει συνήθως, τη «νύφη» κάποιος την πληρώνει ή «πρέπει να την πληρώσει». Στην προκειμένη περίπτωση, υπόλογος για την αγορά των συγκεκριμένων ομολόγων εμφανίζεται ο Σ. Τσιτουρίδης, παρά το γεγονός ότι, στην αγορά αυτή, είχαν συμπράξει και οι συνδικαλιστές του ΠΑΣΟΚ. Κατά τα άλλα, τα ομόλογα φουντώνουν τα σενάρια περί ανασχηματισμού ή και πρόωγων –σενάρια τα οποία, ως είθισται, διαψεύδει η κυβέρνηση.

ΟΛΑ ΤΑ παραπάνω καταγράφονται



του Χρ. Παπανίκου

ενώ φορείς και κάτοικοι της Σαντορίνης ζητούν την ανέλκυση του Sea Diamond, το οποίο, φυσικά, παραμένει βυθισμένο στην καλντέρα του νησιού χωρίς καμιά εγγύηση ότι 500 τόνοι πετρελαίου και λογής άλλες τοξικές ουσίες που βρίσκονται μέσα στο σκάφος θα αντληθούν.

ΟΙ «ΠΑΣΑΔΕΣ» ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ, ΑΛΛΑ Ο ΕΡΝΤΟΓΑΝ ΔΕΝ ΑΝΟΙΓΕΙ ΤΑ ΧΑΡΤΙΑ ΤΟΥ

...ΚΑΙ ενώ εμείς ασχολούμαστε με τις επιπτώσεις που θα έχει (ή δεν θα έχει) στον τουρισμό μας η παραμονή σε βάθος 120 μέτρων, ενός πολυώροφου στραπατσαρισμένου κρουαζιερόπλοιου, ο στρατηγός Γιάσάρ Μπουγιούκανιτ, αρχηγός του τουρκικού γενικού επιτελείου, επανέφερε (τη φορά αυτή από τη Θεσσαλονίκη) την παλαιά πρόταση της Άγκυρας για «πήσεις πολεμικών αεροσκαφών, πάνω από το Αιγαίο, χωρίς οπλισμό». Η πρόταση φαντάζει θετική και, προπαντός, ειρηνική. Πλην ο δικός μας Α/ΓΕΕΘΑ Παναγιώτης Χηνοφώτης, απάντησε λέγοντας ότι το «προέχον είναι η τήρηση των κανόνων εναέριας κυκλοφορίας», αφήνοντας να νοηθεί ότι οι «δηλώσεις εντυπωσια-

σμού» πρέπει να συνοδεύονται από αντίστοιχες πράξεις. (Και η «υπερδραστηριότητα» της τουρκικής πολεμικής αεροπορίας, κατά την πρόσφατη επίσκεψη του Βλ. Πούτιν στην Αθήνα, υπέμνησε ότι «μεταξύ χειλέων και κύλικος πολλά πέλει»).

ΟΛΑ ΑΥΤΑ, ενώ ο τούρκος επιτελάρχης διαμήνυσε στον τούρκο πρωθυπουργό τι πρέπει να κάνει (ακριβέστερα τι πρέπει να «σέβεται»), αν θέλει να διεκδικήσει το αξίωμα του προέδρου της Τουρκικής Δημοκρατίας. Πλήν ο τούρκος πρωθυπουργός Ρ. Ερντογάν δεν ανοίγει τα χαρτιά του. Και, προπαντός, δεν επείγεται να τους πει αν θα είναι ή δεν θα είναι υποψήφιος για το αξίωμα του προέδρου Τουρκικής Δημοκρατίας. Στο μεταξύ, κάποιοι «ημέτεροι» σχολιαστές πιστεύουν ότι μια σύγκρουση μεταξύ «πασάδων» και Ερντογάν «πολύ μας πάει»... Ωστόσο, μια δεύτερη (νηφαλιότερη, ίσως) εκτίμηση υποστηρίζει ότι η Ελλάδα δεν έχει τίποτε να κερδίσει από μια ένταση στο εσωτερικό της Τουρκίας ή απο ένα τουρκικό «ντου» στο βόρειο (κουρδικό) Ιράκ. Αντιθέτως.

ΑΝΤΗΝΩΡ

«ΟΡΑΤΟΤΗΣ ΜΗΔΕΝ»

Το κακό με την υπόθεση του ναυαγίου στη Σαντορίνη είναι ότι δεν ζει πια και ο Νίκος Κούρκουλος. Ο μόνος άνθρωπος στην Ελλάδα που μίλησε κάποτε ανοιχτά για την δημιουργική τακτική των εφοπλιστών στην «ανανέωση» των στόλων τους. Σε ταινία, βέβαια. Αλλά αφού στην πραγματική ζωή σωμαίνουν όλοι, κάτι είναι και αυτό.

Γ. Κουρ.

ΨΑΞΕ ΤΟΝ ΧΟΥΛΙΓΚΑΝ

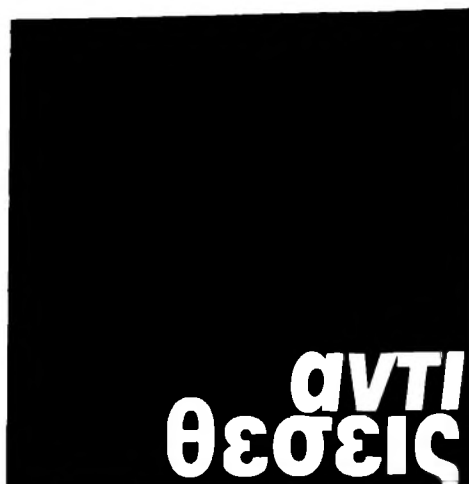
Σκληρές πιέσεις άσκησε, όπως λέγεται, η ΠΑΕ Ολυμπιακός για να αποσυνδεθεί ο εκπρόσωπος των οργανωμένων οπαδών της ομάδας στο Διοικητικό Συμβούλιό της από τον φόνο στην Παιανία. Καθόλου παράξενο. Από εκεί ως τους πραγματικούς χούλιγκαν της ελληνικής κοινωνίας, που συναγελάζονται τους περιθωριακούς μικροχούλιγκαν στα διοικητικά τους συμβούλια, η απόσταση είναι μικρή.

Γιαν. Ανδρ.

ΠΡΑΙΤΟΡΕΣ ΚΑΙ ΠΟΥΑΡΟ

Τρεις εβδομάδες πέρασαν από τα γεγονότα της Παιανίας. Κι όμως η ομοιότητα των στρατών και των μεθόδων τους με τα παλικάρια που επιτέθηκαν στον Φίλιππο Συρίγο για να τον σκοτώσουν δεν έχει απασχολήσει κανέναν στην ΕΛΑΣ. Ε, είπαμε, πραιτορες είναι οι άνθρωποι, δεν είναι Πουαρό!

Γιαν. Ανδρ.



ΑΠΡΙΛΙΑΝΗ ΕΠΕΤΕΙΟΣ

Δεν πρόλαβε να μπει καλά καλά ο Απρίλιος και άρχισαν να προβάλλονται από την Τι-Βι τα πρώτα αφιερώματα στις ημέρες της Χούντας. Τι έχει απομείνει που πρέπει να ερευνηθεί και να τονιστεί στο κομβικό αυτό σημείο των 40 χρόνων; Η παρέλαση από την οθόνη εκείνων των θλιβερών πρωταγωνιστών τύπου Παττακού και άλλων «οπλαρχηγών» σε τι μας διαφωτίζει, μέσα από το δήθεν μελίχιο ύφος ερασιτέχνη ιστοριοδίφη που υιοθετείται; Η φιλοτέχνηση των πορτρέτων τους ξυπνά τις μνήμες σε όσους νοσταλγούν τη δύναμη των

όπλων. Οι εκμυστηρεύσεις τους πόσο έντεχνα συσκοτίζουν τα πραγματικά γεγονότα; Αλλού προσφέρεται το υλικό: Στην κληρονομιά που άφησε αυτή η επτάχρονη καθυστέρηση, στο κατά πόσον οι ρίζες του σημερινού λαϊκισμού ανάγονται σε εκείνη την περίοδο. Αλλά και η διαφθορά στο Δημόσιο θωρακίστηκε ή όχι θεσμικά μέσα από τις συνθήκες λαϊκισμού της περιόδου; Ιδού μερικά από τα θέματα για να διεξάγει την έρευνά της η τηλεόραση, αφήνοντας σε εμάς τη γεύση ότι δεν μας άφησε ορφανούς η ιστορία.

ΣΩ.ΛΕ.

ΤΟ ΚΑΚΟ ΜΑΤΙ

Καράβια βυθίζονται, τουρίστες χάνονται, ομόλογα αγνοούνται, όπλα κλέβονται. Οπότε, ας είμαστε δίκαιοι και αντικειμενικοί. Μάλλον δεν φταίει ούτε ο Αλογοσκούφης, ούτε ο Δούκας, ούτε ο Τσιτουρίδης. Το κακό μάτι φταίει. Τον

μάτιασαν τον άνθρωπο, τόσο άνετος και χαλαρός που ήταν. Οπότε μάλλον μια ξεματιάστρα πρέπει να πάρει κοντά του μπας και δει άσπρη μέρα. Γιατί, και ανασχηματισμό να κάνει, ποιον θα βάλει; Τον Μιλτιάδη Βαρβιτσιώτη ή τον Κυριάκο Μητσοτάκη και την Σοφία

Βούλτεψη; Άσε που, αν το αποφασίσει και κόψει κεφάλια, πρέπει να κόψει πάρα πολλά, επειδή τα ομόλογα που ξεπληρώνονται ύστερα από τόσα χρόνια αφραγκίας είναι πάρα πολλά. Οπότε, ποιος θα μας κυβερνά; Γιατί, μας κυβερνά κανείς τώρα;

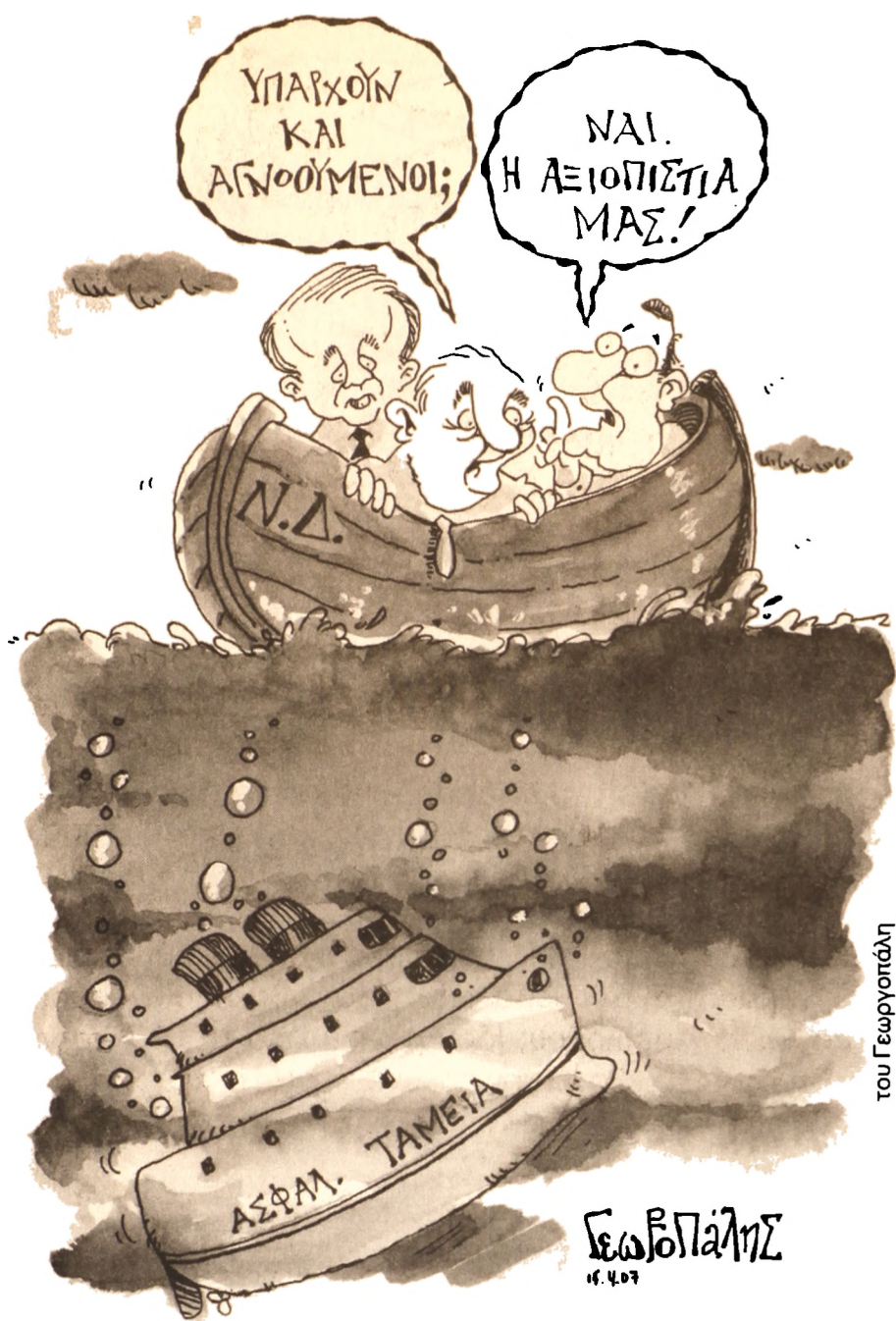
Π.Π.

ΠΡΑΣΙΝΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ - ΓΑΛΑΖΙΑ ΠΑΡΑΛΑΒΗ

Βαρκούλες χάνονται, καράβια αρμενίζουν. Βγήκε την τελευταία στιγμή και ο Τσιτουρίδης και κατηγορήσε το ΠΑΣΟΚ για τις χρηματιστηριακές φούσκες που είχαν συνέπεια «να χάσουν τα Ταμεία 3,74 δις ευρώ από το 1992 έως το 2002». Εμφάνισε επίσης ζημία για τα Ταμεία ύψους 7,8 εκατ. ευρώ από υπέρμετρα υψηλές προμήθειες σε συναλλαγές «που διερευνήθηκαν» την περίοδο 2002 - 2003, επί ΠΑΣΟΚ. Στην πραγματικότητα μας επιβεβαίωσε που λέγαμε τρία χρόνια τώρα για «πράσινη παράδοση - γαλάζια παραλαβή», για αλλαγή απλώς χρώματος του «συστήματος ΠΑΣΟΚ» που έγινε «γαλάζια διαπλοκή». Οι χρηματιστηριακές που εμπλέκονταν στις συναλλαγές επί ΠΑΣΟΚ είναι οι ίδιες που αναφέρονται και τώρα: «Ακρόπολις», «Πήγασος», «Τρωίλος» κ.λπ. Στην πραγματικότητα αυτή είναι η «είδηση» που βγαίνει από τα αμαρτωλά ομολόγια και όχι ότι τα πήραν χοντρά κάποιοι γαλάζιοι. Τι περιμένατε δηλαδή ότι θα έκαναν; Θα πολεμούσαν τη διαφθορά;

Π.Π.





ΝΑΥΑΓΙΟ

Οταν συμβεί στην Ελλάδα ένα σοβαρό γεγονός, μια φυσική καταστροφή ή μια απώλεια με ανθρώπινα θύματα και υλικές ζημιές, τα όσα επακολουθούν συνιστούν μια πραγματική καταστροφή, είτε για τους εμπλεκόμενους είτε για όσους απλώς τα παρακολουθούν. Το τι ακούσαμε αυτές τις ημέρες μετά το ναυάγιο στη Σαντορίνη ξεπερνά και την πιο έντεχνη πλοκή των φανταστικών μυθιστορημάτων. Αχ, πόσο επίκαιρος είναι πάλι ο Ελύτης! «Χίλιους καπεταναίους τους αλλάξαμε και ακόμη δεν βουλιάξαμε». (Φραγμός πάντως δεν μπαίνει στην βουλιμική τάση των επωνύμων να ορέγονται ακατάπαυστα τις τζάμπα κρουαζιέρες που προσφέρει ο ιδιοκτήτης –μεταξύ άλλων και– του SEA DIAMOND.)

Σως

Η ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΟΤΗΤΑ ΩΣ ΤΟΥΜΠΕΚΙ

Τα διάφορα κανάλια που ξιφουλκούν με κάθε ευκαιρία εναντίον «κουκουλοφόρων» και «χούλιγκαν» αντιμετωπίζουν με αξιοσημείωτη διακριτικότητα το γεγονός ότι ο φερόμενος ως φυσικός αυτουργός της δολοφονίας του οπαδού στην Παιανία είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΠΑΕ Ολυμπιακός. Να σχετίζεται άραγε αυτό με το ποιοι επιχειρηματίες αποτελούν το συγκεκριμένο Διοικητικό Συμβούλιο μαζί με τον άλλοτε λαλίστατο κ. Κουντούρη; Μπα, δεν συμβαίνουν τέτοια πράγματα στην Ελλάδα! Γιαν. Ανδρ.

ΓΙΑΤΙ ΤΟ ΠΑΣΟΚ «ΞΕΧΑΣΕ» ΤΟΝ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ;

Οι εσωκομματικές έριδες στο ΠΑΣΟΚ σταμάτησαν, ο Γιώργος Παπανδρέου όρθωσε το ανάστημά του και ο Πέτρος Ευθυμίου κερδίζει την μάχη των εντυπώσεων από τον εκπρόσωπο της κυβέρνησης, ακολουθώντας πιστά τις παρακαταθήκες του δασκάλου του Κώστα

Λαλιώτη. Ο οποίος, επειδή ξέρει πολλά για τον Μητσοτάκη, λόγω της μακράς αντιπαλότητάς τους, θα γνωρίζει ασφαλώς και για τις διασυνδέσεις του με τους Πρινιωτάκηδες, τους Παπαμαρκάκηδες και τους άλλους. Αν κρίνουμε πάντως από ποιους στοχεύουν μέχρι

στιγμής τα πυρά του ΠΑΣΟΚ, τότε μάλλον ο Μητσοτάκης διατηρεί καλύτερες διασυνδέσεις στην Αξιωματική Αντιπολίτευση από τον Λαλιώτη. Δεν εξηγείται διαφορετικά η ασυλία που προσφέρουν στον «αποστάτη του '65».

Π.Π.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΜΠΑΡΟΥΦΕΣ

Οταν η αποστασιοποίηση του Καραμανλή από τις εξελίξεις άρχισε να δημιουργεί στη βάση του κόμματος αμφιβολίες για το εκλογικό αποτέλεσμα, επιστρατεύθηκε ο κορυφαίος επικοινωνιακός σύμβουλος του πρωθυπουργού, ο κ. Λούλης, για να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα. Διαβάσαμε λοιπόν ότι δήλωσε την περασμένη εβδομάδα πως οι εκλογές θα κριθούν «από την ψήφο των αναποφάσιστων», οι οποίοι θα αποφασίσουν ανάλογα με τον ποιον εμπιστεύονται περισσότερο για πρωθυπουργό. Και επειδή τα γκάλοπ δείχνουν ότι οι περισσότεροι αναποφάσιστοι θα εμπιστευτούν τον κ. Καραμανλή, η ΝΔ δεν αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα με τα σκάνδαλα και θα ξανακερδίσει τις εκλογές. Δεν είπε όμως ο κ. Λούλης για ποιον λόγο οι «αναποφάσιστοι» εμπιστεύτηκαν την τελευταία φορά περισσό-

τερο τον κ. Καραμανλή; Επειδή είναι πιο εμφανίσιμος από τον κ. Παπανδρέου και ομιλεί καλύτερα; Ή μήπως επειδή υποσχέθηκε να πατάξει την διαπλοκή και τη διαφθορά και να επανιδρύσει το κράτος; Κατά τα άλλα, τους επικοινωνιολόγους του Μαξίμου δεν τους ενδιαφέρει ότι το 73% της κοινής γνώμης πιστεύει ότι κάποιοι έκλεψαν με τα ομόλογα και πρέπει να τιμωρηθούν, αλλά μόνο ότι ο Κ. Καραμανλής διατηρεί ακόμα σημαντικό προβάδισμα από τον Γ. Παπανδρέου στο ερώτημα ποιος είναι ο «καταλληλότερος» για πρωθυπουργός. Προφανώς επειδή ξεχνούν ότι και ο Κ. Σημίτης φερόταν για μεγάλο χρονικό διάστημα ως ο «καταλληλότερος» και ότι (όπως έχουμε ξαναπεί) δωράκια αυτοϋπονόμευσης δεν δίνονται ποτέ στους πολιτικούς αντιπάλους.

Π.Π.

ΘΑ ΞΑΝΑΜΙΛΗΣΕΙ ΤΟ ΜΩΡΟ;

Τώρα που πήρε φόρα η κρατική Ακαδημία των Αθανάτων και σχολιάζει τα βιβλία της Ιστορίας, περιμένω με αγωνία να δω τι θα πει και για την 40ή επέτειο από το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου. Ξέρετε, αυτό που, όταν έγινε, τα μέλη της διάβαζαν μαζί με τον Χριστόδουλο.

Γιαν. Ανδρ.



ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ

Μέσα σε όλα τα άλλα, αυτό θα μπορούσε να περάσει απαρατήρητο. Η αυτοκτονία ενός 20χρονου Αλβανού στο κρατητήριο του αστυνομικού τμήματος στο Ίλιον. «Κλέφτης ήτανε, καλά να πάθει», θα καγχάσουν οι περιώνυμοι ελληναράδες. Η αλήθεια ήταν ότι κατηγορούνταν για ασήμαντες και λίγες σε αριθμό κλοπές. Τα προβλήματά του θα ήταν σοβαρότερα από τις παράνομες πράξεις, οι πιθανότητες να τύχει κοινωνικής συνδρομής και να βρει εργασία σαφώς ελάχιστες. Και καλά, πώς βρέθηκαν τα σύνεργα για την αυτοκτονία; Δεν πήραν είδηση οι φύλακες, τον πέταξαν στο κελί σαν ένα τσουβάλι, αδιαφορώντας για την ύπαρξή του; Θα διενεργηθεί καμία έρευνα της προκοπής ή να περιμένουμε το επόμενο «θύμα»;

ΣΩ.ΛΕ

ΑΙΔΩΣ, ΑΡΓΕΙΟΙ

Δύο τρεις ημέρες χρειάστηκε να περάσουν από το ναυάγιο του Sea Diamond και το ελληνικό δαιμόνιο άρχισε να σκαρφίζεται θεωρίες συνωμοσίας για τη Γαλλίδα που άφησε τον άνδρα της και το παιδί της στο βυθό της Καλντέρας. Και μάλιστα να τις δημοσιεύει κιόλας, με υπονοούμενα και «αστειάκια» για τα ασημικά που γλύτωσαν. Τη λέξη ντροπή τη θυμάται κανείς σε αυτό το βασίλειο της μικροψυχίας;

Γ. Κουρ.



ΜΕ ΤΑ ΛΕΦΤΑ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ

Να κάνει τις κρουαζιέρες του, τον «προσκυνηματικό» τουρισμό του ο Χριστόδουλος, καμία αντίρρηση. Να διαλέγει αυτός, και άνευ διαγωνισμού, τον διοργανωτή της κρουαζιέρας –εν προκειμένω την διαβόητη πλέον Louis Hellenic Cruises– εντάξει. Αλλά να τα πληρώνει αυτά το ελληνικό Δημόσιο, με υπο-

γραφή του Καραμανλή και της Φάνης και λεφτά όλων των Ελλήνων, εκκλησιαζόμενων και μη, ορθοδόξων, καθολικών, μουσουλμάνων τε και άθεων;

Μήπως παρατραβάει το σχοινί με αυτή την κρατικά επιχορηγούμενη οφ-σορ εταιρεία που ονομάζεται «ελληνική Εκκλησία»; **Γιαν. Ανδρ.**

Η ΑΙΩΝΙΑ ΕΛ.ΑΣ.

Κάτι περισσότερο από απλές απορίες γεννά η απίστευτη τακτική της ΕΛ.ΑΣ. στην προανάκριση που διενεργείται για τη φονική συμπλοκή της Παιανίας. Η αστυνομία «ξέχασε» να ενημερώσει τους ανακρινόμενους ότι θεωρούνται ύποπτοι, με αποτέλεσμα όλες οι καταθέσεις –συμπεριλαμβανομένων των ομολογιών (!)– να καθίστανται άκυρες.

Επειδή αποκλείεται στην Αστυνομία να έπεσε μαζική ίωση αμέλειας και να λησμόνησε 73 συναπτές φορές να ενημερώσει τους ύποπτους ότι είναι τέτοιοι, είναι προφανές ότι στόχος της είναι να μελετήσει τα γεγονότα πριν αποφασίσει ποιος θα κατηγορήσει και με ποιος θα συνεργαστεί.

Η περιφρόνηση κάθε νομιμότητας από τους υποτιθέμενους εγγυητές της είναι έτσι κι αλ-

λιώς πασιφανής. Αλλά επειδή στην Ελλάδα ζούμε, και από μεθοδεύσεις γνωρίζουμε καλά, ας θέσουμε δύο απλά ερωτήματα: Στόχος είναι να συλληφθούν και να καταδικαστούν οι ένοχοι, ώστε να απαλλαγούμε από τις οπαδικές σφηκοφωλιές, ή το κλείσιμο της υπόθεσης να συνοδεύει με τη στρατολόγηση μιας νέας φουρνιάς «συνεργατών» που θα ανταλλάξουν την ελευθερία τους με κάθε λογής περιφερειακές «υπηρεσίες» προς τους ευεργέτες τους; Και αν ισχύει το δεύτερο, ποιος πήρε μια τέτοια απόφαση και ποιος τον εξουσιοδότησε να το κάνει αυτό με τα λεφτά του Δημοσίου; Θα είχε ενδιαφέρον να δούμε αν έχουν κάτι να πουν επ' αυτού τόσο η ΕΛ.ΑΣ. όσο και η εισαγγελία που χειρίζεται την υπόθεση.

Γιαν. Ανδρ.

ΝΑ ΔΕΙΣ ΤΙ ΣΟΥ 'ΡΧΕΤΑΙ ΜΕΤΑ

Τελικός του Τσάμπιονς Λιγκ με παρουσία μίας ή και δύο αγγλικών ομάδων, με τις αναπόφευκτες ορδές που τις ακολουθούν. Διεξαγωγή του Final 4 της Ευρωλίγκας στο Μπάσκετ, με συμμετοχή του Παναθηναϊκού και της ΤΣΣΚΑ Μόσχας, της οποίας οι ακροδεξιοί χούλιγκαν είναι αδερφοποιημένοι με αυτούς του Ολυμπιακού. Τρεις έως πέντε πιθανές αναμετρήσεις Ολυμπιακού – Παναθηναϊκού για τους τελικούς του πρωταθλήματος Μπάσκετ και άλλοι τόσοι για το Βόλεϊ. Και ένας μάλλον αθώος τελικός κυπέλλου στο ποδόσφαιρο. Αυτά περιμένουν τους «πραίτορες» του Βύρωνα, με την ξακουστή αποτελεσματικότητα, μέσα σε ένα μήνα. Και ο θεός να βάλει το χέρι του.

Γ. Κουρ.

ΕΘΝΙΚΗ ΨΥΧΩΣΗ

Αλαφιασμένες μάνες, συγγενείς που εκλιπαρούν με τσιριχτή φωνή χτυπώντας τα χέρια τους. Νομίζεις ότι έχεις να κάνεις με ανθρώπους που παλεύουν να σωθούν από μια καταστροφή. Κάποτε οι γονείς ξεροστάλιαζαν έξω από τα εξεταστικά κέντρα για να συμπαρασταθούν στα παιδιά τους. Υπό τους ήχους του γνωστού παιχνιδιού «SUPER DEAL», φθάνουν στα όρια της νευρικής παράκρουσης, δίνοντας στην γελοιότητα μια εκκωφαντική ένταση. Προς χάριν των εκατομμυρίων υπερβάλλουν εαυτόν, για να καμαρώσουν αύριο τις θυγατέρες προικισμένες νύφες. Μα, αφού ο ουρανός δεν ρίχνει βροχή, ας λουστούμε με τον αφρό του χρήματος.

ΣΩ.ΛΕ



«ΠΕΘΑΝΕ, ΠΕΘΑΝΕ»

Οι μισοί, οι πιο μετριοπαθείς, φώναζαν «Θρύλε, θεέ μου, Ολυμπιακέ μου». Οι άλλοι μισοί, οι πιο φανατικοί, φώναζαν χαρούμενα «πέθανε, πέθανε». Συνέβη στον αγώνα βόλει Ολυμπιακού - Παναθηναϊκού (χωρίς οπαδούς του δεύτερου στο γήπεδο), την ώρα που «τηρούνταν» ενός λεπτού σιγή για τα φονικά επεισόδια στην Παιανία. Πληροφοριακά το αναφέρουμε, μήπως ποτέ ξανασκεφτούμε για το γενικό επίπεδο του κόσμου σε αυτή τη χώρα.

Γιαν. Ανδρ.

ΧΟΥΛΙΓΚΑΝΙΑΔΑ

Δεν χρειάστηκαν να περάσουν και πολλές ημέρες. Το «θηρίο» βγήκε πάλι από το κλουβί μόλις έληξε η επίδραση από το παυσίπονο που δώθηκε με άνωθεν εντολή. Εδώ και χρόνια επιχειρείται η καταπολέμηση της βίας στα γήπεδα στην Ελλάδα υπό την μορφή χορήγησης θεσμικών «φαρμάκων». Δύο εβδομάδες αναγκαστικής αργίας δεν απέφεραν την αναγέννηση και την θαυματουργή εξάλειψη των δεινών. Το θηρίο όρμησε αφηνιασμένο στην αρένα. Απ' όλα είχε η προηγούμενη Κυριακή: επίδειξη πολεμικών τεχνών στο πεδίο του Αγρινίου, γρονθοκοπήματα στη Θεσσαλονίκη, ρίψη μπουκαλιών στη Λάρισα. Τέτοια αποκεντρωτική διάχυση της βίας ούτε το πιο κατεπείγον νομοσχέδιο δεν θα ήταν ικανό να προωθήσει. Να θεωρήσουμε ότι όλα έχουν χρεοκοπήσει ή να παρηγορηθούμε με την επόμενη σύσκεψη;

ΣΩ.ΛΕ

ΤΟ ΑΒΓΟ ΤΟΥ ΦΙΔΙΟΥ

Μια συνηθισμένη διένεξη, από αυτές που συχνά συμβαίνουν μεταξύ παικτών στα γήπεδα, και μια απαράδεκτη απρεπής χειρονομία ενός αλβανού ποδοσφαιριστή προς τους αντιπάλους του στον αγώνα Καλαμαριάς - Παναθηναϊκού ήταν αρκετά για να κυκλοφορήσει η αθλητική εφημερίδα *Πράσινη* με τον πρωτοσέλιδο τίτλο «Απελάστε τους». Και αντί να επέμβει η δικαιοσύνη για υποκίνηση ρατσιστικών παθών, βγήκε ο εισαγγελέας Κανελλόπουλος και, ευθυγραμμισμένος με τον τίτλο της εφημερίδας, διέταξε «κατεπείγουσα (!) έρευνα για να διαπιστωθεί αν ο αλβανός ποδοσφαιριστής Μπούσι εργάζεται και διαμένει νόμιμα στη χώρα μας».

Να γιατί στην Ελλάδα δεν κινδυνεύουμε να εμφανιστεί ποτέ ένας ντόπιος Λε Πεν με 20%. Γιατί λειτουργεί έτσι όλο το σύστημα και δεν τον χρειάζεται. Την κάνουν τη δουλειά οι «εφημερίδες», παρέα με κρατικούς λειτουργούς.

Γιαν. Ανδρ.

ΡΕ ΣΑΒΒΑ, ΔΕΝ ΕΞΑΦΑΝΙΖΕΙΣ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΕ ΤΟ ΝΑ ΚΡΥΒΕΙΣ ΚΟΜΜΑΤΙΑΣΜΕΝΑ ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΚΕΥΜΑΝ. ΘΑ ΠΕΞΕΙ ΚΑΝΑ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΟΤΙΛΑΙΟ ΠΑΝΩ.



του Χρ. Παπανίκου

ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΟ «ΚΛΙΝΑΤΕ ΕΠΙ ΔΕΞΙΑ»

Αν τυχόν επιβεβαιωθούν οι γαλλικές δημοσκοπήσεις και ο άξονας Κεντροδεξιά - Ακροδεξιά συγκεντρώσει 65% στις επικείμενες προεδρικές εκλογές, το αποτέλεσμα δεν θα επιφέρει απλώς μελαγχολία για τους πολιτικούς συσχετισμούς στην πατρίδα του Διαφωτισμού και της σύγχρονης δημοκρατίας. Θα επηρεάσει προς τα δεξιά όλο το πολιτικό σκηνικό στην Ευρώπη. Άλλωστε, χρειάζεται να εθελοτυφλεί κανείς για να μην δει ότι η στροφή προς τον εθνικισμό, τον αυταρχισμό και την αντίδραση είναι γενική στη γηραιά μας ήπειρο και ακουμπά και τη δική μας ευρωπαϊκή επαρχία. Ας έχουν το νου τους όσοι περιμένουν αριστερούς θριάμβους τον Οκτώβρη, ώστε να αξιολογηθεί σωστά και το όποιο αποτέλεσμα.

Γ. Κουρ.

DVD

Σε περίοδο «άνθησης» βρίσκει ετούτη η άνοιξη τον ελληνικό Τύπο. Ο συναγωνισμός σε παντός είδους δώρα και προσφορές σηματοδοτεί το τελευταίο ηρωικό άλλοθι στις εφημερίδες. Μετά από αυτό ποια νέα επανάσταση θα σώσει τα προσχήματα; Η «σεξουαλική διαπαιδαγώγηση» συνεχίζεται, με το λιγότερο μάλιστα τίμημα. Τρεις τρεις μοιράζονται οι «αισθησιακές ταινίες», ακόμη και από αθλητικές εφημερίδες. Άλλωστε το σύνθημα «σεξ και ξύλο» πήγαινε ασορτί πάντα με την κουλτούρα των γηπέδων. Και αφού το γήπεδο θα το κόψουμε, ας ικανοποιηθούμε κατά μόνας.

ΣΩ.ΛΕ.

ΟΜΟΛΟΓΑ

Ευχαριστημένος δήλωσε ενώπιον των καμερών ο κ. Δούκας από το ύψος του τζίρου που παρουσίασε τον Μάρτιο ο Ιππόδρομος. Υποσχέθηκε μάλιστα ότι η πολιτεία θα κάνει τα πάντα για να τον στηρίξει! Για τον τζόγο μπορεί να μην κρύβεται ο ενθουσιασμός, η κοινωνία όμως αγωνιά για την τύχη των ταμείων. Τις εξανεμισμένες οικονομίες των συνταξιούχων ποιος θα τις στηρίξει, κ. Δούκα; **Σως**

ΥΠΟΒΑΣΤΑΖΟΜΕΝΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Απόδειξη της δεινής θέσης στην οποία βρίσκεται το Μαξίμου είναι ότι κανένα στέλεχος, εκτός των άμεσα εμπλεκομένων, δεν έσπευσε να προσφέρει στην κυβερνητική άμυνα. Όλοι «λείπουν ταξίδι» ή κάνουν την πάπια. Έτσι η «πανίσχυρη» μέχρι πρότινος κυβέρνηση αναζητά σανίδα σωτηρίας σε δηλώσεις όπως εκείνες του υποβασταζόμενου Έβερτ εναντίον του ΠΑΣΟΚ για το σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου, που η ίδια παρέγραψε. Πιστεύουν άραγε στα σοβαρά στο Μαξίμου ότι επειδή ο Μ. Έβερτ θέλει να σώσει τον γαμπρό του Πέτρο Δούκα μπορεί να τους βοηθήσει; Επειδή εμείς άλλα μαθαίνουμε. Όπως, για παράδειγμα, μια διαφαινόμενη προσέγγιση Μητσοτάκη - Έβερτ με στόχο τον Αλογοσκούφη. Προς το παρόν πάντως, ο Μίλτος «αθώνει» τον Γιώργο Αλογοσκούφη, που κάποτε τον έβριζε, και «δίνει» κανονικά και στεγνά τον Σάββα για να σώσει τον γαμπρό του. Πώς να ζήσει, άλλωστε, χωρίς τον μισθό του από την κυβέρνηση ο άνθρωπος. Κοστίζει πανάκριβα τη σημερινή ημέρα η βενζίνη της Lamborghini. **Π.Π.**





ΤΡΙΤΗ 3.4.2007 – ΤΕΤΑΡΤΗ 18.4.2007

ΤΡΙΤΗ 3.4.2007

- Έσπασε το διπλωματικό εμπάρκο του Μπους προς τη Συρία η Δημοκρατική πρόεδρος της αμερικανικής Βουλής κυρία Πελόσι. Κάτι δεν πάει καλά με την πολιτική των γερακιών στη Μέση Ανατολή.
- Ξεσαλωμένους τους βλέπω στη Νέα Δημοκρατία. Δεν μπορούν να κρατηθούν όταν βλέπουν χρήματα. Διοικητής νοσοκομείου «έπαιξε» σε ομόλογα τα λεφτά του ιδρύματος. Φαίνεται ότι δεν είχε άμεσες ανάγκες και είπε να κάνει και μια επενδυσούλα το παιδί!
- Ανατρεπτική πρόταση του Ντέμη για τη βία στα γήπεδα. Να μείνουν τρία χρόνια εκτός Ευρώπης οι ελληνικές ομάδες. Πού να τη δεχθούν, όμως, οι άλλες δύο ομάδες του τέως ΠΟΚ! Γιατί πώς θα μαζεύουν τους στρατούς τους;

ΤΕΤΑΡΤΗ 4.4.2007

- Όλα τα είχε η κυβέρνηση, ο εμφύλιος στους κόλπους της τής έλειπε. Ο υπουργός Άμυνας κ. Μείμαράκης και η υπουργός Εξωτερικών κ. Μπακογιάννη ένωσαν τις φωνές τους και πρότειναν τη δημιουργία ενός νέου επιτελείου διαχείρισης κρίσεων. Λέτε να τους φταίει ο κ. Ρουσόπουλος για όλα όσα συμβαίνουν στο κυβερνητικό στρατόπεδο;
- Με διπλές εξεταστικές και παράταση του ακαδημαϊκού έτους θα καλύψουν τις χαμένες ώρες το Πανεπιστήμιο

της Αθήνας καθώς και το Πάντειο. Δηλαδή, συγγνώμη, αυτό θεωρείται ακαδημαϊκή παιδεία;

- «Πασχαλινό δώρο στον βρετανικό λαό για τα γενέθλια του Μωάμεθ και τον θάνατο του Χριστού», χαρακτη-



Μάλλον ο υπουργός Απασχόλησης κ. Τσιτουρίδης και ο υφυπουργός κ. Γιακουμάτος κοιτούν πόση ώρα τους έχει απομείνει ως μέλη της κυβέρνησης.

ρίζει ο πρόεδρος του Ιράν την απελευθέρωση των 15 βρετανών στρατιωτών που είχαν πιαστεί αιχμάλωτοι από τις περσικές δυνάμεις. Έξυπνη κίνηση, η οποία ανέβασε επικίνδυνα την πίεση των φίλων Μπλερ και Μπους!

ΠΕΜΠΤΗ 5.4.2007

- Το κρουαζιερόπλοιο Sea Diamond με 1.600 περίπου επιβάτες και πλήρωμα προσκρούει σε ύφαλο στην καλντέρα της Σαντορίνης στις 15.46 το απόγευμα. Μετά

από μεγάλη κινητοποίηση σώζονται όλοι, εκτός από δύο γάλλους τουρίστες που αγνοούνται. Το πλοίο μεταφέρεται μετά από διαμάχες των τοπικών αρχών και του πλοιάρχου στον όρμο των παλαιών ορυχείων αριστερά του Αθινιού, όπου το βράδυ παίρνει επικίνδυνη κλίση.

- Το έλα να δεις στο κυβερνητικό στρατόπεδο με τα ομόλογα. Ο κ. Σούρλας εγκალεί τον πρωθυπουργό δηλώνοντας ότι «κάποιος πρέπει να μιλήσει για τις πολιτικές ευθύνες». Κάποιος, αλλά ποιος;
- Εκπληκτικά ευρήματα στο Φισκάρδο της Κεφαλλονιάς. Βρέθηκε ασύλλητος ρωμαϊκός τάφος, με όψη κτιρίου,

το ελληνικό κρουαζιερόπλοιο και κάθετα σε βάθος 150 μέτρων στην πλαγιά του ηφαιστείου της Θήρας. Η πρώτη μόλυνση, ένα κοκτέιλ μαζούτ και τοξικών, αρχίζει να εμφανίζεται στα υπέροχα νερά του νησιού.

ΣΑΒΒΑΤΟ 7.4.2007

- Η έξοδος των κατοίκων των μεγάλων αστικών κέντρων συνεχίζεται αμείωτη. Ο καιρός είναι υπέροχος και τα πολιτικά προβλήματα ξεχνιούνται, έστω και για λίγο.

ΚΥΡΙΑΚΗ 8.4.2007

- Όλη Ελλάδα ψήνει και γιορτάζει κάτω από τον λαμπρό ήλιο. Ας ελπίσουμε ότι θα μας βγει σε καλό!

ΔΕΥΤΕΡΑ 9.4.2007

- Σε οικολογική βόμβα μετατρέπεται το ναυάγιο στο βυθό της καλντέρας στη Σαντορίνη. Όλοι αποποιούνται των ευθυνών τους, ενώ το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας υποστηρίζει ότι η αρμοδιότητά του τελειώνει στην προσπάθεια να σωθούν οι επιβάτες. Κοίτα τι ανέκδοτα ακούει κανείς πασχαλιάτικα!

ΤΡΙΤΗ 10.4.2007

- Ο κ. Ζορμπάς αναζητεί τους κρυφούς μετόχους στη μεγάλη κομπίνα των ομολόγων. Σύσσωμη όμως η κυβερνητική μηχανή τού φέρνει συνεχώς προσκώματα. Ε, ρε, τι έχει να γίνει όταν αποκαλυφθεί όλη η δουλειά που έστησαν τα καλόπαιδα της Νέας Δημοκρατίας!
- Όλη μέρα κουνιέται η Αιτωλοακαρνανία, με τους σεισμολόγους να μην είναι και τόσο καθησυχαστικοί.
- Έρευνα φέρνει την Αθήνα πρωταθλήτρια στη βρωμιά και την κακή ποιότητα ζωής. Καλά, περιμέναμε τους Ευρωπαίους να μας το πουν; Δεν νοιώθουμε και μόνοι μας

πού κατήντησαν «της γης το δακτυλίδι» όλες οι μεταπολεμικές κυβερνήσεις. Μηδεμιάς εξαιρουμένης!

- Παρά την αισιοδοξία των κυβερνητικών οικονομολόγων, στην εξαμηνιαία του έκθεση, το ΔΝΤ κρούει όχι μόνο τον κώδωνα, αλλά τις καμπάνες του κινδύνου για τον μικρό ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας και τη συνεχόμενη αύξηση της ανεργίας. Ελπίζω να μην βγάλουν «πασοκικό» το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, γιατί θα γελάσει ο κάθε πικραμένος.

ΤΕΤΑΡΤΗ 11.4.2007

- Σενάρια και φήμες για αλλαγές υπουργών και εκλογικού νόμου! Ο πρωθυπουργός όμως είναι αναποφάσιτος.
- Μόνο ελληνική κρατική υπηρεσία θα μπορούσε να υπερηφανευτεί ότι θεωρεί επιτυχία πως σκοτώθηκαν στους δρόμους κατά τη διάρκεια της εξόδου του Πάσχα 13 λιγότεροι από πέρυσι, ενώ χάθηκαν 41 άτομα. Η υπηρεσία αυτή λέγεται Τροχαία. Να τη χαιρόμαστε!

ΠΕΜΠΤΗ 12.4.2007

- Πληθαίνουν τα ερωτήματα σχετικά με το σκάνδαλο των ομολόγων. Ο αναποφάσιτος -παρά τον θαυμασμό του προς τον Ανδρέα Παπανδρέου- πρωθυπουργός αναζητά λύση χαμηλού ρίσκου για να βγει από το αδιέξοδο. Το ζήτημα είναι πού να την βρει, έτσι που τα έκαναν;
- Τζιμάνια οι νεοδημοκράτες. Εκεί που προσπαθούν να ξεφύγουν από το ένα, τους σκάει το άλλο. Εισαγγελέας ψάχνει γιατί η ΛΑΡΚΟ έχασε αρκετά εκατομμύρια ευρώ προπωλώντας νικέλιο με χαμηλή τιμή.
- Διάτρητα τα άλλοθι των βασικών υπόπτων για το μακελειό της Παιανίας.
- Σκηνικό πολέμου στήνεται από τους πασάδες στην

Τουρκία, λίγες μέρες πριν από τις προεδρικές εκλογές.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 13.4.2007

- Δύσκολα τα πράγματα για την κυβέρνηση σχετικά με τα ομόλογα. Αποκαλύπεται ότι οι ενδιάμεσες συναλλαγές οδήγησαν σε προμήθειες πάνω από 40 εκατ. ευρώ. Τόμπολα!
- Υπέρ του βιβλίου της Ιστορίας τάσσεται, προς τιμήν της, η υπουργός Παιδείας κυρία Γιαννάκου.
- Δραματική έκκληση των επισημόνων για άμεση απόσυρση των καυσίμων από το βυθισμένο κρουαζιερόπλοιο, καθώς υποστηρίζουν ότι οι δεξαμενές δεν θα αντέξουν πολύ ακόμα.



Το τρίο Στούτζες: Μακαρέζος, Παπαδόπουλος, Παττακός. Κοιτάχτε ο ελληνικός λαός ποιους ανέχτηκε να τον κυβερνούν επί επτά χρόνια!

- Δεύτερο γύρο αυξήσεων στο ρεύμα εξαγγέλλει η ΔΕΗ. Φαίνεται ότι θα πληρώσουμε εμείς την ανοησία των ιθυνόντων. Όπως πάντα άλλωστε.

ΣΑΒΒΑΤΟ 14.4.2007

- Ένα ολόκληρο ΑΕΠ χρωστούν στις τράπεζες τα ελληνικά νοικοκυριά. Κατά τα αστέρια που διαχειρίζονται τα οικονομικά, ο ελληνικός λαός ευημερεί! Πάντα μέσα στην πραγματικότητα αυτά τα παιδιά! Μπράβο!
- Καταφέρνοντας να διαλύ-

σουν τη δημόσια εκπαίδευση, το Υπουργείο και η πλειοψηφία των καθηγητών κάνουν τους ψόφιους κοριούς για τις αυξήσεις που εξήγγειλαν τα ιδιωτικά σχολεία. Και μην μιλήσουμε για τα φροντιστήρια και για το ποιοι τα στηρίζουν!

- Θα μας τρελάνει ο κ. Αλογοσκούφης. Ας πρόσεχαν τα Ταμεία, υποστηρίζει σε όλους τους τόνους, με μια κυνικότητα που σπάει κόκκαλα. Λες και τα ομόλογα τα εξέδωσε άλλο κράτος και όχι το ελληνικό Υπουργείο Οικονομικών, του οποίου προΐσταται! Αιδώς, Αργείοι.

ΚΥΡΙΑΚΗ 15.4.2007

- Συνεχίζεται ο πόλεμος εται-



Το Sea Diamond προσπαθεί απεγνωσμένα να κρατηθεί από τα βράχια της Σαντορίνης.

να κάνουν κρουαζιέρα στο Αιγαίο, με τα πλοία του Λοΐζου. Αν θέλουν να ξεκουραστούν από την τόσο κοπιαστική «εργασία» τους, ας τα πληρώσουν μόνοι τους. Τόσα δισεκατομμύρια διαχειρίζονται!

ΤΡΙΤΗ 17.4.2007

- Με υπογραφή υπουργού Τσιτουρίδη το ΤΑΠ-ΟΤΕ αγόρασε δομημένα ομόλογα. Οχι τίποτε άλλο, αλλά για να καταλάβουμε ποιος έστησε την ιστορία.
- Όλα θα τα δούμε. Κουκουλοφόροι αφόπλισαν τον φρουρό του Προέδρου του Αρείου Πάγου και του πήραν το αυτόματο όπλο και το πιστόλι. Κύριε Πολύδωρα...

ΤΕΤΑΡΤΗ 18.4.2007

- Πλήρης σύγχυση επικρατεί στην κυβέρνηση για την υπόθεση των ομολόγων, καθώς ο πρόεδρος της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής Αν.Καραμάριος πρότεινε τη σύσταση Εξεταστικής Επιτροπής, ενώ πληθαίνουν οι φωνές για ανασχηματισμό εν μέσω νέων αποκαλύψεων. Ο πρωθυπουργός που είναι;

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ Δ'
Ο ΦΟΥ ΜΑΝ ΤΣΟΥ

Η επιβίωση του Αντί οφείλεται στους αναγνώστες του

Τελικά, χάρη στην συνδρομή των φίλων αναγνωστών του, που ανταποκρίθηκαν άμεσα, το *Αντί* ξεπέρασε και τον «σκόπελο Φρυσίρα».

Ο φιλότεχνος δικηγόρος ενθουλάκωσε τα 81.006,81 ευρώ με τα οποία είχαν αποτιμηθεί η τιμή και η υπόληψή του και το περιοδικό συνεχίζει την έκδοσή του.

Όταν αποπληρώθηκε ο φιλότεχνος δικηγόρος και διευθετήθηκε η άρση της υποθήκης, στείλαμε δελτίο Τύπου στις εφημερίδες όπου αναφέραμε ότι «αισθανόμαστε την ανάγκη να εκφράσουμε ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους εκείνους που στάθηκαν στο πλευρό μας. Μια ανάγκη και ένα ευχαριστώ που μετουσιώνονται στην υποχρέωση που αναλαμβάνουμε, να κάνουμε το *Αντί* καλύτερο και ισχυρότερο». Θεωρήσαμε ότι έπρεπε αμέσως και πριν από την έκδοση και κυκλοφορία του παρόντος τεύχους να ενημερώσουμε τους αναγνώστες

μας, αφού είχαμε απευθυνθεί προηγουμένως σ' αυτούς ζητώντας την συνδρομή τους για να μπορέσουμε να ξεπεράσουμε το πρόβλημα που είχε ανακύψει και το οποίο απειλούσε το περιοδικό με πλήρη εξόντωση.

Από δω και στο εξής οι δικές μας προσπάθειες είναι να προσπαθούμε κάθε δεκαπέντε ημέρες να ανταποκρινόμαστε στην εμπιστοσύνη με την οποία περιβάλατε το *Αντί*.

Η ιστορία της καταδικαστικής απόφασης εναντίον του *Αντί* απορρέει όμως από τον τυποκτόνο νόμο Βενιζέλου. Αυτόν τον νόμο θα επιδιώξει το *Αντί* να ανατρέψει και γι' αυτόν το σκοπό αρχίζει καμπάνια. Σε άλλες σελίδες θα διαβάσετε μια πρώτη τοποθέτηση του νομικού συμβούλου της ΕΣΗΕΑ κ. Λάζαρου Μπελίτση. Οι σελίδες του *Αντί* θα είναι ανοικτές για όποια τοποθέτηση ή αντίλογο στο θέμα αυτό.

Υπέγραψαν την έκκληση

Καθώς δεν είχε γίνει γνωστό ότι ο φιλότεχνος Βλάσης Φρυσίρας εισέπραξε ήδη τις 81.006,81 ευρώ για την αποκατάσταση της τιμής και της υπόληψής του, έφτασαν στα γραφεία μας και άλλες υπογραφές στην έκκληση «να δείξει γενναιοφροσύνη και να προβεί σε μια χειρονομία που συνάδει με το πνευματικό έργο το οποίο επιτελεί». Το πλήρες κείμενο αυτής της έκκλησης και τα ονόματα εικαστικών και άλλων πνευματικών ανθρώπων που το υπέγραψαν δημοσιεύτηκε στο τχ. 891.

ΝΕΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΥΝΥΠΟΓΡΑΦΟΥΝ:

Αλεξοπούλου Αλέκα, επικ. καθ. ΑΠΘ
Βέττας Απόστολος, καθ. ΑΠΘ

Γρηγοριάδης Γιώργος, ιατρός, πρώην δήμαρχος Ν. Ηρακλείου
Δάλλας Γιάννης, καθ. Πανεπιστημίου, ποιητής
Δημάδης Κωνσταντίνος, καθ. Πανεπιστημίου
Κορρές Χρήστος, χημικός μηχανικός, συγγραφέας
Κουμαριανού Αικατερίνη, καθ. Πανεπιστημίου
Κωνσταντινίδης Θάνος, ιατρός, επ. Καθ. Πανεπ. Αθηνών
Λυπουρλή Ιωάννα, εκπαιδευτικός
Παπακώστας Γιώργος, αναπλ. καθ. ΑΠΘ
Παπασωτηρίου Σοφία, επικ. καθ. ΑΠΘ
Πολυβίου Μιλτιάδης, αρχιτέκτων
Τσιτσιρίδου Σοφία, επικ. καθ. ΑΠΘ
Φράγκος Δ., αναπλ. καθ. ΑΠΘ
Χριστοφιλοπούλου Αικατερίνη, ομ. καθηγήτρια Παν. Αθηνών
Χρυσομαλλίδης Μάξιμος, καθ. ΑΠΘ

Άλλα μηνύματα

• Και άλλο μήνυμα από την Κύπρο: Στις 12 Απριλίου η εφημερίδα του ΑΚΕΛ Χα-
ραυγή (στα Θέματα, σ.43) έγραψε για την περιπέτεια του περιοδικού.

• Η Πανελλήνια Ένωση Κριτι-κών Κινη-
ματογράφου έβγαλε ανακοίνωση συ-
μπαράστασης στο περιοδικό, όπου
αναφέρονται τα εξής:

*Η Πανελλήνια Ένωση Κριτικών Κινηματο-
γράφου είναι παγίως αντίθετη σε κάθε
προσπάθεια φήμωσης του Τύπου. Ως εκ
τούτου, το ΔΣ της ΠΕΚΚ εκφράζει την
αντίθεσή του στην προσπάθεια έμμεσου
«κλεισίματος» του περιοδικού Αντί μετά
την επιδίκαση αστικής αποζημίωσης,
σύμφωνα με τον σχετικό τυποκτόνο νόμο.*

*Εκφράζουμε τη συμπαράστασή μας
προς τον εκδότη του περιοδικού, το
οποίο, αν μη τι άλλο, επί τριάντα και
πλέον χρόνια υπηρετεί με συνέπεια την
ελευθερία του λόγου και την πολιτική
και κοινωνική κριτική.*

Το ΔΣ της ΠΕΚΚ
Αθήνα, 12 Απριλίου 2007

Συμπαράσταση από τους αναγνώστες

Τα 81.006,81 ευρώ που ενθυλάκωσε ο φιλότεχνος Βλάσης Φρυσίρας ως αποζημίωση της τιμής και αξιοπρέπειάς του, που εθίγη με ανώνυμο σχόλιο στο καρναβαλικό τεύχος 810 του 2004, συγκεντρώθηκαν και με τη συνδρομή των πολλών καλών φίλων του περιοδικού. Ένα μεγάλο ευχαριστώ, αλλά και ένα μεγάλο βάρος για μας στο εξής: Πρέπει να μπορέσουμε να ανταποκριθούμε στην εμπιστοσύνη και την αγάπη των φίλων μας. Γιατί βεβαίως μπορεί να υπάρχει και ένα συναισθηματικό δέσιμο με ένα έντυπο, αλλά η σταθερή σχέση θεμελιώνεται μόνο εάν υπάρχει και διατηρείται η ποιότητα στο συγκεκριμένο έντυπο. Εμείς αυτήν αναζητούμε στη σχέση μας με το αναγνωστικό κοινό. Γνωρίζουμε πόσο δύσκολο είναι και γι' αυτό αισθανόμαστε διπλή την ευθύνη.

Στο διάστημα από τις πρώτες μέρες του Μάρτη μέχρι σήμερα, πέραν των δημοσιεύσεων στον Τύπο, έφταναν σε μας καθημερινά δείγματα της αγάπης των αναγνωστών μας με επισκέψεις στα γραφεία μας, μέσω σύντομων

γραμμάτων, μέσω του e-mail του περιοδικού. Μερικά μηνύματα δημοσιεύσαμε στο τχ. 891. Δεν είναι μόνο εκείνο το σύντομο και συγκινητικό της φίλης Ε.Θ. που ήδη δημοσιεύθηκε και μας έγραφε: «Γεννήθηκα το 1961 και διαβάζω το Αντί από το 1974». Είναι και άλλα πολλά μηνύματα φιλίας που έστειλαν οι αναγνώστες μας. Δημοσιεύουμε και σήμερα μερικά χαρακτηριστικά αποσπάσματα απ' αυτά (χωρίς όνομα, αλλά μόνο με αρχικά).

Θέλουμε όμως να σημειώσουμε ότι οι συνδρομές που έφτασαν από παντού, αλλά και τα εμβάσματα, μας έκαναν να αισθανθούμε αμήχανα. Ας αναφέρουμε μόνο την περίπτωση μιας φίλης, συνταξιούχου του ΙΚΑ, που μας επισκέφθηκε στα γραφεία με ένα φάκελο που έγραφε: «538 ευρώ. Η σύνταξή μου ενός μήνα. Με την καρδιά μου στο Αντί». Επέμενε φορτικά να τα κρατήσουμε.

Ευχαριστούμε όλους αυτούς τους θαυμάσιους φίλους.

Αγαπητό Αντί!

Είμαστε αναγνώστες και υποστηρικτές του Αντί και των αγώνων του από πάντα! Τώρα και συνδρομητές του περιοδικού! Έχουν κατατεθεί σήμερα δύο συνδρομές ετήσιες εσωτερικού, και μία ετήσια εξωτερικού με ταχυδρομικές επιταγές των ΕΛΤΑ.

Το Αντί δεν θα κλείσει!

Με αγωνιστικούς χαιρετισμούς.

Π.Π.

Μόλις σήμερα κατάφερα να καταθέσω κι εγώ κάτι στο λογαριασμό του Αντί με την ελπίδα ότι θα τα καταφέρεις να τα βγάλεις πέρα και να επιβιώσει το περιοδικό. Όπως επίσης ελπίζω και εύχομαι ο αγώνας αυτός κατά του τυποκτόνου νόμου να έχει θετικά αποτελέσματα.

Γ.Ζ.

Το Αντί μ' έχει συντροφέψει χρόνια πολλά. Και εύχομαι (και πιστεύω) ότι ακόμα πολλά χρόνια θα συνεχίσει την πορεία του και την προσφορά του. Η δύσκολη αυτή στιγμή θα περάσει.

Παρακαλώ δεχθείτε δύο νέους συνδρομητές.

Ν.Κ.

Μαζί με την αγάπη μου σας στέλνω τη συνδρομή μου.

Το Αντί είναι από τις πιο δυνατές αναμνήσεις της παιδικής μου ηλικίας που είχα την τύχη να διατηρήσω ζωντανή έως σήμερα λόγω της παρουσίας του. Πώς θα μπορούσα να μείνω αμέτοχη σαν κινδυνεύει να χαθεί η παρουσία και να μείνει μόνο η ανάμνηση;

Το βαρύ φορτίο εσείς το σηκώνετε. Είμαστε όμως πολλοί εδώ που θαβάλουμε όση δύναμη έχουμε ώστε το φορτίο να μοιάζει ελαφρύτερο.

Με εκτίμηση και πολλή αγάπη.

Τζ.Α.

Το Αντί είμαστε εμείς και δεν θα επιτρέψουμε ο τυποκτόνος νόμος του κ. Ε. Βενιζέλου να σκοτώσει ένα κομμάτι από τον εαυτό μας.

Γιατί με το Αντί πορευόμαστε 35 χρόνια κόντρα στις επιταγές και τις επιβουλές των διαφόρων εξουσιών και των Νέων ή Παλιών Τάξεων. Νιώθουμε, ως Ελληνοκύπριοι, το Αντί διπλά δικό μας γιατί την κρίσιμη στιγμή, τον Απρίλη του 2004, όταν διάφοροι Ελλαδίτες «αριστεροί» διανοούμενοι μας καλούσαν να υποκύψουμε στα διαστρεφικά Κυπροκτόνα Ανανικά Σχέδια

του Αγγλοαμερικανικού Ιμπεριαλισμού ύψωσε τη φωνή του ενάντια στο «Διαβολικό Σχέδιο» (τεύχος 814).

Η συνδρομή μου την κρίσιμη αυτή για το περιοδικό μας στιγμή αποτελεί την ελάχιστη οφειλή.

Μ.Π.

Αγαπητό Αντί

Το θέλουμε το Αντί αν και δεν είμαστε όλοι τακτικοί αναγνώστες.

Καλή δύναμη.

Β.Κ.

Γεια σας! Έχω μάθει την ιστορία με το περιοδικό σας (αν και δεν μπορώ να πω ότι αποτελώ τακτικό αναγνώστη σας!) και θα ήθελα να βοηθήσω, γραφόμενος συνδρομητής. Πιστεύω είναι χρέος κάθε προοδευτικού πολίτη να βοηθήσει έτσι ώστε να υπάρχει μια διαφορετική φωνή με άποψη ανάμεσα στη σαβούρα των διαφόρων εντύπων που κυκλοφορούν. Ξέρω για το λογαριασμό της Εθνικής. Τι άλλο χρειάζεται;

Β.Π.

Είμαι αναγνώστης του περιοδικού, θα μείνω όσο θα μπορείτε να το εκδίδετε και θα το παίρνω πάντα από το περί-

πτερο. Θα ήθελα να κάνω ένα φίλο μου νέο συνδρομητή στο περιοδικό για ένα έτος με την ελπίδα να παραμείνει και στο μέλλον.

A.A.

Σας ταχυδρόμησα 20 ευρώ. Θα μαζέψω κι άλλα από Θεσσαλονίκη, νομίζω ολόψυχα. Το πρώτο βήμα στην διαπλοκή είναι η σιωπή, κι ως υποψήφια διδάκτορας θα 'πρεπε να σιωπώ και να γλύφω τους πανεπιστημιακούς.

Τέλος πάντων, διάβασα πολύ Αντί! Να μην κλείσει και δεν θα κλείσει! Το χρειάζεται ο τόπος!

Φιλιά πολλά σε όλους

K.K.

Σας στέλνω ως παλιός αναγνώστης ένα μήνυμα συμπαράστασης και αλληλεγγύης μπροστά στην απροσδόκητη περιπέτεια που αντιμετωπίζει το Αντί.

Αυτό που μάλλον δεν είναι απροσδόκητο είναι πως ότι θα ονομαζόταν κατά την παπαρολογία του συρμού «ο νομικός μας πολιτισμός» δίνει τη δυνατό-

τητα στον καθένα (που έχει και κάποια εξουσία) να κάνει το κομμάτι του και να μείνουμε με ένα έντυπο λιγότερο.

Ο τύπος που μπορεί να λειτουργεί απρόσκοπτα θα είναι τελικά τα περιοδικά του κωλο-λαιοστάιλ, οι εφημερίδες με τις τσόντες, τα κανάλια με τη χυδαιότητά τους; Η δημοσιογραφία είναι το «ζήτω τα αφεντικά, και ειδικά το δικό μου»; Αυτά τα ερωτήματα ζητούν απάντηση. Και η απάντηση ξεκινά από τη στήριξη του Αντί.

Γ.Κ.

Είμαι 23 χρονών. Διάβασα στον Τύπο για τον κίνδυνο κλεισίματος του περιοδικού και θα ήθελα να συμβάλω και γω μέσω της εγγραφής της δικής μου, του αδελφού μου και της μητέρας μου ως συνδρομητών στο να μπορέσει να απαντηθεί η «καταδίκη» των ελεύθερων και αξιόλογων φωνών του Τύπου από το κράτος (που δυστυχώς μόνο κράτος δικαίου δεν είναι). Στην οικογένειά μου κρατάμε αρχείο του περιοδικού από τα πρώτα τεύχη του και ελπίζουμε ότι αυτό θα συνεχιστεί.

Z.H.

Επειδή συντασσόμεθα κι εμείς κατά της φίμωσης του τύπου και της ελεύθερης σκέψης και έκφρασης, με οποιονδήποτε τρόπο επιχειρείται και επειδή το Αντί αποτελεί μέρος της ιστορίας του τόπου μας, θελήσαμε να βοηθήσουμε με τις ακόλουθες συνδρομές.

A.B.

Ιδού και ένα σε γκρίκλις από φίλο ναυτικό. Δεν διαβάζεται διασκεδαστικά;

To periodiko to perno otan eimai Ellada. Den thelo syndromi. Makari na poroysa na steilo parapano.

Agapito Anti,

Apo ton Eiriniko okeano pou ematha gia tin peripeteia soy zhthsa meso filon stin patrida mia dieti syndromh axias euro 160.

Aganta re paidia,

Emeis eimaste edw mazy sou 30 chronia.

P.P.

Εκδήλωση συμπαράστασης στην Πάτρα για το Αντί



Μέσω του e-mail πήραμε πριν λίγες ημέρες –στο μεσοδιάστημα ανάμεσα στις δύο εκδόσεις του περιοδικού– ένα δελτίο Τύπου που έλεγε τα ακόλουθα: Το προηγούμενο διάστημα –χωρίς πολλοί άνθρωποι να το καταλάβουν γιατί πέρασε κυρίως στα ψιλά των εφημερίδων και σχεδόν που-

θενά από τα ηλεκτρονικά μέσα– ένα ιστορικό περιοδικό, το Αντί, που εκδίδεται εδώ και 35 χρόνια, βρέθηκε στα πρόθυρα του κλεισίματος. Από τη μια η μη ανοχή ενός χιουμοριστικού σχολίου από το Μουσείο Φρυσίρα, από την άλλη η δεδομένη αδυναμία του εκδότη να παραστεί στην εκδίκαση της υπόθεσης λόγω σοβαρών προβλημάτων υγείας και κατά τρίτον και σημαντικότερο η ύπαρξη του τυποκτόνου νόμου του Βενιζέλου (1178/81) οδήγησαν σε ένα εξοντωτικό πρόστιμο ύψους περίπου 81.000 που έπρεπε να πληρωθεί άμεσα. Αμέσως υπήρξε κινητοποίηση από μερίδα φίλων του Αντί που εξέφρασαν δημόσια και την αντίθεσή τους στην απόφαση και την υποστήριξή τους στο περιοδικό αλλά επίσης και η εγγραφή νέων συνδρομητών που θα έδινε

μια οικονομική ανάσα και ώθηση στο Αντί να συνεχίσει. Σε αυτήν την κινητοποίηση είναι αδύνατο, ή και ασυγχώρητο, οι σκεπτόμενοι πολίτες της Πάτρας να μην βάλουν το λιθαράκι τους, ώστε να προσφέρουν το μερίδιο που τους αντιστοιχεί στην διάσωση του περιοδικού, που μόνο η Χούντα διέκοψε την κυκλοφορία του.

Με αυτές τις αφορμές, αλλά και τις βαθύτερες αιτίες που βρίσκονται πίσω από τον εγκλωβισμό των εντύπων στον νόμο του Βενιζέλου, με τις υπέρογκες και παράλογες αγωγές που μόνο μεγαθήρια των ηλεκτρονικών μέσων μπορούν να αντιμετωπίσουν –γι' αυτό και βλέπουμε να αποπληρώνουν τα τεράστια πρόστιμα που τους επιδικάζονται–, αρκετοί φίλοι του Αντί στην Πάτρα διοργανώνουν μια εκδήλωση υποστήριξης την Δευτέ-

ρα 16 Απρίλη στο φουαγιέ του θεάτρου Λιθογραφείο (Μαιζώνας 172B), στις 8μμ. Θα μιλήσουν ο Αντιπρόεδρος της Π.Ο.Ε.ΣΥ. και δημοσιογράφος Παναγιώτης Θεοδωρακόπουλος, καθώς και ο Αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου Πατρών Κώστας Ραβάνης. Επίσης θα έχουν τη δυνατότητα όλοι όσοι παραβρεθούν να βοηθήσουν έμπρακτα, με το να εγγραφούν ετήσιοι συνδρομητές στο περιοδικό με το ποσό των 78 ευρώ για 26 τεύχη. 1000 νέοι συνδρομητές αρκούν για να σωθεί το Αντί –και θα σωθεί αν κρίνουμε από την ανταπόκριση που είχε το κάλεσμά του ως τώρα. Θα εκτεθούν και παλιότερα τεύχη του περιοδικού καθ' όλη τη διάρκεια της εκδήλωσης.

Το Αντί δεν θα κλείσει, γιατί το Αντί είμαστε εμείς, οι αναγνώστες και φίλοι του.

Ένας μικρός απολογισμός της εκδήλωσης



Φωτογραφίες από την εκδήλωση που έγινε την Δευτέρα 16.4.2007 στο θέατρο Λιθογραφείον (Μαιζώνος 172 Β) στην Πάτρα. Αριστερά το κοινό στην διάρκεια της εκδήλωσης, δεξιά οι ομιλητές.

Η πρόσκληση που απευθύναμε σαν ουσιαστικοί –αλλά ανεπίσημοι– Φίλοι του Αντί στην Πάτρα είχε μια άμεση και απρόσμενη ίσως ανταπόκριση. Μία εκδήλωση υποστήριξης που στήθηκε σε ελάχιστες μέρες κατάφερε να προσελκύσει και να αφυπνίσει ανθρώπους όλων των ηλικιών και των πολιτικών χώρων. Περίπου 70 άνθρωποι λοιπόν ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά μας μέσω των δελτίων Τύπου, των αφισών, των προσκλήσεων, των τηλεφώνων και των προσωπικών επαφών. Ανάμεσά τους και άνθρωποι που έχουν κατά καιρούς προσφέρει με την πένα τους στις σελίδες του περιοδικού. Το ενθαρρυντικό ήταν ακριβώς αυτό, ότι ένα ευρύ φάσμα ατόμων συμμετείχε σαν ακροατής, σαν συμπαραστάτης αλλά και σαν ενεργός πολίτης αφού, εκτός των ομιλητών, τοποθετήθηκαν κι άλλα άτομα για τις εξελίξεις και στην υπόθεση του Αντί αλλά και του Τύπου γενικότερα.

Στην τοποθέτησή του ο Παναγιώτης Θεοδωρακόπουλος έθεσε άμεσα και έκανε σαφείς στο κοινό τις διαστάσεις του τυποκτόνου νόμου Βενιζέλου, τις δράσεις που έχουν κάνει οι διάφορες δημοσιογραφικές συλλογικότητες αλλά και τα προβλήματα που αντιμετωπι-

ζονται καθημερινά από συναδέλφους του. Με αφορμή την περιπέτεια του Αντί αναλύθηκαν, όσο βαθύτερα ήταν δυνατό στα πλαίσια μιας μικρής εκδήλωσης, οι προτάσεις που έχουν γίνει από τον δημοσιογραφικό χώρο και οι δυνατότητες που υπάρχουν για την αλλαγή-κατάργηση του νόμου.

Ο Κώστας Ραβάνης, μιλώντας ως παλιός συνεργάτης του Αντί, Αντιπρύτανης πλέον στο Πανεπιστήμιο Πατρών, σκιαγράφησε το περιοδικό και τις λειτουργίες του, τα προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίσει αλλά και να αντιμετωπίζει, αλλά και το χάρισμά του να παραμένει σημαντικό στο πέρασμα του χρόνου για όλους τους σκεπτόμενους πολίτες και 35 ολόκληρα χρόνια δεν είναι λίγα για μια τέτοια αντοχή.

Κοινός τόπος και συμπέρασμα από τις τοποθετήσεις και των παρευρισκόμενων ήταν ότι το Αντί μπορεί και πρέπει να συνεχίσει να κυκλοφορεί. Προτάθηκε μάλιστα από το ακροατήριο μια συλλεκτική ανατύπωση του πρώτου τεύχους –και για ιστορικούς αλλά και για οικονομικούς λόγους– που να πωλείται ώστε να ενδυναμωθεί ακόμα περισσότερο το Αντί. Μάλιστα στο αρχείο παλαιότερων τευχών που εκτέθηκαν ήταν πολλά εκείνα που ήθελαν να αποκτή-

σουν οι συμμετέχοντες στην εκδήλωση και ίσως θα μπορούσε να αποσταλεί στους συνδρομητές κι ένας κατάλογος με τα περιεχόμενα όλων των παλαιότερων τευχών. Επίσης μοιράστηκε σε όλους ένα δσέλιδο με το κείμενο του Χρήστου Παπουτσάκη με την ευκαιρία των 800 τευχών του Αντί.

Αν υποθέσουμε ότι χρειαζόνταν 1000 συνδρομητές για να σωθεί το περιοδικό και στο σύνολο των έντεκα εκατομμυρίων αυτής της χώρας, στην Πάτρα, που μετρά 250 χιλιάδες ψυχές, αντιστοιχούσαν 23 νέοι συνδρομητές, ο στόχος επετεύχθη καταρχήν γιατί μόνο τη βραδιά της εκδήλωσης καταφέραμε να εγγράψουμε σχεδόν 40, αριθμός που ευελπιστούμε να αυξηθεί. Δώρο λοιπόν από εμάς σχεδόν 3000 στον κ. Φρυσίρα.

Να μην ξεχάσουμε να αναφέρουμε και την πολύτιμη βοήθεια και φιλοκερδή παραχώρηση του θεάτρου Λιθογραφείον για την εκδήλωση και την φιλοξενία της, την άμεση ανταπόκριση του Παναγιώτη Θεοδωρακόπουλου και του Κώστα Ραβάνη στην πρόσκλησή μας και την συγκίνηση και υποστήριξη των ανωνύμων και επωνύμων φίλων του περιοδικού στην πόλη.

ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Η εμβληματική παρουσία και διάρκεια του Αντί

του Αλέξη Ζήρα

Αναδημοσιεύουμε από τη στήλη «Θερμιδωριανά οξύτονα» του περιοδικού *Διαβάζω*, το κείμενο του Αλέξη Ζήρα.

Δεν ξέρω αν τη στιγμή που διαβάζεται αυτό το σχόλιο βρίσκεται σε καλύτερο δρόμο η νέα περιπέτεια του περιοδικού *Αντί*. Αν, δηλαδή, φαίνεται στον ορίζοντα κάποια μορφή συναίνεσης που να ελαφρύνει την εξοντωτική αποζημίωση η οποία επιδικάστηκε για ένα του δημοσίευμα. Το εύχομαι, γιατί στην κυριολεξία η διαδρομή και η ζωή του αποτελούν ένα σημαντικό κομμάτι έκφρασης του σύγχρονου δημόσιου βίου μας. Χωρίς να είναι λιγότερο αλήθεια ότι στα τριάντα δύο χρόνια της κυκλοφορίας του δεν έλλειψαν οι παντοειδείς φουρτούνες και τα σκαμπανεβάσματα από τον Χρήστο Παπουτσάκη, τους ανθρώπους που ήταν γύρω του αλλά και από όσους κατά καιρούς πέρασαν θηπεύοντας στο ημιυπόγειο ορμητήριο του περιοδικού, στην οδό Δημοχάρους 60. Άλλωστε, ταραχώδης υπήρξε και αυτή η ίδια η γέννησή του, με το ένα και μοναδικό τεύχος της πρώτης περιόδου του –θυμάμαι ακόμα τις αφίσες του εξώφυλλού του σπαρμένες μέσα σε μια νύχτα σε όλη την έκταση του κέντρου της πόλης– να βγαίνει μεσούσης της δικτατορίας, να κατάσχεται και να συλλαμβάνονται οι υπεύθυνοί του από τους μηχανισμούς της Ασφάλειας. Και τούτο παρά το ότι την ίδια εποχή ξεφύτρωναν στην Αθήνα μικρές εκδοτικές μονάδες όπως και πολιτικά έντυπα που εξέφραζαν ένα ευ-

ρύ φάσμα της ακτιβιστικής αριστεράς, χωρίς να έχουν ανάλογα λειτουργικά προβλήματα. Ίσως επειδή το *Αντί*, από τη στιγμή αυτής της πρώτης εμφάνισής του, δεν απευθυνόταν μόνο στην ήδη διασπασμένη αριστερά ή στους απειράριθμους οριακούς μετασχηματισμούς της, που ανθούσαν γιατί ακριβώς βρισκόμασταν σε μια χρονική στιγμή ακραίων αντιθέσεων. Απευθυνόταν εξ αρχής σ' ένα αναγνωστικό κοινό αφ' εαυτού πολυπληθές, μια και το ιδεολογικό στίγμα του περιοδικού, έτσι όπως φαινόταν να περνάει από τη μια στην άλλη σελίδα του, δεν ήταν ο κλειστός ριζοσπαστισμός του αλλά η κατά το δυνατόν πλατύτερη ιδεολογική σύγκλιση των κοινωνικών δυνάμεων που ήθελαν να δείξουν την κάθετα αρνητική θέση τους απέναντι στους τότε απολυταρχικούς κανόνες.

Όσο κι αν ορισμένοι από εκείνους που άλλοτε συνωστίζονταν στα φωτισμένα ως αργά τη νύχτα γραφεία του περιοδικού, βολεμένοι στα βουλευτικά έδρανα ή στα διευθυντικά γραφεία τους, γυρίζουν σήμερα το βλέμμα τους αλλού, με υποκριτική αδιαφορία και με υπόρρητη ενοχή, όσο και αν οι κάποιες αστοχίες του στις υποθέσεις που ανέλαβε να υποστηρίξει, στη συλλογιστική των άρθρων του και στην εν γένει γραμμή του συνέτειναν στη μείωση της κυκλοφορίας του, δεν μπορώ να παραβλέψω ότι το *Αντί* ήταν, τόσο

για τη γενιά μου όσο και για την προηγούμενη και την επόμενη από αυτήν, το απολύτως εμβληματικό και υπολογίσιμο πολιτικό έντυπο. Και εννοώ με τούτο τον άκρως παρεμβατικό ρόλο που είχε, προπάντων σε όλη τη διάρκεια της πρώτης δεκαπενταετίας της μεταπολίτευσης. Αλλά, σε ηπιότερους τόνους, και αργότερα. Όχι μόνο γιατί βρισκόταν πάντοτε στην πρώτη γραμμή του πυρός, ακόμα και με τις λάθος εκτιμήσεις του, αποτελώντας σε πάμπολλες υποθέσεις την αιχμή του δόρατος της ανανεωτικής αριστεράς· όχι μόνο γιατί με τα σχόλια, τα άρθρα και τα ρεπορτάζ του υπεράσπιζε πάντοτε θαρραλέα και απροκάλυπτα αυτό που άλλα έντυπα ζύγιζαν πολύ για να το δημοσιεύσουν, αλλά και γιατί ήταν για πολλούς από μας που καθίσαμε κατά καιρούς στα «θρανία» του ένα αυτοσχέδιο φροντιστήριο ελέγχου του δημόσιου ήθους. Το τονίζω, ακόμα και στις περιόδους των

σφαλμάτων της γραμμής του. Θυμάμαι τις συζητήσεις που έκανα εκεί με τον Αντρέα Φραγκιά, όταν ο τελευταίος έγραφε ανώνυμα το εναρκτήριο σχόλιο του περιοδικού, τις κάμποσες κόντρες μου με την Φρίντα Λιάππα, τους γεμάτους σατιρικές παρεκβάσεις μονόλογους του Θεόδωρου Πάγκαλου, την προφορική, παραμυθητική δεινότητα του Δημήτρη Χατζή, όταν τον υποκινούσαμε να μας αφηγηθεί περιστατικά από τις περιπέτειές του με τους εξόριστους Έλληνες στη Βουδαπέστη του '50 και του '60. Με τον τρόπο του το *Αντί* υπήρξε κιβωτός αυτού του απιθάσευτου και πολλές φορές ευεργετικού για τη χαοτική του πολυσπερμία πνεύματος της μεταπολιτευτικής αριστεράς. Και μπορώ να πω ότι ορισμένα μαχητικά άρθρα μου που φιλοξενήθηκαν στις σελίδες του ανήκαν εκεί· το βρίσκω αδιανόητο, ακόμα και σήμερα, ότι ήταν δυνατό να δημοσιευθούν κάπου αλλού.



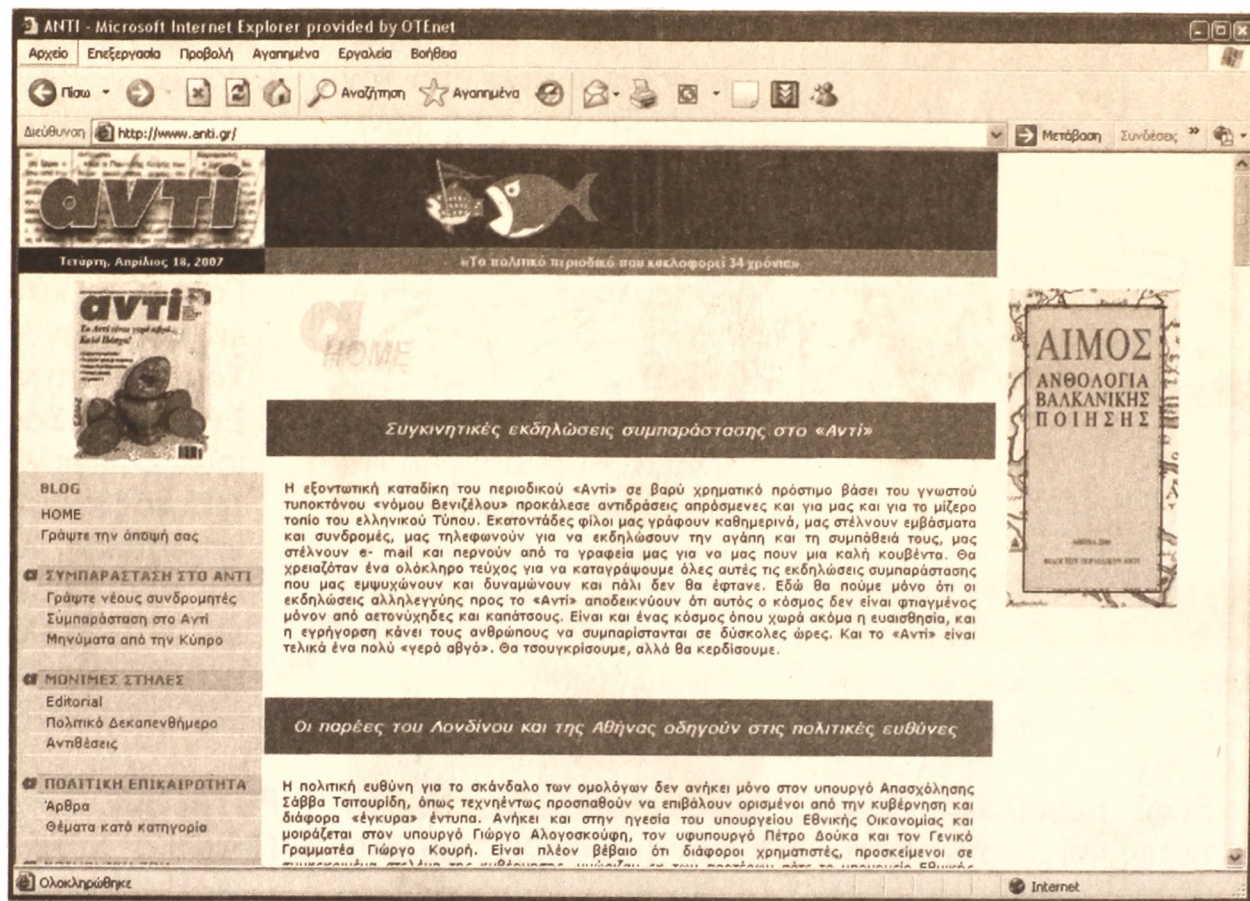
Ο χώρος με απλωμένα τεύχη του περιοδικού στην εκδήλωση που οργάνωσαν φίλοι του *Αντί* στην Πάτρα την Δευτέρα 16.4.2007.

Και τώρα www.anti.gr και blog.anti.gr

Από σήμερα το Αντί κυκλοφορεί ελεύθερο και στο Διαδίκτυο. Η ηλεκτρονική μας διεύθυνση www.anti.gr φιλοδοξεί να αποτελέσει έναν φιλόξενο τόπο ανταλλαγής απόψεων, προβληματισμού και σύνθεσης νέων προτάσεων για την άρση των πολλαπλών αδιεξόδων που βαραίνουν τον πολιτικό ορίζοντα και καταθλίζουν την καθημερινότητά μας. Το anti.gr δημιουργήθηκε από φίλους του περιοδικού ως απάντηση στη δικαστική δίωξή του και ανήκει σε όλους τους αναγνώστες του, στους παλιούς, που το στηρίζουν επί τρεις δεκαετίες, και στους νέους, που έρχονται τώρα κοντά του αλληλέγγυοι στη δικαστική του περιπέτεια. Όλες οι απόψεις είναι δεκτές και καλοδεχούμενες, αρκεί να τηρούν τις στοιχειώδεις αρχές της ευπρέπειας και της αξιοπρέπειας.

Η ηλεκτρονική σελίδα του Αντί αποτελείται στην ουσία από δύο διαφορετικούς δικτυακούς τόπους, την ηλεκτρονική σελίδα www.anti.gr και το ιστολόγιο blog.anti.gr. Περιμένουμε πολλά από το blog.anti.gr. Τα blogs δεν είναι απλώς «μια μόδα», όπως εξακολουθούν να πιστεύουν όσοι δεν μπορούν να αντιληφθούν ότι ο ημερήσιος Τύπος πεθαίνει και ότι η τηλεόραση σκοτώνει την πραγματική ενημέρωση. Όμως, η ελευθερία της έκφρασης δεν μπορεί να πεθάνει ποτέ. Θα βρίσκει πάντα νέους τρόπους και μορφές για να υπάρχει. Σήμερα, τα blogs και οι bloggers μεταμορφώνουν την εποχή της πληροφόρησης και εγκαθιδρύουν μια νέα παγκόσμια μορφή επικοινωνίας. Η έκρηξη των εναλλακτικών μέσων ενημέρωσης από το διαδίκτυο μπορεί να οδηγήσει όχι μόνο σε μια «νέα ψηφιακή δημοκρατία», αλλά να βελτιώσει και να εξυγιάνει και την παλιά κοινοβουλευτική, ιδίως στον τόπο μας.

Στη σημερινή Ελλάδα έχει καταργηθεί κάθε έννοια δημοκρατίας και λαϊκής κυριαρχίας. Οι αποφάσεις λαμβάνο-



νται σε διαπλεκόμενα κέντρα εξουσίας μακριά του λαού και επιβάλλονται από καλά πληρωμένους μηχανισμούς προπαγάνδας που παριστάνουν τους σωτήρες του λαού. Το διαδίκτυο όμως προσφέρεται για να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για μια νέα δημοσιογραφία, που θα νικήσει τους εξαρτημένους «επαγγελματίες» στο δικό τους παιχνίδι.

Λίγα λόγια τώρα για την τεχνολογία των δυο ιστοσελίδων μας:

Το www.anti.gr βασίζεται σε ένα content management εργαλείο, το οποίο κατασκευάστηκε ειδικά γι' αυτό. Το εργαλείο αυτό είναι βασισμένο σε τεχνολογίες ASP.NET 2.0. Με την εκτεταμένη χρήση XML αρχείων είναι δυνατή η ενημέρωση του δικτυακού τόπου χωρίς την παρέμβαση στον κώδικα. Αυτό κάνει δυνατή την ενημέρωση του site με γρήγορο τρόπο, ώστε να είναι δυνατή η παρακολούθηση της επικαιρότητας.

Το blog.anti.gr βασίζεται στη μηχανή wordpress, η οποία αποτελεί την πιο

δημοφιλή μηχανή για blogs. Το εργαλείο αυτό είναι βασισμένο σε τεχνολογίες PHP βάσει mysql και χρησιμοποιεί τον Apache web server. Το wordpress αποτελεί ανοιχτή opensource εφαρμογή (δεν υπόκειται σε εμπορική άδεια χρήσης). Παρέχει πλήρες interface διαχείρισης, ενώ από την ομάδα μας έχουν γίνει παρεμβάσεις τόσο στο interface (επανακατασκευή) όσο και στον τρόπο λειτουργίας της μηχανής.

Η δημιουργία της ηλεκτρονικής σελίδας του Αντί αποτέλεσε μια από τις ευχάριστες εκπλήξεις που μας επεφύλαξε η πρωτόγνωρη συμπαράσταση και αλληλεγγύη που έδειξαν οι φίλοι μας στην πρόσφατη δικαστική περιπέτεια του περιοδικού. Η ομάδα εργασίας που δημιούργησε τους δυο δικτυακούς τόπους ήταν οι φίλοι μας Χ. Σταμάτης, Χ. Παπαστεργίου και Ν. Γιαννιός, τους οποίους και ευχαριστούμε από βάθους καρδιάς. Ευχαριστούμε επίσης την εταιρεία PEC A.E. (βλ. στο διαδίκτυο: www.pecsoftware.com) για την τεχνική υποστήριξη που προσέφερε.



ΜΕΤΡΗΜΑ

Δεν έχω καταλάβει ακριβώς τι συμβαίνει με το ζήτημα των ομολόγων. Είναι περίπλοκο θέμα. Εκτός και είσαι χρηματιστής ή πρόεδρος οργανισμού. Τότε το παίζεις στα δάχτυλα το ζήτημα αυτό. Μετράς πόσα ευρώ σου περισσέψανε. Δύσκολο να κάνεις λάθος στο μέτρημα.

ΨΥΧΙΚΟ

Τα τελευταία 30 χρόνια όλοι πλουτίσανε στην πολιτική. Πώς έγινε αυτό; Θαύμα. Όλοι οι πολιτικοί της μεταπολίτευσης, από κλητήρες που ήτανε, βρέθηκαν στο Ψυχικό. Έτσι είναι η Δημοκρατία. Θα μου πείτε, δουλέψανε. Σωστά. Υπερωρίες.

ΕΛΙΤ

Καταπληκτικό άρθρο στην *Ελευθεροτυπία* του αρθρογράφου Γ. Γιαννουλόπουλου. Δήλωσε πως ανήκει, αυτός και οι φί-

λοι του, στην πνευματική ελίτ, την οποία ο λαός δεν καταλαβαίνει. Δήλωσε επίσης ότι η γενιά του '30 ξεπεράστηκε πλέον. Από ποιον; Δεν ξέρω. Ίσως να εννοεί από τον ίδιο. Τι να σου κάνει όμως και ο Ελύτης, άμα έχει μπροστά του τον αρθρογράφο Γιαννουλόπουλο;

ΣΟΥΣΟΥ

Φαίνεται εκεί στο Φίλιον μπάζει πολύ και, όσο νάναι, άμα κρυώσεις, λες και καμιά κουβέντα παραπάνω. Ότι ανήκεις στην ελίτ. Σαν την Μαντάμ Σουσού δηλαδή.

ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ

Με εντυπωσιάζει που ολόκληρο πλοίο δεν είδε κοτζάμ Σαντορίνη και έπεσε πάνω της. Να πεις ότι είναι κανένα μικρό νησάκι, σαν κι αυτά που δεν τα βλέπουν ούτε οι τούρκοι πιλότοι και περνάνε χαλαρά από πάνω τους; Όχι. Η Σαντορίνη είναι μεγαλούτσικη. Βεβαίως δεν είναι και σαν την Πελοπόννησο. Αλλά τάχει τα μέτρα της. Οπότε έπρεπε ο καπετάνιος να την προσέξει.

ΑΝΤΑΠΟΔΩΣΗ

Άμα δεν βλέπουμε εμείς κοτζάμ Σαντορίνη, πώς απαιτούμε από τον Τούρκο να τη δει; Αλλά, θα μου πείτε, τι πειράζει; Αφού είμαστε πλέον σύμμαχοι. Ας πάρουν κι αυτοί ένα δώρο για τα γενέθλιά τους. Τόσα νησιά έχουμε, δεν χάλασε ο κόσμος. Αυ-

τοί πώς μας δώσανε τόσα προνόμια επί τουρκοκρατίας και περνάγαμε μια χαρά, όπως λέει και η κυρία Ρεπούση; Πρέπει κι εμείς να το ανταποδώσουμε.

ΣΕΓΚΟΛΕΝ

Βεβαίως, ακούω εκεί στη Γαλλία ότι κανένας υποψήφιος δεν θέλει την Τουρκία στην Ευρώπη. Ειδικώς ο Σαρκοζί, που ίσως εκλεγεί κιόλας. Διότι αυτός είναι δεξιός, συντηρητικός. Και δεν θέλει την πρόοδο των λαών. Η Σεγκολέν πάλι τα μασάει, αλλά κι αυτή είναι αρνητική.

ΡΟΥΑΓΙΑΛ

Η οποία Σεγκολέν Ρουαγιάλ αρνήθηκε λέει να κάνει δήλωση πόθεν έσχες, όπως έκαναν οι υπόλοιποι. Μα δεν είναι το ίδιο με τους άλλους. Είναι δυνατόν μία Ρουαγιάλ να κάνει δήλωση πόθεν έσχες; Αυτή είναι Ρουαγιάλ και τα θεωρεί ποταπά κάτι τέτοια. Πάντως είναι συμπαθητική και θα είναι καλύτερη πρόεδρος από τον μίζερο Σαρκοζί.

ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ

Αυτός ο κορεάτης που σκότωσε 32 φοιτητές στην Βιρτζίνια ήτανε, λέει, θυμωμένος με τον έκλυτο βίο των πλουσιόπαιδων. Με την ελίτ δηλαδή. Ως φαίνεται ανήκε στο λαό, όπως θάλεγε και ο Γιαννουλόπουλος, και έτσι δεν κατάλαβε την ελίτ της Βιρτζίνια. Γι'

αυτό σας λέω, καθίστε στ' αυγά σας. Πού τρέχετε συνεχώς στις ξένες χώρες; Εάν ο καθένας καθόταν στο χωριό του και δεν γυρνούσε από δω και από κει, τότε δεν θα υπήρχε αυτή η διάσταση, αυτή η σύγκρουση. Μπακ του δε ρουτς.

ΓΙΩΡΓΑΚΗΣ

Δηλαδή τι πρέπει να κάνει η κυβέρνηση, ώστε να κλείσει αυτή η ψαλίδα; Τι να κάνει άλλο; Να βάζει τους υπουργούς της να πάνε αντόφωρο, για κλοπή σάλτσας από σουπερ μάρκετ; Τίποτα δεν καταλαβαίνουν οι ψηφοφόροι πλέον. Έχουν αποφασίσει, πάει και τέλειωσε. Θα μαυρίσουν τον Γιωργάκη.

ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

Άνοιξαν και τα πανεπιστήμια. Και τώρα τα παιδιά σπουδάζουν πλέον. Έτσι είναι αυτά τα πράγματα. Πρέπει ο νέος να μαθαίνει γράμματα, ώστε να προοδεύσει. Έτσι μας λέγανε παλιά στο χωριό. Να μάθεις γράμματα να πας μπροστά. Πόσο μπροστά δεν ξέρω, γιατί άμα πηγαίνεις συνεχώς εμπρός, στο τέλος θα πέσεις στο γκρεμό. Αυτό είναι νόμος της φύσεως. Πρέπει κάποτε να σταματάς, γιατί άμα πάρεις φόρα και πας στην Πάντειο, μπορεί να νομίζεις ότι χρέος της ζωής σου είναι να κατεδαφίσεις τον Σικελιανό, γράφοντας στα τραπεζάκια της Σκουφά. 

ΓΡΑΨΤΕ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

ΒΟΗΘΗΣΤΕ ΤΟ ΑΝΤΙ ΝΑ ΔΥΝΑΜΩΣΕΙ

Το Αντί δεν κλείνει λοιπόν. Η συμπαράσταση των φίλων του περιοδικού και η δική μας συμβολή είχαν ως αποτέλεσμα να συγκεντρωθούν τα 81.006,81 ευρώ που αποκαθιστούν την τιμή και την υπόληψη και ανθρώπου των γραμμάτων και φιλότεχνου Βλάση Φρυσίρα.

Η ανταπόκριση των πολλών φίλων στην έκκλησή μας να γραφτούν νέοι συνδρομητές στο Αντί ήταν μεγαλύτερη από την προσδοκώμενη. Σε άλλες σελίδες δίνουμε αποσπάσματα από τα μηνύματα και τα γράμματα των φίλων που συνόδευσαν τις εγγραφές τους ως συνδρομητών. Ευχαριστούμε όλους αυτούς τους θαυμάσιους φίλους και υποσχόμαστε να μην διαψεύσουμε τις προσδοκίες τους στο μέτρο του δυνατού.

Για εμάς, πάντως, η εγγραφή νέων συνδρομητών είναι η καλή λύση, καθώς φέρνει ένα νέο κοινό στο περιοδικό και δίνει την καλύτερη απάντηση στους –φιλότεχνους και μη– εμπαθείς διώκτες του.

Μια ετήσια συνδρομή στο Αντί κοστίζει 78 ευρώ για 26 τεύχη. Για οργανισμούς τράπεζες κ.λπ. το ποσόν είναι 200 ευρώ. Για τις ευρωπαϊκές και μεσογειακές χώρες 148 ευρώ και για τις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Ασία, την Αυστραλία 200 αμερικανικά δολάρια.



ΠΡΟΣΟΧΗ! Προσέξτε την ακόλουθη υπόμνηση: Πολλοί από τους νέους συνδρομητές έστειλαν μεν το έμβασμά τους, αλλά ξέχασαν μέχρι στιγμής να μας στείλουν την πλήρη διεύθυνσή τους. Εάν το παραλείψατε, στείλτε αμέσως τα πλήρη στοιχεία της διεύθυνσής σας με e-mail, φαξ ή γράμμα στο περιοδικό.

Για την Ελλάδα ο λογαριασμός είναι **172/400506-60** στην Εθνική Τράπεζα, στο όνομα Χρήστος Παπουτσάκης, και για τους φίλους στο εξωτερικό ο λογαριασμός IBAN είναι **GR98 0110 1720 0000 1724 0050 660** και η ένδειξη για την τράπεζα (BIC) είναι: **ETHNGRAA**.

Μην ξεχάσετε να γράψετε το ονοματεπώνυμο και τη διεύθυνση του δικαιούχου της συνδρομής σε χωριστό γράμμα. Μπορείτε επίσης να μας ενημερώσετε σχετικά με φαξ ή μέσω του e-mail του περιοδικού που είναι: chrapou@otenet.gr.

Δώστε μας τη δυνατότητα να συνεχίσουμε και να δυναμώ-

σουμε. Εμείς υποσχόμαστε να κάνουμε λιγότερα λάθη. Θέλουμε όμως να επαναλάβουμε την προειδοποίηση που είχαμε κάμει ήδη στο προηγούμενο τεύχος: Στο νεοελληνικό κράτος που ολοένα ιδρύεται και επανιδρύεται, τα ταχυδρομεία λειτουργούν με τους δικούς τους αδιατάρακτους, εδώ και 150 χρόνια, ρυθμούς. Θα πρέπει να υπομένετε περιμένοντας τον ταχυδρόμο. Εμείς θα μηχανευτούμε και άλλους τρόπους. Αλλά ως τότε, υπομονή! Και μην διστάζετε να επικοινωνείτε μαζί μας. η αμφίδρομη σχέση αλλάζει προς το καλύτερο την ποιότητα του περιοδικού.

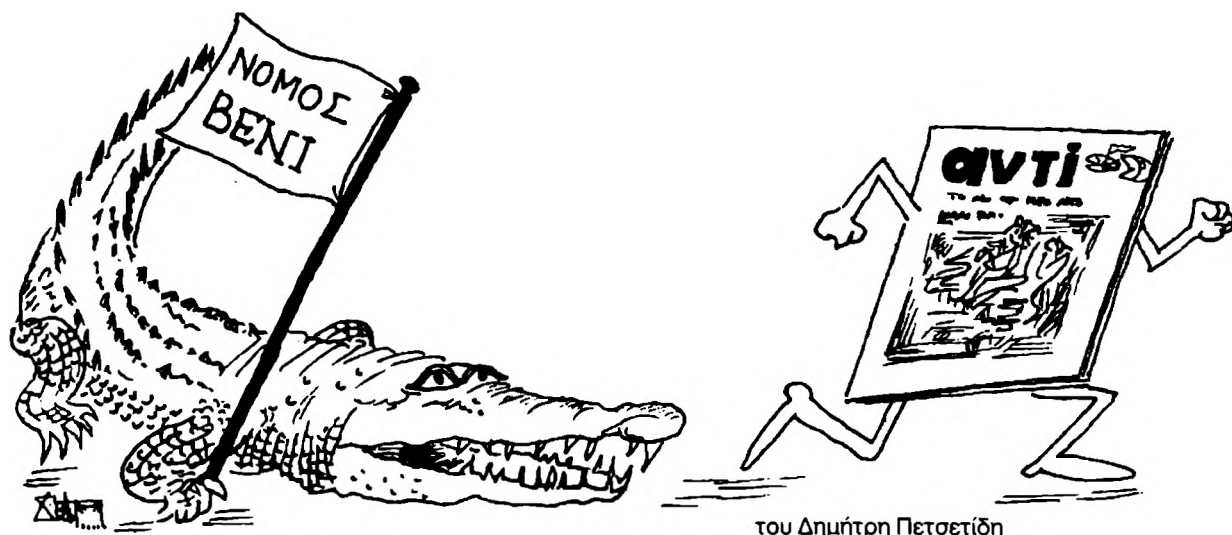
Ονοματεπώνυμο	Διεύθυνση	Πόλη – Τ.Κ.	Χώρα

Μπορείτε να εμβάσετε το ποσόν της συνδρομής ταχυδρομικά ή μέσω του λογαριασμού στην Εθνική Τράπεζα.

Τι λέει η ΕΣΗΕΑ για τον τυποκτόνο νόμο Βενιζέλου

Με αφορμή την υπόθεση αγωγής του Φρυσίρα εναντίον του περιοδικού μας, που επανέφερε στην επικαιρότητα τον τυποκτόνο νόμο Βενιζέλου, το *Αντί* έθεσε στον νομικό σύμβουλο της ΕΣΗΕΑ κ. Μπελίτση τα ακόλουθα ερωτήματα:

1. Τι προέβλεπε ο αρχικός νόμος «περί αστικής ευθύνης του Τύπου»;
2. Ποιες αλλαγές επέφεραν στον νόμο τα άρθρα που πρόσθεσε ο Βενιζέλος;
3. Ποιο ήταν το σκεπτικό που κατατέθηκε για την αλλαγή του νόμου;
4. Ποιες ήταν οι πρακτικές συνέπειες στην εφαρμογή του νόμου;
5. Ποιες κινήσεις έκανε η ΕΣΗΕΑ για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης και ποια είναι η εναλλακτική της πρόταση; Ο κ. Μπελίτσης μας απάντησε:



Στη συζήτηση που έχει ανοίξει σχετικά με το νόμο για την αστική ευθύνη του Τύπου επιτρέψτε μου, απαντώντας στις σχετικές ερωτήσεις που μου υποβάλατε, να προσθέσω και τα ακόλουθα:

1. Με το νόμο 1178 της 14/16 Ιουλίου 1981 «περί αστικής ευθύνης του Τύπου και άλλων διατάξεων» επιχειρήθηκε να καθοριστούν τα όρια της αστικής ευθύνης του Τύπου, στην περίπτωση κατά την οποία θίγονταν η τιμή και η υπόληψη οποιουδήποτε ατόμου από δημοσιεύματα.

Η προστασία αποσκοπεί στην χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη την οποία υπέστη ο θιγείς και την ουσιαστική αποκατάσταση της τιμής του θιγέντος, με την καταχώριση στον Τύ-

πο περίληψης της απόφασης που έκανε δεκτή την αγωγή του θιγέντος.

Η ευθύνη για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης βάρυνε όχι μόνο τον συντάκτη αλλά και τον εκδότη ή διευθυντή και την ιδιοκτησία του εντύπου.

2. Η αυστηρότητα της παραπάνω διάταξης επαυξήθηκε με την παρ. 4 του άρθρου του ν. 2243/30 Σεπτεμβρίου-30 Οκτωβρίου 1994, κατά την οποία «η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ορίζεται κατά την κρίση του Δικαστή όχι κατώτερη των 10 εκατομμυρίων δραχμών για τις ημερήσιες εφημερίδες Αθηνών και Θεσσαλονίκης, καθώς και για τα περιοδικά που κυκλοφορούν μέσω των πρακτορείων εφημερίδων και των 2 εκατομμυρίων δραχμών για τις άλλες εφημερίδες ή περιο-

δικά, εκτός εάν ζητήθηκε από τον ενάγοντα μικρότερο ποσό και αυτό ανεξάρτητα από την απαίτηση προς αποζημίωση για περιουσιακή ζημία».

Ας σημειωθεί ότι τα παραπάνω κατώτατα όρια για τους τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς ορίστηκαν σε 100 εκατομμύρια δραχμές προκειμένου για σταθμούς εθνικής εμβέλειας, 30 εκατομμύρια δραχμές προκειμένου για σταθμούς τοπικούς ή περιφερειακής εμβέλειας, 50 εκατομμύρια δραχμές προκειμένου για ραδιοφωνικούς σταθμούς με δικτύωση σε περισσότερους νομούς και 20 εκατομμύρια δραχμές προκειμένου για ραδιοφωνικούς σταθμούς που δεν διαθέτουν δικτύωση.

3. Ενώ όμως στην αιτιολογική έκθεση που προτασσόταν του ν. 1178/1981 αναφερόταν πως βασικός σκοπός του νομοσχεδίου είναι κυρίως η επανόρθωση της ζημίας που έχει επέλθει στην προσωπικότητα του θιγέντος με την ανασκευή των ανακριβών ή συκοφαντικών ισχυρισμών, ωστόσο, και ιδίως μετά τον ν. 2243/1994, με τον ορισμό δηλαδή κατωτάτου ορίου χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης, ο νόμος χρησιμοποιήθηκε σχεδόν αποκλειστικά για την έγερση αγωγών χρηματικής ικανοποίησης και όχι για την ουσιαστική επανόρθωση ή αποκατάσταση της τιμής του θιγέντος.

4. Τη δημοσίευση του ν. 2243/94 και τη θέσπιση του υποχρεωτικού κατωτάτου ορίου του ποσού της χρηματικής ικανοποίησης επακολούθησε μια χιονοστιβάδα αγωγών –και μάλιστα ενίοτε προσχηματικών– που ασκούνται ακριβώς για να υποχρεώσουν σε εξώδικο συμβιβασμό τους εναγόμενους, συντάκτες, εκδότες και ιδιοκτήτες των εφημερίδων. Μέχρι σήμερα, εκατοντάδες αποφάσεις έχουν εκδοθεί, ενώ δεκάδες παρόμοιων αγωγών εκκρεμούν

στα δικαστήρια, με τις οποίες απειλούνται εκδότες και δημοσιογράφοι με την καταβολή χρηματικής ικανοποίησης εκατοντάδων χιλιάδων ή ακόμη και εκατομμυρίων ευρώ.

Οι έλληνες δικαστές, και προς τιμήν τους, αντιλαμβανόμενοι τις ακρότητες στις οποίες οδηγούσε η παραπάνω διάταξη για τα δεσμευτικά κατώτατα όρια, άρχισαν όλο και συχνότερα να δέχονται το συντρέχον ππαισμά του προσφεύγοντα ή να προτάσσουν την αρχή της αναλογικότητας, ώστε να τους δίδεται η δυνατότητα να επιδικάζουν χαμηλές αποζημιώσεις –δεν παύουν όμως να υπάρχουν και «εύκολες» καταδίκες, όπως για παράδειγμα εκείνη πρωτόδικου δικαστηρίου που έκρινε ότι ο χαρακτηρισμός «έμοιαζε στην Τζιν Χάρλοου με τα πλατινένια μαλλιά» αποτελεί προσβολή της προσωπικότητας «λόγω του εκκλήτου βίου της ηθοποιού».

Πέραν όμως, όλων αυτών, νομίζω ότι δεν είναι ιδιαίτερα τιμητικό να δεχόμαστε ότι ένα σύστημα αστικής ευθύνης του Τύπου και προστασίας της τιμής και υπόληψης του ατόμου μπορεί να καταλήγει στην οικονομική αποζημίωση και μόνο. Η τιμή εξ ορισμού έχει το στοιχείο του αδιατίμητου.

5. Η ΕΣΗΕΑ από πολύ νωρίς ξεκίνησε έναν αγώνα για την αντικατάσταση των παραπάνω διατάξεων με παραστάσεις και υπομνήματα προς κάθε αρμόδιο, προς τα πολιτικά κόμματα κλπ. Δυστυχώς, «μοναχή το δρόμο επήρε και εξανάλθε μοναχή», γιατί όλοι ήταν πρόθυμοι να βοηθήσουν, αλλά βοήθεια δεν δόθηκε από πουθενά. Τόσο η προηγούμενη κυβέρνηση όσο και η σημερινή σταθερά αρνήθηκαν να τροποποιήσουν τις παραπάνω διατάξεις.

Η πρόταση της ΕΣΗΕΑ διέπεται από τη λογική της άμεσης και ουσιαστικής επανόρθωσης και αποκατάστασης του θιγέντος, εφόσον βέβαια αποδειχθεί ότι πράγματι θίγεται η τιμή και η υπόληψή του. Η δε χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη δεν αποκλείεται με βάση τις διατάξεις του αστικού κώδικα, χωρίς όμως δεσμευτικά κατώτατα όρια. Η λογική αυτή συνάδει με την σύγχρονη αντίληψη κατά την οποία η ελευθερία του Τύπου έχει τεθεί ως ελευθερία υπέρ του συνόλου, έτσι και

το σύστημα προστασίας από προσβολές της προσωπικότητας δεν τίθεται μόνο υπέρ της αποκατάστασης της προσωπικής τιμής αλλά και πάλι υπέρ του γενικότερου συμφέροντος με την έννοια της προσωπικότητας ως αξίας. Η αναγωγή όμως της προσωπικότητας της αξίας και ο προς αυτήν σεβασμός είναι αυτονόητο ότι οδηγεί στην υποτίμησή της, όταν ως κύριο μέσο προστασίας της επιλέγεται η αποτίμησή της σε χρήμα. Δυστυχώς ο υπουργός Δικαιοσύνης της παρούσας κυβέρνησης, ο κύριος Παπαληγούρας, έχει αντίθετη γνώμη. Σε απαντητική επιστολή του προς την ΕΣΗΕΑ, δηλώνει πως η ανασκευή ή διόρθωση του επίμαχου δημοσιεύματος –που αποτελεί και τον πυρήνα της τροποποίησης που προτείνει η ΕΣΗΕΑ– «δεν αποκαθιστά ουσιαστικά την προκληθείσα βλάβη», δηλαδή με άλλα λόγια μόνο η αποζημίωση, τα χρήματα, αποκαθιστούν την τιμή.

Ακριβώς, όμως, η λογική αυτή του κυρίου υπουργού καταδεικνύει την ανάγκη της άμεσης τροποποίησης των παραπάνω διατάξεων.

Ο Νομικός Σύμβουλος της ΕΣΗΕΑ
Λάζαρος Μπελίσης
Δικηγόρος

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ

Λαμπράκηδες.
Ιστορία μιας γενιάς

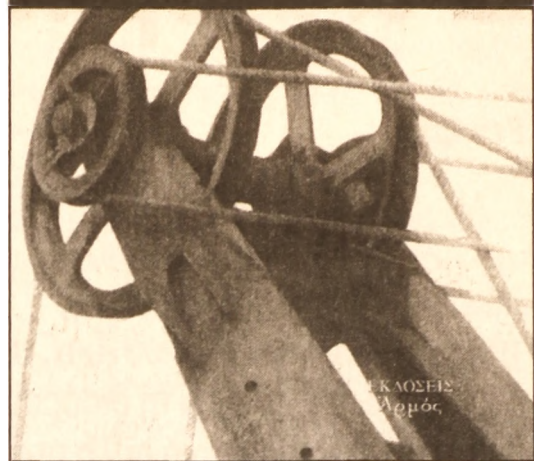


Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση: τηλ.: 210-72.32.819

ΓΙΑΝΝΗ Μ. ΚΑΛΙΟΡΗ

Ἡ κοινωνία τῆς ὀρθοπεταλιᾶς



Ἄτομο καὶ
παγκοσμιοποίηση –
ἢ πῶς ὁ σύγχρονος
καπιταλισμός,
ὡς οἰκονομικός,
πολιτιστικός ἀλλὰ καὶ
ψυχικός μηχανισμός
ἀνταγωνιστικῆς
ὀρθοπεταλιᾶς, ἀναπαράγει
τὴ θεμελιώδη ἀντίφαση νὰ
γεννᾷ στὴ συνείδηση
ὀρισμένα ἰδεώδη, ὅπως
αὐτὸ τοῦ
αὐτοκαθοριζόμενου
ἀτόμου, καὶ συγχρόνως νὰ
τὰ ἀκυρώνει στὴν πράξη.

Σελ. 560, εὐρὼ 25.

Ἐκδ. Ἀρμός
Μαυροκορδάτου 7
Τηλ.: 2103304196

Το μαύρο χρήμα, η North Principal και οι κουμπαριές του Μητσοτάκη

του Ρεπόρτερ

Στο προηγούμενο τεύχος του *Αντί*, περιγράφοντας τις ύποπτες δοσοληψίες που έγιναν παράλληλα με τη διαδρομή του «αμαρτωλού ομολόγου», επισημάναμε τον περίεργο ρόλο που διαδραμάτισε και μια εταιρεία ονόματι North Principal Investment Fund. Τότε η εταιρεία αυτή φαινόταν να ελέγχεται μόνο από τον άνθρωπο-κλειδί της υπόθεσης, τον Γ. Παπαμαρκάκη. Νεότερες πληροφορίες, όμως, που δημοσιεύουμε σήμερα, αποκαλύπτουν ότι η North Principal Investment ανήκει στην πραγματικότητα στους κρυφούς πρωταγωνιστές της υπόθεσης και ότι ενδεχομένως μέσω αυτής διακινήθηκε το μαύρο χρήμα που εισέπραξαν οι εμπνευστές της.



Ο επίτιμος πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας φαίνεται ότι αποτελεί ένα από τα κυριότερα πρόσωπα στο σκάνδαλο των δομημένων ομολόγων.

Η North Principal Investment βρέθηκε στο επίκεντρο των ερευνών της Αρχής για το βρώμικο χρήμα για τρεις κυρίως λόγους:

- Ιδρύθηκε τον Νοέμβριο του 2006, έναν μόλις μήνα μετά την απόφαση για τη διάθεση του ομολόγου μέσω της άλλης εταιρείας του Παπαμαρκάκη,

της North Asset Management.

- Από αυτήν ξεκίνησε η ύποπτη διαδρομή ενός ποσού 4,2 εκατ. ευρώ, που πήγε πρώτα στη Forest Dove του Πριβιτάκη, μετά στην γνωστή Hitech και στη συνέχεια κανείς δεν ξέρει ακόμα πού.

- Το μεγάλο αυτό ποσό διακινήθηκε στους πρωταγωνιστές της υπόθεσης,

χωρίς ωστόσο η North Principal Investment να εμπλέκεται άμεσα στη διακίνηση του ομολόγου, την οποία έκανε η North Asset Management.

Το πιο ύποπτο όμως στοιχείο από όλα είναι ότι η North Principal Investment Fund δεν είναι «fund» αλλά πρόκειται μάλλον για μια ψευδεπίγραφη εταιρεία, οι κρυφοί και πραγματικοί μέτοχοι της οποίας είναι μερικοί Έλληνες που πρωταγωνίστησαν μυστικά στην υπόθεση και έχουν όλοι σχέση με το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης. Επειδή το θέμα είναι πολύ σοβαρό και επειδή οι έρευνες έχουν προχωρήσει, ώστε να κυκλοφορούν πολλά ονόματα, για την αποκατάσταση της αλήθειας και για να μην παραμένουν σκιές, είμαστε υποχρεωμένοι να θέσουμε τα εξής ερωτήματα:

Οι στενοί φίλοι και συνεργάτες του κ. Αλογοσκούφη, οι κ. Χρήστος Μεγάλου και Πάνος Τσουπίδης, έχουν ή δεν έχουν σχέση με την εν λόγω εταιρεία; Αν δεν έχουν, οφείλουν να το διαψεύσουν αμέσως, επειδή η υπόθεση είναι πολύ σοβαρή. Ήδη έχει γραφτεί ότι ένας εκ των μετόχων της North Principal είναι και ο κ. Α. Αθανάσογλου, αντιπρόεδρος της PROTON BANK, η οποία εμπλέκεται στην πώληση του άλλου κρυφού ομολόγου, εκείνου του ΤΣΠΕΑΘ. Πρόεδρος του ΤΣΠΕΑΘ είναι ο δημοσιογράφος κ. Δ. Καπράνος ο οποίος, εκτός από την *Καθημερινή* και άλλες δουλειές, είναι και σύμβουλος διοίκησης του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου. Πρόεδρος του τελευταίου είναι ο προαναφερθείς κ. Τσουπίδης, ο οποίος είναι και «σύμβουλος διοίκησης» στην North Royal Estate Opportunity Fund, που ανήκει στον ίδιο όμιλο με την North Principal Investment. Είναι γνωστό άλλωστε ότι ο κ. Τσουπίδης είναι στε-

νός φίλος με τον κ. Αλογοσκούφη, τον οποίο συνόδευσε και στο ταξίδι του στην Αυστραλία τις ημέρες που όλες οι εφημερίδες έγραφαν για την εμπλοκή του στα ομόλογα. Προφανώς ο κ. Αλογοσκούφης δεν διάβαζε εφημερίδες εκείνες τις ημέρες στη μακρινή Αυστραλία.

Στο προηγούμενο τεύχος του Αντί γράφαμε ότι ο κ. Χρ. Μεγάλου ανήκει στο στενό περιβάλλον του κ. Αλογοσκούφη και ασχολείται, για λογαριασμό της Credit Suisse First Boston, με μεγάλες ελληνικές μπίζνες, όπως είναι η ιδιωτικοποίηση του ΟΤΕ και η αγορά της τουρκικής τράπεζας Finansbank από την Εθνική. Ενώ η σύζυγός του κ. Ρουμπίνη Γεωργακοπούλου είναι στενή συνεργάτιδα του κ. Πάνου Τσουπίδη στο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο. Ο κ. Τσουπίδης εξάλλου συνδέεται φιλικά με τον κ. Χ. Αδαμόπουλο, επικεφαλής στην Ελλάδα της J.P. Morgan, όπου εργάζεται και ο γιος του προέδρου του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου.

ΟΙ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Οι υπόνοιες για τον ρόλο της North Principal Investment επιτείνονται από το γεγονός ότι μέχρι να ξεσπάσει το σκάνδαλο των ομολόγων η εταιρεία αυτή δεν αναφερόταν πουθενά στον όμιλο εταιρειών του κ. Παπαμαρκάκη, που όλες αρχίζουν με «North». Ούτε μπορεί να τη βρει κανείς ψάχνοντας στο site του κ. Παπαμαρκάκη, επειδή «κλείδωσε» μετά το σκάνδαλο και τις διαρροές των ονομάτων.

Η North Principal βρέθηκε στο στόχαστρο των ερευνών όταν αποκαλύφθηκε ότι μετά την αγορά του ομολόγου έστειλε το ποσό των 4,2 εκατ. ευρώ στην υπεράκτια εταιρεία Forest Dove, που ανήκει στον Σοφοκλή Πρινιωτάκη, πατέρα του Θεόδωρου Πρινιωτάκη, αντιπροέδρου της «μητέρας του σκανδάλου», της χρηματιστηριακής «Ακρόπολις». Όπως είναι γνωστό, η «Ακρόπολις» πούλησε το αμαρτωλό ομόλογο των 280 εκατ. ευρώ στο Ταμείο Δημοσίων Υπαλλήλων

και από τη συναλλαγή αυτή αποκόμισε κέρδος 4,2 εκατομμυρίων ευρώ. Στη συνέχεια, η Forest Dove έστειλε το ίδιο ποσό στην εταιρεία Hitech, που επίσης ελέγχεται από την οικογένεια Πρινιωτάκη και την «Ακρόπολις». Στο τέλος ξαναβρίσκουμε το ίδιο ποσό των 4,2 εκατ. ευρώ στη Λαϊκή Τράπεζα, όπου έφτασαν από την Hitech και εμφανίστηκε για να τα εισπράξει ο πρόεδρος

μοσιεύουμε σήμερα- το Δ.Σ. της Hitech «αποφάσισε ομόφωνα ύστερα από διαλογική συζήτηση» να διαθέσει όλα τα ανώνυμα ομόλογα του δανείου στην FOREST DOVE, έναντι 4.200.000 ευρώ, τα οποία κατατέθηκαν αμέσως στο λογαριασμό 16443457 της Τράπεζας Κύπρου.

Δεδομένων των σχέσεων των υπευθύνων των δυο εταιρειών και μεταξύ τους

και με τη διακίνηση του «αμαρτωλού» ομολόγου, η κάλυψη του «ομολογιακού δανείου» της Hitech από την FOREST DOVE μόνο διαδρομές καθαρού χρήματος δεν θυμίζει. Γιατί η FOREST DOVE αποφάσισε να καλύψει το δάνειο μιας αναξιόπιστης εταιρείας; Γιατί αυτή το εκταμίευσε αμέσως; Από πού βγήκαν τα 4,2 εκατ. ευρώ, αφού η εταιρεία που τα εκταμίευσε πρώτη δεν έχει καμία σχέση με τα ομόλογα; Και ξέρετε ποιο είναι το πιο εξωφρενικό απ' όλα; Την ώρα που η Hitech εισέπραττε τα 4,2 εκατ. ευρώ δήλωνε οικονομική... αδυναμία και ζητούσε να ρυθμιστεί σε 96 δόσεις μια οφειλή της 53.000 ευρώ στο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Ηλεκτροτεχνικών Ελλάδος (!). Μιλάμε για απίστευτο θράσος.

ΤΟ ΣΚΗΝΙΚΟ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΤΑΙ

Το Υπουργείο Οικονομικών αποφάσισε κάποια στιγμή να δανειστεί μυστικά για τις «ανάγκες του κράτους» και προφανώς και κάποιων άλλων. Πριν από έξι μήνες περίπου η πληροφορία διαρρέει μόνο σε δύο αποδέκτες, την «ανάδοχο τράπεζα» J.P. Morgan και τον χρηματιστή του Λονδίνου Γεώργιο Παπαμαρκάκη. Τον Οκτώβριο

του 2006 ο τελευταίος κλείνει συμφωνία και με την J.P. Morgan και με την «Ακρόπολις» για να αγοράσει το ομόλογο από την πρώτη και να το πουλήσει στη δεύτερη. Στις 11/10/2006 η «Ακρόπολις» ενημερώνει το TEADY για την αγορά του δομημένου ομολόγου που θα εκδιδόνταν τέσσερις μήνες αργότερα (στις 22/2/07). Την επόμενη ημέρα (12/10/06) το TEADY αποφασίζει να

Πρακτικό συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «HITECH-SNT ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ, ΔΙΚΤΥΑ, ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΥΨΗΛΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ», της 15-03-2007

Στην Αθήνα, σήμερα πέντε (5) Μαρτίου 2007, ημέρα της εβδομάδας Πέμπτη και ώρα 20:00 συνήλθε σε συνεδρίαση το Διοικητικό Συμβούλιο της Ανώνυμης Εταιρείας με την επωνυμία «HITECH-SNT ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ, ΔΙΚΤΥΑ, ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΥΨΗΛΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» και με διακριτικό τίτλο «HITECH SNT A.E.» στην έδρα της Εταιρείας επί της διασταύρωσης των οδών Μετρών 5 και Κιλκίς, στη Νέα Ιωνία, μετά από νόμιμη πρόσκληση του Προέδρου του κυρίου Γεωργίου Μαγουλά, προς συζήτηση και λήψη απόφασης των παρακάτω θεμάτων της Ημερησίας Διάταξης:

ΘΕΜΑ ΜΟΝΟΝ: Διάθεση των ομολογίων της Πρώτης Σειράς/Έκδοσης σε ιδιώτες επενδυτές με ιδιωτική τοποθέτηση.

Στη συνεδρίαση παρέστησαν οι κ.κ.:

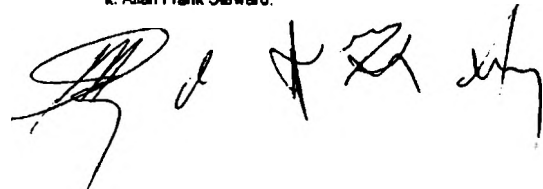
1. Γεώργιος Μαγουλάς του Χριστόφορου, Πρόεδρος του Δ.Σ. εκτελεστικό μέλος
2. Χρήστος Κωνσταντίνου του Κυριάκου, Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. εκτελεστικό μέλος
3. Χρήστος Θεοδόσης του Νικολάου, Διευθύνων Σύμβουλος εκτελεστικό μέλος
4. Κωνσταντίνος Τσακαρέτσος του Αντωνίου, Εκτελεστικό μέλος
5. Allan Steward του Charles, Μη εκτελεστικό μέλος

Απουσίασε παράλο που εκλήθη να παραστεί νομίμως και εμπρόθεσμα:
6. Γεώργιος Σαλιβέρης του Έμμανουήλ, Μη εκτελεστικό μέλος.

Αφού διαπιστώθηκε ότι οι παρίσταμενοι σύμβουλοι συνιστούν νόμιμη απαρτία, και κανείς δεν αντιέχει στην πραγματοποίηση της συνεδρίασης και στη λήψη της ως άνω απόφασης, το Διοικητικό Συμβούλιο εισήλθε στη συζήτηση των ανωτέρω θεμάτων της ημερησίας διάταξης ως εξής:

ΘΕΜΑ ΜΟΝΟΝ: Διάθεση των ομολογίων της Πρώτης Σειράς/Έκδοσης σε ιδιώτες επενδυτές με ιδιωτική τοποθέτηση.

Ο πρόεδρος έλαβε το λόγο και ανέφερε ότι σε συνέχεια της από 26-02-2007 απόφασης του Δ.Σ. για την έκδοση κοινού ομολογιακού δανείου μη μετατρέψιμου σε μετοχές, εκδηλώθηκε ενδιαφέρον για τη κάλυψη, ανάληψη και καταβολή της ονομαστικής αξίας των ομολογίων της πρώτης σειράς/έκδοσης από την αγγλική επενδυτική εταιρεία FOREST DOVE LIMITED, που εδρεύει στο Λονδίνο του Ηνωμένου Βασιλείου και εκπροσωπείται νόμιμα. Την πρόταση για την κάλυψη της πρώτης σειράς του ομολογιακού δανείου από την ανωτέρω αγγλική επενδυτική εταιρεία, μας γνωστοποίησε το παρίσταμενο μη εκτελεστικό μέλος του διοικητικού συμβουλίου, κ. Allan Frank Steward.



Το πρακτικό της συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της HITECH σχετικά με την υπόθεση του ομολογιακού δανείου.

της «Ακρόπολις» κ. Αποστολίδης.

Μεσούντος του σκανδάλου για τα ομόλογα, στις 15/3/2007, ημέρα Πέμπτη και ώρα 8 το βράδυ, συνεδρίασε εκτάκτως το Δ.Σ. της Hitech με μοναδικό θέμα την κάλυψη του ομολογιακού δανείου που εξέδωσε η ίδια από την επενδυτική εταιρεία FOREST DOVE. Όπως αναφέρεται στο πρακτικό εκείνης της συνεδρίασης -το οποίο και δη-

αγοράσει το ομόλογο. Τον Νοέμβριο του 2006 ιδρύεται από τον κ. Παπαμαρκάκη η North Principal Investment. Τον Δεκέμβριο του 2006 αποφασίζουν και άλλα τρία ταμεία να αγοράσουν το ομόλογο. Στο διάστημα που μεσολαβεί μέχρι την έκδοση του ομολόγου τον Φεβρουάριο 2007 φαίνεται ότι έγιναν διεργασίες από ειδικούς εμπειρογνώμονες, ώστε το ομόλογο να μην φαίνεται, να είναι δηλαδή κρυφό.

Τελικά, στις 22/2/07, το ελληνικό Δημόσιο (δηλαδή οι κ. Αλογοσκούφης και Δούκας) πουλάει το ομόλογο στην J.P. Morgan, η οποία το πουλάει την ίδια ημέρα στην North Asset Management του κ. Παπαμαρκάκη, κι αυτή με τη σειρά της (μέσω της HypoVereinsbank) το πουλάει στην «Ακρόπολις», για να καταλήξει στο TEADY.

Μόνο από τη μεσολάβηση του Παπαμαρκάκη το TEADY έχασε 19.460.000 ευρώ (!). Πόσα έχασε από την «Ακρόπολις» και τους άλλους; Σύμφωνα με τις πρώτες εκτιμήσεις, η συνολική ζημιά είναι 35-40.000.000 ευρώ, ανάλογα με τον τρόπο υπολογισμού.

Το εύλογο ερώτημα στο οποίο πρέπει να απαντήσει τώρα ο κ. Ζορμπάς είναι για ποιο λόγο ο κ. Παπαμαρκάκης είχε αυτήν την αποκλειστική πληροφόρηση και προτίμηση από την ηγεσία του Υπουργείου Οικονομικών. Γιατί έπρεπε άραγε να εισπράξει ο ίδιος αυτό το τεράστιο ποσό των είκοσι, σχεδόν, εκατομμυρίων ευρώ σε βάρος του Ταμείου; Δεν μπορούσε να το αγοράσει το TEADY κατευθείαν από την J.P. Morgan; Το κράτησε μόνο για τον εαυτό του αυτό το τεράστιο ποσό ο κ. Παπαμαρκάκης ή το μοιράστηκε με άλλους; Και με ποιους; Απλά και συγκεκριμένα ερωτήματα δηλαδή.

ΟΙ ΚΟΥΜΠΑΡΙΕΣ ΤΟΥ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ

Η συνέχεια αποκαλύπτει ίσως και τους πραγματικούς λόγους για τους οποίους ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής διστάζει να πάρει τα δραστικά μέτρα που απαιτεί πλέον η κοινή γνώμη.

Διευθύνων σύμβουλος της προαναφερθείσας PROTON BANK είναι ο Ηλίας Λιανός, ο οποίος άρχισε να ανατέλλει στο στερέωμα των τραπεζών και των ομολόγων την περίοδο 1991-1993,

την περίοδο δηλαδή διακυβέρνησης της χώρας από τον Κ. Μητσοτάκη. Την εποχή εκείνη ο κ. Λιανός εκπροσωπούσε την Mitsubishi Bank της Ιαπωνίας, μια χώρα στην οποία, όπως έχουμε γράψει παλαιότερα, επεδείκνυε μια προτίμηση ο τότε πρωθυπουργός μαζί με τον κορυφαίο τραπεζικό σύμβουλό του, τον Μ. Ζομπανάκη. Η προτίμηση αυτή αφορούσε μεταξύ των άλλων την πώληση του ΟΤΕ στον ιαπωνικό κολοσσό NTT και τον κρατικό δανεισμό σε ιαπωνικά γεν.

Όλοι οι πρωταγωνιστές του σκανδάλου των ομολόγων με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο συνδέονται με την οικογένεια Μητσοτάκη

Όλοι άλλωστε οι πρωταγωνιστές του σκανδάλου των ομολόγων συνδέονται με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο με την οικογένεια Μητσοτάκη και αναδείχθηκαν στην περίοδο της κυβερνήσεώς του. Η οικογένεια Παπαμαρκάκη διατηρεί στενούς δεσμούς με την οικογένεια Μητσοτάκη από τη δεκαετία του '60. Ο Σοφοκλής Παπαμαρκάκης (πατέρας του «αρχιτέκτονα» της υπόθεσης Γιώργου Παπαμαρκάκη) είναι κουμπάρος του Μητσοτάκη. Η θεία του Γ. Παπαμαρκάκη, η κ. Φωτεινή Καραβιτάκη-Παπαμαρκάκη, εξελέγη στις τελευταίες νομαρχιακές εκλογές αντινομάρχης Χανίων με το ψηφοδέλτιο της ΝΔ και την υποστήριξη όλοι καταλαβαίνουμε τίνος. Και ο σύζυγός της, ο κ. Καραβιτάκης, έχει διοριστεί πρόεδρος του Νοσοκομείου Χανίων.

Εξάλλου, ο αποδέκτης σε πρώτη φάση των 4,2 εκατ. ευρώ μέσω της Forest Dove, ο κ. Σοφοκλής Πρινιωτάκης (πατέρας του Θ. Πρινιωτάκη), έχει διατελέσει πρόεδρος της Εθνικής Χρηματιστηριακής την περίοδο 1991-1992, ενώ επί κυβέρνησης Μητσοτάκη ήταν αντιπρόεδρος του ΧΑΑ. «Άνθρωπος

της οικογένειας», δηλαδή, κι αυτός, όπως και ο προαναφερθείς κ. Γ. Αποστολίδης, με τον οποίο –πάλι επί κυβέρνησης Μητσοτάκη– συνυπηρέτησαν στον όμιλο της Εθνικής Τράπεζας, όπου τους ήξερε καλά ο μακαρίτης Βρανόπουλος. Οι κ. Πρινιωτάκης και Αποστολίδης ίδρυσαν αργότερα μαζί τη «μητέρα του σκανδάλου» των ομολόγων, την «Ακρόπολις ΑΧΕΠΕΥ».

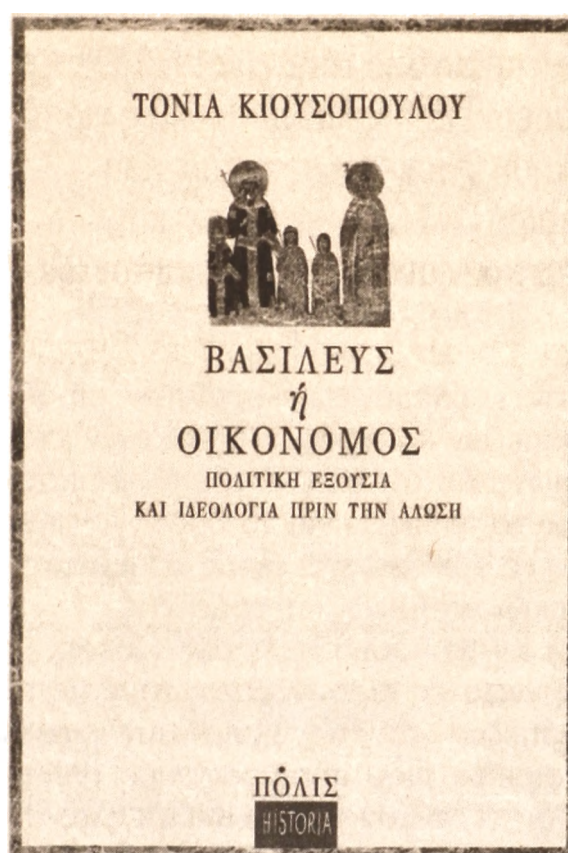
Στο ίδιο πλαίσιο, κάτω από την σκέπη του οικονομικού γραφείου του πρωθυπουργού Μητσοτάκη που διηύθυνε τότε η κ. Μιράντα Ξαφά, λειτουργούσε και ένας άλλος διακριθείς του σκανδάλου των ομολόγων, ο άνθρωπος της J.P. Morgan στην Ελλάδα κ. Χ. Αδαμόπουλος.

Παιχνίδια με τα ομόλογα λέγεται ότι έκανε από τότε και εκείνος που ευθύνεται κυρίως για την έκδοση του τωρινού αμαρτωλού ομολόγου του TEADY, ο υφυπουργός Οικονομικών –και τότε και τώρα– Πέτρος Δούκας. Λέγεται μάλιστα, χωρίς ωστόσο να το έχουμε ακόμα επιβεβαιώσει, ότι κάποιες μετακινήσεις ομολόγων από τράπεζα σε τράπεζα που έγιναν εν αγνοία της οικίας Μητσοτάκη προκάλεσαν μια από τις πολλές –εκείνη την εποχή– ρήξεις του με τον Μ. Έμπερτ. Σήμερα βέβαια ακούμε ότι ο κ. Έμπερτ προσπαθεί να συμμαχήσει με τον κ. Μητσοτάκη προκειμένου να διασωθεί ο γαμπρός του, ο κ. Δούκας, μέσω της περαιτέρω ενδυνάμωσης του ενδοκυβερνητικού μετώπου κατά Αλογοσκούφη.

Θα δούμε τι θα συμβεί στο άμεσο μέλλον. Μέχρι τότε δεν μπορεί παρά να εντυπωσιάζει το γεγονός ότι οι έρευνες του κ. Ζορμπά εμμένουν μεταξύ των άλλων και στην Κρήτη. Έτσι, στη σειρά των εταιρειών όπου έκαναν «ντου» οι «κομάντος» του, προστέθηκε την περασμένη εβδομάδα και μια εταιρεία ενοικιάσεως και εμπορίας αυτοκινήτων που εδρεύει στο Ηράκλειο και ανήκει στον κ. Κλέαρχο Κανακάκη. Οι πληροφορίες που ήθελαν τον κ. Κανακάκη να συνδέεται με τον κ. Μητσοτάκη δεν επιβεβαιώθηκαν, παρά τις επισταμένες έρευνες ορισμένων. Φαίνεται όμως ότι επιβεβαιώθηκε η στενή χρηματιστηριακή συνεργασία του κ. Κανακάκη με τον κ. Παπαμαρκάκη στην Κύπρο και αλλού.

ΤΟΝΙΑ ΚΙΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ή ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ



Τί ήταν τελικά το Βυζάντιο τον 15ο αιώνα; Οδηγήθηκε νομοτελειακά στην άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453; Γιατί οι Παλαιολόγοι επέμεναν στην ενωτική τους πολιτική, παρόλο που αντιδρούσε μια μερίδα των υπηκόων τους; Αυτά είναι μερικά από τα ερωτήματα που θέτει το βιβλίο. Οι απαντήσεις που δίνονται ανατρέπουν κοινούς τόπους και παγιωμένες αντιλήψεις. Κυρίως γιατί αποδεικνύουν ότι το Βυζάντιο, περιορισμένο εδαφικά στην Κων/πολη, έτεινε να μεταβληθεί και ως προς την πολιτική του οργάνωση σε μια πόλη-κράτος. Προς αυτήν την κατάσταση πίεζε τους τελευταίους αυτοκράτορες η ελίτ της βυζαντινής κοινωνίας, η οποία ήταν οικονομικά και πολιτιστικά προσανατολισμένη προς τη Δύση.

HISTORIA

εκδόσεις

ΠΟΛΙΣ

ΟΜΗΡΟΥ 32 ΑΘΗΝΑ • e-mail: polls@ath.forthnet.gr • ΤΗΛ.: 210-3617993 • 210-3643382 • FAX: 210-3636501

Σκάνδαλα ομολόγων, επιχειρηματικοί πόλεμοι και πολιτικοί εκβιασμοί

του Βασίλη Ζήση

Αντιμέτωπος με την μεγαλύτερη κυβερνητική κρίση από τότε που ανέλαβε την εξουσία βρίσκεται ο Κ. Καραμανλής. Η δυσαρέσκεια της κοινής γνώμης για τα σκάνδαλα αυξάνεται ανεξέλεγκτα, η κυβέρνηση βρίσκεται σε κατάσταση πανικού, το ανήμπορο μέχρι πριν από λίγο καιρό ΠΑΣΟΚ ανακάμπτει και κορυφαία στελέχη της ΝΔ άρχισαν να αμφισβητούν ανοικτά πλέον και τον ίδιο.

Το ερώτημα που κυριαρχεί στην πολιτική σκηνή είναι φυσικά γιατί ο Καραμανλής δεν πήρε έγκαιρα «κεφάλια», αλλά αντίθετα άφησε να διογκωθεί η χειρότερη κρίση που αντιμετώπισε από το 2004. Η αλήθεια είναι σκληρή για μια κυβέρνηση που ισχυριζόταν μέχρι πρότινος ότι είναι πανίσχυρη. Το Μαξίμου πιάστηκε στον ύπνο επειδή, όπως λέει ο λαός, έβαλε το λύκο να φυλάει το μαντρί. Επειδή εκείνοι στους οποίους εμπιστεύθηκε τη διαφάνεια στην οικονομική διαχείριση αποδείχθηκαν ομόλογοι των προηγούμενων. Και επειδή όταν ξέσπασε η κρίση συνέχισε να τους εμπιστεύεται, με αποτέλεσμα να μην αντιλαμβάνεται το μέγεθος του σκανδάλου και οι γραμμές άμυνας να καταρρέουν η μια μετά την άλλη.

Κατάφερε έτσι το Μαξίμου αυτό που φαινόταν αδιανόητο πριν από λίγους μήνες. Να προσφέρει απλόχερα στους εσωκομματικούς αντιπάλους του Καραμανλή και στο τμήμα εκείνο του οικονομικού κατεστημένου που δεν είναι ευχαριστημένο από την κυβέρνησή του, μια χρυσή ευκαιρία για να τον στριμώξουν και να του υπαγορεύσουν όρους συγκυριαρχίας.

ΠΟΙΟΙ «ΨΑΛΙΔΙΖΟΥΝ» ΤΟΝ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ;

Τις τελευταίες ημέρες η κυβέρνηση διαρρέει, διά του κ. Αλογοσκούφη και του κ. Δούκα, ότι όλα οφείλονται σε

έναν «πόλεμο συμφερόντων μεταξύ τραπεζών και χρηματιστηριακών εταιρειών» και ότι στις «προμήθειες κάτω από το τραπέζι» για τα ομόλογα πιθανόν να εμπλέκονται εκτός χρηματιστηριακών εταιρειών και τράπεζες.

Οι κ. Αλογοσκούφης και Δούκας, με τις γνωστές διασυνδέσεις τους με τις τράπεζες και τις χρηματιστηριακές εταιρείες, που περιγράφουμε αλλού, είναι οι πλέον ακατάλληλοι για την υποστήριξη «θεωριών συνωμοσίας». Θα ήταν πολύ καλύτερα –και γι' αυτούς και για την κυβέρνηση– να έδιναν πειστικές απαντήσεις σε όσα γράφονται για τις σχέσεις τους με τους Πρινωτάκηδες, τους Παπαμαρκάκηδες και την υπόλοιπη «παρέα του Λονδίνου» που έκαναν καριέρες και περιουσίες χάρη στις διασυνδέσεις τους με το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης. Όπως εκείνος ο επώνυμος γενικός διευθυντής χρηματιστηριακής εταιρείας που έκανε συναλλαγές με ομόλογα με τα ταμεία και διατυμπάνιζε μέχρι πρόσφατα (ως επιχειρηματικό του προσόν) το γεγονός ότι έπαιζε τέ니스 στο περίφημο κλαμπ της Εκάλης με τον κ. Αλογοσκούφη.

Ανεξάρτητα των ευθυνών του οικονομικού επιτελείου, πρέπει μάλλον να θεωρείται ως δεδομένο ότι με αφορμή το σκάνδαλο και τη δύσκολη θέση στην οποία έχει περιέλθει ο Καραμανλής, ορισμένες τράπεζες και μεγαλοδιαπλε-

κόμενοι επιδιώκουν να τον «κοντύνουν» λίγο, τόσο ώστε «να τον φέρουν στα μέτρα τους». Ιδιαίτερα εκείνοι που ο Καραμανλής «ούτε να τους ακούει» δεν θέλει και δακτυλοδεικτούνται τώρα ότι «κάρφωσαν» το «αμαρτωλό ομόλογο».

Στην πραγματικότητα το μέτωπο της κυβέρνησης με τις τράπεζες ήταν ανοικτό στο παρασκήνιο πολύ καιρό πριν ξεσπάσει το σκάνδαλο με τα ομόλογα. Όπως και ο υπόγειος πόλεμος με τα πανίσχυρα επιχειρηματικά συμφέροντα που θεωρούν την Ελλάδα «βιλαέτι» τους και έχουν αρκετούς λόγους για να θέλουν να «ψαλιδίσουν» το Μαξίμου. Ένας εξ αυτών των λόγων, αναφέρουν οικονομικοί παράγοντες, είναι ότι η ΝΔ, αμέσως μετά την άνοδό της στην κυβέρνηση, σύναψε το πρώτο δάνειό της με ξένες Τράπεζες, επειδή οι ελληνικές ή οι εδρεύουσες στην Ελλάδα «απαιτούσαν» εξοντωτικά υψηλά επιτόκια. Θα μπορούσε, άραγε, να συγχωρηθεί κάτι τέτοιο στον Καραμανλή, τη στιγμή που όλοι γνωρίζουν ότι τα μεγάλα κέρδη των ελληνικών τραπεζών δεν προέρχονται από τον ιδιωτικό δανεισμό, αλλά από τον κρατικό;

Ένας ακόμη λόγος που οι τραπεζίτες δεν θα έχαναν την ευκαιρία να υπενθυμίσουν στον Καραμανλή ποια είναι τα «πραγματικά αφεντικά» της Ελλάδας είναι η εκφρασθείσα πρόθεση της κυβέρνησης να περιορίσει κάπως την ασυδοσία των ελληνικών τραπεζών στα επιτόκια. Ως γνωστόν, επανειλημμένως η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει επισημάνει ότι η διαφορά ανάμεσα στα επιτόκια χορηγήσεων και καταθέσεων στην Ελλάδα (3,65%) είναι υπερδιπλάσια έναντι του μέσου όρου της ζώνης του ευρώ (1,65%). Γεγονός που επιβεβαιώνει με τον πλέον οφθαλμοφανή

τρόπο αφενός την καταλήστευση των πολιτών από τις Τράπεζες και αφετέρου την ύπαρξη «καρτέλ» στον χώρο.

Εγγχώριοι τραπεζίτες δεν κρύβουν εξάλλου τη δυσφορία τους για την επιλογή ξένων οίκων ως αναδόχων στην έκδοση των ομολόγων, για την κατεύθυνση των αποκρατικοποιήσεων και για τις πωλήσεις τραπεζών «σε ξένους». Παράδειγμα, η προτίμηση του οικονομικού επιτελείου της κυβέρνησης στην αμερικανική JP Morgan, την ανάδοχο δηλαδή του «αμαρτωλού ομολόγου». Η τράπεζα αυτή συμμετείχε και σε άλλες μεγάλες εκδόσεις ομολόγων, όπως της Εθνικής Τράπεζας (704 εκατ. δολ.), του ΟΤΕ (900 εκατ. ευρώ) και κυρίως του ελληνικού Δημοσίου (5 δις ευρώ). Ήταν ακόμη σύμβουλος της Cosmote για την εξαγορά της Γερμανός, συμμετείχε στην πώληση του 10% των μετοχών του ΟΤΕ και ήταν ανάδοχος στην εισαγωγή του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου στο Χρηματιστήριο. Ήταν επίσης σύμβουλος της Εμπορικής Τράπεζας κατά τη διάρκεια των δημόσιων προτάσεων της Credit Agricole και της Τράπεζας Κύπρου και σύμβουλος της Εθνικής για την εξαγορά σερβικής τράπεζας.

Ο ΑΙΩΝΙΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

Ανεξάρτητα από την τροπή που θα πάρει η υπόθεση και τις αντιδράσεις των τραπεζών και άλλων κατεστημένων, το παιχνίδι με τα ομόλογα στήθηκε και παίχτηκε από μια παρέα παλαιών γνωρίμων από την κυβέρνηση Μητσοτάκη, με ισχυρές διασυνδέσεις σήμερα και τότε και στην κυβέρνηση και στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Εκμεταλλευόμενη την αποκλειστική πληροφόρηση που είχε από υψηλά ιστάμενους της κυβέρνησης, η παρέα αυτή μεσολάβησε στην πώληση των ομολόγων μόνο και μόνο για να ανεβάσουν στα ύψη την τιμή αγοράς τους από τα Ταμεία και να εισπράξουν οι ίδιοι προμήθειες και μεσιτείες δεκάδων εκατομμυρίων ευρώ.

Προσέξτε πώς παίζεται το παιχνίδι. Λίγο μετά τη συνάντηση Καραμανλή – Μητσοτάκη, βγήκε η Ντόρα Μπακογιάννη και δήλωσε ότι η πολιτική ευθύνη για το σκάνδαλο «είναι συλλογική». Τι να εννοούσε όμως στην πραγματικό-

τητα; Ότι, όπως εξηγούν τελευταία συνεργάτες της, η έκταση του σκανδάλου είναι τέτοια, που ο Καραμανλής είναι αναγκασμένος «να πάρει πολλά κεφάλια και τότε θα διαλυθεί η κυβέρνηση»; Ή μήπως ότι δεν πρέπει να ακουμπήσει τα κεφάλια όσων σκανδαλιάρηδων τα επώνυμα τελειώνουν σε «άκης», γιατί τότε «θα πέσουμε όλοι μαζί»;

Άμεσος στόχος της πλευράς Μητσοτάκη είναι να εμφανίσει τον πρωθυπουργό «αδύναμο» και «διστακτικό» στη λήψη γενναίων αποφάσεων. Έτσι, όταν ο Μητσοτάκης επισκέφθηκε τον Καραμανλή και του πρότεινε να κάνει «ευρύ ανασχηματισμό», βγήκε μετά

**Όσο πιο αδύναμος οδεύει
προς τις εκλογές
ο πρωθυπουργός τόσο
περισσότερες παραχωρήσεις
θα αναγκαστεί να κάνει
στη διαπλοκή**

και το διέρρευσε στους δημοσιογράφους για να αποτρέψει τον ανασχηματισμό και να εγκλωβίσει τον πρωθυπουργό, επειδή ως γνωστόν «δεν λειτουργεί υπό πίεση». Στρατηγικός στόχος της πλευράς Μητσοτάκη είναι ένα εκλογικό αποτέλεσμα που θα περιορίζει τον Καραμανλή και θα δημιουργεί συνθήκες ακυβερνησίας. Αν διατηρηθούν οι σημερινές εντυπώσεις, τότε στην καλύτερη περίπτωση η ΝΔ θα εκλεγεί με μια ισχνή αυτοδυναμία 152–153 βουλευτών. Θα ανοίξει έτσι ο δρόμος για τον πλήρη έλεγχο της κυβέρνησης από εξωθεσμικά κέντρα, θα φαγωθούν και τα υπόλοιπα και μέσα στην αναμπουμπούλα ίσως να ανοίξει και ο δρόμος της Ντόρας προς το Μαξίμου.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΤΡΥΚ ΑΝΤΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Τα προηγούμενα περιγράφουν τις συνέπειες της πολιτικής ατολμίας του Μαξίμου και της επιμονής του στα επι-

κοινωνικά τρικ, αντί της παραγωγής πολιτικής και της εφαρμογής των προεκλογικών δεσμεύσεων που έφεραν τον Καραμανλή στην εξουσία – επειδή αυτόν ψήφισε ο λαός και όχι τη ΝΔ και μερικούς συνεργάτες του.

Παρά τις διαστάσεις που έχει πάρει η κρίση, το πρόβλημα δεν αφορά τους στόχους και τις επιδιώξεις των μεγάλων συμφερόντων· αυτές ήταν και είναι γνωστές. Το πρόβλημα είναι τι έκανε η κυβέρνηση και ο ίδιος ο Καραμανλής για να μην οδηγηθούν στην κατάσταση που βρίσκονται σήμερα. Καμία δικαιολογία δεν μπορεί να μετριάσει ούτε τις πολιτικές ευθύνες που προκύπτουν από το σκάνδαλο ούτε τις υπαναχωρήσεις στην αντιμετώπιση της διαφθοράς και της διαπλοκής. Επειδή, ως γνωστόν, όλα εδώ πληρώνονται.

Από την άλλη, είναι βέβαιο ότι όσο πιο αδύναμος οδεύει προς τις εκλογές ο πρωθυπουργός, τόσο περισσότερες παραχωρήσεις θα αναγκαστεί να κάνει στη διαπλοκή. Αν στον τόπο αυτό λειτουργούσαν πραγματικά το κοινοβουλευτικό πολίτευμα και οι θεσμοί, κανένα οικονομικό συμφέρον και καμιά πολιτική διαπλοκή δεν θα μπορούσε να απειλήσει ή να εγκλωβίσει έναν πρωθυπουργό. Στη σημερινή όμως Ελλάδα δεν λειτουργούν ούτε καν προσχήματα δημοκρατίας. Η χώρα ελέγχεται από ένα εντελώς αναχρονιστικό και βαθιά εκμαυλιστικό σύστημα εξουσίας, όπου οι αποφάσεις λαμβάνονται σε κέντρα εξουσίας μακράν του λαού και επιβάλλονται από καλά πληρωμένους μηχανισμούς προπαγάνδας που παριστάνουν τους σωτήρες του λαού.

Προφανώς ο Καραμανλής δεν εξελέγη πρωθυπουργός επειδή παζάρεψε με το σύστημα αυτό, ούτε επειδή έκανε κάποιο ντιλ με τον Μητσοτάκη, ούτε χάρη στις επικοινωνιακές τάχα ικανότητες κάποιων κορυφαίων συμβούλων του. Ο Κ. Καραμανλής εξελέγη πρωθυπουργός για έναν και μοναδικό λόγο: Επειδή έπεισε τον λαό ότι μπορεί να τα βάλει με τη διαφθορά και τη διαπλοκή. Έτσι ο λαός είναι και πάλι αυτός που μπορεί να δώσει τη λύση. Ας βγει λοιπόν ο Καραμανλής κι ας του πει την αλήθεια. Μόνο έτσι θα κερδίσει. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, θα χάσει.



Πόλεμος κυβέρνησης, τραπεζιτών και χρηματιστών

του Δ. Οικονομικού

Υπόγειος πόλεμος μεταξύ κυβέρνησης, τραπεζιτών και χρηματιστών με χτυπήματα κάτω από τη μέση, non paper, απειλητικά μηνύματα και ισορροπίες τρόμου βρίσκεται πίσω από το σκάνδαλο των ομολόγων, όπου μια παρέα παλαιών γνώριμων με «γαλάζιες» διασυνδέσεις μοιράζονται μίζες εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ. Οι χρηματιστές καρφώνουν τις τράπεζες ως την κινητήρια δύναμη του παιχνιδιού με τα ομόλογα, τις παχυλές αμοιβές από προμήθειες και υπερτιμολογήσεις και αφήνουν αιχμές για κάλυψη τους από την κυβέρνηση. Οι τράπεζες διαρρέουν περιπτώσεις αμαρτωλών ομολόγων που φορτώθηκαν στα Ασφαλιστικά Ταμεία εν γνώσει του Υπουργείου Οικονομίας. Και ο κ. Αλογοσκούφης κάνει λόγο για εγχώρια τραπεζικά κυκλώματα που συνωμοτούν εναντίον της κυβέρνησης, επειδή από την πολιτική της θίχτηκαν τα συμφέροντά τους.



Ο υφυπουργός Οικονομικών κ. Π. Δούκας (δεξιά) και ο γενικός γραμματέας του Υπουργείου κ. Κουρής προσπαθούν απεγνωσμένα να πετάξουν στην εξέδρα το μπαλάκι των ευθυνών για την πώληση των δομημένων ομολόγων.

Υπό τον φόβο του πολιτικού κόστους και σε μια προσπάθεια να φρενάρει, ακόμη και να σταματήσει, τον τροχό των αποκαλύψεων για τα ομόλογα, το υπουργείο Οικονομίας κάνει τον τελευταίο

καιρό στροφή στην πολιτική αντεπίθεσης, στέλνοντας σήμα στις τράπεζες ότι δεν θα ανεχθεί άλλα παιχνίδια που αμαυρώνουν την εικόνα της κυβέρνησης. Στενοί συνεργάτες του υπουργού Οικονομίας μιλάνε ανοιχτά για εγχώ-

ριο τραπεζικό δάκτυλο στην υπόθεση των ομολόγων, αποδίδοντάς τον στην δυσφορία εγχώριων τραπεζιτών για την επιλογή ξένων οίκων στην αναδοχή της έκδοσης των ομολόγων, στις αποκρατικοποιήσεις, στις πωλήσεις τραπεζών στους ξένους, καθώς και στην γενικότερη στρατηγική να μη δημιουργηθούν εθνικοί πρωταθλητές στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Μάλιστα οι ίδιοι παράγοντες επισημαίνουν ότι το σκάνδαλο με το πρώτο υπερτιμολογημένο ομόλογο που πουλήθηκε από την χρηματιστηριακή «Ακρόπολις» στο TEADY ήρθε στην επιφάνεια από καρφωτή –στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς– στελέχους μεγάλης εγχώριας τράπεζας η οποία «έχασε τη δουλειά».

Ουσιαστικά σε αυτή τη φάση το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης παίζει το παιχνίδι της γάτας με το ποντίκι με τους χρηματοοικονομικούς παράγοντες που γνωρίζουν πολλά για την υπόθεση ή και εμπλέκονται στον τζόγο με τα ομόλογα και επιδιώκει να «κλείσουν τα στόματα», έστω και με ισορροπίες τρόμου. Το βασικό όπλο της κυβέρνησης είναι η απειλή αποκλεισμού τους από την τεράστια πίτα των κρατικών ομολόγων και των συμβούλων σε δουλειές του Δημοσίου, καθώς και η επιβολή κυρώσεων για παραβατικές συμπεριφορές.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΥΛΕΙΑ

Η συνεργασία των τραπεζών με το Δημόσιο αποτελεί μεγάλη δουλειά που αποφέρει τεράστια κέρδη στα ταμεία τους από προμήθειες και πωλήσεις ομολόγων. Το κράτος δανείζεται κάθε χρόνο περίπου 35 δις ευρώ με αναδόχους τις τράπεζες, ενώ προχωρά και στην έκδοση μιας σειράς από κοινοπρακτικά δάνεια, με εκδότες κά-

θε δανείου μεγάλες τράπεζες. Οι τράπεζες παίρνουν προμήθεια για την εργασία που προσφέρουν στο Δημόσιο και η οποία είναι η ανεύρεση αγοραστών για τα χαρτιά (ομόλογα, έντοκα) του Δημοσίου καθώς και η παροχή υπηρεσιών σε άλλα θέματα, όπως αποκρατικοποιήσεις, μελέτες, συμβουλές κλπ. Επιπρόσθετα, αποκομίζουν κέρδη από τις τιμές πώλησης των ομολόγων στην αγορά και εξωχρηματιστηριακά. Με άλλα λόγια, το κράτος αποτελεί για τις τράπεζες «φλέβα χρυσού».

ΣΚΟΠΙΜΕΣ ΔΙΑΡΡΟΕΣ

Ποντάροντας στα τεράστια συμφέροντα των τραπεζών από το Δημόσιο, η κυβέρνηση προειδοποιεί με διακοπή της συνεργασίας της με όσους δεν σταματήσουν να ρίχνουν λάδι στη φωτιά των ομολόγων. Παράγοντες του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους αφήνουν σκόπιμα διαρροές ότι η πολιτική ηγεσία προτίθεται να θέσει θέμα για έλεγχο όχι μόνο των προμηθειών που αναγράφονται στις συμβάσεις των Ασφαλιστικών Ταμείων με τις χρηματιστηριακές εταιρείες και τράπεζες, αλλά και των τιμών των ομολόγων σε κάθε συναλλαγή, με έμφαση στην τελευταία συναλλαγή αγοράς από τα ταμεία των δομημένων ή σύνθετων ομολόγων. Μάλιστα, δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο να βρεθούν άνθρωποι που για προσωπικούς λόγους θα καταγγείλουν στις αρμόδιες αρχές ότι «προσεγγίστηκαν» από τράπεζες για να αγοράσουν δομημένα ομόλογα.

Από την πλευρά τους οι χρηματιστές που φοβούνται ότι θα μετατραπούν σε εξιλαστήρια θύματα της υπόθεσης, με διαρροές πληροφοριών και με note paper προς τον Τύπο, εμπλουτίζουν το σκάνδαλο με νέα στοιχεία που αφορούν τις προμήθειες μαμούθ που έλαβαν οι μεσολαβήτριες τράπεζες, χρηματοοικονομικοί οίκοι και υπεράκτιες εταιρίες, ενώ καρφώνουν και το υπουργείο Οικονομικών ότι γνώριζε εξ αρχής ότι τα ομόλογα θα καταλήξουν στα ασφαλιστικά ταμεία.

Να σημειωθεί ότι ο καλύτερος πελάτης των ελλήνων τραπεζιτών είναι το ίδιο το ελληνικό Δημόσιο. Πώς, άραγε,

οι τράπεζες στη χώρα μας έρχονται πρώτες στα κέρδη από τόκους; Σίγουρα βοηθά ο υπερδανεισμός των ελληνικών νοικοκυριών. Όμως, το βασικό είναι ο δανεισμός του Δημοσίου με υπέρογκα επιτόκια. Μια ματιά, άλλωστε, στους κρατικούς προϋπολογισμούς αρκεί για να πείσει για τα μεγέθη του τραπεζικού δανεισμού από το ελληνικό κράτος. Η τρελή κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών είναι άμεσα συνδεδεμένη με το Δημόσιο, και το 2007 αναμένεται ότι τα καθαρά κέρδη τους θα αυξηθούν κατά τουλάχιστον

Κυβέρνηση και αξιωματική αντιπολίτευση βάλλουν κατά των τραπεζών σχετικά με την πώληση δομημένων ομολόγων στα Ασφαλιστικά Ταμεία

22% σε σχέση με το 2006. Βέβαια, ο Καραμανλής διάλεξε λάθος ανθρώπους για να αντιμετωπίσουν τις τράπεζες. Ο Αλογοσκούφης επικρίνεται ως «άνθρωπος των τραπεζιτών», ενώ ο υφυπουργός Οικονομικών Π. Δούκας έχει διατελέσει στο παρελθόν στέλεχος της μεγάλης αμερικανικής τράπεζας Citigroup (όπως και ο διοικητής της Εθνικής Τ. Αράπογλου) και επιπλέον κορυφαίας χρηματιστηριακής εταιρείας των Αθηνών.

Πάντως, το 2005, αναζητώντας προφανώς επιχειρήματα για να στριμώξει το ΠΑΣΟΚ, ο Π. Δούκας άφησε στη Βουλή σαφείς αιχμές για τη διακριτική μεταχείριση υπέρ της Citigroup. «Όσον αφορά τη Citigroup, είπε, το 2003, δηλαδή επί ΠΑΣΟΚ, είχε ήδη το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς συναλλαγών τύπου swap με το ελληνικό Δημόσιο. Και είχε μεγάλη διαφορά από τον δεύτερο, που ήταν η Εθνική Τράπεζα, και πολύ μεγαλύτερη διαφορά από την Alfa, τη Morgan, τη UBS, την CSRB κλπ. Είχε, επομένως, το μεγαλύτερο μερίδιο της αγοράς». Να ση-

μειωθεί πάντως, πως η Citigroup είχε ανέλαβει να «σπρώξει» ομόλογα του ελληνικού Δημοσίου και επί ΝΔ. Το ίδιο και η Credit Suisse, πρωτοκλασάτο στέλεχος της οποίας είναι ο στενός φίλος του κ. Αλογοσκούφη, ο κ. Χρ. Μεγάλου.

ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ

Στην αρχική φάση του σκανδάλου ουδείς ομιλούσε για τις τράπεζες. Τελευταία, όμως, έχει πάντως πολύ ενδιαφέρον το γεγονός ότι παράλληλα με τις κυβερνητικές διαρροές εναντίον των τραπεζών άρχισαν να ακούγονται και κάποιες φωνές από την αντιπολίτευση. Για παράδειγμα, προ ημερών το ΠΑΣΟΚ έβγαλε μια ανακοίνωση, με την οποία άφηγε αιχμές κατά της Eurobank του κ. Λάτση αλλά και της Εθνικής, επειδή πούλησαν δομημένα ομόλογα 20ετούς διάρκειας σε 13 Ταμεία. Τα τελευταία μάλιστα φαίνεται να ήταν «συνεννοημένα» (άραγε με ποιου την εντολή;), αφού όλα αγόρασαν ταυτόχρονα τα ομόλογα στο διήμερο 6-7 Ιουλίου του 2005. Κατά πληροφορίες, τα ομόλογα πουλήθηκαν σε εξαιρετικά υψηλές τιμές, αντίστοιχες με αυτές που πουλήθηκε το «κρυφό ομόλογο», καθώς και άλλα έξι. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι κερδισμένοι φέρονται να ήταν off-shore εταιρείες και χρηματιστές.

βιβλιοθήκη του ναυτίλου



Χαρ. Τρικούπη 28, 106 79 Αθήνα
Τηλ.: 210 36 16 204
Fax: 210 36 16 369
nafbooks@otenet.gr

Το πηγάδι της ελληνικής οικονομίας δεν έχει πάτο

Η Νέα Δημοκρατία κέρδισε τις τελευταίες εκλογές με κύριο σύνθημα την οικονομία και τη δημόσια διοίκηση. Για το δεύτερο δεν θα συζητήσουμε. Ακόμα και οι ίδιοι παραδέχονται ότι δεν μπορούν να κάνουν τίποτα. Για την οικονομία όμως περιφανεύονται ότι έχουν πετύχει να τη συμμαζέψουν. Μπορεί η στατιστική –την οποία επικαλούνται οι κυβερνώντες– να δείχνει ότι κάτι κινείται, η πραγματική οικονομία, όμως, την οποία βιώνουν καθημερινά οι πολίτες, δείχνει το ακριβώς αντίθετο.



Οι φοιτητές διαδηλώνουν όχι μόνο κατά του νόμου-πλαίσιο αλλά και για να μην πάρουν πτυχίο το οποίο θα τους χρησιμεύει μόνο και μόνο σαν κορνίζα.

Πολλοί ήταν εκείνοι που όχι μόνο απόρησαν, αλλά αισθάνθηκαν και τεράστια έκπληξη από την ένταση των φοιτητικών κινητοποιήσεων του τελευταίου χρόνου.

Αναρωτήθηκαν και αναρωτιούνται γιατί οι φοιτητές δεν κάθονται στα θρανία τους να μάθουν τα γραμματάκια τους και να βγουν μετά από τέσσερα χρόνια ακαδημαϊκοί πολίτες. Η απάντηση ήρθε από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η χώρα μας έχει τους περισσότερους ανέργους πτυχιούχους μεταξύ των 27

χωρών μελών της Ένωσης. Ανέρχονται στο 7%, όταν ο κοινοτικός μέσος όρος είναι 4,6%. Για μια ακόμα φορά η χώρα μας κατάφερε να κατακτήσει μια αρνητική πρωτιά, διεκδικώντας ακόμα μία: Την υψηλότερη ανεργία ανάμεσα στους νέους, καθώς ένας στους τέσσερις είναι σήμερα άνεργος, γεγονός που έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τα συμβαίνοντα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου η ανεργία των νέων μειώνεται.

Ένα ακόμα μέγεθος το οποίο οξύνει την κατάσταση είναι ότι το ποσοστό των πτυχιούχων στην Ελλάδα είναι πο-

λύ μικρότερο από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι αριθμοί αυτοί δείχνουν ότι, παρά το μικρότερο ποσοστό, δεν μπορούν να βρουν εργασία με τα εφόδια που τους δίνει το ελληνικό πανεπιστήμιο αλλά και τις ευκαιρίες που δημιουργεί η ελληνική οικονομία.

Άλλωστε, ποιες ευκαιρίες να δημιουργήσει; Βιομηχανία δεν υπάρχει. Παρά την ευφορία που υπάρχει σήμερα στο Χρηματιστήριο, τα κέρδη των βιομηχανιών σημείωσαν τον περασμένο χρόνο μείωση κατά 9%, ποσοστό που αντιστοιχεί στο ποσό των 160 εκατ. ευρώ. Και αυτό συνέβη σε μία χρονιά ιδιαίτερα αποδοτική για τις επιχειρήσεις του τριτογενούς τομέα της οικονομίας.

Η μείωση των κερδών φέρνει και λιγότερες επενδύσεις, άρα και λιγότερες θέσεις εργασίας.

Η νεοφιλελεύθερη κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας τα ρίχνει όλα στις πανεπιστημιακές σχολές, υποστηρίζοντας ότι υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω μεταρρυθμίσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με στόχο τη σύνδεση των πανεπιστημίων με την παραγωγή, καθώς θεωρεί ότι τα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ της χώρας δεν είναι συνδεδεμένα με την αγορά εργασίας. Όλα αυτά στο πλαίσιο της προσπάθειάς της να περάσει στους πολίτες η ρύθμιση για τη δημιουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων και στη χώρα μας.

Και όλα αυτά για να ενισχύσει ακόμα περισσότερο τον τριτογενή τομέα της οικονομίας, δηλαδή τις υπηρεσίες. Γιατί στον τομέα αυτόν οι υπεραξίες της εργασίας είναι τεράστιες, γιατί στον τομέα αυτόν μπορούν να απορροφηθούν οι νέοι, ανεξάρτητα αν είναι πτυχιούχοι ή όχι, όλοι με τον ίδιο μισθό του ανειδίκευτου εργάτη.

Συμφέρει το ελληνικό κεφάλαιο, όπως έχει αρχίσει να το πράττει άλλωστε σε μεγάλο βαθμό, να έχει τις παραγωγι-

κές μονάδες του σε χώρες με πολύ χαμηλούς μισθούς και στην Ελλάδα να έχει μόνο τα τμήματα διεκπεραίωσης. Και όλα αυτά με τις ευλογίες όλων των κυβερνήσεων από τη μεταπολίτευση και μετά.

Το ότι τους ενδιέφερε και τους ενδιαφέρει σήμερα ακόμα περισσότερο να γίνουμε όλοι μεταπράτες φαίνεται από την πλήρη έλλειψη προσπάθειας να περιορίσουν τους μεσάζοντες, οι οποίοι έχουν επεκταθεί σε όλα τα στάδια της οικονομικής δραστηριότητας της ελληνικής οικονομίας.

Η ακρίβεια καλπάζει. Οι τιμές αυξάνονται κάθε μέρα στις λαϊκές και στα σούπερ μάρκετ. Οι παραγωγοί διαμαρτύρονται για τις χαμηλές τιμές που εισπράττουν, οι καταναλωτές διαμαρτύρονται για τις υψηλές τιμές που πληρώνουν, μόνο οι μεσάζοντες πανηγυρίζουν. Κανείς όμως από την κυβέρνηση δεν ενδιαφέρεται.

Για να ζήσουν οι πολίτες, δανείζονται από τις τράπεζες. Ένα ολόκληρο ΑΕΠ χρωστάνε τα ελληνικά νοικοκυριά στα πιστωτικά ιδρύματα. Και όλο και περισσότερο αυτά τους βομβαρδίζουν με νέα προϊόντα.

Το σκάνδαλο των ομολόγων, για το οποίο κάθε μέρα αποκαλύπτονται όλο και περισσότερα στοιχεία, είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου που λέγεται διαχείριση της ελληνικής οικονομίας.

Η σημερινή κυβέρνηση, όπως βέβαια και η προηγούμενη, δεν έχουν κανένα σχέδιο για την πορεία και το μέλλον της ελληνικής οικονομίας. Τα τελευταία χρόνια αποκαλύπτεται σε όλο του το μεγαλείο το χάσμα που χωρίζει τη χώρα από τις υπόλοιπες της Ευρώπης. Κάποτε θα γράφαμε της Δύσης. Σήμερα όμως είμαστε πιο κάτω και από αυτές της Ανατολής.

Η εικοσαετία του ΠΑΣΟΚ κατέστρεψε τελείως τις παραγωγικές υποδομές της χώρας. Καθώς κύριο μέλημά τους ήταν η αύξηση των προσωπικών τους λογαριασμών, κανείς δεν έβλεπε μπροστά. Δυστυχώς την ίδια νοοτροπία έχουν και οι νέοι άρχοντες της χώρας. Το χειρότερο είναι ότι οι της Νέας Δημοκρατίας έχουν ενστερνιστεί τη λογική της «δεξιάς παρένθεσης» και προσπαθούν να κερδίσουν όσο δυνατόν περισσότερα σε όσο λιγότερο χρονικό διάστημα. Λογική του παραλόγου μεν, αλλά στην Ελλάδα είμαστε.

Κατάφεραν να φτιάξουν μια γενιά χωρίς όνειρα και ελπίδες με μόνη ιδεολογία την απόκτηση μιας θέσης στο Δημόσιο

Δεν είναι άμοιροι ευθυνών όμως και οι εργαζόμενοι. Στη λογική της ήσσονος προσπάθειας που τους έβαλε η εικοσαετής «σοσιαλιστική» διακυβέρνηση, τα θέλουν όλα στο σπίτι τους. Κατάφεραν να φτιάξουν μια γενιά χωρίς όνειρα και ελπίδες με μόνη ιδεολογία την απόκτηση μιας θέσης στο Δημόσιο.

Μια γενιά που θα ξεκινήσει από τα 700 ευρώ και θα καταλήξει μετά από 40 χρόνια στα 1100 ευρώ. Με μόνη διέξοδο για να αποκτήσει κάτι παραπάνω, τις κομπίνες και τις λαμογιές.

Δυστυχώς, σήμερα ακόμα και οι αρι-

στερές και προοδευτικές δυνάμεις κινούνται στην ίδια κατεύθυνση. Από το νηπιαγωγείο τα παιδιά μαθαίνουν από τους δασκάλους τους στη λιγότερη προσπάθεια. Στη μέση εκπαίδευση και τα πανεπιστήμια διαδηλώνουν με κύριο σύνθημα «όχι στην εντατικοποίηση». Και στην αγορά εργασίας ζητούν κάτι, με το μισθό στο σπίτι.

Τα τελευταία χρόνια μάλιστα η ενεργητικότητα του πληθυσμού εντέχνως διοχετεύεται στη βία και στα γήπεδα. Στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη κυκλοφορούν δεκατρείς αθλητικές εφημερίδες, όταν σε όλη τη Γαλλία κυκλοφορεί μία. Η κυκλοφορία του αθλητικού (βλέπε οπαδικού) Τύπου αυξάνεται με τρελούς ρυθμούς, όταν του πολιτικού μειώνεται. Τα περιοδικά άποψης και γνώμης εκλείπουν. Οι πολίτες διαλέγουν εφημερίδα ανάλογα με το cd που έχει μέσα.

Η Ελλάδα δεν μπορεί να πάει έτσι μπροστά. Όσο διακονούμε τη λογική αυτή τόσο θα είμαστε τελευταίοι σε όλα. Τελευταίοι στην παιδεία, τελευταίοι στις νέες τεχνολογίες, τελευταίοι στη βιομηχανία. Πρώτοι όμως ως σερβιτόροι, στο τάβλι, στη βία.

Όσο και αν είναι πολιτικά επώδυνο, η ελληνική Αριστερά θα πρέπει να αναλάβει και αυτό το βάρος. Η διέξοδος από την κρίση, που είναι ουσιαστικά κοινωνική και όχι οικονομική, θα έλθει με τις προτάσεις που πρέπει να επεξεργαστούν τα αριστερά κόμματα, αποτινάσσοντας τις δουλειές και τα φαντάσματα του παρελθόντος.

Οι προτάσεις μπορεί να κοστίσουν σε εκλογικά ποσοστά. Δεν πειράζει. Θα έχει δημιουργηθεί η βάση ώστε σε μερικά χρόνια να μπορούμε να ζούμε σε μια άλλη Ελλάδα.

T.M.



ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ: Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα

Το κορυφαίο σύγγραμμά της Έλλης Σκοπετέα που εξετάζει το ιστορικό υπόβαθρο του εθνικισμού όπως διαμορφώθηκε στην Ελλάδα και τη Σερβία τον 19ο και τον 20ό αιώνα.

Ένα προφητικό βιβλίο που παραμένει σύγχρονο και αναλύει τις αιτίες των σημερινών εξελίξεων στην βαλκανική χερσόνησο.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, Αθήνα τηλ.: 210-72.32.819, e-mail: chpapou@otenet.gr

Ο οικολογικός εφιάλτης του Αιγαίου

του Γιάννη Κουρταλιώτη

Είναι δύσκολο να εκτιμήσει κανείς τι ακριβώς πρόκειται να χάσει η Ελλάδα από την υπόθεση του ναυαγίου του Sea Diamond στον βυθό της καλντέρας. Αν μη τι άλλο, όμως, έχει ήδη κερδίσει μια ιστορική ρήση. Η δήλωση του υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας Μανόλη Κεφαλογιάννη την επομένη του ναυαγίου («Εμένα με ενδιαφέρει η διάσωση. Για τη βύθιση είναι υπεύθυνοι άλλοι») θα μπορούσε σε μερικά χρόνια να αποτελέσει έναν πολύ επιτυχημένο θυρεό του ελληνικού κοινοβουλίου ή της αίθουσας συνεδριάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου. Σε κάθε περίπτωση, δύσκολα μπορεί να βρεθεί μια φράση που να περιγράφει με μεγαλύτερη ευκρίνεια και περισσότερη ευθυκρισία τη φύση της ελληνικής πολιτείας. Μιας πολιτείας που από τη γέννησή της ελάχιστα καταπιάστηκε με τη θέσπιση προληπτικών κανόνων και μέτρων, έτσι ώστε να μπορεί να εμφανίζεται πάντα μετά την καταστροφή ως «σωτήρας». Κι αν σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως σ' αυτή τη συγκεκριμένη, το αποτέλεσμα αγγίζει τα όρια του γραφικού (ή μάλλον του κωμικοτραγικού), ας αναρωτηθούμε πόσες φορές η ελληνική κοινωνία φάνηκε εύπιστη και ακολούθησε τυφλά αυτούς που υποσχέθηκαν να τη διασώσουν από αυτό που ποτέ δεν ευδόκησαν να προλάβουν.

Έτσι κι αλλιώς, η συζήτηση που ακολούθησε τη βύθιση του Sea Diamond ήταν άξιο τέκνο της ελαφρότητας των τηλεπαραθύρων των 8. Οι πάντες αναζήτησαν την «κομπίνα» που (δεν μπορεί παρά να) κρύβεται στην υπόθεση, καταλήγοντας τελικά στην άμοιρη Γαλλίδα, που βρέθηκε αιφνης να κατηγορείται ότι προτίμησε να σώσει τα μπιζού της από το παιδί της. Και βέβαια, εκπρόσωποι και των δύο μεγάλων κομμάτων αντάλλαξαν κατηγορίες, συνέκριναν τη λειτουργία του



Το Sea Diamond έχει αρχίσει να μπατάρει μετά την πρόσκρουσή του σε ύφαλο.

κρατικού μηχανισμού στο πρόσφατο ναυάγιο με εκείνο του «Σάμινα» και υποστήριξαν –ο καθένας για λογαριασμό του– ότι υπερτερούν στην εκτέλεση του παραδοσιακού «διασωστικού» καθήκοντος. Πόση φτώχεια και πόση ανευθυνότητα πλέον, για ένα ζήτημα το οποίο, εκτός από το ότι συνιστά μια τρομακτική οικολογική απειλή για όλο το νότιο Αιγαίο και την περιφέρειά του, μπορεί να συνεπάγεται και μια τεράστια οικονομική ζημιά για το ελληνικό Δημόσιο που –ας μην το λησμονούμε– βασίζει πολλά στον τουρισμό!

Ο ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Ο κίνδυνος να ανοίξουν οι λαμαρίνες από τα ντεπό του Sea Diamond και να μετατραπεί το νότιο Αιγαίο –που από απόψεως πλάτους ομοιάζει με μια αλμυρή λίμνη– σε πετρελαιοθάλασσα δεν είναι υποθετικός. Είναι άμεσος και η κατάσταση γίνεται ακόμα πιο επίφοβη, αν συνυπολογίσουμε ότι η διαδικασία βύθισης του πλοίου δεν αποτελεί το καλύτερο τεκμήριο για την αντοχή των υλικών του. Η κοινή θέση των ειδικών είναι ότι, για να χρειαστούν 14 ώρες έως

ότου βυθιστεί το καράβι της Louis Hellenic Cruises, το ρήγμα αποκλείεται να ήταν μεγάλο, επομένως το πρόβλημα βρίσκεται στο πόσο προσεκτικά σφραγισμένοι ήταν οι παρακείμενοι χώροι.

Οι συνέπειες –απρόβλεπτες στην τελική τους εξέλιξη– μοιάζουν ήδη εφιαλτικές. Η απελευθέρωση πετρελαίου ικανού να δημιουργήσει κηλίδα πολλών μιλίων (ανεξάρτητα από τη διάχυσή του στο εσωτερικό της θάλασσας) θα καταστρέψει σε τέτοιο βαθμό τη χλωρίδα που μπορεί να μετατρέψει το βυθό σε μια θαλάσσια έρημο. Είναι πιθανή ακόμα και η εξαφάνιση της παραγωγής πλαγκτού, που συνεπάγεται ολοκληρωτική ανατροπή της τροφικής αλυσίδας, με άμεση επίδραση στα ψάρια ανεξάρτητα από τις ανωμαλίες που είναι δυνατόν να εμφανίσουν τα ίδια από μόνα τους. Μια που η οικολογική συνείδηση δεν είναι ακριβώς αυτονόητη στη χώρα μας, ας θυμίσουμε για ακόμη μια φορά ότι οι ανωμαλίες που εμφανίζονται σε οποιαδήποτε μορφή ζωής καταλήγουν να προκαλούν ανωμαλίες και σε κάθε άλλη. Ας μην ξεχνάμε ότι ο φυσικός νόμος στον πλανήτη μας είναι ότι ο ένας τρώει τον άλλον, επομένως καμία εκτροπή δεν μπορεί να μπει σε στεγανά.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΗΜΙΑ

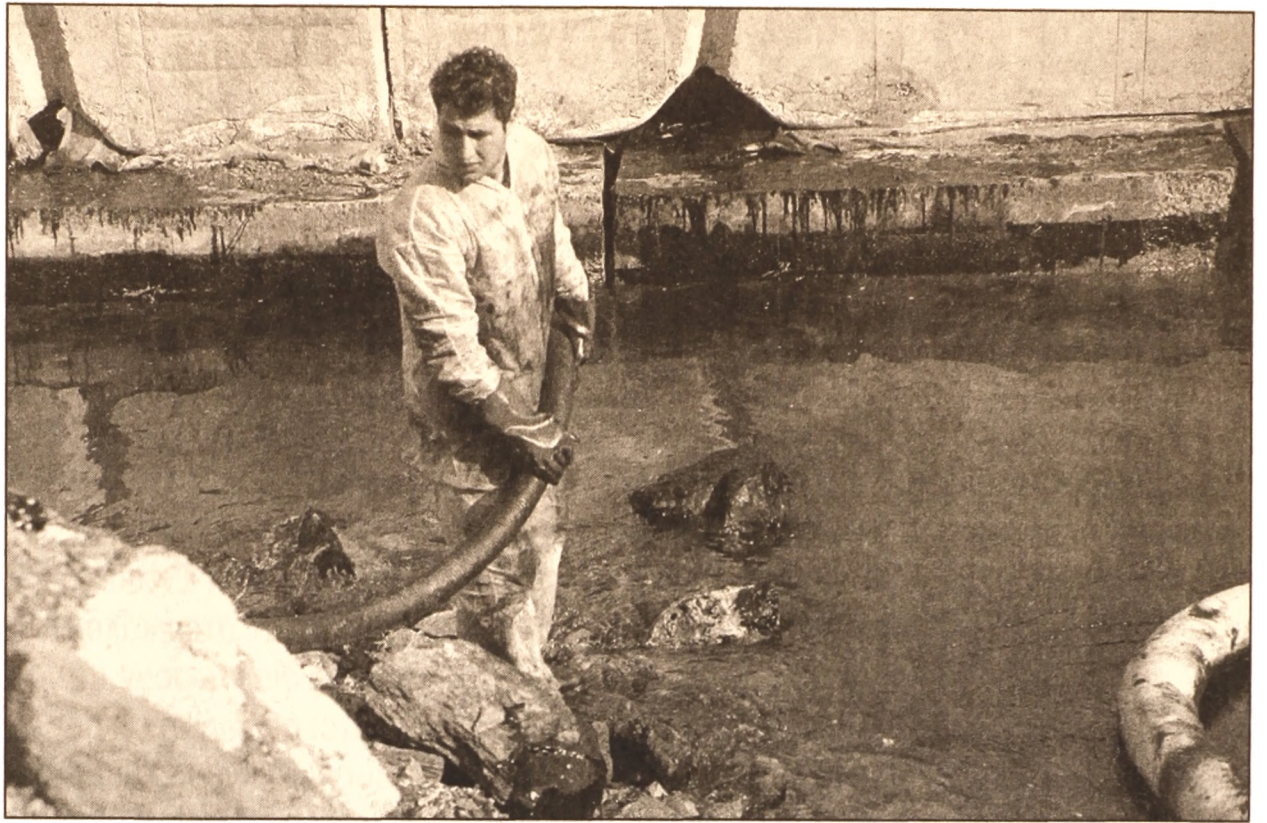
Αν και λιγότερο εφιαλτικός από την οπτική της φυσικής επιβίωσης, ο οικονομικός κίνδυνος που δημιουργείται από αυτό το ναυάγιο δεν είναι μικρότερος. Η βύθιση του πλοίου «Πρεστίζ» πριν από 5 χρόνια στις ακτές της Ισπανίας, πέρα από την οικολογική καταστροφή που προκάλεσε, έθεσε ουσιαστικά εκτός τουριστικού ανταγωνισμού μια τεράστια έκταση από παραλίες. Όχι μόνο εξαιτίας της άμεσης εικόνας της μόλυνσης της περιοχής αλλά και εξαιτίας των συνεπειών που είχε

στο ζωικό περιβάλλον του βυθού των ακτών αυτών. Ένα πολύ μεγάλο κομμάτι των ισπανικών ακτών δέχεται ολοένα και συχνότερα «επίθεση» από μέδουσες –που αποκλείει βέβαια το κολύμπι–, πρόβλημα που αγγίζει σήμερα την Πορτογαλία, τη Γαλλία και ακόμα και τη Μάλτα.

Ο άμεσος κίνδυνος, επομένως, είναι μια αποφασιστική μείωση του τουρισμού στη Σαντορίνη και τα γύρω νησιά αυτό ή και το επόμενο καλοκαίρι. Ο επερχόμενος κίνδυνος, όμως, είναι να καταστούν ανενεργές μέσα στα επόμενα χρόνια πολλές παραλίες, τόσο στο Αιγαίο όσο και στη Βόρεια Κρήτη, αν αλλάξει η σύνθεση των ζωικών οργανισμών του βυθού τους. Αυτός μάλιστα ο κίνδυνος είναι μάλλον αδύνατον να εξαλειφθεί πριν από το πέρας μιας δεκαετίας από το ναυάγιο και είναι σχεδόν απόλυτα ανεξέλεγκτος από τον ανθρώπινο παράγοντα. Έχει να κάνει με τα καιρικά φαινόμενα και ιδίως με τη φορά των ανέμων.

«ΑΣΦΑΛΙΣΗ» ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΛΗΣΗ

Η κυβέρνηση φαίνεται να υποστηρίζει ότι προτιμότερη από την απάντληση του πετρελαίου που παραμένει για την ώρα στα ντεπό του βυθισμένου Sea Diamond είναι η «ασφάλισή» του, σκεπτόμενος ως βασικό κριτήριο το οικονομικό κόστος της επιχείρησης, δεδομένης και της θέσης στην οποία έχει βυθιστεί το πλοίο. Για τους επιστήμονες, όμως, κάτι τέτοιο ισοδυναμεί με την εγκατάσταση μιας βραδυφλεγούς όμβρας στο βυθό του νοτίου Αιγαίου. Γιατί όποια και όση κι αν είναι η ασφάλιση των δεξαμενών του πλοίου, το πετρέλαιο θα «κρύβεται» για πάντα στον βυθό της θάλασσας και είναι εντελώς αδύνατο να εξασφαλισθεί ότι μια τέτοια κίνηση δεν αναβάλλει απλώς την οικολογική καταστροφή για λίγα χρόνια. Εκτός του ότι η διαρροή πετρελαίου θα είναι ανά πάσα στιγμή πιθανή, η σειρά από φυσικά φαινόμενα μπορούν να την επισπεύσουν. Δεν πρέπει να υποτιμάται καθόλου το γεγονός ότι το πλοίο έχει ναυαγήσει σε μια εξαιρετικά σεισμογενή περιοχή, όπως είναι το τρίγωνο Σαντορίνη-Κύθηρα-Κρήτη, το οποίο είναι εξαιρετικά απίθανο –ανεξαρτήτως του τρόπου ασφάλισης– να



Το πετρέλαιο από τις δεξαμενές του κρουαζιερόπλοιου έχει αρχίσει να μολύνει τις ακτές της Σαντορίνης και τα συνεργεία κάνουν προσπάθειες να προλάβουν την ολική καταστροφή.

αντέξουν οι δεξαμενές του πλοίου στο ενδεχόμενο ενός υποθαλάσσιου σεισμού.

Ο καθηγητής Θαλάσσιας Βιολογίας Ρούπερτ Πέρκινς, επίσης, σε δηλώσεις που έκανε στην *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία* (15/4/2007), υποστήριξε ότι η απάντληση του πετρελαίου από τις δεξαμενές του πλοίου είναι η ενδεχόμενη λύση για έναν ακόμα λόγο: εάν οι άνεμοι δεν εξασφαλίσουν τον φυσικό καθαρισμό της θάλασσας (στην περίπτωση αυτή ο άνεμος μέχρι τώρα δεν αποτελεί ούτε σύμμαχο που απορροπεί ούτε εχθρό που επεκτείνει τη μόλυνση), τα χημικά μέσα που χρησιμοποιούνται για κάτι τέτοιο ενδέχεται να προκαλέσουν μεσοπρόθεσμα ακόμα μεγαλύτερη οικολογική καταστροφή και διατάραξη της τροφικής αλυσίδας, ακόμα κι αν βραχυπρόθεσμα εξασφαλίσουν την αισθητική «σωτηρία» της περιοχής. Ένα ενδεχόμενο που, με δεδομένη την τσαπατσουλιά που διακρίνει το ελληνικό κράτος, πρέπει να μας ανησυχεί ιδιαίτερα.

ΟΙ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΥΘΥΝΕΣ

Μια συνολική αποτίμηση των κρατικών ευθυνών αποτελεί το ζητούμενο μιας πολύ πιο ενδελεχούς έρευνας. Ας σημειωθούν ωστόσο τα εξής: τα ναυ-

τεργατικά σωματεία διαμαρτύρονται εδώ και πολλά χρόνια για τις ελλείψεις συνθήκες ασφαλείας στα ελληνικά καράβια, που απειλούν βέβαια εξίσου τους εργαζόμενους και τη θάλασσα. Η ελληνική θάλασσα θεωρείται αυτή με τη μεγαλύτερη οικολογική επικινδυνότητα στην Ευρώπη, ιδιαίτερα τα παράλια περιμετρικά της Πελοποννήσου, τα οποία βρίσκονται σε κατάσταση συναγερμού. Το ελληνικό κράτος έχει δεχθεί σωρεία προστίμων από την Ευρωπαϊκή Ένωση για λειψό έλεγχο στα καράβια –ιδιαίτερα στα κρουαζιερόπλοια σαν το Sea Diamond– ενώ ο χώρος θεωρείται και παράδεισος της διαπλοκής. Αναπάντητο παραμένει εξάλλου το ερώτημα πόσα πλοία «χωράει» μια κλειστή θάλασσα, όπως είναι το Αιγαίο.

Στην ελληνική ιδιοσυγκρασία, όπου τα πάντα μπορούν να λυθούν την ύστατη ώρα, η οικολογική συνείδηση με τη μεσοπρόθεσμη στόχευση δεν είχε γίνει ακόμα κτήμα· ίσως λιγότερο από οπουδήποτε αλλού στην Ευρώπη. Δεν είναι τυχαίο ότι η Ελλάδα παραμένει η τελευταία παραδοσιακή χώρα της ΕΕ χωρίς ανεπτυγμένο κίνημα Πρασίνων. Να θυμίσουμε ότι στο ζήτημα του περιβάλλοντος, περισσότερο από οπουδήποτε αλλού, σημασία δεν έχει η πτώση αλλά η πρόσκρουση;



Η Δεξιά στο προσκήνιο και ο δρόμος στο βάθος

του Γιάννη Ανδρουλιδάκη

Οι δημοσκοπήσεις ποτέ δεν υπήρξαν ασφαλές κριτήριο για να προβλέψει κανείς το αποτέλεσμα των γαλλικών προεδρικών εκλογών. Δεν είναι μόνο η αποτυχία τους να προβλέψουν τον τελικό νικητή (οι Μισέλ Ροκάρ, Ρεμόν Μπαρ, Εντουάρ Μπαλαντίρ και Λιονέλ Ζοσπέν έχουν ήδη προεδρεύσει της Γαλλίας στα γκάλοπ), είναι επίσης και η αδυναμία τους να προβλέψουν τις τάσεις, να διαγνώσουν τις εκπλήξεις και να καταλάβουν τις ανατροπές που συντελούνται σε όλη τη σειρά των υποψηφίων. Αρκετοί είναι οι υποψήφιοι για τους οποίους προαναγγέλλθηκε μια εξαιρετική εκλογική εμφάνιση που δεν ήρθε ποτέ και ακόμα περισσότεροι αυτοί που συγκέντρωσαν ένα απρόσμενα ικανοποιητικό ποσοστό που δεν το είχε προγνώσει κανείς. Ο Ζαν Πιερ Σεβενεμάν και ο Ολιβιέ Μπεζανσενό είναι τα δύο πιο πρόσφατα παραδείγματα, για να μην αναφερθούμε σε παλιότερες, και σε μεγάλο βαθμό ξεχασμένες πλέον, περιπτώσεις που θα κουράσουν.



Με γαλλικές σημαίες στις συγκεντρώσεις της ελπίζει η Σεγκολέν να προσεταιριστεί τους ακροδεξιούς ψηφοφόρους, νομιμοποιώντας έτσι η ίδια την πατριδοκαπηλεία...

Αν λοιπόν η γαλλική Αριστερά –συμπεριλαμβανομένων των Σοσιαλιστών– θέλει να βρει λόγους για να ανησυχεί για το αποτέλεσμα του Α' γύρου των προεδρικών εκλογών που διεξάγονται την Κυριακή, δεν χρειάζεται να σταθεί στις δημοσκοπήσεις, οι οποίες παρεμπιπτόντως της δίνουν τα χαμηλότερα ποσοστά της μεταπολεμικής ιστορίας της:

Μετά βίας 34%, έναντι 66% της Δεξιάς και του Κέντρου. Από αυτό το τελευταίο ποσοστό, ένα 45% τουλάχιστον μοιράζεται ανάμεσα στο τρίγωνο του διαβόλου Σαρκοζί – Λε Πεν – Ντε Βιλιέ, με το ενδεχόμενο οι δύο πρώτοι να αποτελέσουν και το δίδυμο του Β' γύρου να μην αποκλείεται καθόλου. Άλλωστε, κρυφό γκάλοπ σοκ που δημοσίευσε ο *Nouvel Observateur* (και διέψευσε η εταιρεία

Soffres) παρουσιάζει τον Λε Πεν να προηγείται στον Α' γύρο, ακολουθούμενος από τον Σαρκοζί, με τρίτο τον Μπαϊρού και τέταρτη τη Ρουαγιάλ! Οι αριθμοί αυτοί όμως διορθώνονται. Οι αναποφάσιμοι πέντε ημέρες πριν τις εκλογές έφτασαν το... 45% και καθώς πρόκειται να διαχυθούν αναλογικά στην αποχή, την «χρήσιμη ψήφο» και την ψήφο διαμαρτυρίας, τα ποσοστά στην κάλπη θα εμφανιστούν πιθανότατα πιο ισορροπημένα. Συνολικά η Αριστερά δύσκολα θα βρεθεί κάτω από το 40–42%, και από αυτό το ποσοστό οι δυνάμεις που βρίσκονται αριστερά του Σοσιαλιστικού Κόμματος θα αποσπάσουν ένα 14–16%, που αριθμητικά δεν αποτελεί δα καμιά τεράστια συντριβή: 16% είχαν το 1995 και 19% το 2002.

Η ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

Όμως αυτά ελάχιστη σημασία έχουν, αν παρακολουθήσει κανείς την ουσία του προεκλογικού κλίματος στη Γαλλία, στο οποίο η κυριαρχία της Δεξιάς είναι ακόμα πιο ξεκάθαρη από όσο στις δημοσκοπήσεις. Εκεί όλη η αντζέντα των ζητημάτων που συγκλόνισαν τη Γαλλία και γέννησαν ελπίδες σε όλη την Ευρώπη την τελευταία πενταετία έχει μπει στην μπάντα, προς όφελος μιας κουραστικής συζήτησης στην οποία τη θεματολογία θέτει η άκρα Δεξιά. Η αποστασιοποίηση της ευρωπαϊκής πολιτικής από τις πέραν του Ατλαντικού επιλογές, που υπήρξε το βασικό (αν όχι το μόνο) θετικό έργο της δεύτερης θητείας Σιράκ, έχει πεταχτεί εντελώς εκτός ημερησίας διάταξης. Θα δυσκολευτούμε πολύ να βρούμε άλλη εκλογική αναμέτρηση σε χώρα των G-7 μέχρι σήμερα, όπου την εξωτερική πολιτική της απερχόμενης κυβέρνησης να μην την επικαλείται κανένας συνδυασμός και κανένας υποψήφιος.

Το αστείο είναι ότι δεν αποκλείεται το φαινόμενο αυτό να επαναληφθεί σε 1,5 χρόνο από τώρα στις αμερικανικές εκλογές, κάτι που θα αποτελέσει μια «μεταθανάτια» πανηγυρική δικαίωση της πολιτικής Σιράκ και Ντε Βιλπέν, η οποία αδυνατεί να βρει κληρονόμους στη σημερινή Γαλλία. Βέβαια, η διαφαινόμενη αλλαγή ρότας της αμερικανικής πολιτικής διευκολύνει την προσέγγισή της από την πολιτική σχολή που επιθυμεί μια πιο ατλαντική πολιτική. (Σαρκοζί, Στρος-Καν κ.ά.). Αντίστοιχη είναι η κατάσταση και με το Παλαιστινιακό, όπου το δίπολο Σαρκοζί – Ρουαγιάλ κινείται ανάμεσα σε ένα ανέξοδο ευχολόγιο για ειρήνευση και σε ακραιφνείς φιλοϊσραηλινές θέσεις.

Όσο για την κριτική της μονεταριστικής φιλελεύθερης Ευρώπης, που εκφράστηκε θορυβωδώς στο προπέρσινο δημοψήφισμα για το Ευρωσύνταγμα, πρέπει να προσφύγει κανείς στις υποψηφιότητες της άκρας Αριστεράς για να βρει κάποιες αναφορές. Και όχι πάντα σαφείς.

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Ο νεαρός τροτσκιστής Ολιβιέ Μπεζανσενό, που αποτελεί και την πιο ελπιδοφόρα υποψηφιότητα της Αριστεράς αυτή τη στιγμή, είναι ο πιο σαφής από όλους, μόνο που οι προτάσεις του μοιάζουν ελάχιστα ρεαλιστικές για να γίνουν μόδα: προβλέπουν ακόμα και διάλυση του ΝΑΤΟ. Ωραία ιδέα, δύσκολο όμως να τη συζητήσει κανείς στα καλά καθούμενα προεκλογικά. Οι υποψήφιοι του ΚΚ και των Πρασίνων (Μ. Ζ. Μπιφέ και Ντ. Βουανέ) ψαρεύουν στα θολά νερά μιας απροσδιόριστης κριτικής στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα, ενώ ο Ζ. Μποβέ και η Α. Λαγκιγιέ μάλλον δεν έχουν καταφέρει να κάνουν κατανοητό γιατί κατεβαίνουν στις εκλογές. Σε ό,τι αφορά την Σεγκολέν Ρουαγιάλ, θύμισε γιατί οι Ευρωπαίοι έχουν κουραστεί και απαρνηθεί την πολιτική και τους πολιτικούς. Για το ζήτημα της ανεργίας, που αποτελεί την πραγματική βραδυφλεγή βόμβα στα κοινωνικά θεμέλια της Γαλλίας, η πάλαι ποτέ ακαταμάχητη «Σεγκό» έκανε την εξής ρηξικέλευθη πρόταση: να αποτελέσει η μείωσή της έναν από τους μελλοντικούς στόχους της... Ευρωπαϊκής Τράπεζας. Έξοχα!

ΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΟΥ ΛΑΪΚΙΣΜΟΥ

Τα χασμουρητά που προκαλεί ο λόγος της Ρουαγιάλ και η αδικαιολόγητη πολυδιάσπαση σε έξι διαφορετικές υποψηφιότητες στα αριστερά της επιτρέπει στη γαλλική Δεξιά να απλώνει το παιχνίδι της σε ένα γήπεδο που το γνωρίζει καλά και το έχει εκμεταλλευτεί στη σύγχρονη πολιτική ιστορία της Γαλλίας. Να μεταφέρει δηλαδή το πεδίο της συζήτησης από τις αιτίες στα συμπτώματα των προβλημάτων, ανακινώντας το ζήτημα της «ασφάλειας» σε μια κοινωνία όπου η φτώχεια ενδημεί α

**Ανεξάρτητα από το ποιο
θα είναι το τελικό αποτέλεσμα,
η Αριστερά έχει ήδη χάσει
τη μάχη
της προεκλογικής ατζέντας,
που την καθόρισαν ο Λε Πεν
με τον Σαρκοζί**

priori. Ο Σαρκοζί απειλεί το λαϊκιστικό εκλογικό σώμα του Λε Πεν με ένα συνδυασμό ακατάσχετης μωρολογίας (υποστήριξε ότι οι αυτοκτονικές και οι παιδεραστικές τάσεις είναι εγγεγραμμένες στο DNA των ανθρώπων) και ανατριχιαστικών αντιδραστικών προτάσεων (όπως η δημιουργία Υπουργείου «εθνικής ταυτότητας και μετανάστευσης»). Ο τελευταίος, γνωρίζοντας καλά το πεδίο αυτό, έχει τις απαντήσεις του. «Το να θες να γίνεις πρόεδρος σε μια χώρα μόλις έρχεσαι σε αυτήν», δήλωσε αναφερόμενος στον γιο ούγγρων μεταναστών Σαρκοζί, «δεν μου μοιάζει πολύ ευγενικό. Μου θυμίζει αυτούς που τους καλείς στο σπίτι σου για επίσκεψη και αυτοί πάνε και κάθονται αμέσως στην καλή πολυθρόνα του παππού». «Είναι αλήθεια ότι με τον κ. Λε Πεν δεν συμφωνούμε σε όλα», χασκογελά ο Σαρκοζί, συνεχίζοντας από την πλευρά του την ευγενική άμιλλα.

Η καταστρεπτική Ρουαγιάλ προσπαθεί να ακολουθήσει από κοντά. Στις συγκεντρώσεις της μοιράζει γαλλικά

σημειάκια και τραγουδά τον γαλλικό εθνικό ύμνο μαζί με τους οπαδούς της. Είκοσι τρία χρόνια ανόδου του Εθνικού Μετώπου και το βατερλό της 21ης Απρίλη του 2002 δεν δίδαξαν στους Σοσιαλιστές ότι η προσπάθεια να προσεταιριστεί τους ψηφοφόρους της άκρας Δεξιάς χαϊδεύοντάς τους τα αυτιά, όχι μόνο δεν φέρνει αποτελέσματα, αλλά ισχυροποιεί την τελευταία, νομιμοποιώντας τον λόγο της. Είναι εντυπωσιακό το πως τη διαπίστωση αυτή, που αδυνατούν να συλλάβουν οι Σοσιαλιστές, την έχει καταλάβει μια χαρά ο κεντροδεξιός Μπαϊρού, που κατηγορεί τον Σαρκοζί και τη Ρουαγιάλ για «λεπενοποίηση», προσπαθώντας να εκφράσει ο ίδιος το αμήχανο κοινό της Αριστεράς. Και το καταφέρνει σε μεγάλο βαθμό.

ΜΙΚΡΕΣ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ

Αριθμητικά οι εκλογές δεν είναι χαμένες για την Αριστερά. Οι πιθανότητες μιας αντι-Σαρκοζί συσπείρωσης στον Β' γύρο των εκλογών (με την υποστήριξη του Κέντρου) ή ακόμα και ενός απροσδόκητου Β' γύρου ανάμεσα στη Ρουαγιάλ και τον Λε Πεν, που θα επαναφέρει τους Σοσιαλιστές στην εξουσία, είναι μικρές αλλά υπάρχουν. Ωστόσο, οι εκλογές αυτές αποτέλεσαν ήδη –και ανεξαρτήτως αποτελέσματος– μια χαμένη ευκαιρία για τη γαλλική Αριστερά να ξαναφέρει στην ημερήσια διάταξη του πολιτικού σκηνικού το κοινωνικό ζήτημα. Έτσι όπως το είχε πετύχει το 1997 ο παρεξηγημένος και αδικημένος από τη συγκυρία Λιονέλ Ζοσπέν, που πρόσφερε στη γαλλική Αριστερά τη μοναδική κρίσιμη εκλογική νίκη της τα τελευταία 20 χρόνια.

Ωστόσο, η αποτυχία αυτή δεν αποτελεί λόγο για να τα βάφουμε μαύρα. Έχει αποδειχθεί, και μάλιστα πολλές φορές, ότι η γαλλική κοινωνία δεν περιμένει τα κόμματα να θέσουν το κοινωνικό ζήτημα στην ημερήσια διάταξη. Το θέτει όποτε χρειαστεί μια χαρά και μόνη της. Έτσι ώστε τόσοι και τόσοι νικητές της κάλπης να έχουν προσφύγει στην γαλλική απάντηση του καραμανλικού ρητορικού ερωτήματος («ποιος κυβερνάει αυτόν τον τόπο;»): στη Γαλλία, μοιρολογούν, στο τέλος κυβερνά πάντα ο δρόμος.



Ο τρόμος παραμονεύει στην Τουρκία

του Τάκη Διαμαντή

Η καθοριστικής σημασίας εκλογή, τον ερχόμενο μήνα, νέου προέδρου της Δημοκρατίας στην Τουρκία, αλλά και οι βουλευτικές εκλογές που θα ακολουθήσουν μερικούς μήνες αργότερα, έχουν εντείνει τη διαμάχη για κυριαρχία ανάμεσα στην πολιτική ηγεσία της χώρας και τον στρατό. Μια διαμάχη που κλιμακώνεται όλο και περισσότερο, δημιουργώντας ένα εκρηκτικό μείγμα, συνδυαζόμενη με το εαρινό ξεσήκωμα των Κούρδων της νοτιοανατολικής Τουρκίας αλλά και την εν εξελίξει διαδικασία δημιουργίας ανεξάρτητου Κουρδιστάν στο βόρειο Ιράκ. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και το κλίμα ανησυχίας που δημιούργησε τις ημέρες αυτές μια εμβόλιμη συνέντευξη Τύπου, την οποία έδωσε ο αρχηγός του τουρκικού γενικού επιτελείου στρατηγός Γιασάρ Μπουγιούκανιτ.



Εκατοντάδες χιλιάδες Τούρκοι συγκεντρώθηκαν την περασμένη Κυριακή στην Άγκυρα για να διαδηλώσουν εναντίον της πιθανής υποψηφιότητας Ερντογάν για την προεδρία.

Μια πραγματικότητα που ταλανίζει την Τουρκία εδώ και πέντε χρόνια είναι ότι το κεμαλικό κατεστημένο δεν αποδέχτηκε ποτέ την αναρρίχηση στην πρωθυπουργία του ισλαμιστή Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Για τον λόγο αυτό και από

το 2002, όταν το νέο σχετικά Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης κατάφερε, με μια μεγαλειώδη εκλογική νίκη που άφησε εκτός Βουλής σχεδόν όλα τα υπόλοιπα πολιτικά κόμματα, να καταλάβει την εξουσία, οι κεμαλιστές –με αιχμή του δόρατος την ηγεσία του

στρατού, τη δικαιοσύνη, αλλά και τον πρόεδρο της Δημοκρατίας Αχμέντ Σεζέρ– προσπάθησαν με κάθε τρόπο να το αποδυναμώσουν.

Ο ίδιος ο Ερντογάν είχε αντιμετωπίσει τότε σοβαρά εμπόδια, όταν, με δικαιολογία μια παλιότερη καταδίκη του για εμπρηστικές δηλώσεις του, θρησκευτικού περιεχομένου, του απαγορεύτηκε να θέσει υποψηφιότητα, γεγονός που τον υποχρέωσε να μπει στη Βουλή με μια επαναληπτική ψηφοφορία, στηριζόμενος σε μια αλλαγή στο Σύνταγμα, την οποία πέτυχε το κόμμα του με την πλειοψηφία που είχε κερδίσει.

Όπως ήταν φυσικό, όμως, τα προβλήματα δεν περιορίστηκαν εκεί. Αντίθετα, συνεχίστηκαν και μάλιστα με μεγαλύτερη ένταση, όσο περισσότερο προσπαθούσε ο Ερντογάν να προσεγγίσει την Ευρωπαϊκή Ένωση, με στόχο την ένταξη της Τουρκίας. Γεγονός το οποίο, από την στρατιωτική ηγεσία της χώρας του, αντιμετωπιζόταν ως μια προσπάθεια του ισλαμιστή πρωθυπουργού να περάσει από τη μια στο απυρόβλητο τις θρησκευτικές τάσεις που πρεσβεύει και από την άλλη να απαλλάξει την πολιτική εξουσία της Τουρκίας από τον σφιχτό εναγκαλισμό του στρατού.

Η ερμηνεία αυτή, εκ μέρους των στρατηγών, της πολιτικής που ακολούθησε ο Ερντογάν (και η οποία δεν βρισκόταν μακριά από την αλήθεια) ενέτεινε τις αντιθέσεις, οι οποίες εκδηλώνονταν ιδιαίτερα κάθε φορά που παρουσιαζόταν κάποιο πρόβλημα με τους Κούρδους ή στο Κυπριακό ή ακόμα στις σχέσεις με την Ελλάδα.

Μια κατάσταση που ασκούσε αφόρητες πιέσεις στον πρωθυπουργό, ο οποίος πολύ συχνά εξέφραζε θέσεις που, ανεξάρτητα αν τον αντιπροσώπευαν ή όχι, ικανοποιούσαν πάντως τόσο τους στρατηγούς όσο και την εθνι-

κιστική μερίδα της τουρκικής κοινής γνώμης.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΠΡΟΒΟΚΑΤΣΙΕΣ

Η κατάσταση αυτή, ωστόσο, έγινε χειρότερη όταν στην ηγεσία του στρατού προωθήθηκε ο στρατηγός Γιασάρ Μπουγιούκανιτ, που αντικατέστησε τον σαφώς μετριοπαθέστερο στρατηγό Χιλμί Οζκιόκ, ο οποίος πάντως κατηγορείται σήμερα ότι επί των ημερών του –και συγκεκριμένα το 2004, πριν από το δημοψήφισμα για την αποδοχή ή όχι του περίφημου σχεδίου Ανάν για την Κύπρο (με το οποίο δεν συμφωνούσε ο στρατός)– σχεδιάστηκαν δύο(!) στρατιωτικά πραξικοπήματα στην Τουρκία, που όμως ευτυχώς δεν πραγματοποιήθηκαν.

Ο Μπουγιούκανιτ, γνωστός αντιισλαμιστής και με σκληρές θέσεις στο ζήτημα των Κούρδων, άλλαξε αμέσως το σκηνικό στην Τουρκία, όπου μέσα σε ένα χρόνο περίπου σημειώθηκε ένας αριθμός βομβιστικών και άλλων ενεργειών που αποδόθηκαν στους Κούρδους, τελικά, όμως, διαπιστώθηκε ότι ήταν προβοκάτισες εκ μέρους του στρατού.

Πέρα από αυτό, εδώ και μερικούς μήνες ο γενικός επιτελάρχης άρχισε να κάνει δηλώσεις που είχαν σαφώς πολιτικό χαρακτήρα και είχαν ως κύριο στόχο να αποτρέψουν μια ενδεχόμενη υποψηφιότητα του Ερντογάν για την προεδρία της Δημοκρατίας.

Στο πλαίσιο αυτό, μάλιστα, με συνδυασμένες ενέργειες των στρατηγών, του απερχόμενου προέδρου Σεζέρ και του Λαϊκού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος του Ντενίζ Μπαϊκάλ, μοναδικού κόμματος που εκπροσωπείται στη Βουλή πλην του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης, επιχειρήθηκε να ασκηθεί πίεση για την αλλαγή των ημερομηνιών, ώστε να διεξαχθούν πρώτα οι βουλευτικές εκλογές, που πρόκειται να λάβουν χώρα κανονικά το φθινόπωρο, και μετά η εκλογή του προέδρου της Δημοκρατίας. Το σκεπτικό ήταν ότι στις βουλευτικές εκλογές το κόμμα του Ερντογάν θα έχανε από τη δύναμή του και θα επέτρεπε την είσοδο στη Βουλή και άλλων κομμάτων, τα οποία θα εμπόδιζαν στη συνέχεια μια εκλογή του Ερντογάν στην προεδρία.

Το σχέδιο εκείνο δεν «έπιασε». Από



Ο γενικός επιτελάρχης Γιασάρ Μπουγιούκανιτ κατά την πολυσυζητημένη συνέντευξη Τύπου που έδωσε την περασμένη Κυριακή.

τότε, όμως, άρχισε να αναπτύσσεται ένα έντονο εθνικιστικό κύμα στη χώρα, στο οποίο, εκτός από τους γνωστούς «γκρίζους λύκους», συμμετείχαν οπαδοί και άλλων χώρων και πολιτικών κομμάτων, από όλο σχεδόν το φάσμα, οι οποίοι έβαλαν στο στόχαστρό τους όχι μόνο την κυβέρνηση και προσωπικά τον Ταγίπ Ερντογάν, αλλά και την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ΗΠΑ. Μια εξέλιξη, στην οποία συνέτειναν κατά κύριο λόγο οι μεθοδεύσεις και τα κελεύσματα των κεμαλιστών (στρατιωτικών και πολιτικών) αλλά και η γενικά ασταθής εσωτερική κατάσταση της χώρας.

Κατάληξη όλων αυτών ήταν η καθαρά πολιτική εμφάνιση, την περασμένη εβδομάδα, του στρατηγού Μπουγιούκανιτ, ο οποίος, σε μια καλά στημένη συνέντευξη Τύπου, ξεκαθάρισε ότι σε καμία περίπτωση δεν πρόκειται να γίνει δεκτή η εκλογή στην προεδρία της Δημοκρατίας κάποιου που δεν εκτιμά τις αρχές του κοσμικού κράτους της Τουρκίας. Μια συνέντευξη με την οποία ο Μπουγιούκανιτ θέλησε να θέσει τα όρια της πολιτικής ζωής της χώρας, στην οποία ο στρατός θα παραμένει ο θεματοφύλακας του κράτους και των αρχών του κεμαλισμού.

Είναι χαρακτηριστικό, εξάλλου, ότι την περασμένη Κυριακή, δυο ημέρες μετά την συνέντευξη Μπουγιούκανιτ, οργανώθηκε στην Άγκυρα μια μεγάλη

διαδήλωση, με εκατοντάδες χιλιάδες άτομα, εναντίον μιας ενδεχόμενης υποψηφιότητας του Ερντογάν για την προεδρία.

Και το σημαντικό εδώ είναι ότι την πρωτοβουλία της διαδήλωσης είχε ο Σύνδεσμος Κεμαλικής Σκέψης, επικεφαλής του οποίου είναι ο πρώην αρχηγός του γενικού επιτελείου Σενέρ Ερουιγκούρ.

Κατόπιν όλων αυτών, θεωρείται μάλλον αβέβαιο να θέσει ο Ερντογάν υποψηφιότητα για την προεδρία της Δημοκρατίας και ήδη ορισμένοι δεν αποκλείουν να προωθήσει για τη θέση αυτή κάποιο άλλο στέλεχος του κόμματός του, που μπορεί να είναι ο σημερινός υπουργός Εξωτερικών Αμπντούλάχ Γκιούλ ή ο πρόεδρος της Βουλής Άριντς. Και πάλι όμως, πιστεύεται ότι θα εκδηλωθούν αντιδράσεις από το κεμαλικό κατεστημένο, που δεν αποκλείεται να προκαλέσουν έντονη αναταραχή στη χώρα, με κατάληξη τουλάχιστον την προσφυγή σε πρόωρες εκλογές, εκτός αν ο στρατός αποφασίσει να δράσει διαφορετικά.

Σε μια άλλη διάσταση, βεβαίως, όπως διαπιστώνει στην ιστοσελίδα «το Εμμελές» ο Χρ. Καρανίκας: «Η Τουρκία διέρχεται την κρισιμότερη φάση της κεμαλικής της ιστορίας, διότι κρίνεται η μορφή του καθεστώτος· το στρατιωτικό κύκλωμα γνωρίζει ότι κινδυνεύει η

εξουσία του, όχι από τις απειλές των Κούρδων όσο από τις αναδιαρθρώσεις περισσότερο στην τουρκική κοινωνία, η οποία σήμερα είναι άλλη, εντελώς διάφορη από εκείνη προ ογδόντα χρόνων. Οι ισλαμιστές δέχονται τη μανδήλα στις γυναίκες τους, αλλά είναι δυναμικοί επιχειρηματίες και συμπληρώνουν το επιχειρησιακό κύμα της οικονομικής ανάπτυξης, από τις μεγαλύτερες στον κόσμο· οι κεμαλιστές πιστεύουν στη φιλελεύθερη δημοκρατία, αλλά περιορίζονται στη γραφειοκρατία».

Ίσως γι' αυτό και ο πρωθυπουργός Ερντογάν έσπευσε τις ημέρες αυτές να συναντηθεί κατ' ιδίαν με τους ηγέτες δύο μικρότερων, εξωκοινοβουλευτικών σήμερα, κομμάτων, του Ορθού Δρόμου και της Μητέρας Πατρίδας, με τους οποίους λέγεται ότι παζαρεύει μια συνεργασία πριν και μετά τις εκλογές, ενώ παράλληλα ο υπουργός Εξωτερικών Αμπντουλάχ Γκιουλ, στοχεύοντας σε μια υποστήριξη της Ευρώπης, έδωσε στη δημοσιότητα ένα νέο επταετές πρόγραμμα, στο οποίο περιλαμβάνεται ένα ευρύ φάσμα μεταρρυθμίσεων.

ΤΟ ΚΟΥΡΔΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Μια άλλη πραγματικότητα, που επίσης ταλανίζει την Τουρκία, είναι το τεράστιο ζήτημα που αφορά τη «μειονότητα» των εκατομμυρίων Κούρδων που ζουν κυρίως στις νοτιοανατολικές περιοχές της χώρας, αλλά και σε άλλες περιοχές, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η Άγκυρα και η Κωνσταντινούπολη. Ένα ζήτημα που πήρε πολύ μεγαλύτερες διαστάσεις μετά την εισβολή των αμερικανοβρετανικών δυνάμεων στο Ιράκ, ανάμεσα στα αποτελέσματα της οποίας ήταν και η μεθόδευση για τη δημιουργία ανεξάρτητου κουρδικού κράτους.

Το γεγονός αυτό, μάλιστα, στάθηκε αφορμή να ενταθούν ακόμα περισσότερο οι σχέσεις της Άγκυρας και της Ουάσιγκτον, οι οποίες είχαν ήδη ψυχρανθεί μετά την άρνηση της τουρκικής Βουλής τον Μάρτιο 2003 –έξι μόλις ημέρες αφότου ο Ερντογάν είχε αναλάβει την πρωθυπουργία– να δώσει το «πράσινο φως» για τη διέλευση αμερικανικών δυνάμεων από το τουρκικό έδαφος, προκειμένου να διευκολυνθεί η εισβολή στο Ιράκ.

Η Άγκυρα δεν πρόκειται ποτέ να δεχτεί αμαχητί τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου κουρδικού κράτους στα σύνορά της, καθώς κάτι τέτοιο θα αποτελούσε ευθεία απειλή κατά της εδαφικής της ακεραιότητας. Για το λόγο αυτό, έσπευσε να αναπτύξει διπλωματικές σχέσεις και να συνάψει στρατιωτικές συμφωνίες με τη Συρία και κυρίως με το Ιράν, χώρες που επίσης αντιμετωπίζουν αντίστοιχο πρόβλημα με τις μειονότητες των Κούρδων που ζουν στα εδάφη τους, γι' αυτό και είναι πρόθυμες να συνεργαστούν με την Τουρκία, όταν αυτό κριθεί αναγκαίο.

Η ενέργεια αυτή της Άγκυρας έχει ενοχλήσει την Ουάσιγκτον, καθώς δεν βλέπει με «καλό μάτι» την προσέγγιση

Πέρα από τις δραστηριότητες των Κούρδων, η Άγκυρα έχει βλέψεις και στα κοιτάσματα πετρελαίου που βρίσκονται στο βόρειο Ιράκ

της Τουρκίας με τη Συρία και το Ιράν, ενώ από την άλλη δεν θέλει σε καμία περίπτωση να απειληθεί η στρατηγική συνεργασία της με τους Κούρδους του Ιράκ.

Παράλληλα, ωστόσο, θεωρώντας ότι και η Τουρκία αποτελεί ένα σημαντικό κόμβο στην περιοχή, της επέτρεψε να δημιουργήσει κατά μήκος των συνόρων της με το Ιράκ μια ζώνη ασφαλείας βάθους περίπου 20 χιλιομέτρων στο ιρακινό έδαφος, από την οποία ελέγχει –υποτίθεται– τις κινήσεις των μαχητών του ΡΚΚ που έχουν καταφύγει στο βόρειο Ιράκ και από εκεί πραγματοποιούν επιθέσεις στο τουρκικό έδαφος, κυρίως όμως ελέγχει γενικότερα τις κινήσεις των Κούρδων, προσπαθώντας να αποτρέψει τη δημιουργία ενός κουρδικού κράτους.

ΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ ΤΟΥ ΚΙΡΚΟΥΚ

Πέρα από τις δραστηριότητες των Κούρδων, όμως, οι οποίες προκαλούν έντονους κραδασμούς, η Άγκυρα έχει

βλέψεις και για τα κοιτάσματα πετρελαίου που βρίσκονται στο βόρειο Ιράκ και κυρίως στην περιοχή του Κιρκούκ, μια πόλη που οι Κούρδοι θέλουν να εντάξουν στο υπό διαμόρφωση κράτος τους. Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο ότι αμέσως μετά την εισβολή των αμερικανοβρετανών στο Ιράκ, τούρκοι αξιωματούχοι διατείνονταν ότι τόσο το Κιρκούκ όσο και η Μοσούλη πρέπει να αποδοθούν δικαιωματικά στην Τουρκία, στην οποία ανήκουν από την εποχή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Είναι φανερό ότι η Τουρκία δεν θέλει ένα ανεξάρτητο Κουρδιστάν στα σύνορά της, και μάλιστα οικονομικά ισχυρό λόγω των τεράστιων κοιτασμάτων πετρελαίου της περιοχής. Έτσι, επιδιώκει με κάθε τρόπο να ματαιωθεί ένα δημοψήφισμα που πρόκειται να διεξαχθεί μέσα στο 2007, με σκοπό να αποφασίσουν οι ίδιοι οι κάτοικοι του Κιρκούκ αν θέλουν να ενταχθούν στο ανεξάρτητο Κουρδιστάν.

Στην περιοχή του Κιρκούκ ζει μεταξύ άλλων και ένας σημαντικός αριθμός Τουρκμένων, τους οποίους η Άγκυρα θέλει, όπως λέει, να προστατεύσει, ιδιαίτερα καθώς εκεί εισρέουν μεγάλες ομάδες Κούρδων που είχαν μετακινηθεί βίαια από το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν, και οι οποίες τώρα αλλάζουν τη σύνθεση του πληθυσμού.

Στο πλαίσιο αυτό, η Τουρκία επιδιώκει διακαώς τον τελευταίο καιρό να αποστείλει στην περιοχή αυτή στρατιωτικές της δυνάμεις, με τις οποίες θα προσπαθήσει να αλλάξει τα δεδομένα και να επηρεάσει τις εξελίξεις σύμφωνα με τα συμφέροντά της.

Αυτό ήταν λοιπόν και το δεύτερο καίριο σημείο που έθιξε στη συνέντευξη της περασμένης εβδομάδας ο στρατηγός Γιάσάρ Μπουγιούκανιτ, ο οποίος τόνισε ότι, κατά τη γνώμη του, ο τουρκικός στρατός πρέπει να εισβάλει στο βόρειο Ιράκ –«και είναι έτοιμος να το κάνει», όπως είπε, αλλά γι' αυτό χρειάζεται πρώτα πολιτική απόφαση.

Αφορμή για τη δήλωση αυτή του Μπουγιούκανιτ στάθηκε μια άλλη δήλωση, μια εβδομάδα νωρίτερα, του κούρδου ηγέτη Μασούντ Μπαρζανί, ο οποίος είχε πει ότι αν η Τουρκία συνεχίσει να αναμειγνύεται στα εσωτερικά του Ιράκ, και ειδικότερα στο θέμα του

Κιρκούκ, τότε και η κουρδική διοίκηση θα αναμειχθεί στο ζήτημα του Ντιγιαρ-μπακίρ (πρωτεύουσα του τουρκοκρατούμενου Κουρδιστάν).

Η δήλωση αυτή είχε ήδη προκαλέσει έντονες αντιδράσεις εκ μέρους της κυβέρνησης Ερντογάν, η οποία είχε προβεί σε διαβήματα διαμαρτυρίας τόσο προς την κυβέρνηση της Βαγδάτης όσο και προς την Ουάσιγκτον, και μάλιστα με γλώσσα αρκούντως απειλητική.

Παρόλα αυτά, η αναφορά στο θέμα αυτό εκ μέρους του στρατηγού Μπουγιούκανιτ είχε διπλό στόχο: α) Να καλύψει το γεγονός ότι ήδη ο τουρκικός στρατός βρισκόταν μέσα στο ιρακινό έδαφος, όπου, σύμφωνα με τουρκικές δημοσιογραφικές πληροφορίες, βομβάρδιζε «θέσεις ομάδων του ΡΚΚ», αλλά και στα σύνορα, όπου, σύμφωνα με αντίστοιχες πληροφορίες, είχαν σταλεί ισχυρές δυνάμεις που ξεπερνούσαν τις 200.000 και β) να φέρει σε δύσκολη θέση τον πρωθυπουργό Ερντογάν, υποχρεώνοντάς τον να τηρήσει σκληρότερη στάση έναντι και της Δύσης.

Γεγονός είναι, πάντως, ότι τις δηλώσεις Μπουγιούκανιτ απέρριψε η Ουάσιγκτον, η οποία φοβάται, δικαιολογημένα, ότι μια επιχείρηση του τουρκικού στρατού στο βόρειο Ιράκ θα μπορούσε να οδηγήσει σε ανεξέλεγκτη κατάσταση. Ταυτόχρονα, ωστόσο, προσπάθησε και να τις «ρίξει στα μαλακά», με μια δήλωση του εκπροσώπου του Στέιτ Ντιπάρτμεντ ότι η Τουρκία «αντιμετωπίζει μια πραγματική απειλή από το ΡΚΚ», αλλά το πρόβλημα αυτό πρέπει να λυθεί με συνεργασία ανάμεσα στην Άγκυρα και τη Βαγδάτη.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Ανεξάρτητα, πάντως, από το σκληρό πολιτικό και φιλοπολεμικό ύφος που δείχνει στο εσωτερικό της Τουρκίας, ο στρατηγός Μπουγιούκανιτ επέλεξε τον φιλειρηνικό μανδύα του στη διάρκεια της επίσκεψής που πραγματοποίησε την περασμένη Τρίτη και Τετάρτη στη Θεσσαλονίκη, με αφορμή την πρώτη συνάντηση των αρχηγών γενικών επιτελείων των χωρών της Βαλκανικής.

Εδώ, με δεδομένη την ταυτόχρονη παρουσία και των ομολόγων του από τις χώρες της ευρύτερης περιοχής, δεν παρέλειψε να εμφανισθεί φιλικός προς



Ο στρατηγός Μπουγιούκανιτ (αριστερά) με τον ναύαρχο Χηνοφώτη και τον υπουργό Άμυνας Βαγγέλη Μείμαράκη στη συνάντηση της Θεσσαλονίκης.

την Ελλάδα, τονίζοντας με νόημα ότι «όταν γίνονται τέτοιες συναντήσεις επικρατεί ηρεμία στο Αιγαίο» –τις ημέρες αυτές δεν σημειώθηκε καμία παραβίαση του ελληνικού εναέριου χώρου– και «προτείνοντας» στον έλληνα αρχηγό του ΓΕΣ, τον ναύαρχο Παναγιώτη Χηνοφώτη, τα πολεμικά αεροσκάφη και των δυο χωρών που πετούν πάνω από το Αιγαίο να μην είναι οπλισμένα.

Που σημαίνει, να πετούν μεν, υπογραμμίζοντας έτσι στο διηνεκές τις τουρκικές διεκδικήσεις και τα διάφορα παιχνίδια με τις «γκρίζες ζώνες» στο Αιγαίο, χωρίς όμως τον κίνδυνο ατυχημάτων, τα οποία έτσι κι αλλιώς δεν επιθυμεί καμία πλευρά.

Βεβαίως, ο ναύαρχος Χηνοφώτης, μπροστά στους δημοσιογράφους, έσπευσε να δώσει μια διπλωματική απάντηση στον Τούρκο, σημειώνοντας ότι είναι καλύτερο οι δυο πλευρές να τηρούν τους διεθνείς κανόνες ασφαλείας που προβλέπονται από τον ICAO, ακόμα και κατά τη διαδικασία αναχαιτίσεων.

Το σημαντικό, ωστόσο, είναι ότι και στην περίπτωση αυτή η ελληνική πλευρά επιμένει να εμφανίζεται πολύ προσεκτική, ώστε να μη θιγούν οι Τούρκοι και θυμώσουν μαζί μας ή μη δώσουμε ευκαιρία για νέες τριβές, οι οποίες κατά πάγια τακτική αποβαίνουν σε βάρος της Ελλάδας.

Στο πλαίσιο αυτό, δεν είναι τυχαίο, για παράδειγμα, ότι ακόμα εκκρεμεί το

θέμα της ματαίωσης, πριν από μερικούς μήνες, μιας νατοϊκής άσκησης πάνω από τον Άγιο Ευστράτιο, για την οποία είχαν διαμαρτυρηθεί οι Τούρκοι με τον ισχυρισμό ότι το νησί αυτό πρέπει να είναι αποστρατιωτικοποιημένο.

Ήδη η αμερικανική πλευρά, η οποία ήταν και υπεύθυνη για τη ματαίωση, μετά τις τουρκικές αντιρρήσεις, ανέκρουσε πρύμνα όταν η ελληνίδα υπουργός Εξωτερικών επισκέφθηκε πρόσφατα την Ουάσιγκτον, όπου ζήτησε από τον υφυπουργό Εξωτερικών Νίκο Μπερνς να δηλώσει ότι ο Άγιος Ευστράτιος δεν είναι αποστρατιωτικοποιημένος και ότι το NATO θα «επανορθώσει» το «λάθος» που έγινε.

Παρ' όλα αυτά, μέχρι τώρα η Αθήνα δεν έχει αποφασίσει να επαναδραστηριοποιηθεί, επανερχόμενη στον προγραμματισμό των ασκήσεων του NATO στο Αιγαίο, που επαναλαμβάνονται κάθε δυο μήνες, ώστε να περιλάβει και πάλι σ' αυτές τον Άγιο Ευστράτιο.

Γενικότερα, η Ελλάδα δείχνει να τηρεί στάση αναμονής, εν όψει και των νέων σημαντικών εξελίξεων που ήδη δρομολογούνται στη γείτονα. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, όμως, μια αναμονή ίσως να αποδειχθεί επιβλαβής τόσο για την Ελλάδα όσο και για την Κύπρο, ιδιαίτερα καθώς θεωρείται βέβαιο ότι, τις ενδεχόμενες απώλειες –έστω πολιτικής σημασίας– σε σχέση με το Ιράκ, θα επιδιώξει να τις εξισορροπήσει με αντίστοιχα κέρδη στο Αιγαίο.



κοσμο δρομιο

ΙΣΡΑΗΛ ΠΑΙΖΟΥΝ ΤΟΝ... ΔΙΑΛΟΓΟ

Στην πόλη Φασαΐλ της Δυτικής Όχθης, οι ισραηλινές δυνάμεις είχαν ορμήσει ένα πρωί, πριν από το Πάσχα, και είχαν προειδοποιήσει τους παλαιστίνιους κατοίκους της ότι ένας αριθμός κατοικιών πρόκειται να κατεδαφιστούν. Η δικαιολογία που δόθηκε ήταν ότι είχαν χτιστεί παράνομα, με βάση ένα νόμο του 1967 που απαγορεύει στους Παλαιστίνιους της περιοχής να χτίζουν νέες κατοικίες ή να βελτιώνουν τις συνθήκες διαβίωσής τους. Ήδη από πέρυσι ο ισραηλινός στρατός έχει καταστρέψει τους πυλώνες του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας, με αποτέλεσμα ολόκληρη η περιοχή να είναι μόνιμα βυθισμένη στο σκοτάδι.

Τα παραπάνω στοιχεία δίνει η μη κυβερνητική οργάνωση «Διεθνής Αλληλεγγύη», η οποία αναφέρει επίσης ότι

και στην πόλη Μπιλίν, η οποία συχνά δέχεται επιδρομές του ισραηλινού στρατού και των γύρω εβραίων εποίκων, οι κάτοικοι εξακολουθούν να διαδηλώνουν καθημερινά εναντίον του διαχωριστικού «τείχους» που κατασκευάζουν οι Ισραηλινοί για να απομονώσουν τα παλαιστινιακά εδάφη.

Από την άλλη πλευρά, ναυάγησαν οι διαπραγματεύσεις για την απελευθέρωση του ισραηλινού δεκανέα Γκιλάντ Σαλίτ, που είχε απαχθεί πέρυσι το καλοκαίρι από παλαιστίνιους μαχητές και τον οποίο ζητούσαν τώρα να απελευθερώσουν με αντάλλαγμα την απελευθέρωση ενός αριθμού παλαιστίνιων ηγετικών στελεχών που κρατούνται εδώ και χρόνια σε ισραηλινές φυλακές.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, συναντήθη-

καν ο ισραηλινός πρωθυπουργός Εχούντ Όλμερτ και ο πρόεδρος της Παλαιστινιακής Αρχής Μαχμούντ Αμπάς, στο πλαίσιο της συμφωνίας που είχαν κάνει πριν από λίγο καιρό με τη μεσολάβηση της αμερικανίδας υπουργού Εξωτερικών Κοντολίζα Ράις.

Όπως έγινε γνωστό από ισραηλινές πηγές, όμως, στη συνάντηση αυτή οι δυο πολιτικοί φέρονται να συζήτησαν θέματα αναφορικά με το υπό ίδρυση παλαιστινιακό κράτος, αλλά δεν έκαναν καμία κουβέντα για το καίριο ζήτημα των συνόρων ή για το καθεστώς της Ιερουσαλήμ, όπως δεν έκαναν καμία κουβέντα για το θέμα της επιστροφής των παλαιστίνιων προσφύγων, που είχε τεθεί στην πρόσφατη συνάντηση κορυφής του Αραβικού Συνδέσμου.



ΙΡΑΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΤΗ ΦΩΤΙΑ

Πάνω που όλα έδειχναν ότι Ουάσιγκτον και Τεχεράνη θα μπορούσαν να καθίσουν στο ίδιο τραπέζι, στο πλαίσιο μιας διεθνούς διάσκεψης, και να συζητήσουν (έστω για θέματα της ευρύτερης περιοχής και κυρίως για το Ιράκ), ξαφνικά το κλίμα άλλαξε και οι δυο πλευρές συναγωνίζονται σε εμπρηστικές δηλώσεις, που αναζωπυρώνουν την απειλή μιας νέας σύρραξης, με ό,τι αυτή θα συνεπάγεται για την ευρύτερη περιοχή.

Η νέα φάση ξεκίνησε με την σύλληψη εκ μέρους Ιρανών μιας ομάδας 15 βρετανών στρατιωτών που έπλεαν στα αμφισβητούμενα από Ιράν και Ιράκ ύδατα του Περσικού Κόλπου. Η υπόθεση αυτή προκάλεσε σωρεία δηλώσεων, τόσο από την Τεχεράνη όσο και από το Λονδίνο, μέχρι που, τελικά, με τη μεσολάβηση τρίτων χωρών, ο πρόεδρος Αχμαντινετζάντ αποφάσισε να μην το τραβήξει περισσότερο και να απελευθερώσει τους 15 Βρετανούς.

Όλη αυτή η ιστορία, όμως, έδωσε μια καλή αφορμή στην Ουάσιγκτον να παίξει το δικό της παιχνίδι και να εξαπολύσει

μια σφοδρή φραστική επίθεση εναντίον του Ιράν, το οποίο έτσι κι αλλιώς είχε αποδεχτεί ως συνομιλητή κάτω από πίεση.

Η συνέχεια, όμως, ήλθε από την Τεχεράνη, η οποία ανακοίνωσε ότι είναι έτοιμη να προχωρήσει μαζικά σε εμπλουτισμό ουρανίου, γεγονός που προκάλεσε έντονες αντιδράσεις, όχι μόνο από τις ΗΠΑ και την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και από τη Ρωσία, που δήλωσε ότι ανησυχεί και ότι περιμένει τα συμπεράσματα της Διεθνούς Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας του ΟΗΕ.

Αμερικανοί, Ευρωπαίοι αλλά και διάφοροι άλλοι αναλυτές επιμένουν ότι είναι δυνατό σε 4-5 χρόνια το Ιράν να έχει προχωρήσει στην κατασκευή πυρηνικών όπλων. Και βεβαίως, το χρονικό αυτό περιθώριο φαίνεται αρκετά μεγάλο, ωστόσο δεν είναι το ίδιο για τον πρόεδρο Τζορτζ Μπους, ο οποίος πιέζει όλο και περισσότερο για τη δημιουργία της περίφημης πυρηνικής ομπρέλας πάνω από την Ευρώπη, με σκοπό την προληπτική προστασία των ΗΠΑ.

ΙΡΑΚ ΑΡΧΙΣΑΝ ΤΑ ΠΟΛΥ ΔΥΣΚΟΛΑ



Ένα βήμα πριν από το απόλυτο χάος βρίσκεται το Ιράκ μετά τις τελευταίες εξελίξεις, που είχαν ως αποτέλεσμα την αποχώρηση από την κυβέρνηση του πρωθυπουργού Νουρί αλ Μαλίκι και των έξι υπουργών που προέρχονται από την οργάνωση των σιιτών του Μοκτάντα Σαντρ.

Ο ίδιος ο Μαλίκι έδειξε μάλλον ανακουφισμένος από την αποχώρηση των έξι, ενώ η εκπρόσωπος του Λευκού Οίκου στην Ουάσιγκτον Ντάνα Περίνο έσπευσε να υποβαθμίσει την εξέλιξη αυτή, υποστηρίζοντας ότι «δεν πρόκειται να δημιουργήσει πρόβλημα, δεδομένου ότι ο Μαλίκι διατηρεί την κοινοβουλευτική πλειοψηφία». Ωστόσο, ο Στρατός του Μαχντί, όπως αποκαλείται η οργάνωση του Σαντρ, η οποία διαθέτει γύρω στους 60.000 άνδρες, βρίσκεται ήδη στους δρόμους.

Άλλωστε, η αποχώρηση των έξι, που πραγματοποιήθηκε μερικές μόλις ημέρες μετά τη διπλή αιματηρή βομβιστική επίθεση στο κτίριο της Βουλής και σε μια γέφυρα του ποταμού Τίγρη, ήταν ακριβώς μια έμπρακτη διαμαρτυρία για την αποτυχία του πρωθυπουργού Μαλίκι να πείσει τους Αμερικανούς να ορίσουν ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα απο-

χώρησης από το Ιράκ. Μια εβδομάδα νωρίτερα, μάλιστα, ο Σαντρ είχε οργανώσει στην πόλη Νατζάφ ένα συλλαλητήριο, με τη συμμετοχή αρκετών δεκάδων χιλιάδων ατόμων, εναντίον της παρουσίας ξένων δυνάμεων στη χώρα, ενώ ο ίδιος, σε μήνυμά του, κάλεσε τον ιρακινό στρατό και την αστυνομία να προσχωρήσουν στον αγώνα κατά της παρουσίας των Αμερικανών.

Στο μεταξύ, παρά την προσπάθεια της Ουάσιγκτον να ρίξει στα μαλακά την εξέλιξη αυτή, ο ίδιος ο πρόεδρος Μπους αντιμετωπίζει μεγάλο πρόβλημα: Δεν βρίσκει κανέναν ανώτερο αξιωματικό του στρατού πρόθυμο να αναλάβει το συντονισμό του πολέμου στο Ιράκ και το Αφγανιστάν ως ενδιάμεσος μεταξύ των δυνάμεων που βρίσκονται στις χώρες αυτές και των υπουργείων Άμυνας και Εξωτερικών, ώστε να καταστεί η προσπάθεια επιβολής κάποιας τάξης περισσότερο αποτελεσματική.

Πράγμα που σημαίνει ότι οι πρώην και οι νυν ανώτεροι στρατιωτικοί γνωρίζουν καλά ότι κάθε προσπάθεια να τεθεί υπό έλεγχο η κατάσταση, τόσο στο Ιράκ όσο και στο Αφγανιστάν, είναι εντελώς μάταιη.

ΡΩΣΙΑ Ο ΦΟΒΟΣ ΦΥΛΑΕΙ ΤΑ ΕΡΗΜΑ

Μήνες παλαιότερων εποχών έφεραν στη διεθνή κοινή γνώμη οι εικόνες από την σφοδρή επίθεση των δυνάμεων ασφαλείας της Ρωσίας εναντίον μερικών χιλιάδων ατόμων που διαδήλωσαν, το περασμένο Σαββατοκύριακο, στη Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη, εναντίον της διακυβέρνησης του Βλαντιμίρ Πούτιν.

Το γεγονός αυτό, μάλιστα, έσπευσαν να καταδικάσουν ορισμένες κυβερνήσεις της Δύσης, με πρώτη την κυβέρνηση του Τζορτζ Μπους στις ΗΠΑ, την οποία έσπευσε να ακολουθήσει και η Ευρωπαϊκή Ένωση.

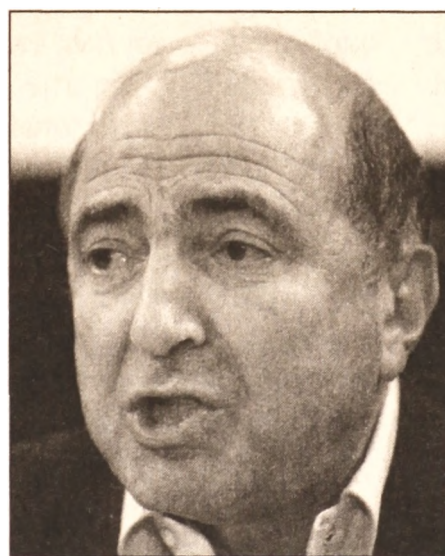
Βεβαίως, δεν χρειάζεται να πει κανείς ότι η συμπεριφορά των ρωσικών δυνάμεων ασφαλείας ήταν περισσότερο από υπερβολική, ιδιαίτερα καθώς η αντιπολίτευση στη χώρα είναι πολύ αδύνατη, ενώ η δημοτικότητα του ίδιου του Πούτιν βρίσκεται σε πολύ υψηλά επίπεδα και δεν φαίνεται να απειλείται από τίποτε.

Παρόλα αυτά, είναι επίσης γεγονός ότι ο ρώσος πρόεδρος αντιμετωπίζει μια συντονισμένη επίθεση από τη Δύση και κυρίως από τις ΗΠΑ, που, με τη γνωστή προσφιλή, αλλά άγαρμπη τακτική

τους, προσπαθούν με κάθε τρόπο να τον ανατρέψουν. Μια επίθεση, η οποία προκαλεί νέα ψυχροπολεμικά αντανάκλαστικά τόσο στην Ουάσιγκτον όσο και στη Μόσχα, αλλά και σε άλλα διεθνή κέντρα.

Αιτία της επίθεσης που δέχεται είναι κυρίως οι θέσεις που εκφράζει ο Πούτιν αναφορικά με το μοντέλο του μονοπολικού κόσμου που προσπαθούν να επιβάλουν οι ΗΠΑ σε παγκόσμιο επίπεδο, με την υποστήριξη μιας λέσχης πρόθυμων χωρών, μερικές από τις οποίες, μάλιστα, διατηρούν ανοιχτούς λογαριασμούς με τη Μόσχα από την εποχή της Σοβιετικής Ένωσης.

Παράλληλα με αυτό, όμως, είναι και η προσπάθεια του Πούτιν να επαναφέρει τη Ρωσία στο διεθνές προσκήνιο ως παγκόσμια υπερδύναμη, στηριζόμενος κυρίως στην ισχύ που του δίνουν τα τεράστια αποθέματα υδρογονανθράκων που διαθέτει η Ρωσία και τα οποία έχουν συμβάλει σε μια ραγδαία ανάπτυξη της χώρας τα τελευταία χρόνια.



Ο Μπόρις Μπερεζόφσκι.

Μια προσπάθεια, στο πλαίσιο της οποίας ο Πούτιν έχει πετύχει τη σύναψη σειράς σημαντικών συμφωνιών συνεργασίας, σε οικονομικό, εμπορικό και ακόμα στρατιωτικό τομέα, με ανατέλλοντες κολοσσούς, όπως η Κίνα και η Ινδία, ενώ ταυτόχρονα επεκτείνει την επιρροή του στην Μέση Ανατολή

αλλά και στην Ευρώπη.

Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να έχει καταστεί «κόκκινο πανί» για την πέραν του Ατλαντικού υπερδύναμη, ενώ από την άλλη πλευρά αυξάνει και τους προσωπικούς εχθρούς του, μέσα και έξω από τη Ρωσία, όπως ο πρώην πρωταθλητής του σκακιού Γκάρι Κασπάροφ ή ο γνωστός πολυεκατομμυριούχος Μπόρις Μπερεζόφσκι, ο οποίος από το Λονδίνο, όπου έχει εξασφαλίσει πολιτικό άσυλο, δηλώνει ότι πληρώνει ανθρώπους, ακόμα και από το περιβάλλον του Κρεμλίνου, με σκοπό να οργανωθεί μια νέα ρωσική επανάσταση που θα ανατρέψει τον Πούτιν.

Για τη Διδώ Σωτηρίου

Από τον Αλέκο Αργυρίου
μερικές παρατηρήσεις για το
αφιέρωμα στη Διδώ Σωτηρίου:

Αγαπητοί φίλοι,

Χάρηκα ιδιαιτέρως το αφιέρωμα του Αντί στη Διδώ Σωτηρίου, αλλά ακριβώς γι' αυτό θέλω να κάνω μια χρήσιμη υπόδειξη.

Δεν ξέρω από πού αντλεί την πληροφορία ο Κ. Καραβίδας, καλοπροαίρετα πιστεύω, ότι ο Αλέξανδρος Κοτζιάς αρνήθηκε να συμπεριληφθεί η Διδώ Σωτηρίου στα Δεκαοχτώ κείμενα. Αν την αντλεί από το μακαρίτη Θ. Φραγκόπουλο, βρήκε αξιόπιστο μάρτυρα και μπορεί επίσης να μας εγγράψει, εμένα και τον Κοτζιά, ως «ανθρώπους του Κοσκωτά, πολλά αμειβόμενους»· επίσης και ότι ο Γ.Π. Σαββίδης, ο Δ.Ν. Μαρωνίτης και εγώ λυμαινόμασταν το λογοτεχνικό κύκλωμα και ανεβοκατεβάζαμε αξίες. Τι συκοφαντίες είχε εφεύρει ο μακαρίτης Φραγκόπουλος την δεκαετία του '80, δεν λέγεται. Δεν τον διαψεύσαμε, γιατί θεωρούσαμε όλοι ότι η μονομανία του ήταν, ως παιδαριώδης, αυτονόητη. Φαίνεται όμως ότι κάποιοι, που είχαν λόγους, βρήκαν ευκαιρία να τον πιστέψουν και να τον συγχαρούν για την παρρησία του. Να όμως που και τώρα κάποιοι τον υπολογίζουν, γιατί αγνοούν τα μυστήρια των αθηναϊκών παρασκηνίων, θορυβοποιών τε και λογίων.

Γι' αυτό νομίζω ότι δεν βλέπεται να πω όσα χρειάζονται από την ξεχασμένη ιστορία των Δεκαοχτώ Κειμένων που ως «υπεύθυνοι απέναντι του νόμου» υπέγραφαν μόνο επτά, μεταξύ των οποίων ο Α. Κοτζιάς και ο Θ. Φραγκόπου-

λος, ο οποίος κάποτε ανάνηψε και έγραφε πως τάχα κάποιοι εξ ημών μηχανορραφούσαν. Δεν θέλω να αναφέρω, απ' ό,τι αφελώς ο ίδιος ο Μπούλης — έτσι τον λέγαμε ιδιωτικά — υποτονθόρυζε, για ποιους λόγους το έκανε. Δυστυχώς δεν ζούσε ο Ρόδης Ρούφος για να τον μαζεύει.

Στο στενό πυρήνα των Δεκαοχτώ, όπου περιλαμβανόταν και ο Φραγκόπουλος, οι αποφάσεις λαμβάνονταν από κοινού, χωρίς να παρουσιάζονται μειοψηφίες. Τη Διδώ Σωτηρίου κανένας μας δεν την γνώριζε προσωπικά, και κανένας δεν την απέκλεισε. Άλλωστε με τα Κείμενα και Κείμενα 2, που ευρύναμε τον κύκλο των συνεργατών, θα μπορούσαμε να την φιλοξενήσουμε, καθώς ψάχναμε πώς και πώς για συνεργάτες. Γιατί να την αποκλείαμε, αν μάλιστα, όπως λέει ο Κώστας Καραβίδας, μας είχε στείλει κείμενό της; Για ποιο λόγο; Θέλω να υπογραμμίσω ότι στα χρόνια της δικτατορίας, στον χώρο των γραμμάτων είχε αναπτυχθεί ένα άκρως συναινετικό κλίμα, μια, στην πράξη, κατάργηση των ιδεολογικών διακρίσεων, που οι φίλοι μας στα Παρίσια το θεωρούσαν λάθος, όπως επίσης και τη διακοπή της σιωπής. Ποιος έκανε λάθος το απέδειξε το περιοδικό η Συνέχεια με το τι μπορούσαμε να κάνουμε.

Και κάτι ακόμη. Στην πενταμελή επιτροπή την οποία είχε καταρτίσει ο εκδότης Σοκόλης Α.Ε., για να συσχεφθούν ποιους θα περιλάβουν στους «Μεταπολεμικούς Πεζογράφους» — ένας εκ των πέντε ήταν και ο Αλέξανδρος Κοτζιάς. Εγώ μετείχα ως ακροατής χωρίς δικαίωμα ψήφου, επειδή θα έγραφα τον πρώτο τόμο της σειράς. Βεβαιώνω

λοιπόν ότι περιλήφθηκε παμψηφεί η Διδώ Σωτηρίου. Άλλωστε γιατί, διάβولة, να ετίθετο θέμα; Αυτά πριν μας πάρει το ποτάμι· τότε ποιος ξέρει τι θα κυλήσει με πλεούμενες «υποθέσεις» ευφάνταστων θορυβοποιών και λογίων;

Εγκάρδια

Αλέξανδρος Αργυρίου

28-02-2007

Ο συνεργάτης μας Κ. Καραβίδας διευκρινίζει:

Μπορώ να διαβεβαιώσω τον σεβαστό μας κ. Α. Αργυρίου ότι η πληροφορία για την άρνηση του Α. Κοτζιά να συμπεριλάβει την «Πολιτεία Κωφάλαων» της Δ. Σωτηρίου στη γενναία έκδοση των Δεκαοχτώ Κειμένων δεν προέρχεται από τον μακαρίτη Φραγκόπουλο, τον οποίο δεν χρησιμοποίησα ως πηγή μου. Προέρχεται από το βιβλίο της Σάσας Τσακίρη Διδώ Σωτηρίου: Από τον κήπο της Εδέμ στο καμίνι του αιώνα μας (εκδ. Κέδρος, 1996). Στη σελ. 260 του βιβλίου που αποτελεί την εγκεκριμένη από τη Διδώ Σωτηρίου βιογραφία της και την οποία ουδέποτε η ίδια διέψευσε (άλλωστε το βιβλίο είναι προϊόν προφορικών συζητήσεων της Τσακίρη με τη Σωτηρίου) γράφονται τα εξής: «Η Διδώ την έγραψε για να συμπεριληφθεί στα Δεκαοχτώ Κείμενα [...] Ο Αλ. Κοτζιάς, όμως, μέλος της συντακτικής επιτροπής αρνήθηκε να τη συμπεριλάβει. Γιατί; Η απάντηση στο ερώτημα μπορεί να είναι μόνο εκείνο το θυμόσοφο: Άβυσσος η ψυχή του ανθρώπου». Πέραν τούτων δεν έχω και κανέναν λόγο να αμφισβητήσω τη μαρτυρία του κ. Αργυρίου, ο οποίος άλλωστε υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας.

Κώστας Καραβίδας

Ιστορικά

Από τον αναγνώστη Μιχάλη Καλαμίτση η επιστολή που ακολουθεί:

Διάβασα με μεγάλη προσοχή το άρθρο του κ. Γιάννη Ανδρουλιδάκη στο τελευταίο τχ. του Αντί (891/2.03.07), του οποίου είμαι μόνιμος αναγνώστης. Θα μπορούσα πολλά να σχολιάσω, αλλά προτού κάνω κάτι τέτοιο παρακαλώ να εξηγήσει ο κ. Ανδρουλιδάκης τι εννοεί όταν λέει:

Α. «Η Ελλάδα ευνόησε τη σφαγή των Ποντίων και των Αρμενίων από τους Τούρκους προκειμένου να τους χρησιμοποιήσει...» και

Β. «Παγιδευμένη σε έναν εθνικό πριπισμό η ιδεολογία του ελληνικού κράτους...».

Περιμένω με αγωνία και ενδιαφέρον τις εξηγήσεις του κ. Ανδρουλιδάκη, ελπίζω στο επόμενο τεύχος.

Μιχάλης Καλαμίτσης

Αλλά και ο Κ.Δ. Κούτρας, Επίκουρος Καθηγητής Θεωρητικής Πληροφορικής, στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, μας έστειλε άλλη επιστολή:

Κύριε Διευθυντά,

Μου είναι δύσκολο να αντισταθώ στον πειρασμό του να σας γράψω δύο αράδες για το άρθρο του κ. Γιάννη Ανδρουλιδάκη στο τχ. 891, «Η Σκύλλα του Εθνικισμού απέναντι στη Χάρυβδη του Μεταμοντέρνου», κυρίως επειδή ο αρθρογράφος δηλώνει υποψήφιος διδάκτωρ Ιστορίας. Το άρθρο αφορά τη δημόσια συζήτηση για το βιβλίο της Ιστορίας και «τοποθετείται» συνολικά σε ζητήματα που αφορούν τη συ-

γκρότηση του ελληνικού έθνους και του νεοελληνικού κράτους.

Θα πρέπει να αντιπαρέλθω, σεβόμενος τον χρόνο σας και τον χώρο του περιοδικού, την ευκολία με την οποία ένας υποψήφιος διδάκτωρ Ιστορίας χαρακτηρίζει (με προφανή και πρωτοφανή ειρωνεία) «Αριστερή» (τα εισαγωγικά δικά του) την ιστοριογραφία της οποίας ηγείται ο Ν. Σβορώνος. Ο καθένας ας βγάλει τα συμπεράσματα του, προσμετρώντας και τα ιστορικά «μαργαριτάρια» του κ. Ανδρουλιδάκη που σας παραθέτω ευθύς αμέσως. Δεν είναι τα μοναδικά στο άρθρο του (το οποίο μας ενημερώνει και για τον «εθνικό πριαπισμό» (!) της «ιδεολογίας του ελληνικού κράτους»). Απλά τα πιο κραυγαλέα...

Κατά τον (υποψήφιο διδάκτορα Ιστορίας) κ. Ανδρουλιδάκη, «...Θρησκευτική και εθνική μισαλλοδοξία θα εμφανιστεί στην περιοχή (Ελλάδα) μόνο μετά τη συγκρότηση του ελληνικού κράτους... και θα αφορά τους μουσουλμάνους και τους μη ελληνόφωνους...». Να υποθέσουμε πως οι βίαιοι εξισλαμισμοί (μαζικοί και ατομικοί) και το παιδομάζωμα κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας ήταν ένας μύθος, τον οποίον θα ανατρέψει στην επικείμενη διατριβή του ο αρθρογράφος, ή ότι ο (πριαπικός) εθνικισμός μάς έχει επιβάλει να βλέπουμε ως εκδήλωση μισαλλοδοξίας μια αθώα πράξη της «πολυπολιτισμικής» Οθωμανικής αυτοκρατορίας;

Κατά τον κ. Ανδρουλιδάκη, «...η σημασία της θρησκείας στη συγκρότηση του ελληνικού έθνους είναι κι αυτό ένα σχήμα πρωθύστερο, το οποίο απλά συνηθίσαμε να διδασκόμαστε». Μου ήλθε αμέσως στο μυαλό ο Ν. Σβορώνος να

γράφει (*Το Ελληνικό Έθνος*, σελ. 85) πως «Η Ορθόδοξη Εκκλησία βρίσκεται έτσι επικεφαλής των δυνάμεων που οργανώνουν την άμυνα του Ελληνισμού και εξασφαλίζουν τη διατήρησή του μέσα στις δύσκολες συνθήκες της κατάκτησης, και συνδέεται άρρηκτα με το έθνος», αλλά θυμήθηκα πως με τον «αριστερό» Σβορώνο έχει ξεμπερδέψει ο αρθρογράφος από την προηγούμενη σελίδα του άρθρου του, οπότε παρέλκει οποιαδήποτε προσπάθεια...

Ύστερα, μου ήλθε στο μυαλό ο Donald Nicol (*Το τέλος της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας*, εκδ. Καρδαμίτσα, σελ. 184, Επίλογος) που έγραφε πως «ό,τι ενδυνάμωνε τους υπόδουλους τις ώρες της μεγάλης ανάγκης ήταν η ορθόδοξη πίστη τους, όχι η ελληνική φιλοσοφία. Όταν στην Τουρκοκρατία ένας υπόδουλος Έλληνας έμπαινε στην τοπική εκκλησία ή το μοναστήρι, διάβαινε ταυτόχρονα το κατώφλι ενός ξεχασμένου κόσμου, γεμάτου μεγαλείου...». Υποθέτω όμως ότι ο D. Nicol (και πιθανώς ο Sir Steven Runciman και άλλοι) θα είναι για τον κ. Ανδρουλιδάκη φορείς (αν όχι δημιουργοί) του «πριαπικού» εθνικισμού, τον οποίο επίσης υποθέτω θα αποτελειώσει ο αρθρογράφος στην επικείμενη διατριβή του (μαζί με τους ιστορικούς που ανέφερα παραπάνω, όσους δεν πρόλαβαν να πεθάνουν...).

Εκεί όμως που η σύγχυση και η ανοησία μοιάζουν κυριολεκτικά απίστευτες είναι όταν ο (υποψήφιος διδάκτωρ Ιστορίας) κ. Ανδρουλιδάκης σπεύδει να μας ενημερώσει πως «...η Ελλάδα ευνόησε τη σφαγή των Ποντίων και των Αρμενίων από τους Τούρκους, προκειμένου να τους χρησιμοποιήσει στη συνέχεια ως

δυναμικό εθνικής συνεκτικότητας στις εγκαταλελειμμένες από τους μουσουλμανικούς πληθυσμούς "Νέες χώρες"». Ειλικρινά, συμβουλευώ τον αναγνώστη να το ξαναδιαβάσει! Ακόμα και τώρα που το αντέγραψα στην επιστολή μου, αδυνατώ να το πιστέψω!

Απ' ό,τι γνωρίζουμε, οι μουσουλμανικοί πληθυσμοί εγκατέλειψαν τις «Νέες χώρες» με την ανταλλαγή των πληθυσμών (1923) και όντως εκεί εγκαταστάθηκαν πρόσφυγες από τον Πόντο και την Ιωνία. Η γενοκτονία των Αρμενίων, όμως, είχε συντελεστεί κάποια χρόνια πριν, και κυρίως στην περίοδο που η Ελλάδα ήταν βυθισμένη στον Εθνικό Διχασμό, και δεν ήταν καθόλου δεδομένο πως θα συμμετάσχει στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, πολύ δε περισσότερο πως θα πραγματοποιήσει τη Μικρασιατική εκστρατεία!

Τα ερωτήματα που πρέπει να μας απαντήσει ο κ. Ανδρουλιδάκης, για να μας τεκμηριώσει τον (νομίζω πρωτοφανή) ισχυρισμό περί ευνοϊκής στάσης της Ελλάδας απέναντι στην Αρμενική Γενοκτονία είναι: πώς (και ποιος) διέβλεψε από το 1915 την έκβαση του Παγκοσμίου πολέμου και τα γεγονότα που ακολούθησαν τη Μικρασιατική εκστρατεία και κυρίως πώς «ευνόησε» η Ελλάδα τη σφαγή των Αρμενίων; Πώς εκδηλώθηκε η ευνοϊκή διάθεση της Ελλάδας στα μέτρα που έπαιρνε η Οθωμανική Αυτοκρατορία απέναντι στους Αρμενίους; Δεδομένου δε πως δεν υπήρξε μαζική εγκατάσταση Αρμενίων στον ελληνικό χώρο (ιδίως σε βαθμό που να αποτελέσουν «δυναμικό εθνικής συνεκτικότητας»), μάλλον κάποια μεγάλη ιστορική ανακάλυψη έχει κάνει ο κ. Ανδρουλιδάκης και μας κρα-

τάει σε αγωνία!

Όσο δε για το δεύτερο σκέλος του ισχυρισμού πως «...η Ελλάδα ευνόησε τη σφαγή των Ποντίων, προκειμένου να τους χρησιμοποιήσει στη συνέχεια...» και πάλι δεν καταλαβαίνω. Από όσο θυμάμαι, η (βασίλική) ελληνική κυβέρνηση που διεξήγαγε το τελευταίο μέρος της Μικρασιατικής εκστρατείας κατηγορήθηκε ακριβώς για το αντίθετο: ότι επιδίωξε με κάθε θυσία να αποτρέψει την έλευση των (συντριπτικά βενιζελικών) Μικρασιατών και Ποντίων, αφήνοντάς τους στο έλεος των Τσετών, για να μην διαταραχθούν οι ισορροπίες στο εκλογικό σώμα! Αυτό υπήρξε, αν θυμάμαι καλά, και στοιχείο του κατηγορητηρίου στη δίκη των έξι, ας θυμηθεί δε ο αναγνώστης πως, λίγο πριν την καταστροφή, δημοσιεύθηκε νόμος του ελληνικού κράτους που στόχευε ακριβώς στην παρεμπόδιση των Μικρασιατών να έλθουν στην Ελλάδα! Άρα, πώς σκόπευε να τους χρησιμοποιήσει ως «δυναμικό εθνικής συνεκτικότητας»;

Απομένει, λοιπόν, μόνον η υπόθεση πως (ο αρθρογράφος υπονοεί ότι) η βενιζελική παράταξη δεν πίστεψε ποτέ στη Μικρασιατική εκστρατεία και την πραγματοποίησε με ύπουλο και ανομολόγητο στόχο να καταστρέψει τον ελληνισμό του Πόντου και της Ιωνίας, να τον φέρει στην Ελλάδα διώχνοντας ταυτόχρονα τους μουσουλμανικούς πληθυσμούς και πραγματοποιώντας την «εθνική καθάρτητα» (γνήσιο άλλωστε παράγωγο του «εθνικού πριαπισμού»). Ας κρίνει ο αναγνώστης, αν χρειάζονται σχόλια...

Ζητώ συγγνώμη που κατέληξα σε ένα μακροσκελές γράμμα.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Κωνσταντίνος Δ. Κούτρας

Θέσαμε τις επιστολές υπόψη του συνεργάτη μας Γ. Ανδρουλιδάκη, ο οποίος απαντά:

Η επιστολή του κ. Κούτρα θα μπορούσε να γίνει αντικείμενο μιας ευρύτερης μελέτης σχετικά με το τι αποτελεί Ιστορία και τι όχι και πώς την αντιλαμβάνεται ένα μεγάλο κομμάτι του κόσμου. Επειδή κάτι τέτοιο δεν γίνεται φυσικά από μια στήλη επιστολών, θα περιοριστώ να απαντήσω στις αιτιάσεις του κ. Κούτρα, που βασίζονται σε ορισμένες ανακρίβειες και μια εντελώς λαθεμένη κατανόηση της ιστορικής επιστήμης. Προφανώς, κατά την προσωπική μου οπτική. Ασφαλώς, υπάρχει η δικαιολογία ότι ο κ. Κούτρας δεν είναι ιστορικός και είναι αρκετά ισχυρή.

Επί της ουσίας:

1. Η γενοκτονία των Ποντίων διαρκεί 15 χρόνια (1908–1923) και όχι μια ημέρα όπως υπονοεί ο κ. Κούτρας, ο οποίος προφανώς μπερδεύει μια παρατεταμένη διαδικασία με μια επέτειο. Συγκεκριμένα αυτό που αποκαλεί «ποντιακή γενοκτονία» είναι η ημέρα μνήμης της αρμενικής γενοκτονίας, η οποία αναφέρεται στο πογκρόμ εναντίον της αρμενικής ελίτ της Κωνσταντινούπολης στις 24 Απρίλη 1916. Σε όλη αυτή τη διάρκεια της τουρκικής «εθνοκάθαρσης», το ελληνικό κράτος αποφεύγει διπλωματικές κινήσεις και διαβήματα υπεράσπισης των Ποντίων, δεν εγείρει αξιώσεις στην περιοχή (καίτοι το έκανε για πολλές άλλες) και δεν επιχειρεί κανέναν στρατιωτικό αντιπερισπασμό, ώστε να βοηθήσει τον ποντιακό αγώνα (αντάρτικο μετά το 1920), πόσο μάλλον τη νεοσύστατη Αρμενική Δημοκρατία.

Η εξήγηση βρίσκεται στο ότι η στόχευση του ελληνικού κράτους αφορά εδάφη και όχι ομάδες πληθυσμών, αφού η «εκκαθάριση» των πληθυσμών –που ήδη έχει αρχίσει στην Τουρκία– θα ξεκινήσει για τα υπόλοιπα βαλκανικά κράτη αργότερα. Εξού και η επιμονή του Βενιζέλου να εκστρατεύσει προς τη Θεσσαλονίκη, αντί για το Μοναστήρι, όπως επιθυμούσε ο βασιλιάς. Φυσικά, στα τελικά σύνορα του ελληνικού κράτους οι Πόντιοι ήταν ευπρόσδεκτοι ως φορέας εθνικής συνοχής.

2. Η αντίληψη του «παιδομαζώματος» που παρουσιάζεται στην επιστολή, παραγνωρίζει ότι αυτό ήταν το μέσο στρατολόγησης στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και αφορούσε εξίσου χριστιανούς, μουσουλμάνους και εβραίους υπηκόους του Σουλτάνου. Συχνά, σε περιπτώσεις φτωχών οικογενειών ήταν «εθελοντικό» (φυσικά την απόφαση έπαιρναν οι οικογένειες και όχι τα ίδια τα παιδιά). Δεν αποτελούσε δείγμα θρησκευτικής μισαλλοδοξίας, η οποία δεν συναντάται γενικά στην αυτοκρατορική δομή, διότι διαφορετικά θα την διέλυε.

Αναφορικά με τη σύγχυση που συχνά συναντάται σχετικά με σημασία της έννοιας «έθνος» σήμερα και πριν από 200 χρόνια, για να μην πλατειάσω, αντιγράφω απλώς δύο στροφές από τον πατριωτικό Θούριο του Ρήγα, στα 1797:

*Βούλγαροι κι Αρβανίτες/
Αρμένιοι και Ρωμιοί/
Αράπηδες και άσπροι/
Με μια κοινήν ορμή
(...)*

*να σφάξουμε τους λύκους/
που τον ζυγό βαστούν/
και Χριστιανούς και Τούρκους/
σκληρά τους τυρρανούν*

Όπως γίνεται φανερό, η αντίληψη που είχαν οι επαναστάτες του 18ου και του 19ου αιώνα για το τι εστί πατρίδα ήταν αρκετά πιο πολύπλοκη από την αφελή αντίληψη της ελληνοχριστιανικής συνέχειας, που συναντάμε συχνά σε σχολικά εγχειρίδια και αναπαράγεται συχνά από πολλούς, υστερόβουλους και μη. Σημειώνω ότι εκτός των παραπάνω, ο Ρήγας περιλαμβάνει στην «πατρίδα» του τους Βόσνιους, τους Μαυροβούνιους, τους Μακεδόνες και τους Μαλτέζους.

3. Ο κ. Κούτρας χαρακτηρίζει ειρωνική τη χρήση εισαγωγικών στον χαρακτηρισμό «αριστερή» για την ιστορία του Ν. Σβορώνου και μάλιστα «πρωτοφανώς». Πρωτοφανές είναι κάτι όταν φανερώνεται για πρώτη φορά. Το ρεύμα κριτικής στις θέσεις του Ν. Σβορώνου για το έθνος περιλαμβάνει στις τάξεις του τους μισούς και πλέον ιστορικούς της Ελλάδας. Είναι βέβαια πιθανό ο κ. Κούτρας να μην έχει πληροφορηθεί τη συζήτηση. Για να τον καθησυχάσω πάντως, στην προκειμένη περίπτωση τα εισαγωγικά δηλώνουν ιδεολογικό και όχι θεματικό προσδιορισμό (π.χ. οικονομική, κοινωνική, αρχαία, σύγχρονη κ.ο.κ.), δηλαδή δευτερογενές και όχι πρωτογενές χαρακτηριστικό της. Άνευ εισαγωγικών, η φράση αριστερή ιστοριογραφία σημαίνει άλλο πράγμα στην ιστορική επιστήμη. Αντίθετα, εάν έγγραφα, για παράδειγμα, η «αριστερή» κ. Παπαρήγα, θα ήμουν όντως ειρωνικός, κάτι που δεν συνηθίζω, όταν δεν υπάρχει λόγος.

Τέλος, και επειδή έγινε πολύς λόγος για το θέμα: Όπως μπορούμε να κρικάρουμε έναν γιατρό για τις διαγνώσεις του, έτσι είναι δυνατόν και να

αμφισβητηθεί το μονοπώλιο των ιστορικών στην καταγραφή της ιστορίας. Αλίμονο, δεν ζούμε σε δικτατορία των αυθεντιών. Πλην όμως, ας σημειωθεί ότι η ιστορία αποτελεί συγκεκριμένη επιστήμη βασισμένη στην έρευνα και όχι αφηρημένη θεωρία. Η αντίληψη ότι οποιοσδήποτε μπορεί να έχει μια εξίσου σεβαστή, εντελώς προσωπική εκδοχή για αυτήν αποτελεί επιστημονικό αγνωστικισμό, τον οποίο ένας μέτριος μαθηματικός ή βιολόγος, χωρίς πολλές δημοσιεύσεις, δικαίως θα απέκρουε στον κλάδο του. Το αναφαίρετο δικαίωμα στην αμφιβολία, λοιπόν, είναι ένα ζήτημα και η αίσθηση του μέτρου ένα δεύτερο. Και τούτο αφορά το σύνολο της συζήτησης που εξελίσσεται.

Γιαν. Ανδρ.

Περί Ζαχαριαδικών

Ο Γ. Μαρίνος επανέρχεται σχετικά με το άρθρο και την απάντηση του συνεργάτη μας Γ. Ανδρουλιδάκη:

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2007

Αγαπητέ κύριε Παπουτσάκη,

Δεν θα χρειαζόταν να επανέλθω με νέα επιστολή μου στο σε βάρος μου, απαράδεκτο για μένα, σχόλιο του συνεργάτη σας κ. Γιάννη Ανδρουλιδάκη, αν στην απάντησή του (Αντί, 9/3/2007) δεν επέμενε να παραπλανά τους αναγνώστες σας. Ισχυρίζεται εν πρώτοις ότι δεν απαντώ στο σημείωμά του, το οποίο έφερε τον τίτλο «Μαρίνος υπέρ Ζαχαριαδικών Ψυχιατρείων», μολονότι από πουθενά στο σχολιασθέν από αυτόν άρθρο μου στο Βήμα (4/2/2007) δεν προέκυπτε τέτοια σύμπλευσή μου. Ακριβώς γι' αυτό προσπάθησα να αντικρούσω αυτόν τον υβρι-

στικό τίτλο επικαλούμενος τον επί 50 χρόνια ασταμάτητο πόλεμό μου στα ολοκληρωτικά καθεστώτα που εφεύραν μεταξύ άλλων και την ψυχιατρική θεραπευτική αγωγή των αντιφρονούντων προς αυτά. Περιέργως, από την επιστολή μου παραλείφθηκε να δημοσιευθεί η φράση μου, ότι είναι σχιζοφρενικό να θεωρούν ουκ ολίγοι «προοδευτικοί» αριστεροί ότι συνιστά ελεύθερη διακίνηση ιδεών «η καταστροφή ή ακόμα καταλήστευση της πανεπιστημιακής τεχνολογικής υποδομής, πνευματικής εργασίας και έργων τέχνης, η ποινικά κολάσιμη κατάληψη των αιθουσών διδασκαλίας και η απαγόρευση διεξαγωγής μαθημάτων και εξετάσεων με "δημοκρατικές διαδικασίες" από βάρβαρους μαγκουφόρους και επαγγελματίες κομματικούς νεολαίους, που υποτίθεται ότι υπερασπίζονται το ακαδημαϊκό άσυλο». Ολόκληρη αυτή η φράση παραλείφθηκε, ελπίζω για λόγους χώρου, αλλά την επιλογή της τη βρίσκω λογοκριτικά βολική για το συνεργάτη σας.

Παραλείψατε επίσης τη φράση μου ότι ο ερυθρός ολοκληρωτισμός «έφερε τη φήμωση της ελευθερίας του λόγου, πέρα των εκτελέσεων με συνοπτικές διαδικασίες, και δια του εγκλεισμού των αντιφρονούντων σε ψυχιατρεία». Έτσι μπόρεσε άνετα να ισχυρισθεί ο κ. Ανδρουλιδάκης ότι δεν απαντώ στο πρώτο βασικό τμήμα του εναντίον μου λιβέλου.

Η δεύτερη κατηγορία που μου απηύθυνε είναι ότι αναφέρθηκα σε ένα κείμενο της ζαχαριαδικής εφημερίδας Ανατολή το οποίο χαρακτήριζε ψευτοσοσιαλιστές και φασίστες τους αριστερούς καταληψίες των πανεπιστημίων και τους μαγκουφόρους κνί-

τες και συνασπιστές. Η άποψη ότι ακόμα και ζαχαριαδικοί μαρξιστές όταν λένε μιαν αλήθεια, που γενικότερα άλλωστε διαπιστώνεται από όσους πιστεύουν στη δημοκρατία, δηλαδή το 80% των Ελλήνων, αυτή δεν θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν, επειδή ο κ. Ανδρουλιδάκης και οι ομοϊδεάτες του έχουν απαξιωτική γνώμη γι' αυτούς, είναι όντως άξιο ψυχιατρικής διερεύνησης. Το αν οι καταγγελλόμενοι ως φασίστες είναι ή δεν είναι δεν εξαρτάται από το ποιόν εκείνου που το επισημαίνει, αλλά από το αν οι καταγγελλόμενοι συμπεριφέρονται ή όχι φασιστικά. Και σε αυτό η επιστολή μου περιείχε σχετική περιγραφή, η οποία επίσης παραλείφθηκε να δημοσιευθεί. Προφανώς ο κ. Ανδρουλιδάκης αγνοεί ότι εγώ ουδέποτε έπλεξα το εγκώμιο του Στάλιν, αφού ασταμάτητα κατηγορώ και εκείνον αλλά και τον ηγέτη των Μπολσεβίκων Λένιν για την αντιδημοκρατική και απάνθρωπη συμπεριφορά τους και για την ιδιοτέλειά τους. Δεν είναι δυστυχώς γνωστό ότι από τις πρώτες μέρες της κατάληψης της εξουσίας προς χάριν υποτίθεται του δυστυχούντος προλεταριάτου και για να του εξασφαλίσουν ισότητα και κοινωνική δικαιοσύνη, το πρώτο που φρόντισαν ήταν να θεσπίσουν ηγεμονικούς μισθούς και προνομιακή μεταχείριση εαυτών και των κομματικών στελεχών, την ώρα που ο λαός πέθαινε από την πείνα. Υπενθυμίζω επίσης την αναίσχυντη απαίτηση του Λένιν να εξασφαλίσει αμέσως δι' εαυτόν μια Ρολς Ρόυς!

Τέλος αναγκάζομαι να απανήσω στον χαρακτηρισμό μου ως αλαζονικά απρεπή, επειδή δίπλα από το περικυκλωμένο δημοσιευθέν όνομά

του «Γιαν. Ανδρ.» πρόσθεσα ένα ερωτηματικό. Φυσικό δεν είναι, αφού δεν υπήρχε πλήρες όνομα; Απρεπές θα ήταν αν γνώριζα το όνομά του και παρίστανα ότι δεν το γνωρίζω. Δηλώνω με συντριβή ψυχής για την προφανώς ανεπίτρεπτη άγνοιά μου ότι ούτε ως πλήρες το όνομα του κ. Γιάννη Ανδρουλιδάκη μου αποκαλύπτει κάποιο πρόσωπο που γνώριζα ή όφειλα να γνωρίζω, όπως ο ίδιος αλαζονικά φαίνεται να πιστεύει. Δυστυχώς έχω παύσει από καιρό να διαβάζω το Αντί, αφού του δεν είμαι πια αποδέκτης του, και συνεπώς γνωρίζω μόνο εσάς, αγαπητέ κ. Παπουτσάκη.

Πάντως επικαλούμαι ως ελαφρυντικό μου για τη θεωρούμενη ασυγχώρητη άγνοιά μου ότι ασφαλώς αγνώω το όνομα και την αξία και πολλών άλλων σημαντικών προσωπικοτήτων στην Ελλάδα, χωρίς να πρέπει νομίζω γι'

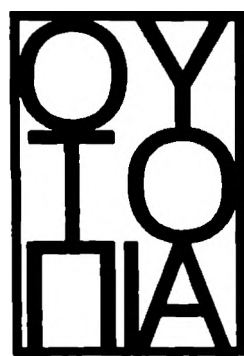
αυτό να θεωρηθώ απρεπής και αλαζόνας.

Με θερμές πασχαλινές ευχές
Γιάννης Μαρίνος

Και η απάντηση:

Η πρώτη επιστολή του κ. Μαρίνου μου παραδόθηκε την ίδια ημέρα που έφθασε στο Αντί, και η ανταπάντησή μου γράφτηκε την επομένη και αφορούσε προφανώς το σύνολο της επιστολής. Ως εκ τούτου, δεν έχω τίποτα απολύτως να προσθέσω και τίποτα απολύτως να αφαιρέσω. Η απόφαση να περικοπούν αυτά που έγραψε ο κ. Μαρίνος, λόγω στενότητας χώρου, πάρθηκε αρκετές ημέρες αργότερα. Παρατηρώ ωστόσο ότι ο κ. Μαρίνος επανέρχεται στο άσχετο με την υπόθεση ζήτημα του Λένιν και των δικτατόρων που τον ακολούθησαν, επιμένοντας να μην απαντά στην ουσία του θέματος.

Γιαν. Ανδρ.



73ο τεύχος

Κυκλοφορεί στα βιβλιοπωλεία

ΕΠΙ ΤΟΝ ΤΥΠΟΝ: Εντ. Μπιτσάκης, Π. Τόνισκας, Γ. Σταμάτης, Γ. Σταμάτης, Α. Θεοφίλου. **ΜΕΛΕΤΕΣ:** Κ. Παλούκης, Από το ΣΕΚΕ στο ΚΚΕ, το ζήτημα της «μπολσεβικοποίησης» στο ελληνικό σοσιαλιστικό κίνημα 1918-1924 (μέρος Α') - Μ.Π. Αυμεράτος, Προβλήματα αναγνώσεων στη μελέτη της ιστορίας του Εμφύλιου Πολέμου - Γ. Λιοδάκης, Το Νέο Στάδιο Καπιταλιστικής Ανάπτυξης και οι Προοπτικές Παγκοσμιοποίησης.

ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ: **ΕΝΑΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ:** Εντ. Μπιτσάκης, Επιστήμες της φύσης, υλισμός και διαλεκτική (Μια επίκαιρη συζήτηση) - L. Sève, Η επιθεώρηση *La Pensée* και το εν κινήσει... Επιστήμες της φύσης, υλισμός και διαλεκτική το 1939 και το 1989 - Y. Quinlou, G. Gastaud, L. Sève, Είναι ο μαρξισμός οντολογία: Δύο επιστολές και μια απάντηση. **ΔΥΟ ΕΠΕΤΕΙΟΙ:** Ν. Βαλαβάνη, Μπέρτολτ Μπρεχτ: 50 χρόνια πολύ νωρίς - Ν. Βαλαβάνη, Ο Μπρεχτ, ο θάνατος και η κοινωνική αλλαγή: η εκκρεμής κίνηση μεταξύ αλληγορίας και ιστορίας στα διδακτικά θεατρικά έργα - Γ.Ι. Μανιάτης, Προσεγγίζοντας τον Μότσαρτ. **ΚΙΝΗΣΗ ΙΔΕΩΝ:** Δ. Βεργέτης, Η περίπτωση Ευρυδίκη (Μια κλινική και πολιτική αποκρυπτογράφηση των ναρκωτικών) - Π. Σωτήρης, Ξαναδιαβάζοντας τον Λούκατς - Δ.Μ. Δαγκλής, Ο «απόκρυφος» κόσμος και ο επιστημονικός λόγος. **ΠΟΙΗΣΗ:** Α. Παγουλάτος, Manuel Bandeira: ένας μεγάλος ανανεωτής ποιητής. **ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ:** **ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ:** Έργα του Jacop van Ruisdael

Κεντρική διαθεση: **ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ**

Ζωοδ. Πηγής και Γαβέλλα 1 • Αθήνα • Τηλ.: 210 33.02.003

Επισημαίνουμε

Πολιτισμού (εκ του πονηρού) περιπέτειες

Είναι αυτονόητο ότι η κάθε εποχή επαναδιαπραγματεύεται ορισμούς κοινωνικούς, όπως: τι είναι πολιτισμός, ποιος παράγει πολιτισμό, ποιες είναι οι υποστηρικτικές πηγές πολιτισμού, ποια τα παράγωγα «προϊόντα» του. Άλλου χώρου και άλλων αρμοδιοτήτων οι απαντήσεις. Εμείς αφορμή πήραμε από την επανεμφάνιση κάποιων πολυκαιρισμένων ιδεολογικών «πυρομαχικών» που (ευτυχώς) ούτε ως σκέτα πυροτεχνήματα δεν μπορούν να λειτουργήσουν. Σε πρόσφατη απεργιακή κινητοποίηση διεκδίκησης επαγγελματικών αιτημάτων του κατά τα άλλα συμπαθέστατου κλάδου των εργαζομένων στην Εθνική Λυρική Σκηνή, έξω από το μίζερο πλέον κτίριο της οδού Ακαδημίας, κυριαρχούσε αναρτημένο πανό με την επιγραφή: «Όχι στην ιδιωτικοποίηση του πολιτισμού». Αυτόματα ανεφύη η λογική αντίδραση: δηλαδή μέχρι τούδε ο πολιτισμός στην Ελλάδα ήταν κρατικός, ένα είδος, ας πούμε, ΟΤΕ ή ΔΕΗ, που κινδυνεύουν με αποκρτικοποίηση; Ο Παλαμάς, ο Ελύτης, ο Χαλεπάς, ο Χατζηδάκης, ο Λορεντζάτος, ο Γκάτσος, η Φαραντούρη, ο Σπαθάρης, ο Κούνδουρος, ο Αγγελόπουλος, ο Αβδελιώδης, ο Γκίκας, ο Σόρογκας, η Δημουλά είναι υπάλληλοι (και δεν το ξέραμε) κάποιου φανταστικού Υπουργείου Πολιτισμού (θου, Κύριε, φυλακήν τω στόματί μου, με υπουργό ένα κάποιο μόρφωμα τύπου Ζντάνοφ); Το δεύτερο, κι αυτό αιφνιδιαστικό, «μήνυμα» μας ήρθε πάλι από πανό αναρτημένο στη συμβολή των οδών Θησέως και Χαροκόπου, στην Καλλιθέα. Ιδού το μήνυμα: «Έξω η πλουτοκρατία (sic) από τον πολιτισμό. Ιππόδρομος και παραλία στο λαό». Υπογραφή, τα αρχικά των ιδιοκτητών του γκόθικ «ναού» του Περισσού. Με απλά, δηλαδή, λόγια, να αποποιηθούμε τη γενναιόδωρη –και δίχως ανταποδοτικές δεσμεύσεις– δωρεά του Ιδρύματος Νιάρχου, η οποία προορισμό έχει την κατασκευή πολιτιστικών έργων που ποτέ η κρατική οικονομία δεν θα έχει την αντοχή (ή τη βούληση) να τα φτιάξει. Μας θύμισε την (αρχική) άρνηση του μακαρίτη του Γεννηματά να δεχθεί τη δωρεά του Ωνάσειου Ιδρύματος για τη δημιουργία του Ωνάσειου Καρδιοχειρουργικού Κέντρου. Τώρα, πού χωράει αυτός ο ανιστόρητος πολιτικός «παλαιοημερολογιτισμός»: «Έξω η πλουτοκρατία από τον πολιτισμό»; Μα αυτό έχει συμβεί, και μάλιστα οικειοθελώς, από καιρό. Αυτό το αταξικό πλέον συνοθύλευμα που φανταζόμαστε ότι εννοεί η λέξη «πλουτοκρατία» έχει μετακομίσει στα χλιδάτα σκυλάδικα της Λ. Συγγρού, της παραλίας και σύμπασας της Ελλάδας. Μύκονος - Αράχοβα - Ντουμπάι. Το πολιτιστικό τρίγωνο της πλουτοκρατίας. Εναλλακτικά έχουμε Ταϊλάνδη και Κούβα, για τους φαν τρυφερού, φτηνού, θηλυκού κρέατος. Και να δοθεί, λέει το πανό, η παραλία στον «λαό». Έτσι ονομάζεται η κατά κανόνα διεφθαρμένη τοπική αυτοδιοίκηση (κάτι από αναψυκτήρια και κάτι από «πολιτιστικές διοργανώσεις») ή οι με καμουφλαρισμένους τίτλους οργανώσεις «φρούτα» που κρύβουν μέσα τους το κομματικό «σκουликаκι»; Θυμόμαστε πάντοτε, τα αμέσως μεταπολιτευτικά χρόνια, έξω από την είσοδο των κτιρίων της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Αθήνας στο Γουδί, καθώς και στην είσοδο του Μετσόβειου Πολυτεχνείου, τα αναρτημένα πανό με το σύνθημα: «Όχι στην εντατικοποίηση της παιδείας». Πέρα από την ιδεολογική πρόσληψη που τα είχαμε τότε δει, σήμερα κανένας εχέφρονas άνθρωπος δεν θα αρνιόταν την καταστροφική επίδραση που άσκησε η έμπρακτη εφαρμογή και τα ισόποσα αποτελέσματα που έφερε. Το τραγικό είναι ότι το σύνθημα εκείνο και την ανάρτησή του δεν την έκαναν χέρια «συντηρητικά», της «επάρατης», ούτε «πλουτοκρατικά», αλλά χέρια προοδευτικά, με ή χωρίς εισαγωγικά, και κυρίως αυτά που για μια εικοσαετία επέβαλαν τον λαϊκισμό ως εθνικό φρόνημα. Οι κομματικές συντεχνίες της ήσσονος προσπάθειας κόστισαν, μέχρι στιγμής, δυο χαμένες γενιές γραφιάδων τέτοιων πανό. Του πολιτισμού: «Άστα έτσι όπως είναι». Φιλοσοφία του προστατευτισμού, που κουρνιάζει στην κοιλιά του κρατισμού.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• Εάν είσατε **ποδηλάτριες** και μένετε στα **Χανιά**, την ερχόμενη **Πέμπτη 26 Απριλίου** –όπως και κάθε τελευταία Πέμπτη κάθε μήνα– μπορείτε να ξεκινήσετε από την πλατεία Αγοράς στις 7.30 για ποδηλατικές βόλτες στην πόλη. Η ιδέα είναι πολύ καλή και θα μπορούσε να επαναληφθεί και σε άλλες πόλεις. Μπορείτε να το ψάξετε στην ιστοσελίδα www.podilatreis.gr.

• Άνοιξε χθες στη **γκαλερί Ζουμπουλάκη** (πλατεία Κολωνακίου) και θα παραμείνει ανοικτή έως τις 12 Μαΐου η έκθεση ζωγραφικής του **Γιώργου Αυγέρου**. Η μορφή των έργων του Γ.Α. προκύπτει από διαφάνειες πάνω στις οποίες έχουν σχεδιαστεί διαφορετικά χαρακτηριστικά του θέματος. Τοποθετημένες διαδοχικά όλες αυτές οι τμηματικές απεικονίσεις σε ένα κουτί διαμορφώνουν την τελική εικόνα του έργου.

• Την έκθεση «**Εργο-τάξη-ο**», που εγκαινιάστηκε στις 16.04.07 και θα διαρκέσει ως τις 28.04.07 στην αίθουσα έργων και τέχνης «**ΑΚΤ-ΑΡΤ**» (Ηλέκτρας 34 και Λ.Κύμης, Μαρούσι). Βίντεο-αρτ, ζωγραφική, γλυπτική και φωτογραφία με έργα των Μ. Αδάμη, Κ. Βρεττού, Θ. Γιαννάκη/ Π. Μώρη, Ν. Καμπασελέ, Μ. Καρδαρά-Γκογκόρνα, Τ. Κώτση, Ε. Μπομπαντωνάκη, Μ. Ξανθόπουλου, Δ. Ορφανουδάκη, Μ. Παπαθανασόπουλου, Μ. Πράπα, Μ. Σαρρή, Η. Σίψα, Β. Σπανοπούλου, Χ. Σφακιανάκη, Α. Τσιλάβη, Λ. Χολέβα.

• Στην **Πάτρα**: Οι εκδόσεις Χαραμάδα παρουσιάζουν **ζωγραφικά έργα του Θεοδόση Τσαφώνια** για 4 μόνο ημέρες. Εγκαίνια: Δευτέρα, 23 Απρίλη, στις 8.00μμ (Ρήγα Φεραίου 168). Η έκθεση διαρκεί ως τις 26 Απριλίου, κάθε μέρα 5.00–10.00μμ.



ΕΡΓΟΤΑΞΗ



21η Απριλίου 1967, 40 χρόνια μετά

Ο «Σύνδεσμος Φυλακισθέντων και Εξορισθέντων Αντιστασιακών 1967 – 1974» οργάνωσε σειρά εκδηλώσεων που άρχισαν την Τρίτη 17 και συνεχίζονται έως την Κυριακή 22 Απριλίου στο Κέντρο Τεχνών του Δήμου Αθηναίων στο Πάρκο Ελευθερίας. Την Τρίτη ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εγκαινίασε έκθεση ντοκουμέντων από την Δικτατορία και την Αντίσταση που παραμένει ανοιχτή. Την Τετάρτη έγινε η παρουσίαση της νέας έκδοσης του βιβλίου του Γεώργιου-Αλέξανδρου Μαγκάκη *Γράμμα από τη φυλακή για τους Ευρωπαίους* και χθές Πέμπτη η παρουσίαση του βιβλίου του Περικλή Κοροβέση *Ανθρωποφύλακες*. Σήμερα Παρασκευή, στις 12 το μεσημέρι, παρουσιάζεται το τρίτομο βιβλίο του αντιπλοιάρχου Αντώνη Κακαρά *Οι Έλληνες στρατιωτικοί*. Αύριο, Σάββατο



21/4, και την Κυριακή 22/4 (10.30 – 15.30) θα πραγματοποιηθεί συμπόσιο. Το Σάββατο, στις 10.30 το πρωί, στορογγυλό τραπέζι με θέμα «Ο ξένος παράγοντας και η εμπλοκή του στην Ελλάδα: υπηρεσίες - μηχανισμοί - παρακράτος», ενώ στις 13.30 ακολουθεί

«Το μισό του ουρανού στην Αντίσταση», με εισηγήτριες γυναίκες που συμμετείχαν στον αντιδικτατορικό αγώνα. Την Κυριακή στις 10.30 το στορογγυλό τραπέζι έχει θέμα «Τα μηνύματα της αντιδικτατορικής Αντίστασης: η υπεράσπιση της λαϊκής κυριαρχίας τότε και σήμερα», ενώ στις 13.30 θα γίνει η παρουσίαση και η έναρξη λειτουργίας του έργου «Καταλογοποίηση, αρχειοθέτηση, ψηφιοποίηση και παρουσίαση μέσω ιστοσελίδας του διαδικτύου του ιστορικού αρχείου του Σ.Φ.Ε.Α. 1967–1974».

Τα Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας (ΑΣΚΙ) και το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (ΙΝΕ/ΕΙΕ) οργανώνουν «Έκθεση εικόνων και τεκμηρίων 1967–1974: Στιγμιότυπα της Αντίστασης» από τις συλλογές των ΑΣΚΙ στο αίθριο του ΕΙΕ (Βασ. Κωνσταντίνου 48) από τις 20–24 Απριλίου. Παράλληλα οργανώνουν και δύο επιστημονικές συναντήσεις στο αμφιθέατρο Λεωνίδα Ζέρβας του ΕΙΕ: Το Σάββατο 21 Απριλίου, ώρα 6.30μ.μ., με θέμα «Ερμηνευτικά Σχήματα για τη Δικτατορία». Χαιρετίζουν ο Σπ.Ι. Ασδραχάς και ο Π. Κιτρομηλίδης, συνομιλούν οι Ά. Ελεφάντης, Γ. Νοταράς, Σπ. Σακελλαρόπουλος, Γ. Σταθάκης, Κ. Τσουκαλάς. Τη Δευτέρα 23 Απριλίου, την ίδια ώρα, με θέμα «Οι επιπτώσεις της Δικτατορίας», συνομιλούν οι Ν. Αλιβιζάτος, Γ. Βούλγαρης, Τ. Καφετζής, Γ. Κουκουλές, Σ. Ριζάς, Δ. Χαραλάμπης. Συντονίζει ο Αντώνης Λιάκος.

Οι Κονδυλομόλυβδοι των Μολυβδοκονδύλων

Μεσημεράκι ήταν, φρικτό, αθηναϊκό, απριλιάτικο και η συλλογή ποιημάτων του Θ. Βούρου «Δικηγориζειν άνευ φιλοσοφείν», που προσεγειώθη πάνω στο γραφείο μας, μας ήρθε λουκούμι. Ο σταυλισμός αδεσπότην «δικηγориζόντων» ήταν πάντα ένα από τα πιο ευχάριστα αθλήματα. Σ' αυτές τις Αλκυονίδες της μέσης ηλικίας, όπου ο καθείς μας ζει σαν ένας νέος, αλλά με περισσότερο κόπο, κοιτάμε πίσω και βλέπομε με φρικίαση τον Μέλανα Δρυμό των συγγραφικών αμαρτημάτων στα οποία κατά καιρούς υποπέσαμε και συγχωρούμε όλους τους άλλους. Το Δέος του Λόγου ήταν πάντα το άγχος της γενιάς μας και βλέπομε τώρα πως περνάει και στις υπόλοιπες γενιές. Τότε τα λέγαμε με ρίμες, σωστές, μετρημένες. Τώρα οι νέοι μας (όσο νέος μπορεί να είναι ένας νέος που γράφει –συνήθως είναι ψυχικά σαν υπερήλικη μαϊμού) αναζητούν νέα εκφραστικά σχήματα.

Γράφαμε τότε: «Όλα το ίδιο μονότονα κι όλα στείρα το ίδιο/ Κι όλα το ίδιο ασήμαντα στο μικρό μας κρατίδιο/ Με τα γκρίζα νερά του/ Κι όμως μια υπερένταση τον καθένα μας πιάνει/ Σαν τον σκύλο που, μην έχοντας τίποτ' άλλο να κάνει/ Κυνηγάει την ουρά του...».

Και να σκεφτεί κανείς πως βρίσκονταν

τότε μερικοί καλοί χριστιανοί που τα φιλοξενούσαν όλα αυτά στα περιοδικά τους και μάλιστα μας πλήρωναν οι καημένοι, για να μας ενθαρρύνουν να συνθέσουμε και άλλους παρόμοιους αναμνηρυσμούς.

Τώρα ο Θ. Βούρος μονολογεί με τον δικό του τρόπο:

«Τι έκανες όλ' αυτά τα χρόνια; Αδιάφορα πράγματα... Δικηγориζω με απελπιστική μονοτονία. Εσύ;» Δεν ξέρω αν το «δικηγориζειν» είναι πιο σοφό από το λακωνίζειν, αλλά πάντως είναι πιο εκφραστικό.

Η ουσία είναι πως, όταν βλέπομε έναν νέο που γράφει, τον κοιτάμε περίπου με τον ίδιο θαυμαστικό οίκτο με τον οποίο αντικρύζει κανείς μια θαλερή (κι όμως μελλοθάνατη) τουλίπη. Ναι, είναι ωραία! Καλλιεπής στην χρωματική της ευδαιμονία. Μα έχει πλέον αποκοπεί από την γη που την τρέφει και η παράταση του βίου της βασίζεται στην ανανέωση του νερού του ανθοδοχείου από μία ρομαντική νοικοκυρά με ρόμπα κλαρωτή και πασουμάκια.

Κακά τα ψέματα. Όταν οι νέοι (και τρεις χειρότερα οι νέες) αρχίζουν να γράφουν, να ζωγραφίζουν, να τραγουδούν, πρέπει να γνωρίζουν πως έχουν προκαταβολικά χαραμίσει ένα μεγάλο

μέρος της φθαρτής μας ζωής.

Και με το σπίτι τους θα τσακωθούν στην αρχή και με τους μικρούς ή μεγάλους τους έρωτες αργότερα και με το συγγενολόι και με τ' αφεντικά. Όσοι μια ωραία πρωία (κάπου εκεί στα σαράντα) θα διαπιστώσουν πως όλα αυτά δεν ήταν παρά μια αέναη, σκληρή αμάχη με τον εαυτό τους, με τον οποίο θα αρχίσουν να σκέπτονται πως ήρθε η ώρα να συνάψουν κάποια ανακωχή.

Χρόνια τώρα προσπαθούσα να πείσω τον Νίκο Γκάτσο να γράψει ένα τραγούδι σαν τον περίφημο κείνο Γαλάτη του Τάκιτου, με το δισάκι του. Θα είχε τον τίτλο: «Οι Κονδυλομόλυβδοι των Μολυβδοκονδύλων» και θα προσπαθούσε ακριβώς να εκφράσει αυτό τον συνεχή παλινδρομισμό της ποιητικής μοναξιάς μας, ανάμεσα σ' ένα αύριο που χειρισθήκαμε σαν χθες και σαν ένα χθες που δεν θα ξαναυπάρξει για να το ξανασιχαθούμε...

Πρέπει να ενθαρρύνει άραγε κανείς τους νέους σε τέτοιους ψυχικούς κλυδωνισμούς;

Απελθέτωσαν τέτοιες ευθύνες.

Όσο πιο «νέος» βρίσκεται κανείς κοντά στους νέους, ο κόπος του να ζει σαν «νέος» γίνεται δυσβάστακτος, αρκεί να μην... δικηγориζει.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΙΔΑΣ

αρχι ΤΕΚΤΟ ΝΙΚΗ

Πασχαλινές νοσταλγίες

στη μνήμη του Νίκου Δεσύλλα

Το Πάσχα είναι η εποχή της νοσταλγίας, της αφόρητης, σιροπιαστής, χωρίς όρια νοσταλγίας. Για την απόλυτη δυσία προς τον συνάνθρωπο, κάτι που ξεπερνά κάθε είδους λογική, για την ορμητική επιστροφή της Άνοιξης, που σε συνδέει με παιδικές αναμνήσεις σε κατάφωτα χωράφια με μαργαρίτες και παπαρούνες, και από αυτά, απευθείας, στο νόημα του σκοταδιού. Αυτή η διάθεση όμως μπορεί εύκολα να εκτραπεί και προς την αρχιτεκτονική –γιατί όχι;



Αλλωστε, ποιος δεν θα ήθελε ενδόμυχα να μείνουμε στο αναμάλισμα των περασμένων, συζητώντας, με αρκετή δόση νοσταλγίας, για εκείνη την αθώα εποχή, όταν όλα ήταν πιο απλά και προβλέψιμα, τόσο βολικά «επαρχιακά» στον τόπο μας. Τότε που ήταν ακόμα λίγοι οι επαγγελματίες στον τόπο, κάτι σαν βιοτέχνες με τα μικρομάγαζά τους, και γνωρίζονταν μεταξύ τους, έβγαινε ο

καθένας στην πόρτα του μαγαζιού του και χαιρετούσε τον γείτονα. Όπως περιορισμένο ήταν και το μέγεθος της πελατείας, πόσοι έπαιρναν αρχιτέκτονα (!), και οι αντίστοιχες αναθέσεις έργων πάντα με την προσωνυμία «αναπτυξιακό». Τι υπέροχη εποχή, να πιστεύεις στο θαύμα που λέγεται Ελλάδα!

Την εποχή που για άλλους (τους πολυκατοικιατζήδες) έρεε ποτάμια το μέλι, ενώ για άλλους (τους άδολους ορα-

ματιστές) έμεναν τα ψίχουλα. Μια ειδυλλιακή εποχή όπου υπήρχε η πέρα από κάθε αμφισβήτηση «παλιά φρουρά», που σάρωνε τις δουλειές, υπήρχαν εκείνοι που ονειρεύονταν (στη σφαίρα της φαντασίας) το άπιαστο «ελληνικό χρώμα», αλλά και κάποιοι που αναζητούσαν έναν άλλο κόσμο στα μέτρα των ηρωικών μορφών της προπολεμικής επανάστασης, του μοντερνισμού –αυτοί ακόμα πιο φευγάτοι, γιατί ζητούσαν και κοινωνικές ανατροπές.

Ιδωμένο από απόσταση, εκείνο το γενικό σχήμα συνοψίζεται σε μια φράση: μικρή κοινωνία, μικρές ευκαιρίες και αποκλίσεις, άρα –συμπεραίνουμε σήμερα– μικρά και αμελητέα πάθη, τρικυμίες μέσα σ' ένα ποτήρι νερό. Ταξικές διαφορές υπήρχαν και βαρβάτες ανάμεσα στους αρχιτέκτονες, και γι' αυτό, αναφαίρετες, αδιαπραγμάτευτες. Η πίτα ήταν συγκριτικά μικρή, πρώτα έτρωγαν τα λιοντάρια και ό,τι απόμενε το μοιράζονταν τα περιθωριακά τσακάλια. Αν σήμερα έχουμε αναγάγει τις τότε διαφοροποιήσεις σε στιλιστικές επιλογές και σε διεφθαρμένες, από τον κοσμοπολιτισμό, ελίτ ή στην ακατανόητη επικράτηση αυτής ή εκείνης της φθοροποιού μόδας, ίσως να έχουμε αθέλητα εξωραΐσει εκείνη την απίστευτα πρωτόγονη, άρα αγνή και αθώα εποχή.

Μόνο που ξέρουμε πια πως ένα τέτοιο εξωραϊσμένο παρελθόν κατά βάθος κρύβει μια έντονη ανησυχία, μια αβεβαιότητα για το παρόν που ορισμένοι θεωρούν πως καλπάζει πολύ πιο γρήγορα απ' ό,τι θα έπρεπε. Η σκόπιμη αντιδιαστολή ανάμεσα σε ένα μυθικό παρελθόν και σε ένα εφιαλτικό (για πολλούς, άσχετα αν δεν το ομολογούν ανοιχτά) παρόν οδηγεί σε ένα αδιέξοδο: την αδυναμία να καθοριστεί το πότε ακριβώς άρχισαν να αλλάζουν τα πράγματα, να παίρνουν την κάτω βόλτα. Η απροσδιόριστη εκείνη χρονική στιγμή της βιβλικής καταστροφής –άραγε ήταν πριν τριάντα ή πριν δέκα μόλις χρόνια, με τη μεταπολίτευση ή με το πέρας στην παγκοσμιοποίηση;– ξεσκεπάζει το μέγεθος της απόκλισης, άρα και της συλλογικής παραπλάνησης.

Γιατί απλούστατα δεν υπήρξε ποτέ η «μεγάλη ανατροπή», το ξαφνικό ρήγμα, μέσα στο οποίο καταποντίστηκαν οι αρχές της καταξιωμένης αρχιτεκτο-

νικής παράδοσης, προκαλώντας μια αφόρητη ηθική κρίση. Η αλλαγή δεν ήρθε ξαφνικά αλλά πάντα υπήρχε, πάντα υπέφωσκε, κι αυτό που εισπράτουμε σήμερα δεν είναι τίποτα άλλο παρά η συσσωρευμένη δύναμη όλων των κυμάτων από τις ενδιάμεσες αλλαγές. Το διάγραμμα της αλλαγής, αν μπορούσε να στηθεί ένα τέτοιο αξιόπιστο αν και σχηματικό γράφημα, θα ήταν μια γραμμή μάλλον ακύμαντη, χωρίς ιδιαίτερες εξάρσεις ή χάσματα. Σε μια κατεξοχήν συντηρητική κοινωνία, με απίστευτες (ακόμα και για μας, που τα ζούμε από κοντά) αγκυλώσεις, ακόμα και μια άχρωμη φράση όπως «εφαρμογή στην πράξη» μπορεί να προκαλέσει από το τίποτα ένα τσουνάμι, αντλώντας από απροσμέτρητα αποθέματα αντίδρασης και υστερικής περιχαράκωσης, από όλες σχεδόν τις πλευρές. Όπως θα έλεγε ένας ποιητής: «Συζήτηση και διάλογος δεκτά αλλά τίποτα να μην σαλέψει μετά». Τα χορτάσαμε αυτά με το παραπάνω.

Αυτό, αν θέλετε, μπορούμε κάλλιστα να το βαφτίσουμε «Παράδοση» με κεφαλαίο Π. Στην αρχιτεκτονική, για παράδειγμα, ζούμε αυτή τη στιγμή, με αντεκδικητική μανία, την επιστροφή του κλασικισμού. Είναι το ζόμπι που εξαπολύθηκε ύστερα από αναγόρευση της νεοκλασικής αρχιτεκτονικής σε «εθνική» αρχιτεκτονική που πρέπει να μπει στα εικονίσματα και να την προσκυνάμε με γονυκλισίες νυχθημερόν. Σε ποιες ακρότητες μπορεί να φτάσει αυτή η ψευδής ταυτότητα δεν το χωρά ο νους του ανθρώπου· κι όμως, πόσες «επαναχρήσεις» παλιών κτισμάτων σήμερα έχουν κολλήσει στο Συμβούλιο Επικρατείας με το πρόσχημα της απόλυτης προστασίας, χάρη στις κινητοποιήσεις διαφόρων ζηλωτών!

Ναι, είναι παράδοξη η εποχή μας, αντιφατική και ζόρικη. Μια λύση είναι ο ισλαμικού τύπου φονταμενταλισμός, που άλλωστε έχει απλωθεί σε όλη τη Γη, ας μη γελιόμαστε. Η άλλη είναι η απόσυρση στη νοσταλγία –όπως αυτές τις όμορφες, ηλιόλουστες ανοιξιάτικες μέρες, αναπολώντας ένα ανύπαρκτο παρελθόν. Διαλέγετε και παίρνετε, ό,τι πάρετε με ένα ευρώ.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, «ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ ΜΟΥ» – ΘΕΑΤΡΟ ΜΟΥΣΟΥΡΗ

Θεατρο Επιτυχημένη αποτυχία

Ο Γιώργος Ηλιόπουλος αποτελεί μια σταθερή και ελπιδοφόρο δύναμη της νεοελληνικής δραματουργίας. Εργατικός, μετρημένος, χαμηλών τόνων, καταθέτει τον προβληματισμό του μέσα από έργα τρυφερά και εύστοχα, που ακουμπούν στο παρόν και την πραγματικότητα. Η γραφή του είναι άμεση, σύγχρονη, καταλυτική, με χιούμορ και ευαισθησία. Δεν κρύβεται πίσω από μεγαλεπήβολα ερωτήματα και επιτηδευμένους στοχαστικούς προβληματισμούς. Όλα του τα έργα έως σήμερα (ανάμεσά τους τα *Desperados*, *Το τέλος του καλοκαιριού*, *4 Ever*, *Μια ωραία και πιστευτή ιστορία*, *Στα σκοτεινά*) αποτελούν προσεκτικές απόπειρες ανάσυρσης της αλήθειας που κλείνεται στεγανά σε νεανικές ψυχές προσανατολισμένες σε επιβεβλημένα πρότυπα επιτυχίας και φορτωμένες με ευδύνες για αυτό που πρέπει να θεωρείται «ευτυχισμένη» ζωή.

Όμως, στα *Μυστικά της αποτυχίας μου*, παρόλο που το έργο συνιστά μια προσπάθεια αποδέσμευσης της συγκεντρωμένης ενέργειας και της αγωνίας της νεότερης γενιάς, το μέτρο και η προσεγγισμένη δοσολογία που χαρακτήριζαν έως τώρα τον συγγραφέα έχουν χαθεί. Στο σπονδυλωτό αυτό κείμενο, που παίζεται κάθε Δευτέρα και Τρίτη στο θέατρο Μουσούρη, παρουσιάζεται η ζωή ενός συνηθισμένου άνδρα, του Γιώργου Ραζέλου, από τη γέννησή του έως τη στιγμή που ο ίδιος γίνεται πατέρας. Καθώς ο ίδιος περνάει μια περίοδο κρίσης, η οποία τον φέρνει αντιμέτωπο με τον εαυτό του, με τις αποτυχίες του και με όλα όσα έχει «επιτύχει», προσπαθεί να αξιολογήσει την πορεία του, να ερμηνεύσει το κενό που νιώθει και να ιεραρχήσει τις προτεραιότητές του.

Σε αυτή τη φάση αυτο-αμφισβήτησης και αυστηρής αυτο-κριτικής, μια σειρά ερωτήματα αναζητούν απεγνωσμένα απαντήσεις: ποιος είναι πραγματικά, τι έχει καταφέρει, πόσο σημαντική είναι η δουλειά του, ποια θέση έχουν στη ζωή του οι γονείς, οι φίλοι, οι γυναίκες, ο έρωτας, πόσο σημαντικά είναι τα συναισθήματα, οι ιδεολογίες. Ο απολογισμός



αυτός είναι μια συνηθισμένη διαδικασία, στην οποία συχνά όλοι υποβαλλόμαστε. Ο συγγραφέας, αναλαμβάνοντας ο ίδιος τον ρόλο του πρωταγωνιστή, τονίζει την αυτοαναφορικότητα του έργου και τη στήριξή του σε προσωπικά βιώματα.

Τα *Μυστικά της αποτυχίας μου* είναι μια προσωπική κατάθεση που ταυτόχρονα επιθυμεί να προωθήσει και να προβάλει αντίστοιχες συναισθηματικές και βιωματικές καταστάσεις των θεατών. Και θα μπορούσε να το καταφέρει γιατί αντιμετωπίζει με πολύ χιούμορ τα «πρέπει» και τα «ειωθότα» της ζωής, όλα όσα είμαστε και αυτά που θα «πρέπει» να είμαστε, και

καυτηριάζει τις μυστικές συνταγές επιτυχίας που πρέπει να ακολουθήσει κανείς για να αριστεύσει στον αγωνιστικό στίβο της ζωής. Εντούτοις, ο τρόπος που ο συγγραφέας συλλέγει άκριτα όλα τα παραπάνω και τα προβάλλει στερείται δημιουργικής φαντασίας και δεν είναι ιδιαίτερα εύστοχος. Καταφεύγοντας αθέλητα, θέλω να πιστεύω, σε ατελείς και πρόχειρες λύσεις, που θυμίζουν τηλεοπτικές ευκολίες, όλα τα ερωτήματα στοιβάζονται φλύαρα το ένα μετά το άλλο, ενώ η επιτηδευμένη σκηνική αθωότητα λειτουργεί εκδικητικά για τις αρχικές προθέσεις του συγγραφέα. Μια προσεκτικότερη επιλογή και ένα αυστηρότερο δέσιμο της πλοκής θα βοηθούσαν το έργο να αναπνεύσει. Το ίδιο το κείμενο, με τη σατιρική του υπόσταση, τον αναδυόμενο αυτοσαρκασμό και την επιτακτικότητα μιας ταχύτατης εναλλαγής, υπαγορεύει ρυθμούς και τρόπους που δεν αξιοποιήθηκαν εύστοχα ούτε από τον συγγραφέα ούτε από τη σκηνοθέτρια.

Η Πέμυ Ζούνη είναι από τους ανθρώπους που έχουν πιστέψει στο έργο του Ηλιόπουλου και το έχουν υποστηρίξει. Αυτή είναι η δεύτερη σκηνοθεσία έργου του που υπογράφει (η πρώτη ήταν *Το τέλος του Καλοκαιριού* στο θέατρο της Άνοιξης), όμως παρά την αγάπη και την προσοχή που έδωσε στη σκηνοθεσία της δεν κατάφερε να ξεφύγει και αυτή από την υιοθέτηση εύκολων λύσεων. Ωστόσο, το τελικό αποτέλεσμα είναι μια ανάλαφρη, ιλαρή παράσταση που σχεδόν ανώδυνα ακουμπά σε όλες τις πληγές του σύγχρονου ανθρώπου.

Όλοι οι ηθοποιοί της παράστασης (Αιμιλία Βασιλακάκη, Δήμητρα Γρηζιώτη, Γιάννης Δρακόπουλος, Γιώργος Ηλιόπουλος, Έφη Καπάνταη, Τάσος Φραγκιάς), πολλοί από τους οποίους ήταν μαθητές της Ζούνη, παίζουν με κέφι και με ενθουσιασμό, εναλλάσσοντας τους ρόλους τους με δραστικότητα. Ιδιαίτερα θα ήθελα να αναφερθώ στον ίδιο τον Ηλιόπουλο, που βρίσκεται σε μια από τις καλύτερες στιγμές του υποκριτικά.

Τα σκηνικά και τα κοστούμια υπογράφει ο Γιώργος Ασημακόπουλος, τους φωτισμούς η Χριστίνα Θανάσουλα, τη μουσική επιμέλεια ο Πάνος Χρονόπουλος και την κίνηση η Φρόσω Κορρού.

ΕΙΡΗΝΗ Μ. ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

ΡΟΜΟΥΑΛΝΤ ΚΑΡΚΑΜΑΡ, ΜΙΧΑΕΛ ΦΑΡΙΝ, «Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΧΑΑΡΜΑΝ» – ΘΕΑΤΡΟ ΟΔΟΥ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ, Β' ΣΚΗΝΗ

Συντροφιά με τον Διάβολο

«Η τέχνη του κύριου Χάαρμαν», λέει το πρόγραμμα της μικρής σκηνής της Οδού Κεφαλληνίας, ανήκει στο είδος του «ψυχολογικού δράματος». Ανήκει, φαντάζομαι, γιατί προσπαθεί να αποτυπώσει και να επιδείξει όσα σκοτεινά, φρικώδη και εντελώς φυσικά συμβαίνουν στο μυαλό του πλέον απεχδούς εγκληματία του περασμένου αιώνα. Του Φριτς Χάαρμαν.



Στην πραγματικότητα δεν πρόκειται τόσο για ψυχολογικό δράμα όσο για μια δραματική στιγμή της ψυχολογικής επιστήμης. Το 1924, στην ακμή της ανόδου και στην προαναγγελία της παρακμής του γερμανικού μεσοπολέμου, μια υπόθεση συγγενών δολοφονιών συγκλονίζει το Ανόβερο. Η συλλογική μνήμη και η κοινή ευαισθησία ταραζεται από την αποκάλυψη των κατ' εξακολούθηση εγκλημάτων που έρχονται στο φως: ένας μικροέμπορος της πόλης ομολογεί πως σκότωσε, κομμάτιασε και εξαφάνισε στον ποταμό της πόλης ούτε λίγο ούτε πολύ 24 νέους άνδρες. Σχεδόν αυτόματα αυτό το φαινόμενο φρίκης θα λάβει τη θέση του στη λαϊκή φαντασία και λογοτεχνία. Θα στοιχειώσει τα όνειρα των μικρών παιδιών αλλά και τη

γαλήνια πραγματικότητα μιας κοινωνίας που οδεύει έκτοτε σταθερά προς το κακό.

Για να πούμε την αλήθεια, ο Χάαρμαν δεν ήταν απλά ένας δολοφόνος· εκπροσώπησε επάξια την παρουσία του κακού επί γης. Για πολλά χρόνια η μορφή του θα αποτελέσει το αρχέτυπο του αμοραλιστή δολοφόνου, του σατανικού εγκληματία που διαπράττει τις τερατουργίες του με την ψυχραιμία του έμπειρου καλλιτέχνη. Σε αυτά λοιπόν τα σκότη, όπου πρώτη εισήλθε η λαϊκή τέχνη για να περιπαίξει και να σκιάσει, προσπάθησε ύστερα να μπει η επιστήμη της ψυχολογίας.

Το έργο αποτελεί μια αληθινή ωδή προς την ερμητική επιστήμη της ψυχής, που αγωνίζεται στα 1924 να προσεγγίσει και να αναλύσει το φρικώδες.

Αν υπάρχει ένας πραγματικός ήρωας σε αυτό το δράμα δωματίου, αυτός δεν είναι άλλος από τον Δρα Ερνστ Σούλτσε, τον άνθρωπο που έχει αναλάβει την ψυχιατρική γνωμάτευση για την ευθύνη των πράξεων του Χάαρμαν. Αυτός, μαζί με έναν (εξίσου ηρωικό) στενογράφο, θα κλειστούν για έξι εβδομάδες με τον δολοφόνο, προσπαθώντας να δώσουν μορφή και γλώσσα στους επιφύλακτους τους. Απέναντί τους έχουν έναν κοινό άνθρωπο με μια παρά φύσιν λογική. Έναν καλλιτέχνη του σκότους και του κακού, που η σκέψη του υμνεί την ομορφιά καταστρέφοντάς την και δοξάζει την πληρότητα κομματιάζοντάς την. Ακόμα χειρότερα, έχουν απέναντί τους έναν άνθρωπο που μεταφέρει μια «πραγματική ηθική», μια «υποκειμενική πραγματικότητα» σωστού και λάθους. Μην κρίνουμε λοιπόν τον Χάαρμαν με τη δική μας ηθική· έχει τη δική του, και είναι μάλιστα απόλυτα ικανοποιημένος με αυτήν. Μην κρίνουμε σαν εκκεντρική τη λογική του, η λογική του έχει κάποια βάση: πρέπει να κομματιάσεις τα πτώματα, γιατί αλλιώς θα μυρίσουν... Και κυρίως μην πούμε πως

είναι μια διεστραμμένη ειδική περίπτωση: ο κόσμος μερικά χρόνια μετά θα γεμίσει από τη δική του ηθική, που θα στέλνει Εβραίους στα ικρίωματα και θα καίει τα σώματά τους. Γιατί αλλιώς θα μυρίσουν.

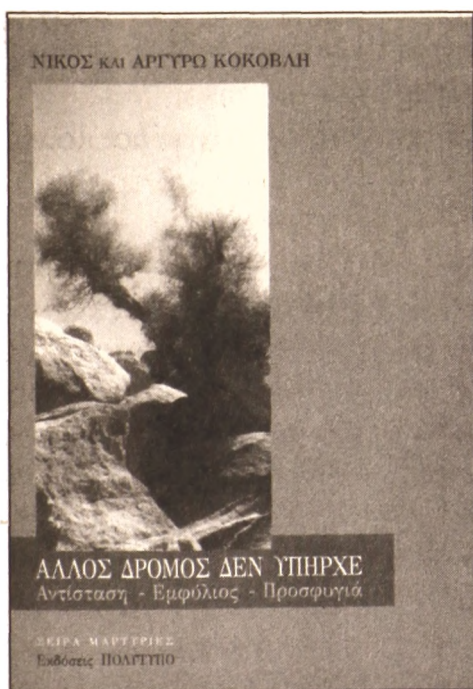
Στόχος της διδασκαλίας τέτοιων έργων είναι να προκληθεί στον θεατή η αίσθηση του ιλίγγου, όχι μόνο από την επίδειξη της φρίκης, αλλά από την θέα της γειτνίασής της με τα ανθρώπινα μέτρα. Η Μπέττυ Αρβανίτη δίδαξε το έργο ακολουθώντας τη ντοκουμενταριστική γραφή της κινηματογραφικής μεταφοράς του, εμβαπτίζοντάς το όμως στο περιβάλλον μιας τερατώδους απορίας. Είναι πράγματι αδύνατον να ερμηνεύσουμε την κλίση του Χάαρμαν προς τα κακό, τη συμφιλίωσή του, την έλλειψη τύψεων εκ μέρους του. Αδυνατούμε κυρίως να καταλάβουμε γιατί δεν είναι ένας «κανονικός τρελός», από εκείνους τους τρελούς που έχουμε μάθει και συνηθίσει να προσπερνούμε.

Βέβαια αυτοί είναι ρόλοι που περιμένει ένας ηθοποιός για να δείξει τις δυνατότητές του. Το θέμα εδώ είναι να

παρουσιάσεις τον Χάαρμαν χωρίς να τον έχεις κρίνει από πριν και καταδικάσει. Ο Χρήστος Στέργιογλου ερμήνευσε έναν τέτοιο Χάαρμαν, καθαρό από κάθε ερμηνεία, που πάει να πει απέδωσε μια μορφή ανθρώπινη, που ακουμπά στην απορία και στον θαυμασμό μας, στην απέχθεια αλλά και στην κρυφή μας περιέργεια προς το κτήνος. Ο Χάαρμαν του θα στέκεται μέσα μας για καιρό, στην ώρα την κατάβασής του προς μια κόλαση που μοιάζει τώρα πολύ ανθρώπινη για τον δεχθεί. Ο Γιάννης Ροζάκης ερμήνευσε θαυμάσια τον γιατρό που αγωνίζεται να κρατηθεί από την επιστήμη του για να μην ουρλιάξει από τη φρίκη. Βρίσκεται μόνος του μέσα στο ψυχρό σκοτάδι χωρίς οδηγό άλλον από την απόφασή του να συνομιλήσει με τους φόβους του. Τέλος, ο στενογράφος Άκης Λύρης υπενθυμίζει με την παρουσία του τα εγκλήματα του Χάαρμαν, αποτελεί τον σιωπηλό μάρτυρα της δράσης του στον κόσμο. Θαυμάσια δραματουργική ιδέα εν πρώτοις, και πολύ όμορφα εκτελεσμένη στην πράξη.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κ Υ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Ε Ι



Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:

ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ

Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι.

Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη. Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με τη δεκαεξάχρονη παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών Ορέων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας, Αυστρίας και Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14 χρόνια.

Μια απίστευτη σε δραματικά γεγονότα ανθρώπινη ιστορία που πρέπει να γνωρίζει κάθε πολίτης.

Ένα μάθημα εγκαρτέρησης και ανθρωπιάς.

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21

τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107, e-mail: chrapou@otenet.gr

Οκτώ γράμματα (1963–1965) του Αντρέα Φραγκιά στον Δημήτρη Χατζή

του Νίκου Γουλανδρή

Από την αλληλογραφία Αντρέα Φραγκιά – Δημήτρη Χατζή έχουν διασωθεί δέκα γράμματα –όλα του Αντρέα Φραγκιά προς τον Δημήτρη Χατζή– τα οκτώ που δημοσιεύονται εδώ και δύο μεταγενέστερα (από Αθήνα, 10.5.66 και 9.12.66), δημοσιευμένα νωρίτερα. Τα γράμματα του Δημήτρη Χατζή στον Αντρέα Φραγκιά, χάθηκαν μέσα στη δικτατορία 1967–1974. Το υλικό που δημοσιεύεται εδώ προέρχεται από τη συλλογή Δημήτρη Χατζή της Εθνικής βιβλιοθήκης Ουγγαρίας.

[Αθήνα] Τρίτη 26 Φεβρουαρίου 63
[στο περιθώριο:] Το βιβλίο στο στέλνω
ξεχωριστά σε έντυπο-expres

Αγαπητέ μου Τάκη

Σήμερα είμαι πολύ χαρούμενος που μπορώ, επί τέλους να σου στείλω έτοιμο το βιβλίο¹. Πριν από λίγο πήρα το τελευταίο τυπογραφικό κι έτσι μπορώ να σου γράψω. Ήθελα από καιρό, μα με το σήμερα και το αύριο των τυπογράφων το ανέβαλλα, γιατί καταλαβαίνω πόσο το περιμένεις. Θα απηύδης περιμένοντας κι ίσως να βαρέθηκες. Η στοιχειοθεσία είχε τελειώσει από τα μισά του Γενάρη κι έπρεπε το βιβλίο να είναι έτοιμο από τότε. Άργησε το πιεστήριο.

Καλορρίζικο λοιπόν και γρήγορα το επόμενο. Γιατί είναι ένα απόκτημα και μια μεγάλη χαρά κάθε βιβλίο σου.

Δεν ξέρω αν θα σε ικανοποιήσει η δουλειά και πόσα λάθη θα βρεις. Συγχώρεσέ μου τα, δε μείνανε από αδιαφορία, μα από αδυναμία. Σημείωσέ τα και γράψε μου γιατί δεν θα ησυχάσω. Είναι μια δουλειά που πάντοτε τη φοβάμαι. Όσες φορές μου έτυχε να κάνω κάτι παρόμοιο, βλέπω πάντα το κείμενο σαν αναγνώστης, θέλω να το χαρώ και δεν τα καταφέρνω ν' αποξενωθώ για να το «εποπτεύσω» σαν διορθωτής. Η κατάσταση επιδεινείται όσο περισσότερο ταυτίζομαι συναισθηματικά με

το κείμενο. Γι' αυτό κι η χαρά μου που τώρα είναι έτοιμο, μια συγκίνηση σαν νάταν δικό μου.

Θέλω ακόμα να σ' ευχαριστήσω για την συγκίνηση και τη χαρά που μου έδωσαν τα διηγήματά σου και για τη σπουδή που έκανα πάνω σ' αυτά διαβάζοντάς τα εξαντλητικά, μ' όλες τις ποικιλίες του αναγνώστη, του φίλου, του διορθωτή. Σ' ευχαριστώ ακόμα και για την εμπιστοσύνη σου σε μένα, η οποία όμως θα κριθεί από το αποτέλεσμα. Γι' αυτό σε παρακαλώ να μου το γνωρίσεις. Σ' αρέσει, στ' αλήθεια, έτσι που έγινε;

Όπως σου έγραψα², το εξώφυλλο θα το σχεδιάσει ο ζωγράφος Τάσος Χατζής³. Δεν το είδα ακόμα, αλλά σ' αυτό το στάδιο δε μου πέφτει λόγος.

Οι εδώ φίλοι σου περιμένουν και το επόμενο βιβλίο σου. Και πρέπει να ξέρεις πως έχεις πολλούς που σε αγαπούν. Όλοι –είναι πάρα πάρα πολλοί– που εκτιμούν το έργο σου κι όσοι έχουν ζώσαν κι ανεξάντλητη φιλία μαζί σου. Πολλές φορές σκέφτομαι πως είναι σα να μη λείπεις, πως βρίσκεσαι μόνο λίγο πιο μακριά από τους άλλους. Γιατί, –ως ένα σημείο– οι αποστάσεις κι εδώ γίνονται συχνά πάρα πολύ μεγάλες.

Το διήγημα που μετέδωσε το ραδιόφωνο ήταν η *Φυρονεριά*⁴, το φθινόπωρο, χωρίς κανένα σχόλιο για τον συγ-



Το τέλος της μικρής μας πόλης, έκδοση Επιθεώρηση Τέχνης, Αθήνα, 1963, το εξώφυλλο σχεδίασε ο ζωγράφος Τάσος Χατζής.

γραφέα.

Παραξενεύτηκα όταν στο τελευταίο γράμμα⁵ σου λες ότι διστάζεις να γράψεις κτλ. Πίστεψέ με ότι μόνο χαρά προσφέρεις. Και πρέπει πάλι να σ' ευχαριστήσω για την συνομιλία που μου χάρισες. Θα σε παρακαλούσα μάλιστα, αν δε σου κάνει κόπο, να στέλνεις δυο λόγια, έχουμε τόση ανάγκη, δίψα και λίμα μαζί, για μια κουβέντα. Και για οτιδήποτε νομίζεις πως μπορώ να σε εξυπηρετήσω, για το βιβλίο ή για κάθε τι άλλο, γράψε μου μ' ανοιχτή καρδιά. Εδώ νιώθει κανείς τόση παγωμένη σιωπή γύρω του, έτσι που ένα γράμμα γίνεται γεγονός.

Θα ήθελα να σου πω πολλά, μα βιάζο-

μαι να σου ταχυδρομήσω το βιβλίο. Αν και συ –όπως λες⁶– είσαι έτοιμος να αποστρέψεις το βλέμμα σου απ' αυτό, η *Μικρή μας Πόλη* είναι ένα πλήρες έργο, ένας χώρος ολόκληρος, μια ζωή κι ένα ύφος, που δεν δίνει μόνο μια εικόνα, μα γίνεται το ίδιο το αντικείμενο. Είναι δική μας η *Μικρή μας Πόλη*, ζούμε σ' αυτήν, είμαστε πολίτες της και την φέρνουμε μέσα μας σαν κλίμα και σαν ουσία. Εσύ πολύ σωστά κάνεις ν' αποστρέψεις το βλέμμα σου, γιατί, αφού έδωσες ένα υψηλό μάθημα ευπρέπειας νεοελληνικού λόγου, αφήνεις τους άλλους να δουν πάρα πολλά μέσα σ' αυτήν στον εαυτό τους. Εσύ έχεις τόσα ακόμα να μας πεις που μπορείς ν' αντιπερνάς την κατακτημένη περιοχή χωρίς καν ν' αναλογιστείς πόσο σου στοίχισε. Κι αν στεναχωριέσαι –όπως λες– για την δαπάνη των αποθεματικών σου αυτό γίνεται σίγουρα γιατί σκοπεύεις σε ψηλότερο στόχο. Το ανεξάντλητο απόθεμα της ψυχής σου, Τάκη μου, ούτε ξοδεύεται, ούτε φθείρεται, απλώς ανανεώνεται σε καινούργια ποιότητα.

Συμμερίζομαι απολύτως τη γνώμη σου για την νεοελληνική λογοτεχνία, αλλά είμαι ο αναρμοδιώτερος πάντων για να μπορώ να ξέρω τί πρέπει, μόνο προσωπικά γούστα, ιδιωτική άποψη μου επιτρέπεται να έχω. Ακόμα στην αναζήτηση βρίσκομαι, σε δοκιμές και σ' ατέλειωτες πρόβες. Δεν ξέρω να είναι και τίποτ' άλλο όλη αυτή η διαδικασία. Καθένας πράττει το κατά δύναμη. Τα περαιτέρω επαφίενται στους λογίους.

Θα ήθελα πολύ να σε παρακαλέσω, χωρίς αυτό να σου κάνει κόπο ή να σε βάλει σε μπελάδες να μου έγραφες αν υπήρξε καμιά –ευμενής ή δυσμενής– αντίδραση από τους *Ανθρώπους και Σπίτια* στα γερμανικά. Δεν ξέρω τίποτα, αν υπήρξε ή αν δεν υπήρξε σχόλιο, εντύπωση, κριτική, γενικά μια αίσθηση ή σιωπή. Αν σχετίζεσαι με τους εκδότες, μάθε ακόμα αν έκλεισε, αν τελείωσε δηλαδή, ο λογαριασμός. Μέχρι πέρσι την πρωτοχρονιά, του '62, έπαιρνα ανά εξάμηνο περίπου κάποιο παραδάκι, έκτοτε όμως τίποτα. Μήπως έληξε; Σε ζάλισα όμως.

Ανυπομονώ να πάρω γράμμα σου με τις εντυπώσεις σου από τη *Μικρή μας*

Πόλη. Και πάλι σου σφίγγω το χέρι και σ' ευχαριστώ. Έχεις πολλούς χαιρετισμούς από τη γυναίκα μου.

Μ' όλη μου την αγάπη,
Αντρέας

Kufstein 10.7.63

[Με το χέρι του Δ.Χ.:] απάντησα
18.7.1963

Αγαπητέ μου Τάκη, γειά σου.

Απροσδόκητα βρέθηκα έξω από τα τείχη της Ελλάδας και αισθάνομαι την ανάγκη να σου γράψω. Για μένα είσαι πάντοτε ένας αγαπητός φίλος και χάρουμαι βαθύτατα κάθε φορά που μπορούμε ν' αλλάξουμε δυο λόγια. Από τον Γενάρη, πριν από την κυκλοφορία του βιβλίου σου, δεν είχα γράμμα σου και σ' ένα δικό μου' δεν πήρα απάντηση. Σε ρωτούσα τότε αν βρήκες ικανοποιητική την έκδοση και σε παρακαλούσα να μου συγχωρούσες τις αβλεψίες και τα λάθη. Ακόμη με κατέχει η ανησυχία μήπως και δε σ' ευχαρίστησε η φροντίδα, μήπως και δεν ανταποκρίθηκα στην εμπιστοσύνη σου. Και με την ευκαρία τούτη πρέπει να σου επαναλάβω πόσο σ' ευχαριστώ για την μεγάλη χαρά που μούδωσε το προσεχτικό διάβασμα της *Μικρής μας πόλης*. Γιατί πέρα από την αισθητική απόλαυση –που την χάρηκα με τ' αλλεπάλληλα διαβάσματα– το βιβλίο σου ήταν για μένα ένα υψηλό δίδαγμα, μια σπουδή και μια μελέτη ύφους σ' ένα κείμενο απόλυτης καθαρότητας και ευπρέπειας λόγου. Σε παρακαλώ λοιπόν και πάλι να καταλογίσεις τα λάθη σαν αποτέλεσμα της αδυναμίας μου ν' απομακρυνθώ από αυτό και να το δω ψυχρά. Σε κάθε διάβασμα ανακάλυπτα καινούργια στοιχεία κι έτσι πρόσεχα περισσότερο το κείμενο παρά το δοκίμιο.

Ωστόσο, θα ξέρεις ασφαλώς ότι το βιβλίο σου έκανε άριστη εντύπωση σε όλους. Λίγες μέρες πριν φύγω επρόκειτο να δημοσιευθεί μια κριτική στην *Μεσημβρινή* (πρέπει να μπήκε την Παρασκευή 5.7. ή την επόμενη Παρασκευή)⁸. Μήπως την είδες; Τελευταία μάλιστα στις αθηναϊκές εφημερίδες είχαν αρχίσει συζητήσεις για την σύγχρονη λογοτεχνία με συνεντεύξεις, γνώμες, άρθρα κτλ. Το όνομά σου αναφερόταν ανελλιπώς στους 5–6 μετα-

πολεμικούς συγγραφείς που υπάρχουν στην Ελλάδα. Έμαθα από το περιοδικό⁹ ότι κάποιος ενδιαφέρθηκε να κάνει σενάριο την *Διαθήκη του καθηγητή*. Έγινε θαρρώ λόγος και για κάποια ανθολογία στα γαλλικά που θα είχε δικό σου διήγημα (ο Μιραμπέλ;). Από όσο μπορώ να ξέρω η απήχηση από το βιβλίο σου ήταν ευμενέστατη και ευρύτατη. Αυτό θα το καταλάβαινες καλύτερα αν ήξερες περισσότερα από το ασφυκτικό κλίμα που επικρατεί στον τόπο μας. Τούτο όμως είναι μια άλλη και πολύ μεγάλη ιστορία που δεν τελειώνει σ' ένα γράμμα.

Ήθελα από καιρό να σου γράψω μα έμαθα πως έφυγες από το Βερολίνο και την καινούργια σου διεύθυνση την πήρα τηλεφωνικώς από τον Γιάννη [Ρίτσο] την ημέρα που έφευγα. Πώς τα περνάς τώρα, προσαρμόστηκες στον καινούργιο χώρο; Έγραψες, γράφεις τίποτα καινούργιο; Πότε θα στείλεις την καινούργια σειρά; Ελπίζω και εύχομαι να ξαναβρήκες το κέφι σου και την διάθεσή σου, γιατί, απ' ό,τι κατάλαβα, θα πέρασες τελευταία πολλές δυσκολίες και στεναχώριες. Ο καινούργιος τόπος σε βοήθησε να ελευθερωθούν οι θησαυροί που συσσωρεύονται μέσα σου; Γιατί εσύ το ξέρεις καλύτερα απ' τον καθένα, κι ούτε χρειάζεται να στο θυμίζουν οι άλλοι, πόσο αξίζουν οι απεριόριστες δυνάμεις και τ' ανεξάντλητα αποθέματα της ψυχής σου. Μα γιατί τάχα στα λέω όλ' αυτά;

Όσο για μένα; Βρίσκομαι σ' αυτή την απροσδόκητη έξοδο με τη γυναίκα μου και τις δυο μου κόρες. Θα γνωρίζεις ότι έχω και δύο θυγάτριά. Το ταξίδι αυτό –συνδυασμός δουλειάς και αναψυχής– θα κρατήσει καθώς υπολογίζω ένα ή ενάμιση μήνα ακόμα και ο χρόνος αυτός θα διαρρεύσει εν Αυστρία με μια-δυο μικρές μετακινήσεις στην Γερμανία, ως το Μόναχο. Γι' αυτό, αν θέλεις γράψε μου δυο λόγια στο Poste Restante του Salzburg, όπου θα είναι το μόνιμο στέκι μου. Γράψε μου ακόμη, αν έχεις, κανένα τηλέφωνο να σε πάρω από εκεί ή από τη Βιέννη αν βρεθώ κατά κει. Θα χαρώ πολύ αν μπορέσουμε να κουβεντιάσουμε για λίγα λεπτά.

Γειά χαρά. Με πολλή αγάπη
Αντρέας

Υ.Γ. Ταχυδρομώ το γράμμα από το Prien, μια μικρή πόλη στην Νότιο Βαυαρία, στις όχθες της Chiemsee μιας λίμνης που είναι σωστή θάλασσα.

Salzburg 2.8.63

Αγαπημένε μου Τάκη. Γειά χαρά!

Έλειπα για λίγες μέρες από δω και γυρίζοντας βρήκα το γράμμα¹⁰ σου. Η χαρά μου μέγιστη και βαθύτατη. Μια ειλικρινής και θερμή συνομιλία είναι πολύτιμη. Για μένα κάτι περισσότερο, έχω μουρλαθεί στη μοναξιά. Ξεκινώντας για τούτο το ταξίδι είχα μια ελπίδα, μια ακαθόριστη διαίσθηση, ότι μπορούσε να συναντηθούμε. Και να που εσύ κάνεις αυτή την τόσο γενναίο-όδωρη πρόσκληση! Σ' ευχαριστούμε όλοι από καρδιάς. Το θέλουμε πάρα πολύ και ζήσαμε τη χαρά –σαν όνειρο– αυτού του αναπάντεχου δώρου. Το νιώθω σαν ανάγκη να σε δω κι έχουμε να πούμε τόσα πολλά. Μα πώς να έρθω; Το διαβατήριό μου είναι μόνο για την Δυτική Ευρώπη και μου το δώσανε με χίλια ζόρια. Δεινοπάθησα ώσπου να ξεκολλήσω. Αν διαβώ τα σύνορα και το παραβιάσω –για μια ώρα ή για ένα μήνα– θάχω μπλεξίματα και ιστορίες. Δεν ξέρω πάλι τί είδους βίζες χρειάζονται και πόσες στάμπες θαβάλουν. Αν μπορείς να μάθεις γράψε μου. Γι' αυτό, επειδή φαίνεται δύσκολο να σου κουβαληθούμε σύσσωμος ο μικρός μας λόχος, υπάρχει η εξής μέση λύση: Μπορείς να έρθεις ως την Βιέννη να συναντηθούμε εκεί; Θα ήταν μια ιδανική λύση. Θα με καταλαβαίνεις, δε θέλω νάχω τραβήγματα γυρίζοντας. Άλλο να πάρεις κανονικό πασαπόρτι με θεώρηση στα ίσια κι άλλο να σου βρουν ότι «υπεισλήθες». Το θεωρούν ότι τους κοροϊδεύεις κι ύστερα άντε ξεμπερδεύε. Αν η Βιέννη σου είναι εύκολη θάταν μια λαμπρή ευκαιρία να κάνουμε παρέα όσες μέρες μπορείς. Γράψε μου το συντομώτερο αν γίνεται και πότε λογαριάζεις. Και πάλι σ' ευχαριστώ για την πρόσκληση και να με συγχωρείς που απαντώ με μια αντιπρόσκληση. Κι αν έχεις δουλειές και δεν μπορείς να λείψεις, κοίταξε να τα καταφέρεις έστω για ένα Σαββατοκύριακο. Γίνεται λοιπόν;

Σ' ευχαριστώ και για την καλή είδηση ότι η Νίνα Ποτζέμσκαγια μεταφράζει την *Καγκελόπορτα*. Αν της γράψεις στείλε της τους χαιρετισμούς και τις ευχαριστίες μου.

Πριν από λίγες μέρες πήρα εδώ, από την Αθήνα, ένα συμβόλαιο από το «Bureau Hongrois pour la protection des droits d'auteur», για μια μετάφραση του *Άνθρωποι και Σπίτια* στα ουγγρικά από τον οίκο «Kossuth». Το απέστειλα αμέσως «δεόντως υπογεγραμμένο». Ξέρεις εσύ τίποτα επ' αυτού;

Πώς πάει η δουλειά σου με το βιβλίο¹¹ του ποιητή; Όστε ξέρεις τόσο καλά ουγγαρέζικα! Θα χαρεί πολύ ο Γιάννης [Ρίτσος] που κάτι δικό του περνάει από τα χέρια σου, γιατί και σ' αγαπάει και σ' εκτιμάει πάρα πολύ. Αυτό άλλωστε θα το ξέρεις. Τελευταία μου μιλούσε πολύ για τον *Άη Γιώργη*¹² σου και γενικά για το έργο σου. Εγώ όμως στεναχωρήθηκα όταν είδα ότι τα πτωχά μου λόγια για το βιβλίο σου τα θεώρησες ως υποκινηθέντα έξωθεν. Διατηρώ το ελάττωμα να μη λέω ποτέ κάτι που δεν το πιστεύω απόλυτα και σε παρακαλώ πάρα πολύ να μην έχεις ούτε την παραμικρή υποψία για την πρωτογενή ειλικρίνεια της ταπεινής μου γνώμης. Εξ άλλου είμαι βέβαιος ότι ουδεμίαν χροίαν ενθαρρύνσεως έχεις. Όσο για την «κρίση»¹³ που διέγινωσεν ο ποιητής, δέξου την όπως είναι. Το βέβαιο αποτέλεσμα της θα είναι το προσεχές –και να το θυμάσαι, εξαίρετο– βιβλίο σου. Σ' αυτά τα πράγματα δεν χρειάζονται ούτε συμβουλές, ούτε προτροπές, διαπιστώσεις και τα τοιαύτα. Γεννιώνται και μετασχηματίζονται μόνα τους, θεριεύουν και υποχωρούν για να ξανάρθουν ίσως εντονότερα. Η συνειδήσή μας γι' αυτές τις ποικίλες κρίσεις ίσως να είναι η αληθινή βιογραφία μας γιατί ασφαλώς δεν θα θυμάσαι καμιά περίοδο της ζωής σου που να μην είχε την «κρίση» της. Το καλύτερο είναι να την παραδεχτούμε χωρίς φόβο και πανικό. Αυτά μη θαρρείς ότι σου τα λέω με το ύφος γελοίου δασκάλου. Οι ανόητες ψυχολογίες της ρετσέτας, οι τυποποιημένες λύσεις δεν είναι λύσεις. Λύση δε θα πει λήξη, σημαίνει διερεύνηση. Και οι κρίσεις αυτές είναι οι μεγάλες, ως τον πάτο, διερευνη-

σεις του εαυτού μας, του χώρου και του χρόνου μας. Αυτά όλα σου τα λέω γιατί τον τελευταίο καιρό γίνεται ισχυρότερο ένα αίσθημα ασφυξίας που με κατέχει. Ένας πνιγμός που σου κόβει την αναπνοή. Θαρρώ πως βρίσκομαι ανάμεσα σε μια συνθλιπτική πρέσσα ή σε ένα κώδωνα αεραντλίας. Αυτή η ασφυξία κρατάει χρόνια τώρα. Είναι κάτι σταθερό και μόνιμο. Ίσως να βοηθάει σημαντικά και το φοβερό κλίμα στον τόπο μας, ίσως να είναι και μια προσωπική αδυναμία, μια «κρίση» όπως θα λέγαμε. Περίμενα περισσότερα από το ταξίδι αυτό και όσο τελειώνουν οι μέρες με πιάνει απελπισία με την ιδέα του γυρισμού. Ίσως να βρίσκομαι σ' ένα αντίποδα από τις δικές σου σκέψεις, αλλά με πιάνει ρίγος όταν βλέπω στον χάρτη την σιδηροδρομική γραμμή που οδηγεί προς Νότον. Αν τα καταφέρεις νάρθεις ως την Βιέννη, θάταν μια μεγάλη χαρά για μένα. Στις 25 ή 26 Αυγούστου θα πάρουμε, από δω ή από εκεί το τραίνο της επιστροφής.

Εδώ βρέθηκα χάρις σ' ένα συνδυασμό δουλειάς και άδειας. Είχα χρόνια πολλά –δηλαδή ποτέ– να έχω ένα μήνα στη διάθεσή μου. Ταίριασα λοιπόν να στείλω δυο-τρία κομμάτια στην Αθήνα από το Φεστιβάλ του Σάλτσμπουργκ και να κάνω μια έρευνα για τους Έλληνες εργάτες και φοιτητές στην Γερμανία. Ακόμα βέβαια δεν [την] έχω γράψει. Χαζεύω όπως πάντα αδιόρθωτα. Εδώ έχει φιέστες. Άκουσα δύο κοντσέρτα του Μότσαρτ σε γενική δοκιμή και τσαμπατσίδικα! Δεν ξέρω πώς θα περάσει ο υπόλοιπος καιρός, αλλά θα βρίσκομαι εν αναμονή της καλής ειδήσεως για να πιούμε παρέα ένα καφέ στην Βιέννη.

Από τη γυναίκα μου έχεις πολλούς χαιρετισμούς. Σε ξέρει από τα βιβλία σου και από την δική μου προφορική παράδοση.

Γειά χαρά, μ' όλη μου την αγάπη
Αντρέας

[στο περιθώριο:] Γράψε μου στην εξής διεύθυνση:

Gasthaus «Zum Guten Hirten»
(Für Andreas Frangias)
Bahnhofstrasse 1 – Salzburg

[Ρουμανία;¹⁴] Πέμπτη 5.XI.64
Αδελφέ μου

Δεν σου έγραψα τόσες μέρες γιατί υπολόγιζα πως θάφευγα γρηγορότερα. Αναβολή από μέρα σε μέρα. Ξεκινάω επί τέλους αύριο και θα σου γράψω αμέσως μόλις φτάσω. Σας νοστάλησα όλους πάρα πολύ. Μετρώ τις μέρες ώσπου θα ξαναβρεθούμε.

Σε παρακαλώ πολύ στείλε το εσώκλειστον στον προορισμό του. Πήρες κανένα γράμμα από την Αθήνα; Καθώς έμαθα, ο φίλος μας ο Γιώργης¹⁵ έφυγε για κάτω, να παρακολουθήσει την πρεμιέρα της ταινίας του.

Χαιρετισμούς και φιλιά (πού αλλού;) στο ζεύγος των γιγάντων, εάν τύχει και περάσεις. Και στην Έρζη.

Σε γλυκοασπάζομαι
Αντρέας

[Μόσχα] Τετάρτη 13.XI.64
Αγαπημένε μου Τάκη

Πολλά φιλιά και νοσταλγία. Σου έστειλα μια κάρτα με κάποιο φίλο σου του εκδοτικού Europa. Την έλαβες; Λογαριάζω να φτάσω εκεί Κυριακή ή Δευτέρα 17 ή 18 Νοεμβρ. Θα σου τηλεγραφήσω πότε ακριβώς.

Είμαστε μαζί με την Νίνα [Ποτζέμσκαγια] (έχει τύψεις που δεν σου απάντησε) και με την Τατιάνα [Κακούρινα (:)] (μεταφράστριά σου) που σου στέλνουν κι οι δυο πολλά χαιρετίσματα.

Τα δέοντα στους Μακρήδες

Φιλιά
Αντρέας

[στο περιθώριο:] Στείλε το άλλο στον προορισμό του.

Αθήνα 12.XII.64

Αδελφέ μου Τάκη

Πρέπει ν' αρχίσω από μία βαθύτατη αίτηση συγνώμης γιατί ενώ είμαι 15 μέρες εδώ, ο απουσιάζων –ο ανύπαρκτος θα πεις– ή ο μονίμως σχολάζων εγκέφαλός μου δεν πρόσταξε το ξερό μου το χέρι να λάβει την ξυλοσχιστική γραφίδα του και να σου στείλει δυό λόγια. Υποκρισίες, γάιδαρε, ελεεινέ, πανάθλια, ουτιδανέ, θα φωνάζεις και δεν έχω να σου απαντήσω τίποτα. Πλην όμως, ο oligοβαρής απουσιάζων εγκέφαλός μου και η καρδιά μου ευρίσκο-



Βουδαπέστη 1964. Όρδιοι: Αντρέας Φραγκιάς, Θωμάς Δρίτσος. Καθιστοί: Δημήτρης Χατζής, Ζιζή Μακρή, Αφροδίτη Μανιάτη.

νται μονίμως πλησίον σας, η δε ευτελής μου ύπαρξις περιδινίζεται ενταύθα ως σβούρα, κλωτσοσκούφιον κτλ. Από τις πρώτες μέρες έπεσα σ' ένα κυκεώνα τρεχαλητών, σκληρής εργασίας, θορυβώδους αλλοφροσύνης, αηδούς πρακτικισμού και γελοίας πολυπραγμοσύνης, έτσι ώστε έχασα τα πασκάλια μου, μου πήρε ο διάβολος τα περπελένια (:), περιέπεσα εις πλήρη και οριστική αποβλάκωση, χειρότεραν της συνήθους. Ακόμα νομίζω ότι έφτασα μόλις πριν από δυο λεπτά και οι βαλίτσες μου παραμένουν δεμένες στην εξώθυρα. Ανθίσταμαι να πιστέψω ότι έληξαν οι ωραιές εκείνες ημέρες και νύκτες των μέχρι πρωίας περιπάτων μας και συνεχίζω, εις μονόλογον πλέον, τας βιαίως διακοπείσας συνομιλίας μας περί πάντων και άλλων τινών, που τελικά αθροίζονται σε ένα και μόνον. Οι μέρες που βρέθηκα μαζί σας δεν ήταν ένα ταξίδι, αλλά ένα πυκνό κομμάτι ζωής από τα πιο μεστά και ουσιαστικά που έχει διέλθει ο πτωχός μου βίος. Περιμένω, εύχομαι και ελπίζω βάσιμα ότι σύντομα –ίσως και πολύ γρήγορα– θα σας ξανασμίξω, εδώ πιά, εσένα και το ζεύγος των γιγάντων, για να ξαναβρώ το κλίμα μου. Γιατί εδώ άρχισα πάλι να νιώθω σαν απόδημος¹⁶.

Σου γράφω, Σάββατο πρωί, στο γραφείο της εφημερίδας σε μια ανάπαυλα. Για τα διάφορα ζητήματα, που έχω σημειώσει, θα σε ενημερώσω λεπτομερώς σε άλλο γράμμα αύριο ή μεθαύ-

ριο. Ελπίζω αυτή τη φορά να είμαι συνεπής. Θυμάσαι εκείνη την νόσον που πλήττει τους oligοφρενείς όταν δεν μπορούν να αλλάξουν κατάσταση; Εξ άλλου αισθάνομαι πιεστική την ανάγκη να κουβεντιάσω μαζί σου. Γειά χαρά λοιπόν γι' αύριο. Πρέπει να συνεχίσω το κομμάτι γιατί το περιμένουν.

Χαιρετισμούς στους Μακρήδες
Στην Έρζη και την πεθερά σου
Σ' όλους τους φίλους.

Γειά χαρά. Πολλά φιλιά
Αντρέας

[Αθήνα] Δευτέρα 21.XII.64

Αγαπημένε μου Τάκη, Γειά σου

Πριν από μια εβδομάδα σου έπεμψα γραφήν με κύριον αίτημα την παροχήν συγνώμης για την αδικαιολόγητη καθυστέρηση. Δυστυχώς είμαι υποχρεωμένος να την επαναλάβω. Μόνο στην μεγαθυμία ενός Μέμου δύναμαι να εύρω κατανόηση.

Τις ημέρες αυτές σκέφτομαι έντονα τα εκείθεν και αυξάνεται η νοσταλγία μου. Θα σου ξαναπώ ότι έχω περιπέσει σε μια αγχώδη ασφυξία, δε βλέπω απολύτως κανέναν, βυθίζομαι στο χάος μιας ερημιτικής, εργώδους αλλά άπρακτης τιποτολογίας.

Μαστίζομαι από αδυσώπητη μόνωση, δεν έχω έναν άνθρωπο να πω μια κουβέντα. Πολυάσχολη κενότης, εξαντλητική αιμορραγία χρόνου, η τιποτοπραξία που δεν ξέρει την διαδικασία της,

Τρίτη 26 Φεβρ 63

Το βιβλίο στο δίσκο
είναι έλλοπο-εξρως

Αγαπητέ μου Τάκη

Δυστυχώς είμαι στο χράμα μου από μωστό, επί λέγει να σου πω ότι
έτσι το βιβλίο. Πάνω από την πόλη το λεγόμενο Ιστορικό και έτσι
μπαίνω να σου γράψω. Ήδη από καιρό, με μέ το αμέρε και το
αύριο το βράδυ το ανέλαβα, γιατί παιδάκι σου το πείρα
ναι. Θα αφήνεται περιμένοντας με τον να βγάζει. Ή δαίμον
δυστυχώς έχει λεγόμενα από το με το βράδυ με έπιασε το βιβλίο
να είναι έτοιμο από τότε. Άρρωστο το παιδί.

Καγορίμιο μου και γράψε το έρωτα. Γιατί είναι
ένα απόλυτο και με μωστό χρά μαθε βιβλίο σου.

Θα ξέρω αν δε το έχω φανταστεί ή δουλειά και πάλι
λάνθαι δε έχει. Δυστυχώς μου τα, δι μένει από αδιαφορία, με
από αδιαφορία. Δυστυχώς τα και γράψω με γρήγορα και γρήγορα
χάσω. Είναι με δουλειά από γρήγορα το γρήγορα. Θα γράψω
με το έλχε να μένω πάλι γρήγορα, έχω πάλι το με.
Μου αν αδιαφορία, βλάν να το χρά και δώ τα παιδάκι
ν' απελευθώ γρά να το "επισπένω" και διαβάζει. Ή κατάδωκε
επιμένει από γρήγορα. Γρήγορα σου αδιαφορία με το
μείνει. Γι' αυτό με το χρά με από γρήγορα είναι έτοιμο, με
αδιαφορία να γράψω σου.

Θέλω αμέρε να σου πω γρήγορα με το αδιαφορία σου το

[Αθήνα] Τρίτη 26 Φεβρουαρίου 63, Γράμμα του Αντρέα Φραγκιά στον Δημήτρη Χατζή.

που δεν αφήνει λύση και έξοδο. Κι έτσι καταφεύγω σε σένα, στο πλησιέστερο πρόσωπο. Αλλά και πάλι δε βρίσκω καιρό να σου γράφω τακτικά. Κι αυτό όπως και τόσες άλλες ανεκτέλεστες υποχρεώσεις προσθέτουν τύψεις και αυξάνουν το αδιέξοδο. Ακόμα δεν άρχισα να κάνω τίποτα κι ούτε ξέρω πώς θα τα καταφέρω με το επίμαχο θέμα που πρέπει να πραγματευθώ και μάλιστα όσο γίνεται ταχύτερα. Δεν ξέρω τι θα γίνει αργότερα, όταν ξεμπλέξω από την τόσο δαπανηρή τιποτολογία, αν βρω λίγη διάθεση. Ακόμα δεν έχω «στρώσει», αν και δε θυμάμαι να τόχω καταφέρει καμιά φορά ως τώρα.

Τα θέματα, σύμφωνα με τον κατάλογο, έχουν ως εξής:

Μίμης [Δεσποτίδης]: Δε μπόρεσα ακόμα να τον δω με άνεση. Δυο-τρεις

φορές μόνο από 2-3 λεπτά. Είναι ένα σύννεφο που δεν αιχμαλωτίζεται, πάντοτε διαρρέει.

Νικηφόρος [Βρεττάκος]¹⁷: Χαιρετίσματα. Η ψήφος ήταν δική του.

Κώστας¹⁸: Διαβεβαιώσεις ότι η υπόθεση προχωρεί. Η κυρία είπε: «Θα τον φέρω οπωσδήποτε. Μου το υποσχέθηκαν.» Το ίδιο μου επανέλαβε και χτες το βράδυ. Με βεβαίωσε επίσης ότι εις τα Παρίσια όπου ήτο έμαθε –από τους ίδιους τους εκδότες– ότι πρόκειται να σε εκδώσουν εκεί μαζί με άλλα 3 ελληνικά.

Φέξης: Μου μίλησε για την συνεργασία του με τον Ευγορα. Νομίζω ότι τον έπεισα πως το συμφέρον του είναι να κάνει εσύ τις μεταφράσεις. Καθώς κατάλαβα τον ενδιαφέρει ιδιαίτερα η παιδική σειρά. Μου έδειξε το βιβλίο σου με τα ελληνικά παραμύθια¹⁹.

Βιβλία: Σου έστειλα σε δυο δόσεις 7 βιβλία του «Γαλαξία». Θα ακολουθήσουν και άλλα. Δεν ξέρω εάν σου λένε τίποτα. Διαβίβασα την παράκλησή²⁰ σου σε όσους μπορούν να σου στείλουν. Υποσχέθηκαν όλοι.

Μέμος [Μακρής]: Φρόντισε να μου στείλει πολλές και καλές φωτογραφίες των έργων του και του ίδιου. Ενδιαφέρεται ο Ζυγός για μια καλή παρουσίαση. Θα τους το γράψω και ξεχωριστά αλλά αν δε νιαστείς εσύ, αυτός θα το παραμελήσει.

Γράψε μου τί κάνεις, για το κάθε τι. Το τέλειωσες το διήγημα²¹, είσαι ευχαριστημένος; Σχεδιάζεις τίποτ' άλλο; Απ' ό,τι κατάλαβα, ο Μίμης περιμένει τα [διαγραμμένη μία λέξη] χειρόγραφα για τον τόμο.

Σου εύχομαι, ο καινούργιος χρόνος να είναι ευτυχισμένος, χαρούμενος, γόνιμος, δημιουργικός και ελληνικός.

Χαιρετίσματα στην Έρζη, στην πεθερά σου και σε όλους.

Μ' όλη μου την αγάπη
Αντρέας

[Αθήνα] Πέμπτη 18.2.65

Αγαπητέ μου Τάκη, Γειά σου.

Πολλές φορές άρχισα να σου γράφω, αλλά κάθε φορά διάφοροι ασημαντοι, τεχνικοί κατά το πλείστον, λόγοι ανέστειλαν την ολοκλήρωση και την αποστολή. Ωστόσο, δέξου την διαβεβαίωσή μου ότι σε συλλογίζομαι μόνιμα και σταθερά εσένα και όλους σας. Κι ακόμη, αν αυτό έχει καμιά σημασία, πως είσαι δι' εμέ το πλησιέστερο, το πιό αγαπητό μου πρόσωπο. Εσύ και αυτά τα θηρία οι Μακρήδες. Μόνο που δεν τα καταφέρνω να σας γράφω συχνά κι αυτό με φορτώνει μ' ένα σωρό τύψεις.

Μετά μεγίστης αγαλιάσεως λάβαμε τις επιστολές²² σου και εχάρημεν άπαντες χαράν μεγάλην. Το ζήτημα των χρημάτων θα τακτοποιηθεί μόλις δοθούν από το υπουργείο²³, το οποίο δεν άρχισε ακόμα να πληρώνει. Η εξουσιοδότησή σου ελήφθη. Συνεννοήθηκα σχετικώς και θα γίνουν όλα, όπως λες.

Χάρηκα πολλές φορές διαβάζοντας τυπωμένους τους *Ανυπεράσπιστους*²⁴. Είναι ένα διαμάντι αληθινό, κύριε προϊστάμενε. Εδώ έκανε μεγίστην και αγαθήν εντύπωσιν. Και ούτε ίχνος υποψίας

για τους φόβους σου. Από πολλούς –και μάλιστα από πρόσωπα που δεν το περίμενα– άκουσα την ερώτηση: «Διάβασες το τελευταίο αριστούργημα του Τάκη;». Και ένιωσα ικανοποίηση και ενδόμυχη υπερηφάνεια όταν με βεβαίω-
ναν πως είναι πραγματικά ένα εξαιρετικό κομμάτι.

Σε πληροφορώ επίσης ότι ένας λίαν αξιόλογος άνθρωπος, σφόδρα ειδήμων περί τα κινηματογραφικά, διασκευάζει εις σενάριο τον *Ντέτεκτιβ*²⁵.

Δι' εμέ, τα πράγματα είναι πάντοτε τα αυτά. Σήμερα σηκώθηκα από μια γρίπη που μου άλλαξε τα φώτα. Τούτο όμως δεν είχε καμιά σημασία, γιατί και πρότερον ευρισκόμουν μάλλον εις κακήν κατάσταση. Εκείνο που απειριράθην να γράψω δεν περπατάει διόλου και μάλλον περί ανοητολογίας πρόκειται, οι παλαιές γραπτικές μου εκκρεμότητες παραμένουν εις εκκρεμότητα, χάνω –όπως πάντοτε– πολλές ώρες με την τιποτολογία, εγείρομαι καθ' εκάστην στις 4.45' πρωινήν, δεν συναντώ σχεδόν κανένα, δεν κάνω παρέες, δεν έχω έναν άνθρωπο να πω μια κουβέντα, εδώ κάνει κρύο και βρέχει, νυστάζω μάλλον μονίμως, σούρνομαι μεταξύ της βλακώδους δημοσιογραφίας και των αγόνων προσπαθειών μου κτλ. Νομίζω ότι από το ισχνό τούτο ηλιογράφημα θα συγκροτήσεις μιαν εικόνα. Ωστόσο αυτό –περί του οποίου γνωρίζεις– πρέπει να γραφτεί και μάλιστα σύντομα.

Η ιδέα για την καλοκαιρινή συνάντηση –αν δεν έχετε έρθει στο μεταξύ– μπαίνει σε πραχτικές βάσεις και αρχίσαμε κιόλας να κάνουμε σχέδια, υπολογισμούς και όνειρα.

Γράψε μου για τις δουλειές σου, αν τέλειωσες το διήγημα με τον ανάπηρο²⁶, αν γράφεις τίποτ' άλλο. Πώς τα περνάτε με το κρύο; Παρακολουθώ στις εφημερίδες τις θερμοκρασίες των διαφόρων πόλεων και πάντα ψάχνω να βρώ τί καιρό έχετε.

Φιλιά στο Μέμο, τη Ζιζή, την Κλειώ

Στην Έρζη και την πεθερά σου

Χαιρετισμούς σε όλους

Με αγάπη, Αντρέας

[στο περιθώριο:] Η Κούλα σε χαιρετάει καθώς και τα πιτσιρίκια στέλνουν φιλιά στο «θείο Τάκη».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Πρόκειται για το βιβλίο: Δημήτρης Χατζής, *Το τέλος της μικρής μας πόλης*, διηγήματα, έκδοση δεύτερη, *Επιθεώρηση Τέχνης*, Αθήνα, 1963. Σε γράμμα του, από Πράγα, 22.Χ.62, προς τον Δ.Χ., ο Γιάννης Ρίτσος σημειώνει «ο Δεσποτίδης δεν είναι πια εδώ, μα είχα μιλήσει κιόλας μαζί του για το βιβλίο σου ετοιμάζεται. Η αργοπορία είναι ζήτημα οικονομικό.» Ο Αντρέας Φραγκιάς φαίνεται να στέλνει το βιβλίο, πριν ακόμα αυτό βιβλιοθετηθεί. Η έκδοση πρέπει να κυκλοφόρησε Μάρτιο 1963 [βλ. και λήμμα 321, Βιβλιογραφικό μελέτημα (1930–1989) Δημήτρη Χατζή [ΒΜΔΧ], Γνώση, Αθήνα, 1991].
2. Αυτό το γράμμα λανθάνει.
3. Τάσος Χατζής, 1927–1994. Αντιγράφω από την εφημερίδα *Ελευθεροτυπία* 17/09/1994, σελ. 34: Πέθανε ο ζωγράφος Τ. Χατζής. Σε ηλικία 67 ετών έφυγε προχθές από τη ζωή ο ζωγράφος Τάσος Χατζής ύστερα από σοβαρό εγκεφαλικό επεισόδιο. Ο Χατζής γεννήθηκε στην Κερατέα Αττικής το 1927 και σπούδασε στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών. Με κρατική υποτροφία συνέχισε τις σπουδές του στη Γαλλία. Διέπρεψε στον τομέα καλλιτεχνικής επιμέλειας και σύνθεσης των μεγαλύτερων ελληνικών εκδόσεων, ενώ στη ζωγραφική χαρακτηρίστηκε ως δημιουργός του «ποιητικού ρεαλισμού» και του «λυρικού φωτός». Τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών και από την Ουνέσκο και δίδαξε για πολλά χρόνια στη Σχολή Γραφικών Τεχνών της ΧΕΝ και στο Κέντρο Λιθογραφικών Τεχνών Αθηνών. Υπήρξε συνεργάτης του περιοδικού *Επιθεώρηση Τέχνης*, συμμετείχε δύο φορές σε διεθνή συνέδρια της Ουνέσκο, στο Παρίσι και το Άμστερνταμ, και εξέδωσε δύο καλλιτεχνικά λευκώματα με σχέδια από την Υδρα και τη Ζάκυνθο. Το έργο του Χατζή εκτέθηκε κατ' επανάληψη στην Ελλάδα και το εξωτερικό. [Το δημοσίευμα αναζήτησε, ύστερα από παράκλησή μου, η κυρία Σ. Π. Ευχαριστώ πολύ.]
4. Πιθανότατα στο πλαίσιο εκπομπής με φροντίδα του Ρένου Αποστολίδη.
5. Ένα γράμμα του στον Αντρέα Φραγκιά αναφέρει ο Δημήτρης Χατζής σε συνέντευξη με τον Τάσο Βουρνά, [Κουβεντιάζοντας με τον έξοχο

- πεζογράφο Δημήτρη Χατζή για τέχνη και πατρίδα, εφημερίδα *Η Αυγή*, Τρίτη 6 Αυγούστου 1963, 2]: «Η πεζογραφία μας πλημμύρισε από ψευτοηρωικά πρόσωπα, δήθεν “μοναχικά” υπεράτομα. Νομίζω πως μια επάνοδος στις καθαρές πηγές της ελληνικής ζωής είναι το άμεσο καθήκον μας. Είναι, βέβαια, κίνδυνος, όπως έγραψα στον εξάίρετο Φραγκιά, μια τέτοια προσπάθεια να μας ανάγκαζε να περάσουμε για ένα καιρό κάτω από τα καυδιανά δίκρανα της μίμησης του ξεπερασμένου πια ιταλικού νεορεαλισμού. Θα ήταν, ωστόσο, προτιμότερο, παρά να μείνουμε σ' αυτόν τον επαρχιωτισμό που κουβαλάει ακόμα ολόκληρη η αστική μας πεζογραφία ή σ' αυτήν την χωρίς ρίζες μίμηση μιας δήθεν προβληματικής, που φτάνει από το ουζοπωλείο ως το βιβλιοπωλείο.»
6. Πρόκειται, ίσως, εδώ και λίγο πιά κάτω, στην ίδια παράγραφο, για αναφορά –«όπως λες»– σε γράμμα του Δ.Χ.
 7. Αναφέρεται στο γράμμα του από 26 Φεβρουαρίου '63.
 8. Αλέξανδρος Κοτζιάς, *Το τέλος της μικρής μας πόλης, διηγήματα του Δημήτρη Χατζή, Μεσημβρινή*, Παρασκευή 5 Ιουλίου 1963.
 9. Πρόκειται, ίσως, για το περιοδικό *Επιθεώρηση Τέχνης*. Σχετικά με το σενάριο, βλ. και «Τρία γράμματα του Βασίλη Ραφαηλίδη στον Δημήτρη Χατζή, τρεις λανθάνουσες απαντήσεις και δυο (κινηματογραφικά) σημειώματα του παραλήπτη», *Αντί*, τχ. 872, 30 Ιουνίου 2006, 59–63.
 10. Δεν έχει διασωθεί.
 11. Πρόκειται για την έκδοση: Janniszt Ritszosz, *Holdfényszónáta. Versek*, Európa Könyvkiadó, Budapest 1964. Αντιγράφω από την εφημερίδα *Λαϊκός Αγώνας*, Σάββατο 23 Δεκέμβρη 1964, 2: «(Εκδόθηκε στά ουγγρικά) *Η σονάτα του σεληνόφωτος*. Σε εξαιρετικά επιμελημένη έκδοση κυκλοφόρησε αυτές τις μέρες από τον εκδοτικό οίκο «Έβροπα» ένας τόμος ποιημάτων του Γιάννη Ρίτσου μεταφρασμένων στα ουγγρικά. Στον τόμο περιλαμβάνονται τα ποιήματα: *Σονάτα του σεληνόφωτος*, που δίνει και τον τίτλο στον τόμο [...]. Οι μεταφράσεις έγιναν από τους γνωστούς ούγγρους ποιητές, Γκάμπορ Ντέβετσιέρι, Ίσβαν Βας, Γκιέργκ Σόμγιο, Γκιέργκ Ρόναϊ, το νέο ποιητή

- Άρπαντ Πάππ καθώς και τον θεατρικό συγγραφέα και κριτικό Μίκλος Χούμπαϊ, [...]. Ο τόμος διακοσμήθηκε από επτά έγχρωμες ξυλογραφίες έξοχης τέχνης της Ζιζής Μακρή, που φιλοτέχνησε και το εξώφυλλο.»
12. Το διήγημα *Αι-Γιώργης*, Επιθεώρηση Τέχνης, 97–98, τόμος ΙΖ', Ιανουάριος – Φεβρουάριος 1963, 20–30. Σε γράμμα του, από Αθήνα, 16.IV.63, στον Δημήτρη Χατζή, ο Γιάννης Ρίτσος γράφει: «Κι αμέσως για τον “Αγιώργη” –έξοχο διήγημα, βαθύ, ουσιαστικό, πραγματικά ανθρώπινο, πέρα απ' τους φτηνούς, τυπικούς “κοινωνισμούς”, πέρα απ' τις εύκολες κι επαναπαυτικές λύσεις, συνταγές, θεραπείες, –οι άνθρωποι γυμνοί κι “ανυπεράσπιστοι” μπροστά στο αναπότρεπτο, μπροστά στη μοίρα, στη “φυσική” μοίρα. Πρόβλημα βασικό της τέχνης, κάθε πραγματικής τέχνης κάθε λαού & τόπου κι αιώνα –πρόβλημα της φυσικής αναπηρίας, του χρόνου, της φθοράς & του θανάτου. Χωρίς αυτά τίποτα δεν κάνουμε, –προχειρολογούμε (καλύτερα ή χειρότερα), ξεγελάμε & ξεγελιόμαστε. Μ' αυτό σου το διήγημα, μια νέα, ακόμα ανώτερη, περίοδος της τέχνης, σου αρχίζει, που είμαι βέβαιος πως θ' ανεβάσει γενικά τη στάση της νεοελληνικής πεζογραφίας.»
13. Σχετικά, ίσως, στο ίδιο γράμμα του, ο Γιάννης Ρίτσος: «Μονάχα μην ξεχνιέσαι, μην απελπίζεσαι για την όποια ασυνεννοησία μπορεί να συναντάς. Δούλευε. Τίποτα πραγματικά άξιο, δεν πάει χαμένο. Βρίσκει το δρόμο του, σαν από μόνο του θαρρείς, & τη δικαίωσή του, αργά ή γρήγορα, κάπου, κάποτε. Φτάνει να υπάρχει το έργο. Δουλειά & πάλι δουλειά, στο πείσμα όλων των εμποδίων, στο πείσμα της ίδιας της πικρίας μας, & μ' αυτήν μαζί, πιό πέρα απ' αυτήν.»
14. Το φθινόπωρο 1964, ο Αντρέας Φραγκιάς επισκέφθηκε, καλεσμένος από πολιτιστικούς φορείς, τη Ρουμανία, τη Σοβιετική Ένωση και την Ουγγαρία, [βλ. και εφημερίδα *Λαϊκός Αγώνας*, Παρασκευή 6 Νοέμβρη 1964, 2, «Τα προβλήματα της ελληνικής λογοτεχνίας», Συνέντευξη του Αντρέα Φραγκιά στο ουγγρικό ραδιόφωνο, «Προσκαλεσμένος από το Ινστιτούτο Μορφωτικών Σχέσεων, φιλοξενήθηκε στην Ουγγαρία, για κάμποσες μέρες, ο γνωστός Έλληνας συγγραφέας Αντρέας Φραγκιάς»].
15. Ο Γιώργος Σεβαστίκογλου έφτασε στην Αθήνα στις 27 Νοεμβρίου 1964. Η ταινία του Μάνου Ζαχαρία «Το τέλος και η αρχή» –με υπόθεση από την αντίσταση στην Κρήτη– γιά την οποία είχε γράψει το σενάριο, προβλήθηκε με τον τίτλο «Το σταυροδρόμι», στον κινηματογράφο Έσπερος, στις 8 Δεκεμβρίου 1964. [Δημήτρη, ευχαριστώ (και) για αυτές τις πληροφορίες]. Αντιγράφω από την εφημερίδα *Τα Νέα*, 02/04/2001: 23.35 ET1 «Το σταυροδρόμι» Πολεμική ταινία –'64– με τον αγώνα των Κρητικών κατά των χιτλερικών. Ένα από τα φιλμ που γύρισαν οι Μάνος Ζαχαρίας, Γιώργος Σεβαστίκογλου (σενάριο) στη Ρωσία όπου ήταν πολιτικοί εξόριστοι. (Διάρκεια: 85').
16. Η διατύπωση «γιατί εδώ άρχισα πάλι να νιώθω σαν απόδημος» δεν μπορεί να μη μου θυμίσει αυτήν του Δημήτρη Δούκαρη «Την Ελλάδα όπως είναι σήμερα. [...] Όπου αισθάνομαι πιό “ξένος”, απ' όσο αισθάνομαι στη Σομαλία» [Δύο γράμματα του Δημήτρη Δούκαρη στον Δημήτρη Χατζή (ή ένας ακόμη ποιητής πάνω από την κούνια ενός χαμάλη), *Αντί*, τχ. 876, 8 Σεπτεμβρίου 2006, 52–53].
17. Η διατύπωση «η ψήφος ήταν δική του» αναφέρεται, ίσως, στην έγκριση αγοράς, από αρμόδια επιτροπή του υπουργείου Παιδείας, λογοτεχνικών βιβλίων, ανάμεσα στα οποία και η συλλογή διηγημάτων *Το τέλος της μικρής μας πόλης*. Βλ. σημ. 23 εδώ.
18. Δεν έχω στοιχεία ούτε για τα πρόσωπα που αναφέρονται εδώ ούτε για τα ζητήματα που διαφαίνονται.
19. Πρόκειται για την έκδοση *Το κορίτσι που γελούσε τριαντάφυλλα*, *Νεοελληνικά παραμύθια*, μετάφραση Moravcsik Gyula né και Δημήτρης Χατζής, επιλογή κειμένων, επίμετρο και σημειώσεις Δημήτρη Χατζή, Εκδόσεις Ευόρα, Βουδαπέστη 1964, [και λήμμα 387, ΒΜΔΧ].
20. Τάσου Βουρνά, *Κουβεντιάζοντας με τον έξοχο πεζογράφο Δημήτρη Χατζή για τέχνη και πατρίδα*, εφημερίδα *Η Αυγή*, Τρίτη 6 Αυγούστου 1963, 2: «Να γιατί, εγώ φοβάμαι πως θα μείνω έξω από μια τέτοια προσπάθεια. Κι αυτό, καταλαβαίνεις, πολλές φορές με πικραίνει. Χρειάζεται η άμεση επαφή μ' αυτή, την κατά τη γνώμη μου, ραγδαία αναμορφούμενη ελληνική πραγματικότητα. Προσπαθώ να μαντεύω την αλλαγή, να την “πιάνω” μέσα από τα γραφτά που φτάνουν στα χέρια μου. Και εσύ το ξέρεις καλύτερα από κάθε άλλο, τί ξεδιάντροπος ζητιάνος έγινα, παρακαλώντας συνεχώς συγγραφείς κι εκδότες να μου στέλνουν κανένα βιβλίο.»
21. Δεν ξέρω για ποιο διήγημα του Δ.Χ. γίνεται λόγος εδώ.
22. Δεν έχουν διασωθεί.
23. Αρχαιοτάξιο, 8, Μάιος 2006, *Ειδήσεις για την συλλογή Δημήτρη Χατζή στην Εθνική βιβλιοθήκη της Ουγγαρίας*, στον δικτυακό τόπο των ΑΣΚΙ (<http://www.askiweb.gr>): 1964. Εκδόσεις Θεμέλιο (με την υπογραφή του Δημήτρη Δεσποτίδη, 1 γράμμα): ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ Ε.Π.Ε. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 57 ΤΗΛΕΦ. 628-453 Τ.Τ. 143 ΑΘΗΝΑΙ THEMELIO EDITIONS P.O. 57 ACADEMIAS STREET – Τ.Τ. 143 ATHENS GREECE: Αθήναι 22 Ιανουαρίου 1964, Αγαπητέ Δημήτρη, Σε πληροφορώ ότι το Υπουργείον Παιδείας ενέκρινε την αγοράν 100 βιβλίων σου «ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΗΣ ΜΑΣ ΠΟΛΗΣ» αλλά δια την παραλαβήν των, και εξόφλησιν του αντιτίμου των απαιτείται επιστολή δική σου που θα εξουσιοδοτή το ΘΕΜΕΛΙΟ να εισπράξη το αντίτιμον, την οποίαν σου εσωκλείω για να την υπογράψεις και να μας την αποστείλης αμέσως. Περιμένω να μου στείλεις το καινούργιο σου βιβλίο. [με το χέρι] Αμάν – Χαιρετισμούς σ' όλα τα παιδιά. Φιλικώτατα [με το χέρι] [δυσανάγνωστο] & σας περιμένουμε. Δημήτρης.
24. Το διήγημα *Ανυπεράσπιστοι*, *Επιθεώρηση Τέχνης*, 119–120, τόμος Κ', Νοέμβρης – Δεκέμβρης 1964, 559–570.
25. Δεν έχω πληροφορίες για αυτή την διασκευή.
26. Δεν ξέρω σε ποιο «διήγημα με τον ανάπηρο», μπορεί να γίνεται εδώ αναφορά.

Finnegans wake: μιὰ μεταφραστική δοκιμή

του Γιάννη Καλιόρη

ΛΙΓΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ

Ἡ *Ἀγρύπνια τῶν Φίνεγκαν* τοῦ Τζαίμς Τζόυς εἶναι τὸ πιὸ σκοτεινὸ καὶ δυσανάβατο ἔργο τῆς παγκόσμιας λογοτεχνίας, καὶ ὡς τέτοιο δὲν παύει νὰ ἀποτελεῖ ἀντικείμενο μελέτης πρὸς ἀποκρυπτογράφηση τῶν κωδίκων τοῦ ἀπὸ ομάδες *ad hoc*, στὴν Μεγάλῃ Βρετανία ἀλλὰ καὶ στὰ διάφορα πανεπιστήμια τοῦ κόσμου, ἰδίως τῶν ΗΠΑ, ἐνῶ πολλὰ λεξικά, βοηθήματα ἑρμηνευτικὰ καὶ μονογραφίες ἔχουν ἐκπονηθεῖ καὶ συνεχίζουν νὰ βλέπουν τὸ φῶς, προσπαθώντας νὰ φωτίσουν τὴν ἀνεξάντλητα συγκεκριμένη πραγματικότητα τοῦ, ποὺ ἡ ρευστὴ πολυσημία τῶν στοιχείων τῆς τὴν καθιστᾷ παλίμψηστο πολλαπλῶν ἀναγνώσεων.

Καὶ εὐλόγως: κείμενο πολυπαραπεμπτικό, μὲ ρευστὴ ὑπαινικτικότητα λέξεων, βρίθει ἀπὸ παραδηλώσεις καὶ ἀναφορὲς σὲ σύμβολα παντοειδῆ (μυθολογικά, ἐθνικά, κοινωνικά, θρησκευτικά – κυρίως ἀπὸ τὴ Βίβλο ἀλλὰ καὶ ἄλλων θρησκειῶν)· σὲ πρόσωπα καὶ γεγονότα ἱστορικά (διεθνῆ, ἐθνικά, τοπικά, παρελθόντα καθὼς καὶ τῆς συγκαρινῆς πρὸς τὸν συγγραφέα πραγματικότητας)· σὲ χῶρες, πόλεις, τοπωνύμια, τοποθεσιωνύμια, νησιωνύμια, καστρωνύμια, δασωνύμια κλπ.· σὲ συγγραφεῖς ἀλλὰ καὶ ἥρωες λογοτεχνικοὺς ποὺ συχνὰ συμφύρονται ἡχογλωσσικὰ μὲ πρόσωπα πραγματικά, ζῶντα ἢ τεθνεῶτα· σὲ ἐπιθυμίες καὶ φαντασιώσεις ποὺ ξεγλιστροῦν ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τοῦ ὑπερεγῶ διὰ τῆς παραμορφωτικῆς συγγενοχηρίας μὲ λέξεις ἀνεπίληπτες, οἱ ὁποῖες δίκην ὑδατόσημου συγκαλύπτουν μαζὶ καὶ ἀποκαλύπτουν τὴν ἀθέμιτη ἐπιθυμία: *inseste* (αἰμομιξία) → *incest* (ἐντομο), ὅπου ἡ ἐπιλήψιμη πρώτη προστατεύεται τρυπώντας στὸ ἡχητικὸ κέλυφος τῆς δεύτερης· σὲ διάσημα ὀνόματα ἀλλὰ καὶ σὲ πρόσωπα κοινὰ τοῦ ἄμεσου περιγύρου, τῆς ταβέρνας, τοῦ λιμα-

νιοῦ, τῆς γειτονιάς ὅσο καὶ σὲ στοιχεῖα τῆς ἱστορικῆς, ἐθνολογικῆς, καὶ γεωγραφικῆς πραγματικότητος τῆς Ἰρλανδίας, τῶν θρύλων καὶ τῶν ἡρώων τῆς.

Ὁλόκληρη ἡ ταραγμένη ἱστορία τοῦ κόσμου περνάει μέσα ἀπ' αὐτὸ τὸ βιβλίο, ἀνάκατα, κομματιαστά, ἀπόκρημνα, λαχανιασμένα, σὲ συνεχῆ ρευστότητα, μετασχηματισμὸ καὶ ἀλληλοδιείσδυση τῶν στοιχείων. Τὸ ὅλον σὲ χαοτικὴ ροὴ ὄνειρικοῦ ξετυλίγματος, ὅπου διάφορα πρόσωπα ρέουν τὸ ἓνα μέσα στὸ ἄλλο καὶ μεταλλάσσονται συνεχῶς: κανένα δὲν ἔχει σταθερὴ ταυτότητα, ὁ καθένας σ' αὐτὸ τὸ βιβλίο εἶναι ταυτόχρονα κάποιος ἄλλος ἢ κάτι ἄλλο, ἐμφανίζοντας διαφορετικὰ πρόσωπα, προσωπεῖα καὶ ρόλους, ἄλλοτε ταυτοχρονικά, ἄλλοτε σὲ διάφορους χωροχρόνους μὲ κέντρο δύο πολυσθενεῖς μπαλαντέρ ποὺ ἀπλώνονται σ' ὁλόκληρο τὸ βιβλίο: τὸν Humphrey Chimpden Earwicker ἢ Howth Castle and Environs, ποὺ τὰ ἀρχικά του H.C.E. μπορεῖ νὰ σημαίνουν Here Comes Everybody, ὁ καθένας ἢ, ὅπως ἡ Μαντῶ Ἀραβαντινοῦ τὸν ἀποδίδει, «Ναοκαθένας», «ποὺ εἶναι ὁ Γενάρχης ὅλων μας. Εἶναι ὁ Ἀδὰμ καὶ ὁ Νῶε, ὁ Μωυσῆς, καὶ ὁ Ἰησοῦς, ὁ Τριστάνος καὶ ὁ ἀντίπαλός του βασιλιάς Μάρκ, ὁ ἅγιος Πάτριξ ἢ ὁ ἱρλανδὸς ἥρωας Φίν Μακουλ καὶ ἴσως ὁ ἐκπτωτὸς Παρνέλ». Ὁ δεῦτερος μπαλαντέρ εἶναι ἡ Anna Livia Plurabelle «ἡ Liffey, τὸ ποτάμι-γυναίκα, πολιτεία ἀλλὰ καὶ ἡ Εὐα, ἡ Μάνα ὅλου τοῦ κόσμου.» (Μαντῶ Ἀραβαντινοῦ: *Τζέημς Τζόυς: Ζωὴ καὶ ἔργο*, Θεμέλιο 1983, σ. 195, 197), ἀλλὰ καὶ ἡ πολλαπλότητα τῶν πραγμάτων, διότι τὸ -anna, ὡς κατάληξη, στὰ ἱρλανδικὰ σημαίνει τὸν πληθυντικὸ τῶν ὀνομάτων.

Κι ὅλ' αὐτὰ μὲ γραφὴ ποὺ πορίζεται ἀπὸ 63 γλώσσες, νεκρὲς καὶ ζωντανές, καὶ ὅπου μορφώματα πολυ-υβριδικὰ, λέξεις βαλίτσες (*Μωαμσῆς* = Μωάμεθ +

Μωϋσῆς), οἶονεὶ κρυπτογραφημένες συμφύσεις, ὀνόματα ἀναγραμματισμένα, προκύπτουν ἀπὸ ἡμιδιαφανῆ, «παραπλανητικὴ» καὶ κατὰ κανόνα παραμορφωτικὴ συγχώνευση δύο ἢ περισσότερων ἐτερόκλητων ὡς πρὸς τὴν ἐθνογλωσσικὴ τους προέλευση λεκτικῶν στοιχείων, ἀλλὰ καὶ στοιχείων ἡχομιμητικῶν καὶ κάποτε καθαρὰ ἰδιολεκτικῶν, ποὺ ἀψηφοῦν τὴν εὐτακτη μορφολογία καὶ σύνταξη καὶ γενικὰ τοὺς κανόνες συνθέσεως καὶ παραγωγῆς τῆς ἀγγλικῆς γλώσσας, ἡ ὁποία φαίνεται νὰ αὐτονομεῖται ἀπὸ τὰ ὑποκείμενά της.

Ἔτσι, γιὰ ἓναν μεγάλο ἀριθμὸ λέξεων, ἀνορθόδοξα πολυσύνθετων καὶ μὲ πολλαπλότητα ἐνδεχόμενων ἀναφορῶν, σὲ κίνηση συσπειρώσεως ἢ ἐξακτινώσεως, ἀπαιτεῖται ἐργασία ἀποκρυπτογραφικὴ μὲ ἀνιχνεύσεις πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις, ὅπου κάποτε τὰ ἑρμηνευτικὰ συνειρμικὰ ἄλματα (ἀπὸ ψήγματα τετμημένων σημασιῶν, διπλοτριπλοτυπίες εἰκόνων, ἡχητικὲς παρασυνδέσεις, ἀναπάντεχες πραγματολογικὲς συσχετίσεις κλπ.), φορτώνουν τὸ ἑρμηνευόμενο μὲ πολλαπλότητα ἐκδοχῶν καὶ «μαγικῶν εἰκόνων». Π.χ. sanglorian = sang (γαλλικά: αἷμα) – sanglo (ἡχητικὰ στὰ γαλλικά: λυγμός, δάκρυα) – gloria (λατ.: χριστιανικὴ δοξολογία): sang-sanglo(t)-gloria = αἷματοδακρυοδοξολογημένοι. Livvy: ὑποδηλώνεται ὁ ποταμὸς Liffey: (Lif(f)e(y): ζωή· ἐπίσης Livvy: (L)ivy (κισσὸς) καὶ ἡχητικὰ Eve (Εὐα). Ὡς πρὸς τὸ Livvy ὁ γάλλος μεταφραστὴς τοῦ βιβλίου διαλέγει μόνον τὴν ἐκδοχὴ τῆς ζωῆς· ἡ ἑλληνικὴ μετάφραση ἀφήνει *λίββυ*, δίνοντας σὲ ὑποσημείωση ὅλες τὶς ἐκδοχές.

Αὐτὴ ἡ χαοτικὴ διαστολὴ τῆς παραπεμπτικότητος, ἐξάπτει τὴ δημιουργικὴ φαντασία τοῦ ἑρμηνευτῆ νὰ ἀνταγωνίζεται καὶ κάποτε ἴσως καὶ νὰ ὑπερακοντίζει τὴν πρόθεση τοῦ συγγραφέα,

ἀλλὰ τίποτα δὲν εἶναι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη ἀθέμιτο, διότι αὐτὴ ἀκριβῶς ἢ πρόθεση συγκροτεῖ ἕναν κόσμο πραγμάτων καὶ σημασιῶν ἐνεργώντας μ' αὐτὸ πὺ οἱ κοινωνικοὶ ἀνθρωπολόγοι ἀποκαλοῦν «πρωτόγονη νοοτροπία», δομὴ σκέψης ἀντινομική, ἢ ὁποία, συν τοῖς ἄλλοις, δὲν γνωρίζει τὴν ἀντίφασιν, ἐπιτρέποντας λ.χ. ταυτόχρονη παρουσία τοῦ ἴδιου προσώπου σὲ διαφορετικούς χωροχρόνους, ἢ τὴν μεταμορφωτικὴ ρευστότητα ἑνὸς κοινοῦ στοιχείου σὲ μέγεθος συμπαντικό, καὶ τανάπαλιν.

Ἔτσι, εὐνοεῖ ὑψηλὸ ποσοστὸ ἐρμηνευτικῆς «αὐθαιρεσίας» ὑπὸ τὸν ὅρον φυγόκεντρες τάσεις, ἀπορροές, πυκνώσεις καὶ ἀραιώσεις καὶ «μαγικὲς εἰκόνες» νὰ ἀποκτοῦν μεταξύ τους στοιχειώδη συνοχή, ἐπανακάμπτοντας σὲ κάποιον ἀφηγηματικὸν ἄξονα –ρευστὸν κι αὐτὸν ἀλλ' ἀνιχνεύσιμο– ὡς κυκλικὴ ἐπαναφορὰ σὲ μιὰ πυκνὸρρευστή κοίτη συνδετικοῦ νοήματος, αὐτοανακυκλούμενου μὲ τὴ σειρά του σκολιοδρομικὰ μέσα ἀπὸ πυκνὴ βλάστηση συμβόλων καὶ σημασιῶν ὅπου τὸ τέλος γυρίζει στὴν ἀρχή –τὸ βιβλίο ἀρχίζει συνεχίζοντας τὴ διακεκομμένη λέξη τῆς ἀκροτελεύτιας ἀράδας– σὲ μιὰ διαδικασία συνεχοῦς ἀναμόχλευσης τοῦ κόσμου μέσα ἀπὸ συγκρούσεις συμβόλων καὶ δυνάμεων στοιχειακῶν.

ΚΑΠΟΙΟΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ

Δεδομένης λοιπὸν τῆς ἐπιδεκτικότητος πὺ παρέχει ἢ κρυπτικότητα τοῦ κειμένου διὰ τῆς πολλαπλότητος ἐνδεχομένων καὶ ἐκδοχῶν, ἢ μεταφραστικὴ δυσκολία εἶναι ὀλοφάνερη. Ὑπάρχουν χονδρικὰ τρεῖς περίπου τρόποι –ὅλοι τους ἀπολύτως θεμιτοὶ– κλιμακούμενοι ἀνάλογα μὲ τὸν βαθμὸ πὺ ἀποδίδουν τὴν κρημνῶδη μοναδικότητα τοῦ κειμένου.

Ὁ ἕνας εἶναι νὰ τὸ «στρώσει» σὲ ὁμαλῶς ρέοντα ἑλληνικά, ξεχωρίζοντας ἐρμηνευτικὰ μιὰ νοηματικὴ ἐκδοχὴ ἀπὸ τὴ σύνολη δυνητικότητα καὶ ὁργανώνοντας γύρω της τὶς διαφορὲς ἀλληλουχίες, ἐνῶ παρέχει δειγματοληπτικῶς κάποια στοιχεῖα τῆς πολλαπαραπεμπτικότητος. Ἔτσι ἐξομαλυνμένο, τὸ κείμενο κερδίζει σὲ διαύγεια καὶ ἐνότητα, ἀλλὰ ὑπολείπεται σὲ πιστότητα ὕφους καὶ τρόπου πρὸς τὸ πρωτότυπο, παραλείποντας τὶς ὑπερτι-

θέμενες ἐκδοχές. Εἶναι περίπου ὁ τρόπος πὺ ἐπελέγη γιὰ τὴν ἀπόδοση κάποιων χωρίων τὰ ὁποῖα εἰσάγουν ἐν εἶδει motto κάθε κεφάλαιο στὴ μνημειώδη ὅσο καὶ συναρπαστικὴ βιογραφία τοῦ Τζόους ἀπὸ τὸν Richard Ellemann (βιογραφία πὺ εὐτύχησε μεταφραστικὰ καὶ ἐκδοτικὰ στὰ καθ' ἡμᾶς –Μετ. Ἀθηνᾶ Δημητριάδου, ἐπιμ. Ἄρης Μπερλῆς, Scripta, 2005). Ἐδῶ, ἢ μετάφραση, στρωτὴ κατὰ κανόνα καὶ στιλπνὴ (σ.σ. 25, 33, 47, 87, 109, 279, 301, 365, 385, 409, 429, 719, 761, 807, 843), παρέχει κάποια δείγματα σύνθετων ἀλλὰ διαφανῶν λέξεων, καθὼς καὶ διάφορων συγχωνευτικῶν συνειρμῶν ἢ παραμορφώσεων: *Κυριακόσκυλα, παιδοπαίχινδα, κατόπιν συνενοχίσεως* (συνεννόηση - συνενοχή), *στὰ κατωγεία, κοπριράιτ, γαμβωβίωτη, θλιβοζύμωτη, Στυγεροατρείας, ἥρωοθηρηνητής, δραυματικός, περιπάτει ὅσο ἔχεις τὴ νύχτα ἐλαφροπρογευματοκομιστά, Ἀκκιακρίδα, ἔτερηκάρα, μήτε ποῦρο ζεοζήθι, βιογραφρικά, ἀλληλούγαια, ἀλληλούδατα, κλπ.* δίνοντας ἔτσι μιὰ γεύση κυρίως τοῦ ὕφους.

Ἐνας δεύτερος τρόπος εἶναι αὐτὸς τῆς Μαντῶς Ἀραβαντινοῦ, πὺ σὲ κάποιες σελίδες μεταφραστικῶν δοκιμῶν –καὶ μὲ ἀπόλυτη συνείδηση τῶν ὁρίων– δίνει μιὰ γεύση ὕφους καὶ γλωσσικῆς δομῆς ἀλλ' ὅχι καὶ ὅλων τῶν δυσκολιῶν καὶ διαστάσεων, διότι ἢ παραμόρφωση τῶν λέξεων πὺ ἐπιχειρεῖ παράγει κάποια διαφάνεια, συνήθως μονοεπίπεδη, ἀφήνοντας ταυτοχρόνως νὰ ἐννοηθεῖ πὺς ὑπογείως ἢ παρεκτατικὰ σαλεύουν σημασίες, ἀναφορὲς καὶ δρώμενα, τὰ ὁποῖα ὅμως ἀπὸ μόνον τους δὲν μποροῦν νὰ βγοῦν στὴν ἐπιφάνεια: Ἐκφράσεις καὶ λέξεις ὅπως: *σὲ τί μοιάζει στὸ σημεῖο τούτη ἢ σημειοπουλόγλωσσα, εἶδες τὴν τρουπόπετρα, χρόνια ἀγρυνίας, ὦ ἀρλήθεια, ὁ μπλάσταρδος γερνήτορας, ἀπομύθαρος, Γλογλοθάδες, καὶ στρῶσε λαχανίδες στὴν ὁδὸ πρὸς Κροιμητήριον τῆς Ὑπνηρλίας, λὲς νὰ γερλιέμαι, κατέεργαρος πὺ μοῦσαιαι, ὦ θὰ 'να γλυκιὰ ὅπως ἐγρῶ ἔτσι γρυλκιὰ, χλαμένοι ὅλοι ἐδῶ πὺ χλαγαπάω, Ἰμλαμάεια, φρρριχτές, ταμποθολοῦρες, τυφλόπανια* –ὅλ' αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ προσπαθοῦν νὰ δώσουν τὸ ἑλληνολεκτικὸ ἰσοδύναμο τῆς γλωσσικῆς ὕφης τοῦ πρωτοτύπου, τῶν συμ-

φυρμῶν καὶ συνειρμῶν πὺ συνθέτουν τὸν ἀνορθόδοξο τρόπο τῆς γλωσσικῆς του συνθέσεως καὶ παραγωγῆς, χωρὶς ὅμως νὰ διευκρινίζουν τὶς διπλὲς καὶ τριπλὲς ἀναφορὲς –πὺ ἄλλωστε δὲν ἦταν ὁ σκοπὸς τῆς συγγραφῆς– ἐλλείψει ἀκριβῶς ἑνὸς ὑπομνηματισμοῦ πὺ θὰ ἀνέλυε τὴν ἐκάστοτε πολυσημία (κ. Ἀραβαντινοῦ: *Τζαίμης Τζόους: Ζωὴ καὶ ἔργο*, Θεμέλιο 1983, σ. 204 ἐπ.).

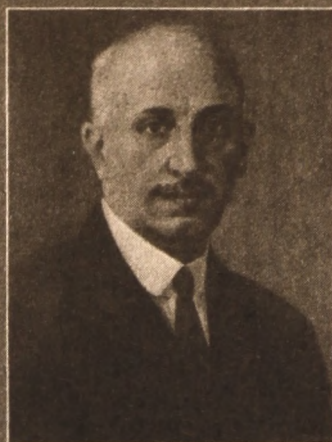
Ἐνας ἄλλος, παραπλήσιος τρόπος, μεταφέρει κατὰ τόπους τὴν *χαρακτηριστικὴ* ἰδιομορφία τοῦ κειμένου, ἀλλὰ μὲ ἐπιλεκτικὴ μόνον πιστότητα σὲ κάποιες του διατυπώσεις, ἐναλλασσόμενες μὲ τμήματα ὁμαλοποιημένης σχετικὰ ἀφήγησης ὅπου ὁ γενικὸς ἐρμηνευτικὸς προσανατολισμὸς ἐπὶ τῇ βάσει ἑνὸς σκελετώδους καμβᾶ πὺ βάζει κάποια τάξη στὸ χάος, ὑπάγει τὰ στοιχεῖα σὲ ὀρισμένη μόνον ἐκδοχή. Εἶναι ἢ προσέγγιση –θεμιτὴ ἐπίσης προκειμένου γιὰ ἕνα τέτοιο βιβλίο– τοῦ γάλλου μεταφραστῆ, πὺ δὲν ἐκθέτει μὲν τὸν ὀδηγητικὸ ἀφηγηματικὸ μίτο –ὅπως *κάνει* ἢ Ἀραβαντινοῦ δίνοντας *ἥρωικὰ καὶ* μὲ κάθε ἐπιφύλαξη, περίληψη τῆς ὅλης ἱστορίας–, ὥστόσο *παρουσιάζει* *προλογικῶς* τὰ κύρια πρόσωπα, *τοὺς* *ρόλους*, τὶς μεταμφιέσεις καὶ μεταμορφώσεις τους, ἀλλὰ ἢ ἑλλειψη καθ' ὁδὸν ἐπαρκoῦς ὑπομνηματισμοῦ καθιστᾷ τὴν οὕτως ἢ ἄλλως δυσανάγνωστη πολλαπαραπεμπτικότητα κρυπτικὴ καὶ γριφώδη. Καὶ δὲν θὰ μπορούσε ἴσως νὰ γίνεῖ διαφορετικὰ προκειμένου γιὰ τὴν πλήρη ἐκδοχή τοῦ κειμένου, διότι, ἀλλιῶς, οἱ 650 σελίδες τοῦ βιβλίου θὰ ἀναγκαιοῦσαν πολλαπλάσιον ἀριθμὸ σελίδων σὲ ὑποσημειώσεις (Finnegans wake, παρουσίαση, μετάφραση Philippe Lavergne, Gallimard, Dec. 1982).

«ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΗ»

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΔΟΚΙΜΗ:

Μιὰ τέτοια λεπτομερῶς ὑπομνηματισμένη, μεταφραστικὴ δοκιμὴ ἐπιχειρεῖ ἀκριβῶς στὸ τεῦχος 1798 (Μάρτιος 2007) τῆς *Νέας Ἑστίας*, ὁ ἐπίκουρος καθηγητῆς ἱατρικῆς, διευθυντῆς νοσοκομειακῆς κλινικῆς καὶ συγγραφέας πολλῶν συγγραμμάτων τῆς εἰδικότητός του Ἐλευθέριος Ἀνευλαβῆς. Ἀπροσδόκητος ρέκτης κατὰ τὶς ἐλεύθερες ὥρες του σ' αὐτὸν τὸν χῶρο, μὲ παθιασμένο ἐνδιαφέρον καὶ γνώση τῆς πλού-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ



ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Θεσμοί, Ιδεολογία
και Πολιτική
στο Μεσοπόλεμο

Κείμενα:

* Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
* Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
* Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
* ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
* Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
* Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
* Η. ΗΛΙΟΥ
* Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
* Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
* Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
* Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
* Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
* Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
* Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
* Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
* ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
* ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
* Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
* ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
* ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

Ένας συλλογικός τόμος που αναδεικνύει τη μοναδική προσωπικότητα του Αλέξανδρου Παπαναστασίου. Ο πολιτικός που σφράγισε με την προοδευτική παρουσία και δράση του την εποχή της διαμόρφωσης του νέου ελληνικού κράτους.

Γράφουν: Ν. Αλιβιζάτος, Γ. Αναστασιάδης, Τούλα Αποστολοπούλου, Ευ. Βενιζέλος, Θ. Βερέμης, Θ. Διαμαντόπουλος, Η. Ηλιού, Δ. Κοντόγιωργα, Γ. Κοντογιώργης, Γ. Κουκιάδης, Γ. Μαυρογορδάτος, Δ. Νικόπουλος, Ν. Πανταζόπουλος, Χ. Παπαστάθης, Π. Πετρίδης, Αλ. Ρήγος, Χρ. Ροζάκης, Κ. Σβολόπουλος, Αλ. Σβώλος, Αν. Τάχος.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση:
τηλ.: 210-72.32.819

σιας σχετικής λεξικολογικής και σχολιαστικής βιβλιογραφίας, μέχρι και της πλέον πρόσφατης, μεταφράζει τις τέσσερις πρώτες σελίδες του κειμένου, με αντικρουστή παράθεση του αγγλικού πρωτοτύπου, επιδιώκοντας να αποδώσει έξαντλητικά τη νοηματο-συμβολική του δυναμικότητα, και αυτήν που θέτει εμπρόθετα ο συγγραφέας, και όσην αποσπᾶ ὁ ἑρμηνευτικός οἰστρος τῶν σχολιαστῶν. Δείχνοντας πῶς ὁ Τζόυς δὲν παραμορφώνει ἢ συγχωνεύει τις λέξεις εἰκῇ καὶ ὥς ἔτυχεν, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐπιτύχει ὑπαινικτική πολυφατικότητα μετὰ πολλὰπλότητα συσχετισμῶν, ὁ μεταφραστὴς ἀποφασίζει νὰ διαμορφώσει ὅσο γίνεται πιὸ πιστὰ τὸ ἑλληνογλωσσικὸ ἐννοιο-μορφο-συντακτικο-φωνητικὸ ἀντίστοιχο τοῦ ἐκτροχιασμοῦ τῶν λέξεων ἀπὸ τις λογικο-γραμματικές τους ράγες.

Αὐτὸ ἀναγκαιοῖ πρισματική προσέγγιση: πλούσιον ἑρμηνευτικὸ ὑπομνηματισμὸ, καταγραφή ὅλων τῶν ἐκδοχῶν καὶ «μαγικῶν εἰκόνων», τις ὁποῖες ἡ ἀχαλίνωτη φαντασία τῶν ἑρμηνευτῶν δικαιούται νὰ ἀποσπᾶ ἀπὸ τις παραμικρότερες λαβές, ἐμφανεῖς ἢ λανθάνουσες, πού προσφέρει ἡ πολυσημία τοῦ ἔργου, ἀνατέμνοντας κάθε λέξη στὰ ἑξ ὧν συνετέθη καὶ συσχετίζοντας συνειρμικά (σὲ ἐπίπεδο σημασιακὸ, πραγματολογικὸ ἢ συνηχητικὸ) τὰ συστατικά της μὲ σαφεῖς ἢ ἐνδεχόμενες ἀναφορὲς ἐπὶ παντός· ὁπότε ἡ λέξη ὑφίσταται ἀλλεπάλληλες ἀποκαλυπτικές ἀποφλοιώσεις ἐν εἴδει ρωσικῆς κούκλας καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀνασυντίθεται ἐνσωματώνοντας ὅλες τις ἀναφορὲς πού ἐκόμισε ὁ «συλλαβικός», θὰ λέγαμε, ὑπομνηματισμός: π.χ. *penisolate* = πόλεμος τῆς χερσονήσου-πέος-πένα-μοναχικός = *χερσοπεοπεναμόνησο πόλεμο*· ἢ: «ἂν καὶ ὅλα δικαιώνονται στὴ βανερσμοταιότητα, ἦταν οἱ σουζόμοιες ἐσθηραδερφές ρουθεξοργισμένες μετὰ τὸν δυόνα Ναθάτζοε...», ὅπου ἡ πιὸ ἀπλὴ ἀποκρυπτογράφηση λέξεως εἶναι ὁ Ναθάτζοε ὡς ἀναγραμματισμὸς τοῦ Jonathan (Σουίφτ)· γιὰ τις ὑπόλοιπες παρέχονται, ὡς συνήθως, ἐξηγήσεις μετὰ πλεῖστα σχόλια καὶ συσχετισμοὺς τόσο ὡς πρὸς τὴν τοπικὴ μικροῖστορία ὅσο καὶ τὴν μεγάλη Ἱστορία μετὰ ὅλα της τὰ μυθολογικά, πραγματικά, πολιτιστικά καὶ πνευματικά περιεχόμενα, καὶ φυσικά

τὴν ἱστορία ὁλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητος· σχόλια πού ἀναζητοῦν τὴ θεμιτότητα τῶν ἀποκλίσεων μετὰξὺ τους στὴν ὄνειρική ρευστότητα τῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα δὲν μένουν ἴδια ἀλλὰ προσλαμβάνουν διάφορες τιμές.

Ὁ τρόπος αὐτὸς δὲν προτείνει ἑτοιμὰ λύσεις, ξεχωρίζοντας μονοσήμαντα κάθε φορὰ μία μόνο ἐκδοχὴ ὥστε νὰ συναχθεῖ νόημα ἐνιαῖο, ἀλλὰ καλεῖ τὸν ἀναγνώστη ἀφ' ἐνὸς νὰ ἀναγνωρίσει τὸν πολυπρισματικὸ χαρακτήρα τοῦ ἔργου καὶ τὴν πολυσημαντικότητα τῶν λέξεων, ἀφ' ἑτέρου νὰ αὐτενεργήσει ὁ ἴδιος διαλέγοντας, μέσα ἀπὸ πυκνὲς λόχμες σημαινόντων, ὅσες ἐκδοχὲς μποροῦν νὰ ἐνταχθοῦν σὲ κάποια γραμμὴ προσανατολισμοῦ. Θεωρητικά, ἐδῶ ὅπως παντοῦ, ὁ ἀναγνώστης γιὰ ν' ἀποσπᾶσει κάτι ἀπὸ τὸ ἔργο πρέπει καὶ νὰ προβάλει κάτι σ' αὐτό, καὶ αὐτὸ εἶναι ἡ δική του ἐπιλογή μέσα ἀπὸ τις δυνατότητες τις ὁποῖες ὁ ὑπομνηματισμὸς τοῦ προσφέρει τόσο διαφιλωῶ ὥστε νὰ χρειάζεται νὰ πλαισιωθεῖ ταυτόχρονα καὶ ἀπὸ ἀδροχάρακτο διάγραμμα τῶν γενικῶν μυθοπλαστικῶν συντεταγμένων τοῦ ἔργου (σὲ ὅποιο βαθμὸ ὑπάρχει ἐπ' αὐτοῦ σύγκλιση τῶν ἐρευνητῶν ἢ, ἔστω, σὲ κάποιαν ἀπὸ τις ἐκδοχὲς του), ἔτσι πού ἡ πολυσθένεια τῶν λέξεων νὰ μὴν ἐξαχνωθεῖ φυγοκεντριζόμενὴ στὸ ἄπειρο.

Τὸ πρόβλημα βέβαια καὶ ἐδῶ βρίσκεται στὸ ὅτι τὸ ἔτσι ὑπερσχολιασμένο κείμενο συνεπάγεται, στὸ σύνολό του, ὑπερμετρον ὄγκο σημειώσεων, μετὰ χιλιάδες πρόσθετες σελίδες, ὁπότε ἡ οὐσιαστικὴ χρησιμότητα τοῦ ἔργου – πού ἀπευθύνεται πλέον σὲ παθιασμένα εἰδικούς – εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογη πρὸς τὴν πρακτικὴ καὶ τὴν ἐκδοτικὴ (ἤδη στὸ δημοσίευμα τῆς *Νέας Ἑστίας*, οἱ τρεῖς σελίδες τοῦ κειμένου συνοδεύονται ἀπὸ δεκατρεῖς σελίδες ψιλογράμματων σημειώσεων, συγκεντρωμένων ὑποχρεωτικὰ στὸ τέλος). Ὅποτε ἡ προσέγγιση αὐτὴ ἔχει τὸ μεγάλο προσὸν ὅτι παρέχει δειγματοληπτικὴ μαρτυρία γιὰ τὴν πυκνότητα, τὸν πλοῦτο, τὴ μοναδικὴ ἰδιαιτερότητα, καθὼς καὶ τις ἀτέλειωτες μέχρι σήμερα δυσκολίες τοῦ ἀνεξάντλητου αὐτοῦ ἔργου, πού νομοθετεῖ ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο γιὰ τὸν ἑαυτὸ του διαρρηγνύοντας ὅλες τις συμβάσεις – καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι λίγο.

Αντρέας Μπάαντερ: Το πορτραίτο του νεαρού τρομοκράτη

του Κώστα Θ. Καλφόπουλου

Είναι φανερό, ότι τότε μόνο θα αποφασίσω να πέσω, όταν η πτώση μου προκαλέσει πρώτα έναν σεισμό.

Α. Μπάαντερ, Ιούλιος 1973

Υπάρχει μία φωτογραφία από το οικογενειακό λεύκωμα του Αντρέας Μπάαντερ, η οποία χρονολογείται από το 1956, και αν την προβάλει κανείς στο παρόν μπορεί πιθανόν κατανοήσει καλύτερα την ιστορία του πλέον «καταζητούμενου τρομοκράτη» στην ταραγμένη δεκαετία του '70, όταν ξέσπασε το «γερμανικό αντάρτικο στις μητροπόλεις», στην εκδοχή που εμπνεύστηκε η πρώτη γενιά της RAF.

Στο προαύλιο του Μαξιμίλιανγκιμνάζιουμ (ένα από τα πολλά δημόσια και ιδιωτικά σχολεία που επισκέφτηκε ο ατίθασος μαθητής), ανάμεσα σε φωτεινά βλέμματα, καρό πουκάμισα και κουρέματα της εποχής, ο δεκατριάχρονος Μπάαντερ φέρνει σκαμπρόζικα τα δύο μεσαία δάκτυλα στα κλειστά μάτια, σαν να θέλει να διώξει κάποιον σκουπίδι, να σκουπίσει κάποιον δάκρυ ή, τέλος, σαν απλώς να κοροϊδεύει με τον δικό του τρόπο τον σχολικό φωτογράφο και, κυρίως, τον ιστορικό του μέλλοντος.

Αντρέας Μπερντ Μπάαντερ (1936-1977): για την Ουλρίκε Μάινχοφ το «παράδειγμα», για την Γκούντρουν Ένσλιν το «μωρό» αλλά και «το φρόνημα των ταπεινών και καταφρονημένων», για τον Μπόμι Μπάουμαν (όπως δήλωσε στην αστυνομία) «ένας εγωιστής, με υποδειγματική αυταρχική συμπεριφορά», για τον πολύ κόσμο «ένας εγκληματίας».

Το βιβλίο του Κλάους Στερν και του Γιεργκ Χέρμαν φέρνει για πρώτη φορά στην επιφάνεια «το πορτραίτο του νεαρού τρομοκράτη», τριάντα χρόνια μετά τον θάνατό του στο Στάμχάιμ.

ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ, ΜΟΝΑΧΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ο Μπάαντερ είναι ένα «παιδί του πολέμου». Έχοντας χάσει τον πατέρα του στο τέλος του πολέμου, σε ρωσική αιχμαλωσία (έναν ιστορικό με εξαιρετικές ακαδημαϊκές προϋποθέσεις, που τήρησε αποστάσεις από το καθεστώς), μεγαλώνει σε γυναικείο περιβάλλον (κατά κοινή σύμπτωση με τον Λένον αλλά και τον Φασμπίντερ), αποτελώντας την κύρια φροντίδα της μητέρας του Αννελίζε και της γιαγιάς του Ερμίνε. Παράλληλα, σημαντικό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση του νεαρού Αντρέας θα παίξει ο ομοφυλόφιλος θεός του Μίκαελ Κρέχερ, με κλίση στον χορό και στο θέατρο (ενώ θα συμμετάσχει στο «Φάντασμα της αγάπης», σε έναν μικρό ρόλο, με τον Μαρτσέλο Μαστρογιάνι), που επιζεί του ναζιστικού καθεστώτος και επηρεάζει τον μικρό ανηψιό στις πρώτες του πνευματικές ανησυχίες. Ο Μπάαντερ, αν και παιδί με θέληση και ικανότητες, δεν θα «στεριώσει» σε κανένα σχολείο. Οι δάσκαλοι τον θυμούνται περισσότερο για τη συμπεριφορά του παρά για τις επιδόσεις του, οι φίλοι του δοτικό αλλά και βίαιο. Στη δεκαετία του '50, σε μια Γερμανία που παίρνει τις πρώτες «βαθειές ανάσες», σε μια Βαυαρία που διακρίνεται για την διαφύλαξη των παραδοσιακών αξιών, ανάμεσα στο οικονομικό θαύμα και τον έντονο επαρχιωτισμό μιας πολλαπλά τραυματισμένης κοινω-



νίας, ο Μπάαντερ ασφυκτιά, αντιδρά σπασμωδικά, αναζητεί επιλεκτικά τις φίλιες (με έντονα στοιχεία αλληλεγγύης), ενώ εκδηλώνει στη συνέχεια και μια αμφίφυλη ερωτική διάθεση, περισσότερο ως «παιγνίδι» και αντίδραση στη Doppelmoral της εποχής, παρά ως επιλογή. Το 1962, οι «φασαρίες του Σβάμπινγκ» (Schwabinger Krawalle), μια αναταραχή που διήρκεσε πέντε μέρες στην ιστορική συνοικία του Μονάχου, με αφορμή τη βίαιη επέμβαση της αστυνομίας σε ένα αυτοσχέδιο «πάρτι δρόμου», θεωρούνται ως το έναυσμα για την πολιτικοποίηση του αθυρόστομου και αφίκορου Μπάαντερ, όταν βιώνει την καταστολή και αμφισβητεί ασυνείδητα την «αστυνομική βία». Αν και οι απόψεις δίστανται στο κατά πόσον το γεγονός αυτό επηρέασε αρνητικά τον νεολαίο, όπως επισημαίνουν οι βιο-

γράφοι του, ο Μπάαντερ «θα κάνει για πρώτη φορά κάτι που δεν πρόκειται μετέπειτα να επαναλάβει»: θα καταθέσει πρόθυμα στην αστυνομία, που τον καλεί σε ανάκριση, για να καταγγείλει πάντως την αστυνομική αυθαιρεσία. Αυτό που ο Χέλμουτ Σέλσκι είχε χαρακτηρίσει ως «γενιά του σκεπτικισμού» θα βρει στον Αντρέας Μπερντ Μπάαντερ, θύτη και θύμα, τον υποδειγματικό Halbstarke (μάγκα), που στη δεκαετία του '70, ως desperado, θα θέσει σε δοκιμασία και, εν τέλει μέσω των όπλων, σε αμφιβολία τη «Δημοκρατία της Βόννης» και το «κρατικό μονοπώλιο βίας», αλλά, κυρίως, θα προκαλέσει ανοιχτά μια κοινωνία που επιχειρεί να απαλλαχθεί από το «βάρος του εθνικοσοσιαλισμού» και να εμπεδώσει την «οικονομία της αγοράς με κοινωνικό χαρακτήρα».

ΜΙΑ ΖΩΗ ΣΑΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΤΑΙΝΙΑ

Ο Μπάαντερ θα ζήσει μια σύντομη και πολυτάραχη ζωή. Θα σπαταλήσει χρόνια και θα σπαταληθεί σε περιπέτειες, θα δοκιμάσει την τύχη του στη δημοσιογραφία, θα φωτογραφηθεί για περιοδικό μόδας, θα περιπλανηθεί στη Γερμανία (νόμιμα και παράνομα), θα εργαστεί περιστασιακά, θα εκπαιδευτεί από τη Φατάχ, θα ερωτευτεί, θα κάνει φιλίες και θα συζητήσει με την Έλο Μίχελ (από την οποία θα αποκτήσει μία κόρη, τη Ζούζε), τέλος θα γνωρίσει την πολιτική από την Γκούντρουν Ένσλιν μέχρι να μπει στον «κόκκινο κύκλο», με τη μοιραία κατάληξη. Στις σελίδες της βιογραφίας του αναπαρίσταται μια ολόκληρη εποχή και μια κοινωνία, ένας χώρος και ένα (ένοπλο) κίνημα, σε έναν πόλεμο των τάξεων και των φύλων, περισσότερο φαντασιακός ο πρώτος, αρκετά αδυσώπητος ο δεύτερος. Η ζωή του Μπάαντερ είναι σαν μια κινηματογραφική ταινία σε fast forward: ένα σπιντάρισμα τροχών και αισθημάτων, ανταλλαγές πυροβολισμών σε ένα διαρκές κυνηγητό που ενίοτε μετατρέπεται σε σκιαμαχία, υπαρκτά αδιέξοδα και αυτοκαταστροφικές εμμονές που εγκλωβίζουν άτομα και αποδεσμεύουν εκρηκτική βία. Ο «χορός των ρόδων» που ονειρεύτηκε ο Μπάαντερ με την Έσλιν κατέληξε σύντομα σε έναν dance macabre, με ολέ-

θρια αποτελέσματα για τους «δαιμονισμένους», που εγκλωβίστηκαν στην «στρατηγική της αράχνης».

Το βιβλίο των Στερν και Χέρμαν, μια εξαιρετική δημοσιογραφική και βιογραφική έρευνα, ούτε δραματοποιεί καταστάσεις ούτε «αποδομεί» πρόσωπα, καθώς ρίχνει άπλετο φως στην «υπόθεση Μπάαντερ» χωρίς προκαταλήψεις και εμμονές. Επιπλέον, χαρακτηρίζεται από δύο σημαντικές αρετές: τον εμπλουτισμό της βιογραφίας με νεότερα στοιχεία, που στηρίζονται στις προσωπικές έρευνες και συνεντεύξεις των συγγραφέων (ένα τμήμα των οποίων παρουσιάστηκε στο ομότιτλο ντοκιμαντέρ, που προβλήθηκε πριν πέντε χρόνια από τη γερμανική τηλεόραση), αλλά και από τον αφηγηματικό ρυθμό, που ενίοτε συμβαδίζει με την κινηματογραφική σύλληψη.

Στις σελίδες του προβάλλεται εξαντλητικά και χωρίς προκαταλήψεις το παρελθόν του «καταζητούμενου Νο 1» της εποχής, για τον οποίο ο κύριος διώκτης του Χορστ Χέρολντ δεν έκρυβε το ενδιαφέρον του για την πολύπλοκη προσωπικότητά του, που παράλληλα στοχοποιούσε μέσα από τις πρωτόπορες για την εποχή αστυνομικές έρευνες του.

Η βιογραφία του Αντρέας Μπερντ Μπάαντερ διαβάζεται σαν ένα «νεορολάρ» (σε «γκρίζο φόντο», για να θυμηθούμε τον Γ. Βότση), ή σαν την βιογραφία ενός γερμανού Ζακ Μεσρέν (Ένστικτο θανάτου), χωρίς τίποτα να χάνει από την έντονα πολιτική της διάσταση. Ο βίος και η πολιτεία του Άντι (ανάμεσα στα άλλα, τα κλεμμένα αυτοκίνητα) είναι, τρόπον τινά, μια υπερπολιτικοποιημένη (ακόμα και με τις δεδομένες στρεβλώσεις που χαρακτηρίζουν την προσωπικότητα του Μπάαντερ, τον ναρκισσισμό και τον τυχοδιωκτισμό του, την απαξίωση της γυναίκας, την απολυτότητα και τις εμμονές του) και άκρως γερμανική εκδοχή του «Με κομμένη την ανάσα», με ανάλογους ρυθμούς με αυτούς που εμφύσησε ο Ζαν Λυκ Γκοντάρ στον Ζαν Πωλ Μπελμοντό (από τα είδωλα του Μπάαντερ, μαζί με τον Αλαίν Ντελόν και τον Μάρλον Μπράντο) αλλά και η «Μάχη της Αλγερίας» (μια ταινία που είχε συνεπάρει τον Μπάαντερ) μεταφερμένη

στη γερμανική μητρόπολη.

Η βιογραφία του Μπάαντερ είναι μια υποδειγματική εργασία που, ακόμα και στις δεδομένες συνθήκες που ευνοούν την «ποπ αισθητική και την πολιτιστική αναγέννηση» του «μύθου RAF», επιβεβαιώνει με τον καλύτερο τρόπο, χάρη στην επιμονή και τη συνέπεια των συγγραφέων ότι το πάθος και η ένταση της εποχής μπορούν να γίνουν κατανοητά μόνο από την ψύχραιμη και αντικειμενική ματιά, με την αναγκαία χρονική και συναισθηματική απόσταση από τα πρόσωπα και τα πράγματα που διαμόρφωσαν τα «μολυβένια χρόνια».

Τον Μάρτιο, το ίδιο κράτος που «εξώθησε» τον Αντρέας Μπάαντερ (και τη RAF) στα άκρα, και παρά τις δικαιολογημένες ενστάσεις από την πλευρά αρκετών οικογενειών των θυμάτων, θα δεχτεί την πρόωρη αποφυλάκιση της Μπριγκίτε Μονχάουπτ και παρ' ολίγον του Κρίστιαν Κλαρ, των πρωταγωνιστών της «Offensive 1977» με το γνωστό αιματηρό τέλος· η «Γερμανία το φθινόπωρο», τριάντα χρόνια μετά. 

ΚΑΤΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ



Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες και πάνω από χίλιες τετράχρωμες φωτογραφίες, που αποτυπώνει τη σύγχρονη νεοελληνική κακογουστιά. Αναλύει το κιτς, αναζητά τις ρίζες του και σχολιάζει με χιούμορ τις χιλιάδες περιπτώσεις του φαινομένου.

κρι τική βιβλίου

Γράφει ο Κώστας Γ. Παπαγεωργίου

**Θεόδωρος Στεφανίδης,
Γράμματα στον Λώρενς Ντάρελ
[1961-1982]**

**Πρόλογος: Corinne Alexandre-
Garner**

**Μετάφραση-επιμέλεια: Βαρβάρα
Παπασταύρου-Κορωνιωτάκη
(Δίγλωσση έκδοση)**

**Presses Universitaires de Paris 10,
Εκδόσεις Γαβριηλίδης,
Αθήνα 2006, σελ. 276**

«...Περίμενα πώς και πώς τις λιγοστές εξόδους, για να πάω στην Παλαιοκαστρίτσα όπου βρισκόταν εγκατεστημένος, με την πρώτη του γυναίκα, τη Νάνσυ, ο φίλος μας Laurence Durrell, άγνωστος τότε και ταπεινός ή να συναντήσω το Θεόδωρο Στεφανίδη, έναν ιδιόρρυθμο φίλο του Κατσίμπαλη, με ξανθοκόκκινη γενειάδα, γιατρό, βοτανολόγο και μεταφραστή του Παλαμά στα εγγλέζικα, που δεχόταν πάντα εμένα και τους φίλους μου με άπειρη ευγένεια», γράφει ο Οδυσσέας Ελύτης στα *Ανοιχτά χαρτιά* («Το χρονικό μιας δεκαετίας»), αναφερόμενος στα 1937, οπότε υπηρετούσε τη στρατιωτική του θητεία στην Κέρκυρα, ως μαθητής στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών. Ο Ντάρελ εγκαταστάθηκε στην Κέρκυρα το 1935, με τη σύζυγό του, τη μητέρα του και τα τρία μικρότερα αδέρφια του, ενώ η οικογένεια Στεφανίδη ήταν εγκατεστημένη στο νησί από το 1907. Ήταν λοιπόν φυσικό ο κοσμοπολίτης Έλληνας –που στο μεταξύ είχε σπουδάσει Ιατρική στο Παρίσι– να είναι για τον, κατά δεκαέξι χρόνια νεότερό του, Άγγλο φίλο του, κάτι σαν κηδεμόνας, γνωρίζοντάς τον στην κερκυραϊκή κοινωνία, φέρνοντάς τον σε επαφή με σημαντι-

κούς Έλληνες λογίους, ποιητές και καλλιτέχνες (Κατσίμπαλη, Σεφέρη, Αντωνίου, Ελύτη, Χατζηκυριάκο-Γκίκα, Νάνο Βαλαωρίτη κ.ά.) και καθοδηγώντας τον στην ανακάλυψη της Κέρκυρας των μύθων, της ιστορίας και του πολιτισμού της.

Ανάμεσα στους δύο άντρες αναπτύχθηκε μία αδιατάρακτη και αδιάπτωτη φιλία, αψευδή μάρτυρα της οποίας αποτελούν οι επιστολές που περιέχονται στο ανά χειράς βιβλίο· οι 35 που επέλεξε και μετέφρασε, με υποδειγματικό τρόπο, η κ. Βαρβάρα Παπασταύρου-Κορωνιωτάκη από τις 65, συνολικά, επιστολές που έστειλε ο Στεφανίδης στον Ντάρελ κατά την περίοδο 1961–1982, όπως αυτές βρέθηκαν κατατεθειμένες στο αρχείο της Βιβλιοθήκης Ντάρελ της Nanterre. Κριτήριο της επιλογής των, εντέλει, μεταφρασμένων επιστολών, υπήρξε η πρόθεση της μεταφράστριάς, αφενός να προκύπτει η οικειότητα που χαρακτήριζε τη σχέση των δύο αλληλογράφων, το σχεδόν πατρικό, προστατευτικό, ενδιαφέρον που επεδείκνυε, σε κάθε ευκαιρία, ο Έλληνας για τον Άγγλο φίλο του και αφετέρου να αναδύεται, απ' αυτές, η επιστημονική πλευρά του συντάκτη τους, το ειλικρινές πάθος του για τη λογοτεχνία και ο ανανταπόκριτος πόθος του να δει αναγνωρισμένη την ποιητική του ιδιότητα, προς την οποία, απ' ό,τι φαίνεται, ο ίδιος έτρεφε ιδιαίτερη εκτίμηση. Άλλο αν, από τα ελάχιστα, έστω, περιλαμβανόμενα σε κάποιες επιστολές του, δείγματα της ποιητικής του ενασχόλησης, εύκολα καταλαβαίνει κανείς ότι έχει να κάνει με αποστάγματα πείρας ζωής και σκέψεων ενός βαθυστόχαστου ανθρώπου, που η μοίρα τον προίκισε με πολλές αρετές και ικανότητες, όχι όμως και με την τόσο επιθυμητή από τον ίδιο ιδιότητα του ποιητή.

Πράγματι, οι επιστολές του Στεφανίδη περιέχουν ενδιαφέροντα στοχεία, ενδεικτικά των πολυσύνθετων ενδιαφερόντων του και των, ομολογουμένως, εντυπωσιακών γνώσεών του σε ζητήματα ιστορίας, αστρονομίας, βιολογίας, γεωγραφίας, λογοτεχνίας, γλώσσας, ακόμα και λαογραφίας· και είναι φορές που οι παρατηρήσεις και οι αναφορές του σε πτυχές της πανίδας και της χλωρίδας της Κέρκυρας και άλλων νησιών του Ιονίου, αλλά και οι περιγραφές του ενός κόσμου αγνού και παρθένου, που δεν υπάρχει πια, γίνονται με τρόπο πραγματικά συγκινητικό, χαρα-

κτηριστικό ενός ανθρώπου ταγμένου να διαφυλάττει, παρά τον κοσμοπολιτισμό του, ως κόρην οφθαλμού, τις πνευματικές και ηθικές αρχές του πρώτου μισού του εικοστού αιώνα, με τις οποίες και γαλουχήθηκε. Μόνο που ο επιστημονικός ορθολογισμός του τον εμπόδισε να προσεγγίσει και να κατανοήσει τα αλληπάλλληλα ρεύματα του μοντερνισμού που αναπτύχθηκαν και κυριάρχησαν την ίδια περίοδο, κρατώντας τον δέσμιο στις παραδοσιακές μορφές έκφρασης, από το φάσμα των οποίων ποτέ δεν μπόρεσε να ξεφύγει.

Έτσι, αισθητικά και ιδεολογικά συντηρητικός (δεν είναι τυχαίο ότι στις επιστολές του, ανάμεσα στα 1967 και 1974, δεν υπάρχει ούτε μία νύξη για τη δικτατορία, αν και κάπου αναφέρεται στην τουρκική εισβολή στην Κύπρο εξαιτίας της υπόθεσης των νησιών Φώκλαντ) μεμψιμοιρεί για την τύχη των ποιημάτων του, που περιφέρει από εκδότη σε εκδότη, προσδοκώντας την έκδοσή τους, χαίρεται, από το βάθος της καρδιάς του, για την παγκόσμια αναγνώριση του φίλου του και δεν χάνει ευκαιρία να εκφράσει την ακλόνητη πεποίθησή του ότι κάποια στιγμή η ποίηση θα εγκαταλείψει τις άσκοπες μοντερνιστικές περιπλανήσεις της για να επανακάμψει στα πάτρια εδάφη της παράδοσης. Γεγονός που θα έχει ως συνέπεια την αναδρομική αναγνώριση των ποιημάτων του, για τα οποία δεν παύει να πιστεύει ότι «δεν είναι τόσο απλά όσο δείχνουν και έχουν βαθιά νοήματα»· απλώς δεν κόλλησε «το μικρόβιο του μοντέρνου», όπως, εξάλλου, δεν το κόλλησε και ο Παλαμάς, τον οποίο θεωρεί χαρακτηριστική περίπτωση σημαντικού ποιητή που, όπως κι αυτός, δεν προσχώρησε στον μοντερνισμό και τον οποίο μεταφράζει, επί πολλά χρόνια, στα αγγλικά, συνεργαζόμενος με τον συμπολεμιστή του στο Μακεδονικό Μέτωπο και έκτοτε στενό του φίλο Γ. Κατσίμπαλη. Εν κατακλείδι, έστω και με το ένα σκέλος της αλληλογραφίας, χωρίς τις «αιτητικές» ή απαντητικές επιστολές του Ντάρελ, με το περιεχόμενό τους απλώς να εικάζεται από τα εκάστοτε γραφόμενα του Στεφανίδη, μπορεί να πει κανείς ότι παρακολουθεί τρόπους, χειρονομίες και στάσεις ζωής ενός πραγματικά μορφωμένου και με αναπτυγμένη στο έπακρο ευαισθησία ευπατρίδη· ενός ανθρώπινου «είδους» που μάλλον έχει εκλείψει πια οριστικά. Και αυτό δεν είναι λίγο.



Θεοφάνω

ΤΕΥΧΟΣ 5 | ΑΝΟΙΞΗ 2007 €9



5η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΜΟΔΑΣ ΣΤΟ ΖΑΠΕΙΟ

Μάνια Καραϊτίδου

Βιβλιοπωλείον της "Εστίας"

ΝΙΚΟΣ

ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΒΕΡΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΑΡΙΑ ΦΑΡΑΝΤΟΥΡΗ

ΓΕΥΣΤΙΚΗ ΠΑΝΔΑΙΣΙΑ

Έργο ευθύνης για την κοινότητα. Το δικό μας παιχνίδι. Η ζωή.

Το δικό μας παιχνίδι είναι ένα παιχνίδι με αξίες υψηλά εθνικές, πολιτισμικές, παιδεία, υγεία, Αθάνατος. Αξίες που κάνουν τη ζωή μας πιο όμορφη, πιο δημιουργική. Αξίες που συμπιέζουν εμπειρία, με υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης, με προσήλωση και με πάθος. Ζουν μια μεγάλη ομάδα. Και μαζί, θέτουμε τις βάσεις για ένα μέλλον πιο ανθρώπινο, πιο αισιόδοξο, πιο ευτυχισμένο. Γιατί το πιο όμορφο παιχνίδι, είναι η ζωή.

